

هه لېزاردن و ده نګدان

له ديدګاي قورئان و فهرمووده

ناماده کړدني

ماموستا ئيسماعيل سوسه يي

نوسينه وه ي

فيړخوازيکي زانستي شهرعي

ناوەرۆك

3.....	پیشەكى
4.....	ئەلقەى يەكەم
14.....	ئەلقەى دووہم
25.....	ئەلقەى سىيەم
34.....	ئەلقەى چوارەم
42.....	ئەلقەى پىنجەم
50.....	ئەلقەى شەشەم
59.....	ئەلقەى حەفتەم
66.....	ئەلقەى ھەشتەم
75.....	ئەلقەى نۆيەم
82.....	ئەلقەى دەيەم
89.....	ئەلقەى يازدەھەم
97.....	ئەلقەى دوازدەھەم
104.....	ئەلقەى سىزدەھەم
113.....	ئەلقەى چواردەھەم
123.....	ئەلقەى پازدەھەم
135.....	ئەلقەى شازدەھەم
147.....	ئەلقەى حەقدەھەم

پیشہ کی

بسم الله الرحمن الرحيم

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ [ال عمران 102]

واته: نہی نہوانہی پرواتان ہیناوه، له خوا بترسن و پاریزگاربن، به شیوہیہکی وا کہ شایستہی نہو زاتہیہ، ہمیشہو بہردہوام پایہنہدن و دامہزراوبن لہسہر نیسلامہتی، ہول بدن بؤ نہوہی ہەر کاتیک مردن لہسہر نیمان و نیسلامہتی نہبیت نہمرن.

أَمَّا بَعْدُ: فَإِنَّ خَيْرَ الْكَلَامِ كَلَامُ اللَّهِ تَعَالَى، وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا، وَكُلُّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ، وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ.

نہم نامیلکہیہی لہبہردہستہ بریتیہیہ له تویرینہوہو بہداوداچونی (ماموستا اسماعیل سوسہی) (فک الله اسرہ) سہبارہت بہ ہلہبژاردن و دہنگدان وہ نایہ حوکمی ہەر یہکیک له بہربژیر وہ دہنگدہر چییہ له نیسلامدا وەک چی مامہلہیان لہگہل دہکریت، بہ ئومیڈی نہوہی سودیکی ہہبی بؤ خومان و پاشان بؤ موسلمانانیش بہ گشتی، نہم تویرینہوہیہ بہ دہنگ تومار کراوہ کہ پیکہاتوہوہ له حہقدہ وانہ، جا بہ ہوی گرینگی بابہتہکہ نیمہش ہلہساین بہ نوسینہوہی، جا نیمہ بہ گشتی ہہموو وتارہ دہنگیہکانمان وەک خوی نوسیوہتہوہ و وەک ئەمانہتیک شہرعی گہیاندومانہ تہنہا چہند ریککاریہک کراوہ له پاش و پیشی ہہندی له وشہکان تاکو ناسانتر بیت بؤ تیگہیشتن.

نیمہ نہی خوی پەرورہدگار نہوہی بکہیہ بہلگہیہک بہ دہستمانہوہو لیمانت قبول کردی کہ روومان کردہ نہو خہلکہی و داوامان لیکردن پیمان گوتن نہی قہومہکەمان وەکو نہو بہندہ چاکہی پیمان دہلین: ﴿وَيَا قَوْمِ مَا لِي أَدْعُوكُمْ إِلَى النَّجَاةِ وَتَدْعُونَنِي إِلَى النَّارِ﴾ [غافر 41] نہی خہلکینہ نہوہ چییہ نیمہ نیوہ بانگ دہکەین بہرہو رزگارہونتان له دوزخ و چونتان بؤ بہہشت له دونیایہ روسوربن پشتیوانی خوی بہدہس بینن نیوہش نیمہ بانگ دہکەن بہرہو ناگر بہشداریکردنی پرۆسہی ہلہبژاردن و دیموکراسیہت.

وہ داوا له خوی پەرورہدگار دہکەم پاداشتی بہخیری ماموستا بداتہوہ بؤ نہم کارہی، وہ داوا له خوی پەرورہدگار دہکەم نہم کارہم لی وەرگریت و بیخاتہ تویشووی چاکہکانم وہ ببیتہ سوود و خزمہتیک بہ گشت خوشکم و برایہکی یہکخواپہرستم.

وصلی الله وسلم علی نبینا محمد و علی آلہ وصحبہ أجمعین

2021/1/10

باوکی نہنہس

نەلقەى يەكەم

موسلمانانى بەرئىزو سەنگىن خوشحال و بەختەوهرىن پىتاندهگەين بۇ پىشكەشکردنى زنجيرهيك له وتارى گرنگ و موهم دهر بارهى هەلبژاردن و دەنگدان له دیدگای قورئان و فەرمووده، به پشتیوانى خواى پەروەردگار هەر نەلقەیهک 30 خولهک دهبی له چەندین نەلقەى ئەو باس و بابەتهى دهخهینه روو.

سەر هتا وهکو پىشهکى:

ئاینى ئىسلام ئاینیکى گشگیرى و هەمه لایهنه بۇ هەموو کەس و بابەتهکان، که مرقهکان پىویستیانە بۇ دوا رۆژ و ژيانى دنیایان، بهوپهرى تهواوى هەموو کار و شتهکانى باسکردوهو چارهسهریهکانى داناهو بۇ گرفتهکان و یهکىکه له ناز و نيعمهته مهزنهکانى خواى پەروەردگار خاوهن بهزهى فراوان و گهیهنەر بۇ بهزهیهکەى، که ئەو رىبازهى بۇ کوتا پىغه مبهراى محمد لمستهفا (عليه الصلاة والسلام) هیناهو ناردوه، که دهفهرمووئ: ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾ [المائدة 3] واته ئەمرو ئاینهکەتەم بۆتان تهواو کردوو ناز و نيعمهتهکەم بهسهرتانهوه تهواو کرد رازیبوم که ئىسلام ئاینیت بۆتان، وه له پاشان خواى پەروەردگار تهنهواو تهنهها بهو رىبازهى رازیهو وه رازیبوو، وه رازى نیه پهرهوى بگریت له هيج رىباز و بهرنامهیهکى تر، بۇ ژيان مرقهکان لهسهرى پرۆن و موسلمانان پىوهى پابهندن، که دهفهرمووئ: ﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ [ال عمران 85] واته ئەوهى جگه له ئىسلام به ناین و رىباز بگریت لى وهرناگیریت و ئەو له دوا رۆژدا له زهرەر بارانه.

بهريزان و خوشهويستان ماوهیهکى زۆر لهسهردهمى پىغه مبهروه (عليه الصلاة والسلام) تاكو پرووخاندنى دهسهلاتى ئىسلامى له لایهه دوژمنانى خواو پهرهوى لىکراوانیان، موسلمانان پهرهوى تهواویان کرد له قورئان و له فەرمووده و له رىبازهکەى پىغه مبهرى پىشهوا (عليه الصلاة والسلام)، وه به عیزهتهوه له ژیر سنبهرى پهرچهمى (لا إله إلا الله محمد رسول الله) ژيانیان بهسهربرد، که بووه مايهى حهسانهويان له دنیاو وه له دوا رۆژ یشدا پاداشت پىوه به دهست بینن ئەوهى لهسهرى مردبى، نهک هەر تهنهها موسلمانان له ژيانى دنیا پىوه حهسانهوه بهلکو کافر و بىيروايانیش ئەوانهى ئەهلى (ذیمه) بوون له چوار چپوهى ولاتى موسلماناندا که ژيانیان بهسهربرد، خوشیان بینى و وه حهسانهوهو مافیان پارىزراو بوو، له دواى نهمانى دهسهلاتى موسلمانان و پرووخاندنى خهلافهتى ئىسلامى له لایهه دوژمنانى ئىسلامهوه، به دنیاپیهوه ئەو کاتهى بۇ گهراندنهوهى شکوى موسلمانان و جیهه جیکردنى جاریکى تر حوکمى خواو قورئان له زهويدا، ماسۆنيهتى جیهانى هەموو پىرو شوینکهوتوانیان ههستان بهوهى هیدی هیدی کار و شتهکانیان هینایه ناو ئەو ولاتانهى کاتیک ههبوو که حوکمیان دهکرد به قورئان و شتهکانیان لهبیر بردنهوهو ئاینى ئىسلامیان لهناو کز کردن و وایان لیکردن کهوا چیتىر پابهند نهبن به دروشم و خالهکانى قورئان و

فهرموودهی پیغمبر (عليه الصلاة والسلام)، تاوهکو نهتوانن جاريکی تر دهسهلات بگرهوه دهست لهسه روي زهوي و پهیرهوي بکهن له قورن و له سوننهت.

یهکیک لهو فیل و چهواشهکاریانهی کهوا کردیان و هینایانه ناو خهلکی موسلمان و ولاتهکان، که کاتیک ههبوو حوکمیان دهکرد به قورن و ریژهی زوریان موسلمان بوون، پرۆسهی دیموکراسی و ههلبژاردن و پهړلهمانه، تویرههوانی نهو باس و بابتهانه له نیو موسلمانانیش ههلسان به تویرههوانی نهو باس و بابته و لق و پوپهکانیان. جا را جیوازی لیکهوتوه (دهمه دهمی لی دروست بوو)، خهلکیکی زوریش تیایدا داموو سه لیشیواو ماتهوهو راستیهکانیان لی ونبوو، لهلایهن ههندیک له تویرههوان و زانیان راسته زور به راشکاوانه به بهلگهوه تویرههوانی بو کراوهو رای تهواوی شهرعی دهربارهی خراوته روو، بهلام ههموو لایهنهکان به راستیهکان رازی نهبوون نهوانهی له پیناو بهرژههوانی خویان که نهو باس و بابتهانهیان ههلبژاردو وه دهستیان پیوه گرتوو کارو تهماعی دونیای هاته ناو، نهوهبوو شیواندیان و نهیان هیشته بگاته مهزلگی خوی و ههموو خهلکهکه به تهواوتهی لی حالی بی، جا تاكو نیستاش به تایبته به زمانی کوردی و له نیو خهلکی کوردستاندا نهو باس و بابتهانه هه ماوتهوهو مشتومری زوری لهسهرن و وه راستیهکان تهواو دیار نییه، جا له پیناو نهوهی راستیهکان تهواو پروون بیتهوهو وه به تهواوتهی خهلکهکه حالیی و تیی بگا، له ژیر ناویشانی (ههلبژاردن و دهنگدان له دیدگی قورن و فهرمووده) نهو زنجیره وتارهمان دانا باسی لیوه بکهین به راشکاوانه له هه نهلقیهکی 30 خولهکیدا به پشتیوانی خوی رب العالمین که نهوه نهلقهی پیشهکی و یهکهمیانه دهستمان پیکرد.

له پیناو نهو خالانهدا نهو باس و بابتهانهمان ههلبژارد، له کوتاشدا دهبیته پهرتوکیک به پشتیوانی خوی رب العالمین وهکو نامیلکهیهک و نوسراویک دهکهویته بهردهستان:

1- له پیناو نهوهیدا که بابتهکهکه بوته باس و بابتهکی سهردهم، وه تهواو بو خهلکی پروون نهکراوتهوه (حوکمه شهرعیهکی)، هه کس و لایهنیک هاتوو به گویرهی بهرژههوانی خوی به ناکاملی باسی کردوه تهنها چهن تویرههوانی کهمی زانستیانهی دهرباره کراوه، که لهنیو خهلکی ولاتهکهماندا دیارنییه بو نهوهی باسهکه زانستیانه بخریته روو نهو کارهمان کردو پی ههلساوین.

2- زوریک لهو براو خوشکانهی خوا بهیهک گرن تامهزروی پروونکردنهوهی شهرعین، له باس و بابته ههنوکهیهکان، تاكو بهرچاویان پروون بیتوو وه توشی گوناها — و ههله نهبن و بهلگه به دهستبن، له ولامدانههوانی بو خهلکانیک که ناحالینهو لی تی ناگهن، که بانگهوازیان لهگهلا دهکهن، داویان کردوه له نیمه نهو باس و بابتهانه راشکاوانه بویان باسکهین و زانستیانه بخهینه روو بهلگهکانیان بدهینه دهست، جا به پشتیوانی خوی پهروهردگار بو هینانهی داواکاریهکی نهوان و وه شکاندنی تامهزروییهکیان نهو باس و بابتهانهمان ههلبژارد ان شاء الله وا دهر دهچی.

3-گومانی زور خراواته ناو نهو باس و بابهته، له لایهن خه‌لکیکی به‌رژه‌وه‌ندچی و سود وەرگر له ههل و مهرجه‌کان و گومراکهری خه‌لکی، که پیغه‌مبه‌ری خوا (عليه الصلاة والسلام) نومه‌ته‌که‌ی لئیان ناگادار کردووه‌ته‌وه‌و فهرموویه‌تی: (وَإِنَّمَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي مِنَ الْأَئِمَّةِ الْمُضِلِّينَ) که (أبو داود) له سونه‌نه‌که‌ی هینایتی به ژماره (4252) فهرمووده‌یه‌کی سه‌حیحه، پیغه‌مبه‌ر فهرمووی (عليه الصلاة والسلام) نه‌وه‌ی لئی دهرسم به‌سه‌ر نومه‌تم ته‌نها پیش‌ه‌وایانی گومراکهرن (الْمُضِلِّينَ) له زمانی عهره‌بییه‌وه زانیان فهرموویتیان دوو مانا ده‌گه‌یه‌نی له یه‌ک کاتدا، نه‌ویش له خودی خویان گومرانه‌و وه خه‌لکیش گومراده‌که‌ن و بانگه‌وازی بۆ گومرایی ده‌که‌ن، تا‌کو گومانه‌کان ناش‌کرا بکه‌ین و بره‌وینینه‌وه نه‌و باس و بابه‌تانه‌مان هه‌ل‌بژاردو خه‌لکی چیت‌ر گومرا نه‌بی، به‌ قسه‌ی گومرای گومراکهره‌کان، که (الْأَئِمَّةُ الْمُضِلِّينَ) نه‌وانه‌ی زمان لووسن وه خه‌لکی له خشته‌ ده‌بن.

4-تا‌کو ببینته بیانو برینی خه‌لکی و حوجه‌ له‌سه‌ر کردنیان، هه‌رچه‌نده بیانوشیان نه‌مابیتوو حوجه‌شیان له‌سه‌ر کرابی، چونکه دروسته حوجه‌ له‌ دوا‌ی حوجه‌ له‌ سه‌ریان بکریت، تا‌وه‌کو هیچ قسه‌یه‌کیان نه‌مین.

به‌ریزان و خوشه‌ویستان نه‌وه‌ی ئیمه‌ پی‌ هه‌لساوین باس و بابه‌ته‌که‌ له‌و چهند خاله‌یدا کورتی ده‌که‌ینه‌وه، نه‌وانه‌ ده‌بنه سه‌رباسی بابه‌ته‌کان و خاله‌ سه‌ره‌کیه‌کان و ته‌وه‌ره‌کان:

1-سه‌ره‌تا ده‌چین پیناسه‌ی چهن چه‌مک و زاراوه‌یه‌کی په‌یوه‌ندی دار به‌ باسه‌که‌وه ده‌که‌ین، یه‌که‌م عه‌لمانیه‌ت دیموکراسی هه‌ل‌بژاردن.

2-دیین حوکی شه‌ری هه‌ل‌بژاردن له‌ دوو پرگه‌ باس ده‌که‌ین به‌ پشتیوانی خوا، پرگه‌ی یه‌که‌م به‌شداریکردنی هه‌ل‌بژاردن له‌ لایهن عه‌لمانیه‌کان، چ وه‌کو به‌رپرژیر و پالیئوراو و کاندید واته: (المنتخب والمرشح) یان وه‌کو ده‌نگده‌ر (المنتخب والناخب) باس ده‌که‌ین، وه‌ پرگه‌که‌ی تریان باسی به‌شداریکردنی هه‌ل‌بژاردن له‌ لایهن نه‌و لایه‌نانه‌ی که‌ پاشگری ئیسلامیان به‌ خویانه‌وه‌ لکاندوه، وه‌کو به‌رپرژیر و پالیئوراو ده‌نگده‌ر باسی لئوه‌ ده‌که‌ین، جا هینانه‌وه‌ی به‌لگه‌کانی هه‌ردوو لایه‌نه‌کان و راو بۆچونه‌کانیش ده‌خه‌ینه‌ روو چهن‌دی هه‌بی، وه‌ هه‌ل‌وه‌شانه‌وه‌ی به‌لگه‌کانیش نه‌وانه‌ی که‌وا به‌لگه‌ نییه‌ وه‌کو به‌لگه‌ هینایتیانه‌وه‌و خه‌لکیان تیگه‌یاندوه‌.

3-باسی خلیسکان و خراپیه‌کانی به‌شداریکردن له‌ هه‌ل‌بژاردن ده‌که‌ین، که‌ چهن‌دین خراپه‌و خلیسکانی پیوه‌یه، نه‌وانه‌ی به‌شداری ده‌که‌ن به‌ناوی ئیسلامه‌تی و موسلمانان و یان پاشگری ئیسلامیان به‌ خویانه‌وه‌ لکاندوه، وه‌ چهن‌دین گومان دروس‌بوه‌و دروس‌کراوه‌، تا‌وه‌کو گومانه‌کان بره‌وینینه‌وه‌و وه‌ ناش‌کرایان بکه‌ین.

4-رای په‌سه‌ند و ریگا چاره‌ بۆ موسلمانان نه‌گه‌ر بیو نه‌و ریگایه‌ نه‌گرینه‌به‌ر چییه، نه‌وانه‌ی که‌وا تامه‌زروی نه‌وه‌ن جاریکیت‌ر حوکی ئیسلام و شه‌ریعه‌تی ئیسلام بگه‌ریته‌وه‌ ناویان، وه‌ چ بکه‌ن و چ

هه‌ئسوکه‌وتیکی بکه‌ن و چ ریگایه‌ک بگرنه‌بهر، رای په‌سه‌ندی دروست له هه‌ردوو رایه‌کان که دوو رایه‌و دیته پیشمان به پشتیوانی خوی رب العالمین، وه به‌دیارخستنی نه‌و ریگا‌و چاره‌سه‌ریانه‌ بۆ واقعی نه‌مرو و نه‌رکی موسلمان له‌مرو‌دا.

5- له کوتاییه‌کشدا نه‌نجامی توژیینه‌وه‌که‌و وتاره‌کان له چهن خالیکی وه به چهن ناموژگاریه‌کی دلسوزانه ده‌خینه‌ روو به‌ر گوچکه‌تان به پشتیوانی خوا.

سه‌ره‌تا با بین پیناسه‌ی چهن چه‌مک و زاراوه‌یه‌ک بکه‌ین: گهر سه‌هرنجی ته‌واوی هه‌لبژاردن به‌دین به‌ریزان و خوشه‌ویستان، ده‌رده‌که‌ویت که مه‌به‌ست لئی هه‌لبژاردنی نه‌و سه‌رده‌م و واقعیه‌ی نیستایه، نه‌وه‌ک هه‌موو هه‌لبژاردنه‌کان به‌گشتی، یان هه‌لبژاردن له روانگه‌ی نیسلام، به‌ئکو هه‌لبژاردن له روانگه‌ی عه‌لمانیه‌ت و دیموکراسیه‌وه‌مان پی مه‌به‌سته، که نایه‌ چیه‌و حوکمی چونه‌و وه له شه‌ریعه‌تی نیسلامدا چ بریاریکی له‌سه‌ر ده‌دری، که‌وابی پیویستمان به‌ لیکدانه‌وه‌و وه پیناسه‌کردنی نه‌و سی چه‌مک و زاراوانه‌ ده‌بی، یه‌که‌میان (العلمانية) وه دووه‌میان (الدیموکراسیة والدمقراطية) وه سنیه‌میان (الانتخاب).

1- چه‌مکی (العلمانية) عه‌لمانیه‌ت: وه‌رگیرانی دروست بۆ نه‌و وشه‌یه‌ وه‌کو توژی‌ه‌ره‌وان ده‌لین له‌وانه (سفر الحوالی)، ده‌لی: **(الادینیة)** واته‌ بیدینی، نه‌ک له عیلم و زانستی وه‌رگیراییت، یان **(الدنیویة)** واته‌ دونیایی و دژ به‌ ناین و ژیان، له دائیره‌ی مه‌عاریفی به‌ریتانیه‌وه‌ نه‌و باسه‌و پیناسه‌و چه‌مه‌ک رونه‌کراوه‌ته‌وه‌ وه‌کو (سفر الحوالی) له کتیه‌که‌ی خوی (العلمانية نشأتها وتطورها واثارها في الحياة الإسلامية معاصرة) له لاپه‌ره (21 تا 22) به جوانی هه‌موو راو بۆ چونه‌کانی کۆکردوه‌ته‌وه‌ له‌سه‌ریان ده‌دوئ و نیمه‌ش له‌ویمان وه‌رگرییه، که ده‌لێت بریتیه‌ له‌وه‌ی دائیره‌ی مه‌عاریفی به‌ریتانی پیناسه‌ی چه‌مکی (العلمانية) ده‌کا ده‌لی: **(هي حركة إجتماعية تهدف إلى صرف الناس وتوجيه من الإهتمام بالآخرة إلى الإهتمام بهذه الدنيا وحدها)** واته‌ عه‌لمانیه‌ت بریتیه‌ له‌و جولانه‌وه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌ی ئامانجی ده‌بیت بۆ لادانی خه‌لکی و ئاراسه‌ته‌ کردنیان له‌ بایه‌خدان بۆ دوا روژ بۆ بایه‌خدان ته‌نها به‌ دنیا، وه دروشمه‌ سه‌ره‌کیه‌کانی عه‌لمانیه‌ت و بنه‌مایه‌که‌ی له‌سه‌ری ده‌روڤ (فصل الدين عن الحياة) ه‌ نه‌ک (عن الدولة) به‌ ته‌نیا نه‌وه‌یان هه‌له‌یه، مه‌به‌ست پی نه‌وه‌یه‌ واته‌ جیاکردنه‌وه‌ی ناین له‌ ژیان، له‌ گشتی ژيانداو له‌ کایه‌کانی ژیان جیا‌بکریته‌وه‌ نه‌ک به‌ ته‌نها له‌ ده‌ولت و ده‌سه‌لات، وه له‌ پاشان یه‌کی‌کی تر له‌ خاله‌کانیان (إقامة الحياة على غير الدين) واته‌ وه‌ستاندن‌ی ژیان له‌سه‌ر جگه‌ له‌ ناین.

جا له پاشان ده‌توانین ب‌لین عه‌لمانیه‌ت کراوه‌ته‌ دووبه‌ش و وه‌ دووجور:

1- هه‌ندی‌ک ده‌لین (العلمانية المتطرفة) هه‌یه‌ واته‌ عه‌لمانیه‌تی تونده‌رو: ماکسزمیه‌کان و کۆمونیسته‌کان و شو‌عه‌کانن، که پروایان به‌ خواو به‌ دوا روژو به‌ قیامه‌ت و باقی شته‌کانی تری ناینی خوایی نییه‌و ده‌لین ناین تلایکی گه‌لانه، جا نه‌وانه‌ به‌شی یه‌که‌میان و جو‌ری یه‌که‌میان.

2-دەلن (العلمانية المعتدلة) ھەيە واتە علمانیەتی میانەردو: که دژایەتی ناین ناکا راستەووخو، تەنھا لە ژیان جیای دەکاتەو، لەنیو ئەو کۆمەلگایانەیدا کەوا ناینیشیان ھەيەو خاوەننە دەژیت، دەلی نابی ناین کاربکاتە سەر کایەکانی ژیان و وە لە دەسەلاتدا بەکار بەینری، ئەوەشیان جووری دووهمیانە.

بەلام ئەگەر لە روانگەي ئیسلام سەرنجی بدەین، بە دنیاییەو ھەردوو جوورەکانی علمانیەت سەبارەت بە حوکمی ئیسلام ھەر یەکن، لە رووی ئەوێ کەوا شرک و کوفریەو وە لە ئیسلامدا جیگای نابیتەو، وەکو ھەندیک لە زانیان راستیان فەرموو، دەفەرموون: بە پیوەری قورئانی ئەگەر باس و بابەت و لایەنەکانی سەردەم پۆلینی بکەین لە قورئاندا خوای پەرەردگار گشت مرقایەتی پیناسە کردوو و وە پۆلینی کردن.

لەو پۆلانە:

1-کافرو موشریکە ناشکراکان.

2-مونافق و دەغەل و دووروەکان.

3- موسلمانان و پرواداران.

1-کافر و موشریکە ناشکراکان: ئەوانەي بە ناشکرا کوفری و شرک دەکەن و وە مولحیدن و فریان بەسەر ئیسلامەو نییە، ئەوانە ھەموویان دەگریتەو، واتە بەشەکەي یەکەم لە جووری یەکەمی علمانیەت کە (العلمانية المتطرفة)یە ئەوان دەگریتەو، لە پۆلی ئەویدان لە نیو قورئاندا کەوا کافر و موشریکن و فریان بەسەر ئیسلامەو نییە.

2-مونافق و دەغەل و دووروەکان: کە نیفاق لە روانگەي ئەھلی سونەو جەماعە دەبیتە دوو بەش، بەشی یەکەم و جووری یەکەمیان نیفاقی گەورەو ئیعتیقادیشی پیدەگوتریت (بیرو پروایی)، وە جووری دووهمیشیان نیفاقی بچوک و وە عەمەلیشی پیدەگوتریت (کرداری)، کە جووری دووهمیان جاری وا ھەيە ئەوانەي سیفەتەکانی نیفاقیان لێ دیتەجێ لە ئیسلام دەرناچن، بەلام جووری یەکەمیان نیفاقی گەورە وە ئیعتیقادی و پروایی بریتییه لەو نیفاقی کە خاوەنەکانی وە ئەوێ لەو بەشەیدا یە فری بەسەر ئیسلامەو نییەو لە کافر و موشریکەکان حیسابە، جا جووری دووهمی علمانیەتیش زانیان دەفەرموون: ئەگەر ناوی لێنرابی موعتەدیلیش ھەر کوفریەو شرکە، بەلام کوفر و شرکیکی نیفاقی ئیعتیقادی و گەورەيە ھەر لە ئیسلامدا بونیان نییەو دەر دەچن.

2-چەمکی (الديمقراطية) واتە دیموکراتیەت: وشەيەکی لاتینیە لە دوو پرگە پیکھاتوو، لە دیمۆ واتە گەل، وە لەگەل کراتۆس واتە حوکم و دەسەلات، ھەردوو وشەکان کەلێک دەدرین پرگەيەکی دروسدەکەن و چەمکی ئەوێ لێ دروست دەبی (الديمقراطية) یان (دیموکراسی) بەلێک دراوی بە مانای دەسەلات و حوکمی گەل دێ یان حوکم و دەسەلات بۆ گەلە، یەکلاکەرەوێ پریار بە زۆرینەيە لە لایەن دیموکراسیەت، وە نازادی بیرو پروا و رەوشت و یەکسانی تاکەکان و رەگەزەکان دروشمی سەرەکیانەو کاری پیدەکەن، کە ئەوانە ھەمووی لە ئیسلامدا بریتییه لە ناین و ریبازیکی جگە لە ناین و ریبازی خواو

موسلمانان، وه پروا هه‌بوون پێی کارێکی ترسناکهو که‌سیک که‌وا له‌سه‌ری پروا و پێیوه پابه‌ندی و یان پروای پێ بێنێ، له‌ ئیسلام ده‌رده‌چی په‌نا به‌ خوا.

3- چه‌مکی (الانتخاب) و هه‌لبژاردن: نه‌ویشیان بریتیه‌ له‌ ده‌نگدان بۆ که‌س و لایه‌نیک له‌ چوار چێوه‌ی سسته‌م و یاسای دیموکراسی، که‌ بۆی دیاریکراوه‌ بۆ ماوه‌یه‌کی دیاریکراو، بۆ نه‌ندامیتی له‌ نه‌نجومه‌نه‌کانی یاسا دانان یان سه‌روکایه‌تی یان هه‌ر سه‌ه‌ندیگاو نه‌نجومه‌نیکی تر، جا کۆله‌گه‌کانی هه‌لبژاردن به‌ گوێره‌ی نه‌و پێناسه‌ی ده‌رکه‌وت که‌وا چوارن نه‌وانیش:

1- به‌ربژێر پالێوراو کاندیدی پێده‌وتریت، واته‌: (المرشح والمنتخب).

2- ده‌نگده‌ر هه‌لبژێره‌ر واته‌: (المصود، الناخب، المنتخب) نه‌وانه‌ی پێده‌وتری نه‌وه‌ی ده‌نگه‌که‌ی ده‌دا.

3- ده‌نگدان عه‌مه‌لیه‌و کرداری دانگدان (التصود، الاقتراع، الانتخاب) پێده‌وتری.

4- نه‌و ده‌زگا و شته‌ی هه‌لبژاردنه‌که‌ی بۆ ده‌کریت و خه‌لکه‌که‌ی به‌ره‌و ده‌بردیت و ده‌چنه‌ ناوی، کۆتاییه‌که‌ی و نه‌تیجه‌که‌ی نه‌ویش په‌رله‌مان و سه‌روکایه‌تی و یان هه‌ر نه‌نجومه‌ن و سه‌ه‌ندیکی تره‌.

جا به‌ریزان و خوشه‌وێستان لێره‌دا پێویستمان به‌وه‌ی ده‌بی بایین بزانی حوکمی شه‌رعی هه‌لبژاردن چیه‌ له‌ دیدگای قورئان و فه‌رمووده‌:

سه‌ره‌تا دین و ده‌لێن هه‌لبژاردن له‌ به‌ره‌تدا بۆ نه‌و سه‌رده‌مه‌ی ئیمه‌ مه‌به‌ست لێی نه‌و هه‌لبژاردنه‌یه‌ که‌ هه‌لقولاوی عه‌لمانیه‌ت و دیموکراسیه‌ته‌، نه‌ک هه‌لبژاردنی ئیسلامی یان به‌گشتی هه‌لبژاردن، زیاتر له‌و توێژینه‌وه‌ی ئیمه‌ مه‌به‌ست لێی هه‌لبژاردنی نه‌ندامانی نه‌نجومه‌نی یاسا دانانه‌ (په‌رله‌مان)، که‌واته‌ پێویسته‌ سه‌ره‌تا پێناسه‌ی نه‌و نه‌نجومه‌نه‌ی بکه‌ین و بیناسین، ئینجا بریاری شه‌رعی و به‌شدار بوون تیایدا و هه‌لبژاردن بۆ نه‌ندامیتی له‌سه‌ری بده‌ین. سه‌ره‌تا نه‌نجومه‌نی یاسا دانان و په‌رله‌مان ئیمه‌ نه‌و چه‌مک و یاسایه‌مان بۆ هه‌لبژارد، نه‌نجومه‌نی یاسا دانان پیر به‌ پێستیتی، هه‌یه‌ له‌ هه‌ندیک ولاتان ده‌گوتری نه‌نجومه‌نی گه‌ل، له‌ هه‌ندیک ولاتان ده‌لێن نه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران، به‌لام مانایه‌ ته‌واوه‌که‌ی و وه‌ ئیش و سیفه‌ته‌ سه‌ره‌کیه‌که‌ی نه‌و نه‌نجومه‌نه‌ی یاسا دانانه‌ که‌ پێی ده‌وتری (په‌رله‌مان). نه‌و نه‌نجومه‌نه‌ به‌م چه‌ند ناوه‌ ناسراوه‌ (نه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران، نه‌نجومه‌نی یاسا دانان، نه‌نجومه‌نی گه‌ل، په‌رله‌مان یان نه‌نجومه‌نی نیشتمانی) هه‌ر یه‌ک له‌و ناوانه‌ له‌ خۆی ده‌گریت، له‌ هه‌ر ولات و شوێنیکی ناویک له‌و ناوانه‌ی لێنراوه‌، به‌لام کۆی کۆکه‌ره‌وه‌ی هه‌ر هه‌موویان نه‌وانه‌ نه‌و نه‌نجومه‌نه‌ن که‌ یاسا داده‌ریژن و داده‌نێن، به‌ زۆرینه‌ی ده‌نگ یه‌کلای ده‌که‌نه‌وه‌.

ئەنجومەنى نوپۇس ئۆلچەمى ياسا دانان با بزانين پېناسەى بىكەين چىيە:

بريتىيە لەو ئەنجومەنەى كە كۆمەللىك لە ئەندام لە خۆۋە دەگرىت، كە لە رىگاي ھەلېژاردن بەو سىستەم و ياساينەى كە بۆى دائىراۋە كەسەكە يان لايەنەكە دەپتە ئەندام ، بۆ ماۋەيەكى دىارىكرى، كارى بىنەرتى ئەو ئەنجومەنە برىتىيە لە دانانى ياساكان، كە كاروبارى كۆمەلگا لەخۆ دەگرىت و پىي بەرپۈۋە دەچىت، ۋە چاۋدىرىكىردنى دەسلەلاتى جىيەجىكىردن (دەسلەلاتى قەضائى) دەكات، پەيۋەستى دەكات بە دەستور و ياساكان، ئەۋەش لە رىگاي نامراز و ئالىيەتە جۇراۋ جۇرەكان، بە گۆيرەى ھەموو سىستەمەكان.

كەۋاتە كار و رۆلى سەرەكى ئەو ئەنجومەنە دوو خالە:

1-دارشتنى ياساكان و سىستەمانەى كە نىشانەى سىياسەتى دەۋلەت و ھۆكۈمەتە، لە ناۋەۋە لە دەرەۋە دىارى دەكات و دايدەرىژى.

2-چاۋدىرى و پىداگرى لەسەر جىيەجىكىردنى ياساكان، لە لايەن جىيەجى كاران و دادۋەرى، ئەۋانەى تەنقىزى و قەضائى پىدەگوتى، ۋە لىپرسىنەۋە لە كاتى جىيەجىنەكەردن و يان كەمتەر خەمى لىيان، كەۋاتە ھەم ياسا دادەننن و تەشرىع دەكەن و ئەنجام دەدەن، ھەم بە دۋاى جىيەجىكىردنىۋە دەبن و پىداگرى لەسەر جىيەجىكىردنى دەكەن.

ئەو باس و بابەتانەى باس دەكرىن و دەدرىنە دەنگدان ئەۋانەن:

1-ھەموو باس و بابەتلىك چەند پىرۋز و بەرز و بىند و شىكۋدارىش بىت، ئاسايىيە بە لايانەۋە بدرىتە دەنگدان و دەنگى زۆرىنە يەكلەى دەكاتەۋە، ئەگەر كار و شتەكە برىارى يەكلەكەرەۋەى شەرعىشى لەسەر ھەبىت و ناينى خاۋبىت، ھەر ئەۋەى بۆ ھەيە و دەدرىتە دەنگدان و زۆرىنە يەكلەى دەكاتەۋە.

2-ئەندامەكان نازادن لە ھەر قسەۋ تانەۋ تەشەرىك لە ھەر بىرو پرواۋ كەسىكى بدەن، ئەگەر ئەو بىرو پروايە ھى خواۋ ئىسلامىش بىت، پەنا بە خوا ۋە كەسايەتەكە پىغەمبەرى خواۋ (عليه الصلاة والسلام) ھاۋەلانىش بن (خوا لىيان رازى بىت). پىش ھەموو شتىك ئەۋەى خۆى ھەلدەبىژىرىت لە سەرەتاۋە دەبىت دان بىت بە ياساكانى كۆمۇسىۋنى ھەلېژاردن و رازى بىت بە دىموكراسىيەت، (ئەگەر بىتە ئەندامىش) برواى و ابىت كە دەبى دانىبىت بە شەرعىيەتى ئەنجومەنەكە، ۋە ئەو مافەى ياسا دانانىشى دان پىداىبىت، ۋە سوتىد لەسەر پابەندىۋون و پاراستنى ياسايەكان بخوات، لە ئەگەرى دۆراندن و دەرەچونىشى، دەبىت دان بىت بە سەرگەۋىتى بەرامبەرەكەى، ئەگەر ھەر بىرو بۆچونىكى ھەبىت، تەناتەت مولحىد و بى پرواۋ كۆمەنىستىش بىت، ھەر دەبى ئەو دانى پىداىبىت، ئەگەر دژ بە خواۋ پىغەمبەر و (عليه الصلاة والسلام) ناينى ئىسلامىش بىت، پىرۋزىيى بردنەۋەى لىبىكات و گۆرەپانەكەى بۆ چۆل بىكات و ۋە پىي رازى بىت.

له كۆتايى ئەلقەى ئەو جارەمان بەرپىزان و خوشەويستان لەبەر ئەوەى كاتمان بە دەستەو
نەما تەنھا ئەوەى باسەدەكەين، ئەو لايەن و كەسانەى بەشداری ھەلبژاردن دەكەن دوو جۆرن:

1- لايەن و كەسى عەلمانى.

2- لايەن و كەسى كە پاشگىرى ئىسلاميان بە خۆيانەو ەلكاندو.

پێناسەى ھەردوو لايەنەكەو بريارى شەرىى بۆ ھەلبژاردن و دەنگدان پێيان لە ھەلبژاردندا.

سەرھەتا پێناسەى لايەنى يەكەم و كەسىيەكانى عەلمانى: كە مەبەست لى ئەو لايەن و

كەسانەى بە گۆيرەى عەلمانىيەت بىر دەكەنەو پەيرەوى لەو بىرو پروايەدا دەكەن، كە ئاين كاريكى
كەسىيەو نايت لەگەل دەولەت و حكومەت و كايەكانى ترى ژيانى دونيا تىكەل بكريت و ياساكان
سەرورەن، كە نوینەرايەتى گەل دايدەريژيت و وە بە زۆرينەى دەنگ يەكلا دەپیتەو، ئەگەر پێچەوانەى
فەرمانەكانى خواو پێغەمبەريش بى (عليه الصلاة والسلام)، وە دژ بە ئاينى ئىسلاميش بىت، ئەوانە وەك
گوتمان دوو جۆرن، دەلێن جۆرى يەكەميان عەلمانىيەتى توندرو واتە: (المتطرفة) وە عەلمانىيەتى
(المعتدلة) واتە ميانە رو، لە روانگەى ئىسلام ھەردوو جۆرەكان لە رابردودا رونمان كردهو بى پروان،
كە بە گۆيرەى پۆلینى كردنى قورنان گوتمان جۆرى يەكەميان لە كافر و موشريكە صەريح و ئاشكراكان،
و جۆرى دووهميشيان لە موناqqە دەغل و دووروەكانى نىفاقى گەورەو ئيعتقادى و بىرو پرواين، لە پاشان
ئەوانە كاتى كەوا ئەو بىرو پروايەيان ھەيو خويان ھەلدەبژيرن و بەرېژير دەكەن و وە دەنگيان پى دەدرى
و دەبنە نوینەرى خەلكەكەى لە پەرلەماندا، حوكمى شەرىيان چيە؟ عەلمانىيەكان و وە لايەنە عەلمانىيەكان
، گوتمان ئەوانە كەوا كافر و موشريكى ئاشكران يان موناqq و دەغل و دوو روون دەنگدان پێيان
لەلايەن كەسىك كە خوى پى موسلمان بى، بە دلنایيەو بە يەك دەنگى موسلمانانى جىگای متمانە
قەدەغەو حەرامە، ھەموو ئەو نايت و فەرموودانەى كە باس لە قەدەغەى دۆستايەتى و خوشويستن و
نزيكبونەو سەرخستنى كافر و موشريك و موناqqە ئيعتقادى و گەورەكان دەكەن بەلگەنە لەسەر
ئەو قەدەغەيو حەرامە.

بەلگەكان لە قورئانى پىروژ چەند نايتىك دەھينينەو:

وە لىرە كۆتايى بە ئەلقەى يەكەممان دەھينين، وە پيوست ناكات زۆرى لەسەر پروين چونكە لە شتىكى
حاشا ھەلنەگرەو وە ئەو بريارە شەرىيە (يەكلابونەو كەيە)، نەمانزانيە كەسىك ئەگەر ئەدنا عيلم و
زانستى شەرىى ھەبى رازى بى و وە پى دورستى پالپشتى ئەو كەسانە بكرى و وە لە گەلپاندابى و
سەريانخەى لەو پروسەو باس و بابەتانە. بەلگە قورئانييەكان زۆرن بەلام تەنھا ئيمە ئەو سى نايتە
دەخوينينەو كۆتايى بە ئەلقەى يەكەم دەھينين:

1- به‌لگه‌ی یه‌که‌م خوای په‌روه‌ردگار له قورئانی پیرۆزدا فه‌رموویه‌تی: ﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ﴾ [ال عمران 64] واته ئه‌ی محمد (عليه الصلاة والسلام) به‌ خاوه‌ن په‌رتوکه‌کان بئێ به‌ جوله‌که‌و نه‌سرانیه‌کان بئێ بابێن بۆ وشه‌یه‌ک که‌ یه‌کسانه‌ له‌ نیوان ئیمه‌و ئیوه‌دا ئه‌ویش بریتیه‌ له‌وه‌ی ته‌نها خودا بپه‌رستین شه‌ریک و هاوبه‌شی به‌ هیچ که‌س و شتێک بۆ په‌یدا نه‌که‌ین وه‌ که‌سیک له‌ ئیمه‌ هه‌ندی‌کمان نه‌که‌ین به‌ په‌روه‌ردگار و په‌رستراو و بپه‌رستین بێجگه‌ له‌ خوای په‌روه‌ردگار جا نه‌گه‌ر ئه‌وان پش‌تیا‌ن کردو نه‌هاتن تۆ پێیان بئێ ئیمه‌ له‌ موس‌لمانانی ئه‌وانه‌ین که‌وا ملمان داوه‌ بۆ فه‌رمانه‌کانی خوای په‌روه‌ردگار، که‌واته‌ لێره‌ نه‌وه‌ ده‌گه‌یه‌نی ئه‌وه‌ی که‌وا نه‌وه‌ که‌س و لایه‌ن و ش‌تانه‌ هه‌له‌به‌ژێرێ به‌ دنیاییه‌وه‌ په‌رستراویکی بۆخوی داناوه‌ په‌نا به‌ خوای رب‌ العالمین، که‌ یاسای بۆ دا‌به‌ژێری و دا‌بنیت و هه‌لا‌لی بۆ هه‌رام‌کاو هه‌رامی بۆ هه‌لا‌لکا، وه‌کو خوای په‌روه‌ردگار فه‌رمووی: ﴿اتَّخِذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ [التوبة 31] فه‌رمووی جوله‌که‌و دیانه‌کان ئه‌وه‌بوو زانیه‌کانیان و یان ره‌به‌نه‌کانی که‌وا له‌ که‌نیه‌کان به‌ حیسابی خویان خوا په‌رستیان ده‌کردو وازیان له‌ دنیا هینابوو ئه‌وانیان کردبوو په‌رستراو بێجگه‌ له‌ خوای په‌روه‌ردگار که‌وا هه‌لا‌لیان بۆ هه‌رام ده‌کردن و هه‌رامیان بۆ هه‌لا‌ل ده‌کردن.

2- له‌ سو‌ره‌تی المائدة خوای په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رمووی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ [المائدة 51] ده‌فه‌رمووی ئه‌ی گه‌لی پرواداران جوله‌که‌و نه‌سرانیه‌کان مه‌که‌نه‌ دۆستی خۆتان و خۆشتان بوین چونکه‌ ئه‌وان هه‌ندی‌کیان دۆستی هه‌ندی‌کیان و پالپشتی هه‌ندی‌کیان ده‌که‌ن و له‌گه‌ل یه‌کتردان هه‌ریه‌ک له‌ ئیوه‌ دۆستایه‌تیان بکاو یان ئه‌وانی خۆشبوو و یان سه‌ریان‌بخا به‌سه‌ر موس‌لمانانه‌وه‌ نه‌وه‌ له‌وانه‌ (جا به‌ دنیاییه‌وه‌ له‌وانه‌) به‌راستی خوای په‌روه‌ردگار هیدایه‌تی و رێنمویی گه‌لانی وه‌ که‌سانی سته‌مکار ناکات.

3- وه‌ نایه‌ته‌که‌ی تر له‌ سو‌ره‌تی هود خوا فه‌رموویه‌تی: ﴿وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ﴾ [هود 113] ده‌فه‌رمووی ئیوه‌ مه‌یل مه‌که‌ن و خۆتان مه‌ده‌ن به‌لای ئه‌وانه‌ی سته‌مکارن و سته‌می ده‌که‌ن ناگر ده‌تان‌گریته‌وه‌ چونکه‌ پش‌تیوانی خواتان نامینیت و خوا سه‌رتان ناخات له‌ پاشان و سه‌رکه‌وتوو نابن، زانیانی تو‌یژه‌ره‌وانی قورئان ده‌فه‌رموون: ر‌کون مه‌یلیکی که‌می دل‌ه‌ یان خۆ به‌لاوه‌ دادانه‌ پش‌تگیری کردنه‌، ئه‌ویش دوو به‌شه‌:

1- بۆ زالم و سته‌مکاره‌کانی که‌وا نه‌گه‌یش‌تونه‌ته‌ پله‌ی ئه‌وه‌ی له‌ ئیسلام ده‌ر‌چن و کافر بو‌بن پش‌گیری کردنیان و له‌گه‌ل‌دا بو‌نیان و مه‌یل بو‌ون بو‌یان، ئه‌وه‌ سته‌مه‌و تاوانه‌و له‌ ئیسلام ناتباته‌ ده‌ر.

2- وه‌ به‌ش و جو‌ری دووه‌میشی ئه‌و ضالمانه‌ی که‌وا شرکیان کردووه‌ ﴿إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾¹ چونکه‌ به‌راستی شرک و هاوبه‌شی سته‌میکی گه‌وره‌یه‌، خوا ضلمی به‌ شیرکیش ناو بردووه‌ له‌ قورئان، که‌واته‌ ئه‌و که‌سانه‌ی که‌وا موشریکن کافرن ئه‌گه‌ر مه‌یلت هه‌بی به‌لایانه‌وه‌ پش‌تیا‌ن بگری و له‌گه‌ل‌اندایی په‌نا به‌

¹ سورة لقمان اية: 13

خوای رب العالمین، ناگر ده تگریته وهو پی له نیسلام دهردهچی و نهو کاتی پی کافر ده بی وه پشگیری
خوایت نامینی په نا به خوای پهروهر دگار.

ئەلقەى دووهم

موسلمانانى بەرئىز و سەنگىن خوشحال و بەختەوهرىن پىتان دەگەينەوہ بۆ پىشكەشكردنى ئەلقەى دووهم لە زنجىرەى ھەلبژاردن و دەنگدان لە دیدگای قورئان و ھەرموودە، بەرئىزان و خوشەوېستان لە ئەلقەى يەكەمدا پىشەكەيەكەمان باسكردوو وە چەن چەمك و زاراوہيەكمان پىناسەكردوو وە لە پاشان ھاتىنە سەر ئەوہى كە گوتمان ئەوانەى بەشداری دەكەن لەو ھەلبژاردنەى كە ھەلقولایى عەلمانىيەت و ديموكراسيەتە، لە سەردەمى خۆماندا دوو بەش و تاك و لایەن، بەشى يەكەميان گوتمان كەسە عەلمانىيەكان و لایەنە عەلمانىيەكان، وە حوكمى ئەوانمان لە پرووى شەرى ئىسلامەوہ بۆتان خویندەوہ و كردمانە بەر گۆچكەتان، وە حوكمى ئەوانە ئەوجارەو پىناسەكردنى لایەنەكان و بەشى دووهميان كە لایەن و كەسەكان كە پاشگرى ئىسلامييان بە خۆيانەوہ لكاندوہ، لىرەدا دىين باسى دەكەين و لەسەرى دەرۆين بە پشتيوانى خواى.

لایەن و كەسەكانى كە پاشگرى ئىسلامييان بە خۆيانەوہ لكاندوہ: ئەو لایەن و كەسانەن كەپاشگرى ئىسلامييان بە خۆيانەوہ لكاندوہو پىيان وایە كار و نىش دەكەن بۆ بانگەوازی بۆلای خواى پەرەردگار و گەرانندەوہى حوكمى خواو وە خەلكى بانگ دەكەن بۆ رەوشتى جوان و رىبازەكەى پىغەمبەرى پىشەوا (**عليه الصلاة والسلام**)، بە چەندىن پاساو و بيانوى جۆراو جۆر بەشداری دەكەن لە پرۆسەى ھەلبژاردن و سستەمى ديموكراسيەت، لەو ولات و جىگايانەى كە كاتىك بووہ حوكمى ئىسلام و قورئانى تىدا پەيرەو كراوہو زۆرىنەى جەماوہرەكەى موسلمان بووينە.

ھەندىك لەو بيانوانەى كە دەيگرن و دەيلين:

- 1-دەلین با دانەبرين لە واقع و گۆرەپانەكە چۆل بىت بۆ دوژمنانى ئىسلام.
 - 2-دەلین ھىدى ھىدى و قوناغ بە قوناغ بە ريگای پلە پلەيى و تەدەروج حوكمى خواى دەگەرىننەوہ، چونكە بە دىل و ريگای لەوہ باشتزمان بە دەستەوہ نىيە.
 - 3-دەلین زەروراتىكى ھەنوگەيىو وە ريگايەكى شەرىعيە، كە بەرژوہەندى موسلمانان و بانگخوازانى تىدا دابىن دەبن و ھەيە.
- وہ ھەندىكى تريش بە بيانوو دەگرن و دەيلين، ئەوجا بۆ ئەوہى لەسەرتان دريژ نەبىتەوہ ئەو ھەنگاوانەى ئەوان دەيھاوين تاكو قبول بكرين بۆ بەشداریكردن لە سىستەمى ديموكراسيەت و ھەلبژاردندا ئەوانەن.

**لای ههمووان روون و ناشکرایه که له سیستمی علمانیته که نه‌مرو به‌هوی جیهانگیریه‌وه
دونیای داگرتوه به چهن مهرجیک لایهن و کهسه‌کان قبول ده‌کرین و ریگیان پیده‌دریت
به‌شداری هه‌لێژاردن و حکومرانی بکه‌ن:**

1- که هه‌ندی که مهرجه‌کان دابه‌زینه له بیرو پروا و ته‌نازول کردنه لئی وه له خاله سه‌ره‌کیه‌کانی
گرنگی نیسلام و پاشگه‌زبونه‌وه‌یه لئی، وه خو به دوور گرتنه له هه‌ندی خاله‌کانی شه‌ری نیسلام، بو
نمونه ده‌بی پروا‌بین به سیستمی علمانی و دیموکراتی.

2- ده‌بیت یاسا سه‌روه‌ری په‌یره و بکه‌ن له یاساکان، که زۆربه‌ی یاساکانیش مه‌لومی به‌ریزانه
په‌چه‌وانه‌ی شه‌ری نیسلام و گونا‌ه‌بارین.

3- ده‌بیت پیکه‌وه ژیا‌نی ناشتیانه‌و دوور له ته‌نگه‌ژه‌یی له‌گه‌ل ههموو نا‌ین و نا‌یدولۆجیا‌کی جگه له نیسلام
بکه‌ن و وه ری‌زیان لی بگرن.

4- ده‌بی وازه‌بین له به کافر دانا‌ی کافر و هاوبه‌ش بریار ده‌ران و وه‌لانی شه‌ری بگۆرنه‌وه به وه‌لانی
نیشتیا‌مانی و گه‌لی و نه‌ته‌وه‌یی، وه به‌پرائی شه‌ر عیش بگۆرنه‌وه به به‌رائه‌ت بوون له موس‌لمانانی جار
وه‌یه راسته‌قینه، یان نه‌وانه‌ی ده‌یا‌نه‌وی حوکمی نیسلام بگه‌ری‌ننه‌وه.

5- ده‌بی وازه‌بین له باس و خوا‌سی جه‌نگ و جیهاد و دژا‌یه‌تی کردنی کافران و به دوژمن زانی‌یان و وه
خو ئاماده‌کردن و ئی‌عداد کردن بو جه‌نگ و جیهاد و وه بو شه‌ر و جه‌نگ له دژی کافر و بی پروایان.

باب‌ینه سه‌ر نه‌وه‌ی بریاری شه‌ری بو نه‌و که‌س و لایه‌نا‌هی که پاشگری نیسلامیان به خو‌یا‌نه‌وه
لکاندوه، که به‌شداری ده‌که‌ن له پرۆسه‌ی علمانیته و دیموکراسیه‌ت و وه هه‌لێژاردن و ده‌نگدان، له
تویژینه‌وه‌و نوسراوه‌کان ده‌باره‌ی خو هه‌لێژاردنی نه‌و لایهن و که‌سا‌نه‌ی که پاشگری نیسلامیان به
خو‌یا‌نه‌وه لکاندوه ده‌توانین ب‌ل‌یین دوو راو بو‌چون هه‌یه‌و په‌یدا‌بووه، که هه‌ردووکیان به پشتیوانی خوی
په‌روه‌رگار ده‌خه‌ینه بهر گو‌یچه‌که‌تان و وه به‌لگه‌کانیشیان و وه هه‌لوه‌شا‌نه‌وه‌ی به‌لگه‌کان و وه له
کو‌تایشدا وه‌کو له پیشه‌کیه‌که‌ی با‌سمان کرد رای په‌سه‌ندتان پی ده‌ل‌یین.

رای یه‌که‌م له‌گه‌ل نه‌وه‌دان ده‌ل‌لین دروسته به‌شداری‌کردن به چهن مهرجیک:

- مهرجی یه‌که‌م ده‌ل‌لین لایهن و که‌سه‌که ده‌بی پابه‌ندن به بیرو پروا دامه‌زراوین له‌سه‌ری.
- مهرجی دووهم ده‌ل‌لین به‌رژه‌وه‌ندی و چاکه‌ره‌چاو بکری‌ت، به ریژه‌ی زۆرو گوما‌نی زال، له
به‌شداری‌کردنه‌که بو نیسلام و موس‌لمانان.
- مهرجی سێهه‌م ده‌ل‌لین فه‌رمان به چاکه‌و ریگری له خراپه نه‌جام بدری‌ت له نه‌نجومه‌نه‌که‌دا.
- مهرجی چواره‌م ده‌ل‌لین ته‌واو هه‌ول‌ی چه‌سپاندنی بریاره شه‌ریه‌کانی نیسلام بدری‌ت و که‌مه‌تر خه‌م
نه‌بن لئی.

وه هندیکیش لهو توژره و موفتی و نهوانه ی پرسسیاریان لیکراوه گوتویانه بهلکو پیویست و واجبه بهشداریکردن لهو پرۆسهیهو لهو مهشروعی، نهوه راو بو چوونی کومه لیکه له موفتی و توژره وانی سهردهم، که هندیکیان توژینهوه ی سهربهخویان لهسهه کردووه هندیکیشیان پرسسیاریان لیکراوه و دهلامیان داوهتهوه.

نهوانه ی پرسسیاریان لیکراوه بو نمونه: (شیخ احمد شاکر مصری، عبد العزیز بن باز (موفتی پیشوتری سعودیا)، محمد بن صالح العثیمین، عبد الله بن جبرین، محمد ناصر الدین الألبانی، دکتور عبد الکریم زیدان، دکتور عبد الله عزام ...هتد).

نهوانه ی توژینهوه یان کردووه لهسهه ی بو نمونه: (دکتور عمر سلیمان الأشقر، عبد الرحمن عبد الخالق کویتی، دکتور مشیر المصري ...هتد).

زۆربه ی بزوتنهوهکان و لایهنهکانی پاشگری نیسلامیان ههیهو به میانهره و ناوی خویان بردووه دهر کردووه، نهوان نهوه بو چونیانهو لهگهڵ نهو راو بو چوونهیدان، بهلام پیویسته چهن روونکردنهوهیهک بدهین، بو نهوه ی راستیتی راو بو چوونهکان تهواو دهر بکهویت، پیشی نهوه ی بهلگهکانیان بینینهوه و ههلوهشینهوهو قسه ی لهسهه بکهین.

روونکردنهوهکان:

1- نهگهر لئی وردبینهوه پیویستمان بهوهیه بلّین نهو مهرجانه به خال دیاریمان کردو بو مان باسکردن به خال دیاریان نهکردووه توژرهوهکان و موفتیهکان و نهوانه ی پرسسیاریان لیکراوه، بهلام له نهجامی وردبوونهوه له قسهو گوتنهکانیان و توژینهوهکانیان نهوه دهر دهکهویت.

2- زۆربه یان له توژرهوهکان و موفتیهکان و نهوانه ی خاوهن نهو رهئیهن و رایهن، به بنهمای بهرژه وندی و مهسلهحهت نهوه یان بهستوهتهوه، بهلگه ی قورناتی و فهرموودهیهکی نهوتویان له دهستدا نهبووه.

3- هندیکیان به خو ههلبژاردن و چونه ناو پرۆژهکه رازی نین، بهلام دهلّین ههرکاتیک نهگهر بوو روویدا نهو کاته ی با دهنگ بدریت بهوانه ی پاشگری نیسلامیان به خویانهوه لکاندوهو بهشداریان کردووه، به مهرج دروستی دهکهن و دهلّین دهنگ پیدانهکیان رهنگه چاکتره زهرهکهشی کهمتره لهوانه (محمد ناصر الدین الألبانی)یه، که له دواتریش بو تان دهسهلمینین به بهلگه ی حاشا ههلهنگر و یهک دهنگی قوتابیهکانی لهو راو بو چوونه ی پهشیمان بوتهوه.

4- به دنیاییهوه زۆربه یان ماهیهت و خال و نهرك و کارهکانی نهنجومهنی یاسا دانانیان نهزانیوهو تهواو شارهزا نهبوینه، له قسهکانیان نهوه دهر دهکهویت. نهگهر نا به گویره ی فتوای تریان که ههیانه هندیکیان که له نهنجومهن تیدهگهیهنرین و یان خال و پرگهیهکی سهههکی نهنجومهن که جار وهیه کوفر و شرکه بهوه ی که سویند خواردن لهسهه یاسایه دهسکردهکان و پاریزکاریکردن لیبیان و پاراستیان، پهشیمان

بوينه وهو يان نهگهر په شيمانيش نه بو بن فتواى يه کلاکهره ويان ههيه، بو نمونه (عبد العزيز بن باز) کاتى کهوا در دهکهوئ له فتواى تری که هيج ريگا ناداو دهلي نابی سویند بوخریت له سهر نهو ياسايانهى کهوا پيچهوانهى شهرعى نيسلامن و بلين دهیان پاريزين، که له داهاتودا به پشتيوانى خواى پهروهر دگار هه موويان به بهلگهو بهوهى کهوا نوخته له سهر پيت دابنينين دهخهينه بهر گوچکه تان. وه ههنديکيشيان وا در دهبرن بو نمونه لهوانه (أبو إسحاق الحويني) که له گرتهيهكى قيديوى پرسيارى لى دهکرى تیدهگهيه نريت، دهلي نهوه درويهو بوختانه به من ههل بهستراوه کاتيک کهوا گوتويانه من لهگهل نهو ديدام نيخوان ولمسليمين يان ههر لايه نيکى تر بچنه دهنگدان و دهنگيان پي بدرى، دهلي چونکه دهنگدانم پي شتيكى حهرام و قهده غهيهو وه داننانه به شرک و کوفرى و وه چونه ناو نهو شوينانه زور خهترناک و ترسناکه، دهلي نهوه بوختانه پيم کرايهو قسهکان وانييه.

بابينه سهر نهوهى بهلگهکانى نهو رايه بينينهوه، سهرهتا دهليين له چهندين باس و بهند و بابهتدا بهلگهکانمان کوکردوه تهوه:

1- دهليين نهوانه دهليين بانگهوازي بو لای خواو فرمان به چاکه و ريگرى له خراپه واجب و پيويسى شهرعينه، جا له ژير نهو سهر باسهى که دامن ناو نهوان کهوا دهليين بهو بهلگانهى نايهتهکانى قورنان دهيهينهوه، وه له فهرمودهکانى پيغهمبريش (عليه الصلاة والسلام)، دهليين په رلهمان و نهنجومهنى ياسا دانان چاکترين شوينه بو بانگهوازي و گهياندنى راستيهکان و بيان و برينى نهندامهکان و جهماوهر، وه له پاشانهکه نهو خالانهى که له قورنان و له فهرموده هاتووه بو ريگرىکردن له خراپه و تاوان لهوييهوه دهسته بهر دهبي، دهليين به بهلگهى نهوهى که بانگهوازي کاريكى چاکه و فهرمانى خوايه و پيويسىهكى شهرعيه، دهليين له سورتهى النحل خوا فهرموويهتى: ﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ۚ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ ۚ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾ [النحل 125] واته بانگهواز بکه نهى محمد (عليه الصلاة والسلام) بو ريگاي پهروهر دگارت به حيكمت و دانايى و پهند و ناموزگارى چاک و گفتوگو بکه له گهليان بهوهى باشتره و چاکتره بهراستى پهروهر دگارت نهو زانتره بهوهى نهوهى له ريگاکهى گومرا بووه لايداوه و وه زانتره به رينمويى کراوان.

2- له سورتهى فصلت خوا فهرموويهتى: ﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ [فصلت 33] كى ههيه قسهى جوانتر و باشتر لهوهى کهوا بانگهواز بولای خوا دهكاو كارى چاکه دهكاو دهلي من له موسلمانانم، واته باشترين قسهو گوتن بانگهوازييه بولای خواى پهروهر دگار و بولای تهو حيدو خوا بهيه كگرتن و وه كار و كردهوهى چاك.

3- وه بهلگهى سنيهم له نايهتهكان بو نهو بواره دهليين له سورتهى ال عمران خواى پهروهر دگار فهرموويهتى: ﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ ۚ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ [ال عمران 104] با له نيوه تاقم و كومهليک ههبن کهوا خهلكى بانگ بکهن بهرو خير و چاکه و

فهرمان بکهن به چاکه و ری بگرن له خراپه بهراستی نهوانن سهرفراز، جا دهلین نهو پهړلهمان و نهجومنه که نهندامهکان دهنه نهندام لئی، باشتین شوینه بو نهوهی نهو بانگهوازیه لئ نهنجام بدری و نهو قسه چاکانهی تیدا بکری و ریگری له خراپهکان بکری.

له فهرمودهکانیش:

1- نهو فهرمودانه دهیننهوه کهوا پیغهمبری خوا (عليه الصلاة والسلام) فهرموویهتی: (مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِيعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِيعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ) پیغهمبر فهرموویهتی (عليه الصلاة والسلام) هریهکیک له نیوه خراپهیهکی بینی با به دهست بیگوریت نهگر نهیتوانی به زمانی، نهگر نهیتوانی به دلی، نهو هیان لاوازترین پروای. نهو شیان پیشهوا (مسلم) له صهحیهکهی له (کتاب ایمان) به ژماره (49) هیناویتهوه، جا دهلین له ناو پهړلهمان خراپهکان زورن راسته و یاساکانی دژ به نیسلام زورن، دهلین نیمه لهویوه بانگهوازی دهکهن بو بیرو پرواو و له پاشان ریگری دهکهن له خراپهکانی بیرو پرواو نایدولوجهکانی ترو و یاسایه دهسکردهکان که پهړلهمان شوینی دروستکردنی بریارهکانه.

2- له پاشان پیغهمبر له فهرمودهیهکی تر (عليه الصلاة والسلام) فهرموویهتی، هرچهنده نهو فهرمودهیان له سهندهی ضعف هیه وهکو (هیاجی کوری بیستام) که زه عیقه وهکو خاوهنی (مجمع الزوائد) پیشهوا (الهیثمی) فهرموویهتی له جلدی پینجی لاپهړه (275) و (تبرانی) نهو فهرمودهی گیرایتهوه و (ابن ابی شهبه) ش به ههمان شیوه به ژماره (37743) هاتوه لئی و (تبرانی) ش به ژماره (10973) له جلدی یازدهم لاپهړه (39) تومار بووه، که گوايه پیغهمبر (عليه الصلاة والسلام) فهرموویهتی: (سَيَكُونُ أَمْرَاءٌ تَعْرِفُونَ وَتُكْرَوْنَ، فَمَنْ نَابَذَهُمْ نَجَا، وَمَنْ اعْتَزَلَهُمْ سَلَّمَ، وَمَنْ خَالَطَهُمْ هَلَكَ) واته فهرمان رهوایانیک دهن باشه و خراپه دهکهن و لیان دهبنن، نهوهی بهرههستیان بکاو بهگزیاندا بچینهوه رزگاری بووه، نهوهی لیان دوور بکهوینهوه سهلامهت بووه، نهوهی له گهلان تیکهل بووبیت له ناو چوهو به هیلاک چوهو.

3- و له فهرمودهیهکی تر نریک له مانای نهو فهرمودهیهی که تازه هینامانهوه که نهویان له سهحیحی (مسلم) دا هاتوه له (کتاب الإمارة) به ژماره (1854)، پیغهمبر (عليه الصلاة والسلام) فهرموویهتی: (إِنَّهُ يُسْتَعْمَلُ عَلَيْكُمْ أَمْرَاءٌ فَتَعْرِفُونَ وَتُكْرَوْنَ فَمَنْ كَرِهَ فَقَدْ بَرِيَءٌ وَمَنْ أَنْكَرَ فَقَدْ سَلِمَ وَلَكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَعَ) قالوا: يا رسول الله ﷺ أفلا نقاتلهم قال (لا ما صلوا) نهو شیان واته پیغهمبر فهرمووی (عليه الصلاة والسلام) بهسرتانهوه فهرمانرهوایانیک دهن خراپهو باشهیان لئ دهبنن نهوهی پی ناخوشبیت خراپهکانیان نهوا بهری بووه لیان و نهوهی ریگری بکات لیان نهوه سهلامهت بووه بهلام نهوهی رازیبی و شوینیان بکهویت خراپهو به هیلاک چوهو له گهل نهوانه، گوتیان: نهی پیغهمبر خوا (عليه الصلاة والسلام) کوشتار و جهنگیان له دژ نهکهن فهرمووی (نهخیر مادهم نویژ دهکهن).

جا نهوانه‌ی بهو بیتوانه پاشگری ئیسلامیان به خویانهوه لکاندوه ده‌لێن به به‌لگه‌ی نهو فهرمودانه ئیمه ده‌چینه ناو نهو په‌رله‌مانه‌ی تاكو ریگری بکه‌ین له خراپه‌کان، چونکه پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) ریگای هه‌لوێست وهرگرتنی موسلمانان بهرامبه‌ر به کار به‌ده‌ستاتی خراپه‌کار پروون کردوه‌ته‌وه، که یه‌کێک له ریگاكان به‌ر هه‌لستیکردنه له ناو په‌رله‌مان و له‌ویوه نه‌وه ده‌کری و ده‌سته‌به‌ر ده‌بی و وه به‌هیزتر ده‌توانین روپه‌رویان بینه‌وه‌و مونا‌به‌ذه‌یان بکه‌ین، چونکه مونا‌به‌ذه له زمانی عه‌ره‌بیدا به مانای نه‌وه‌ی دئ هم رازی نه‌بی به شته‌که‌ی و هم بیگۆری به باشتر، جا بابێن نه‌وه‌نده به‌لگه‌ی هینایانه‌وه جارێ هه‌لوه‌سته له‌سه‌ر بکه‌ین و نایه بزانی چۆن هه‌لده‌وه‌شیتته‌وه‌و به‌لگه‌کانیان له‌جینه یان هه‌لیان بوه‌شیتینه‌وه.

به پشتیوانی خوای په‌روه‌ردگار دیاره له‌و چهند خالانه‌ی ئیستا ده‌که‌ویتته به‌ر گویچه‌تان به‌لگه هینانه‌وه‌کان هه‌لده‌وه‌شیتینه‌وه:

1- ده‌لێن باشترین پێشه‌نگ و نهوانه‌ی په‌یره‌ویان لی بکریت پیغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام)، هه‌چیان لێیان نه‌گیردراوه‌ته‌وه که بوبنه نه‌ندام له کۆر و په‌رله‌مانه‌کانی ده‌سه‌لاتدارانی سه‌رده‌می خویان و دانیان نابیت به سسته‌م و یاسا‌کانیان و دابه‌زیب له بیرو پروایان و ریزیان له کوفر و کافره‌کان نابیت، ئینجا بانگه‌وازیان کردبیت، نه‌وه‌ی یوسف پیغه‌مبه‌ریش (عليه الصلاة والسلام) که به به‌لگه‌ی بۆ خویان ده‌یه‌یتنه‌وه له ده‌سه‌لاتی جیه‌جیکردن بووه و کاریشی به فهرمانی خوا کردوه، نه‌ک دابه‌زیبیت بۆ فهرمان و کوفریه‌کانی ده‌سه‌لاتدارانی سه‌رده‌می خۆی، نه‌وه له پیغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) ناوه‌شیتته‌وه‌و پارێزراو بوینه له شرک و کوفر و گونا‌هه‌ گه‌وره‌کان مه‌عسوم بوینه، نه‌وه‌ی گومانی نه‌و باس و بابه‌تانه‌ش به پیغه‌مبه‌ران ببا که مه‌عسوم نه‌بوینه، له شرک و کوفر و گونا‌هه‌ گه‌وره‌کان، به دنیاییه‌وه بی پروا ده‌بیت.

2- پروگرامی بانگه‌وازی بۆلای خوا له لایه‌ن خوای په‌روه‌ردگار وه‌ه‌و براوه‌ته‌وه‌و کهس بۆی نییه قسه‌ی تیا‌دا بکات، که بۆ هه‌موو پیغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) هاتوه، که ده‌ستپێکی بانگه‌وازیه‌که‌یان بریتی بووه له دوورکه‌وته‌وه له هاوبه‌شی و کوفرکردن به طاغوت و ته‌نها خوا په‌رس‌ستن، نه‌وه‌تا خوای په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رمووی: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ [النحل 36] واته بیگومان و به‌راس‌تی بۆ هه‌ر گه‌ل و نه‌ته‌وه‌یه‌ک ره‌وانه‌کراو پیغه‌مبه‌ری‌کمان ناردوه پێیان گوتون ته‌نها خوا په‌رس‌ستن و له طاغوتان دوورکه‌ونه‌وه.

3- نه‌وه‌ی نه‌وان ده‌یلتین پیغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) له ده‌ره‌وه‌ی په‌رله‌مانه‌کان به چاکتر کردوویانه، به‌بی هه‌چ دابه‌زینی‌ک له بیرو پروا و ناین، نه‌وان (عليهم الصلاة والسلام) سه‌رمه‌شقن ده‌بی چاویان لی بکریت و په‌یره‌وی له هه‌نگاو و ریبازه‌کانیان بکریت، جا نه‌وه‌ی ئیوه ده‌یلتین له نیو په‌رله‌مان ده‌یکه‌ین له دوا‌ی دابه‌زینتان له عه‌قیده‌و بیرو پروا چهند خالێکی سه‌ره‌کی ئیسلام، نه‌وجا ئیوه ده‌توانن به حیسابی

خۆتان هەندیک قسە بکەن، پێغەمبەرەکان (عليهم الصلاة والسلام) لە دەرهەوی پەرلەمانەکانی سەردەمی دەسەڵاتدارانی خۆیان کردوین، زۆر بە باشتر بەی ئەو دابەزینەشیان تووش بوو بێت.

4- ئەو پەرلەمانستییە لە توانایانە بیکەن سنوردارەو بە پەرلەمانستیی دانانریت لە روانگە شەریعەتی ئیسلامەو، چونکە پەرلەمان یاساو سیستەمی هەیه، نابێت ئەندامەکان لێی لابدادو دەر بچێت، تەنها رێگای ئەو پێدەدریت رای خۆی بێت، هەروەکو ئەندامەکانی تری دژ بە ئیسلامیش ئەو رێگایانەیان پێدەدریت، چونکە ئەو یاسای پەرلەمانەو نابێ پێشێل بکەن، ئەوان کە کوفری بکەن و قسە بە ئیسلامیش بێن، دەبێ گۆییان بۆ رابگری، جا کەواتە لە کۆتایشدا بپارەو زۆرینە یەکلای دەکاتەو دەبێ بە نا راستەو خۆ پێ رازیبێت و جێبەجێشی بکات و لە ژیاڵی رۆژانەیدا، ئەگەر پێچەوانە شەریعیش بێت، کەواتە ئەو ئەندام پەرلەمان تۆ تەنها دەبێت بە هاراتی خۆشکردنی خواردن و شیوەکەیان، وە هیچی تەرت پێ ناکریت و ناتوانی ئەو پەرلەمانستییە شەریعەیانە بکەن، تەنها رای خۆت دەتوانی بە سنورداری لە ماوەیەکی کەم و کورت کە پێدەدرێ لە چوار چێوەی یاسای پەرلەمانەکیانەو بێت.

5- یەک دەنگی زانیان لەسەر ئەو یە کە رێگری کردن لە خراپە نابێت خراپە یەکی تری گەورەتری لێ بەدی بێت و گۆمانی زāl بەو ی ببرد ریت، هەرکاتیک گۆمانی زāl واپوو کە خراپە ی مەزنتری لێ دیتەدی و لێی دەکەوێتەو، دەبێ وازی لێ بێنی بە دڵ رقت لێ بێتەو وە پێی رازی نەبێت، جا چوونە ناو پەرلەمان چەندین خراپە ی وەکو دابەزین لە بیرو پروا و توشبوون جار وەیه بە شرک و هاوبەشی و کوفر پەنا بەخواو دابەزین لە خالە سەرەکیەکانی ئیسلامی لێ دەکەوێتەو و روودەدات، بە حیسابی ئەو خاوەن بۆ چوونە مەگەر خراپە یەکی بچوکتەر لەوانە ی لێ دەکەوێتەو قسە ی لێ بکەن و لە دژی بوەستەو و یان بیگۆرن و یان رای خۆیان لەسەر بدەن.

6- ئەو فەرموودانە ی باسکران مەبەست لێیان فەرمانەرەوایە گوناھکارە موسڵمانەکان، کە خراپەو ستمیان دەکرد بەرامبەر بە گەل و نەتەوەکیان، نەک کافر و بیروایەکان.

جا لێرەو دوو بۆ چوون دەبێت باس بکری:

نایە ئەوانە ی ئیسلامییان بە دوا ی خۆیانەو لکاندووە فەرمانەرەوایە پەرلەمانیان پێ موسڵمان و شەریعە؟

ئەگەر لە ولامدا گۆتیان بەلێ، ئەوان موسڵمان و شەریعە، دەبێ ملکەچیانین کەواتە، ئەوان وەلی ئەمرتانن و فەرمان رەواتان، وە کارەکانتان بێ شەریعە ئەگەر لە فەرمانیان دەر بچن و ئەوکاتی دەبێ بە رێگای نەهینی گونجاو بە گوێرە ی عەقیدە ی ئەهلی سوننەو جەماعە نامۆزگاری بکری.

و ئەگەر لە ولامیشدا گۆتیان نەخیر، ئەوانمان پێ موسڵمان نییەو ئەوان شەریعی نییە، ئەو وەکو پێغەمبەرەکان (عليهم الصلاة والسلام) دەبێ بەرەنگاریان ببەو و پەیرەو ی سیرەو ژیاانامە ی پێغەمبەرمان محمد بکەن (عليه الصلاة والسلام)، وە بانگەوازیەکی چۆن دەستپێکردو چیکرد ئێوەش ئەو دەستی پێ بکەن و لەسەری برون.

ئەوھتا پېشەوا (نووي) ش (رحمەتی خوی لیبیت) دەربارەى ئەو فەرموودەى كۆتا كە لە سەحیحى (مسلم) دا ھاتبوو فەرموویەتى: **(إِنَّهُ لَا يَجُوزُ الْخُرُوجُ عَلَى الْخُلَفَاءِ بِمَجْرَدِ الظُّلْمِ أَوْ الْفُسْقِ، مَا لَمْ يَغْيُرُوا شَيْئاً مِنْ قَوَاعِدِ الْإِسْلَامِ)** واتە دروست نییە دەرچوون بەسەر خەلیفەکان تەنھا لەبەر ستم لە فەرمانیان دەرچن، مادام هیچیان نەگۆریبێت لە بنەماکانی ئیسلام.

7- ئەو فەرموودانە رینگاو شوینی بەرھەڵستی دەسلەلاتی جێبەجێکردن زیاتر دەگرێتەوھ لە (پاشا و سەرۆک و حکومەت و وەزیرەکان و دەسلەلاتەران)، ئەوھک ئەوانەى كەوا یاسای دادەنێن و پەرلەمان بگرێتەوھ، بە تاییبەتى ئەوانیش كە دەگرێتەوھ لە ولاتانیك كە حوكم بكەن بە ئیسلام و قورئان.

وہ خالی دووہم کہ بەلگەى پى دەھیننەوہ ئەویش دیسان چەند ئایەتیکە كە دەلێن:

1- پینگەى جەماوهرى بە چوونە ناو پەرلەمان دا بین دەکەین و حەسانەمان دەبیت و پارێزراو دەبن بانگەوازی کارەکانمان لەو رینگاو شونینانە، وەکو پیغەمبەر (عليه الصلاة والسلام) كەوا خویان پەنا داوھو بانگەوازیان کردوھ، دەلێن لە ئایەتەکانی قورئانی ئەوھتا خوی پەرودەرگار دەفەرمووی قەومی شوعەیب پیغەمبەر (عليه الصلاة والسلام) کاتیک رووی تێدەکەن دەلێن: **(قَالُوا يَا شُعَيْبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرَاكَ فِينَا ضَعِيفًا وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ)** [ھود 91] واتە گەلى شوعەیب بە پیغەمبەر شوعەیبیان گوت (عليه الصلاة والسلام) ئەى شوعەیب زۆر تێناگەین لەوھى دەلێت نیمە تۆ لەناو خۆمان بە لاواز دەبینین ئەگەر ھۆزەكەت نەبوايە بەرد بارانمان دەکردیت و تۆ دەسلەلاتت بەسەرمانەوھ نییە، كەواتە دەلێن شوعەیب (عليه الصلاة والسلام) پینگەى بانگەوازیەكەى بەھیزتر کردبوو، ھۆزەكەى نەیانئەوانى دەریبکەن و بیکوژن، نیمەش لە پارلەماندا پینگەمان بەھیز دەبى و حەسانە بەدەس دەھینن و بانگەوازی دەکەین.

2- وە ئایەتى دووہم دەلێن لە سورەتى ھود خوا فەرموویەتى: **(قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً أَوْ آوِي إِلَىٰ رُكْنٍ شَدِيدٍ)** [ھود 80] لوط پیغەمبەر (عليه الصلاة والسلام) بە گەلەكەى خۆى گوت كە دەورەى مالیان داوو لە کاتى فریشتەکان چوونە مالی پێى گوتن ئەگەر ھیزم ھەبوايە بۆ پالانتان یان ھۆزم ھەبوايە پالپشتیان کردبام من دەم کرد، كەواتە دەلێن لوط پیغەمبەر (عليه الصلاة والسلام) باسى پالپشتى و پینگەى بەھیز دەکات بۆ بەرەنگار بوونەوھیان، نیمەش دەمانەوێت ئەو پالپشتیەو پینگەى بە دەستبێنین و بچینە ناو پەرلەمان و تاوھکو بانگەوازی بکەین.

لە فەرموودەکانیش:

1- دەلێن ئەوھتا پەنادانى پیغەمبەرى خوا (عليه الصلاة والسلام) لەلایەن مامى (أبي طالب) بۆ بانگەوازیەكەى.

2-پەنادانى (زيد بن الدثنة) بۆ (أبو بكر الصديق) (رضى الله عنه) كاتىك كە موسلمانان ھىجرەتى ھەبەشەيان كىردى بۇ ھەبەشەش ۋىستى پرواۋ لە رىگا گەراندىھەو پەنايداۋ ۋە لەكاتى پالە پەستۋ خستە سەرى لەلايەن قورەيشىھەكانەو.

3-پەنادانى (النجاشي) لە ھەبەشەو، لە كاتى كۆچكردنى موسلمانان بۆ ھەبەشە.

جا دەلەن نىمەش بەو چۈنە ناۋ پەرلەمانە خۇمان پەنا دەدەين لە ھەلمانىھەكان ۋ بانگەوازی دەكەين، جا بابىين نايە ئەو بەلگەنەش چۆن ھەلدەو شىننەو ۋ راستن بەلگەيان پىو ھەبەشەيەو يانە نا.

ئەو خالانەى خوارەو بەلگە ھەنەو ھەكانيان بۆ دروستبۇنى ئەندام بۇنيان لە پەرلەمان ۋ بەشدارىكردن لە ھەلئىزاردەكەيان ھەلدەو شىننەو:

1-پىغەمبەران (عليهم الصلاة والسلام) پىكەگانيان ۋ ھىزەكەيان لە دەرەو ۋ دامودەزگاۋ پىرۋسەكانى دەسەلاتەكانى سەردەمەكانىھەو بوو، بە ھىچ شىۋازىك دانەبەزىون لە بىرو پرواۋ بانگەوازيەكەيان لە بەرامبەر پەنادانىان.

2-پىغەمبەرى خوا محمد (عليه الصلاة والسلام) ۋ ھاۋەلەكانى (خو لىيان رازى بىت) بە تەۋاۋى بىرو پرواۋ پىرلەر شەرىكەكانيان دەرخستەو لىي دوو دل نەبۇينە لە بەرامبەر دەسەلاتدارانى سەردەمىان ۋ تەنەت لە بەرامبەر ئەوانەى پەناشيان داۋن، ھىچ مەرجىكان قىۋل نەكردە كار بىكاتە سەر بىرو پرواۋ دىندارىكەيان، چۈنە ناۋ پىرۋسەى ھەلئىزاردن لەسەرەتاكەيەو ھەر لە كۆمۋسىۋنەو دەست پىدەكات تاكو رىگانيان پى بدريت كە بەشدارى بىكەن، بۆ دابەزىن لە نايين ۋ بىرو پروايان تا بەشدارىن لە ھەلئىزاردەكە دەبى ۋاژوۋ لەسەر ئەو خالانە بىكەن ۋ پىيان رازىين، كە بۆ كۆمۋسىۋن ھاتەو بە ياسا دانراۋە، كە ھەلقولۋى ھەلمانىھەت ۋ دىموكراسىيەتەو ۋە ياساكانى ھەلئىزاردن پىدەلەين دەبى قىۋلىيان بى.

لە پاشان نەگەر سەرنج بدەين يەك لە رووداۋەكانى سەردەمى پىغەمبەر باس بىكەين (عليه الصلاة والسلام)، ئەو ھەمان چاك بۆ بەدىار دەكەۋى كە پىغەمبەرى پىشەۋا (عليه الصلاة والسلام) لە دواى مردنى مامى (أبو طالب) ۋ ۋەفاتكردنى دايە (خديجة) (رضى الله عنها)، ئەو ھەبو پىغەمبەر (عليه الصلاة والسلام) چو ھە مأل دانىشت ۋ قورەيشىھەكان پالەپەستۋى زىاتريان خستەسەرى ۋ نەيدەتوانى تەۋاۋ لە مائەكەشى بىتە دەرەو ۋ دەرچى، (أبو لهب) ى مامى سۆزى خزمىيەتى جولاۋ چو مالى ۋ بە پىغەمبەرى گوت (عليه الصلاة والسلام) نەى محمدى برازام پىرۋ ئەو ۋ لەكاتى زىندۋىتى (أبو طالب) ى براى نەنجامت دەدا بىكە، (بەرگى لە پىغەمبەرى خۋاى كرد) (عليه الصلاة والسلام)، جا لە دواى ماۋەيەك كە (أبو جهل ۋ عقبە بن أبي معيط) پىيان زانىھەو چۈنە لاي (أبو لهب) ۋ پىيان گوت پىرۋ بە محمدى برازات بللى ۋ پىرسىارى لىيكە بزائە شوينى (عبد المطلب) ى بابت لە كويىھە (بۆ ئەو ۋ ھانى بدەن تاۋەكو ئەو پالپشتىيەى (أبو لهب) لە پىغەمبەرى بىرن) (عليه الصلاة والسلام)، ئەو ھەبو (أبو لهب) ىش بە قسەى ئەوانى كردو چو ھە لاي

پینگه‌مبه‌ری خوا (عليه الصلاة والسلام) گوتی نه‌ی محمدی برازام (عبد المطلب) ی باپیره‌ت له کوئییه‌و له‌گه‌ل کئییه؟ پینگه‌مبه‌ریش له ولامیدا به‌بی دوو دلی فهرمووی: (مَعَ قَوْمِهِ) واته له‌گه‌ل گه‌له‌که‌یه‌تی، (أبو لهب) وه‌لامه‌که‌ی بۆ (أبو جهل و عقبه بن أبي معيط) برده‌وه، نه‌وانیش گوتیان باشه (أبو لهب) نه‌وه وای داناوه (عبد المطلب) له‌ناو ناگره، (أبو لهب) یش واتینه‌گه‌یشتبوو، گوتیان نه‌مجاره برۆ راشکاوانه لئی پیرسه بلئی نایه (عبد المطلب) له‌ناو ناگره، نه‌ویش هاته‌وه لای پینگه‌مبه‌رمان محمد (عليه الصلاة والسلام)، گوتی وه‌ره برازایه‌که‌م، مه‌به‌ستت پی چیه (عبد المطلب) له‌ناو ناگره؟ پینگه‌مبه‌ر به‌بی دوو دلی (عليه الصلاة والسلام) فهرمووی: (وَمَنْ مَاتَ عَلَى مَا مَاتَ عَلَيْهِ عَبْدُ الْمُطَّلِبِ دَخَلَ نَارًا) فهرمووی نه‌وه‌ک (عبد المطلب) نه‌وه‌ی مردوشه له‌سه‌ر نه‌وه‌ی (عبد المطلب) له‌سه‌ری مردوه بۆناو ناگرن و له‌ناو ناگرن، جا (أبو لهب) له‌وئیه رقی هه‌ستاو توپه بوو له پینگه‌مبه‌ری (عليه الصلاة والسلام) سویندی خوارد که هه‌ر دوژمن کاری بکات و به‌رده‌وامبیت له‌سه‌ری.

جا بزائن پینگه‌مبه‌ری پیشه‌وا (عليه الصلاة والسلام) له‌و په‌نادانه‌ی هیچ دابه‌زینیکی نه‌کرد له‌سه‌ره‌تاو کۆتاییه‌که‌یدا له کافرکردنی (عبد المطلب) ی باپیری و وه شوینی له قیامه‌تدا دیاریکرد، نه‌گه‌ر هاتوو په‌نادانه‌که‌ی خوشی خسته مه‌ترسی به‌وه‌ی (أبو لهب) چیتر په‌نای نه‌دات، که‌واته نه‌یفهرموو با وازبینم به‌رژه‌وه‌ندی په‌نادانه‌که‌م نه‌خه‌مه مه‌ترسییه‌وه، نه‌و راستیه‌ی روون نه‌که‌مه‌وه نه‌لیم باپیرم کافره‌و وه به کوفری مردیه‌و له‌ناو ناگره. که‌واته نه‌و لایهن و که‌سانه‌ی به‌شداری پرۆسه‌ی هه‌لبژاردن ده‌که‌ن و ده‌بنه نه‌ندام په‌رله‌مان زۆر به ناسانی داده‌به‌زن له بیرو پروایان و وه دانه‌نین به عه‌لمانیه‌ت و دیموکراسی و وه واز ده‌هینن له خاله سه‌ره‌کییه‌کانی ئیسلام به ناسان، به پاساوی دابینکردنی به‌رژه‌وه‌ندی پیگه‌ی بانگه‌وازی خۆ په‌نادان واز ده‌هینن له دروشمه‌کانی شه‌ریعه‌تی ئیسلام، (البانی) له یه‌ک له قسه‌کانی جوان ده‌لی ده‌لی: "نه‌وانه به ریشه‌وه ده‌چنه ناو په‌رله‌مانی به‌لام به‌بی ریش لئی ده‌رده‌چن، به شمه‌ک و جلوه‌رگی سه‌ره‌تا جار وه‌یه موسلمانانه و پاپه‌ندبوون به شه‌عائیره‌کانی ئیسلام ده‌چنه ناوی و به‌لام به شمه‌کی کافر و بی پروایان له پانتۆل و چاکه‌ت و وه بۆین باخ و وه وازه‌ینان له دروشمه‌کانی ئیسلام لئی دینه‌ ده‌ری و که‌مه‌ترخه‌م ده‌بن".

3- وه (أبو بكر الصديق) یش (خوا لئی رازی بیت) هیچ دابه‌زینیکی نه‌کرد له به‌رامبه‌ر نه‌وه‌ی که (زید بن الدثنه) په‌نایدا، به‌لکو کاتی که (زید) نامۆزگاری ده‌کات و ده‌لی وازیینه له‌و قورنان خویندنه‌ی که به ده‌نگه‌وه ده‌خوینیت، له‌و ژووره‌ی ماله‌که‌ی خۆتداو ده‌نگت ده‌چینه ده‌رو قوره‌یشیه‌کان پی رازی نین، من تۆم په‌نا داوه، له ولامیدا (أبو بكر الصديق) ده‌لی: من په‌نایه‌که‌ی تۆم ناوی و خوا منی په‌نا داوه نه‌منیش واز ناهینم له ریبازه‌که‌م و بانگه‌وازیه‌که‌م.

4- وه نه‌وانه‌ی کۆچیان کردبوو بۆ حه‌به‌شه‌ش نه‌ک هیچ دابه‌زینیکیان نه‌بووه نه‌کردوو به‌لکو راشکاوانه بانگه‌وازیه‌که‌یان به پاشای حه‌به‌شه‌ش گه‌یانداو له نه‌جامدا (النجاشي) بووه موسلمان.

كهواته به كورتى و پوحتى زانايانى ئىسلام دهفهرموون ههموو پهنادانيك دهبنى دوو مهرجى لى بېتتهجى،
ئەوجار ئەوكاتى قبول بكرى، بۆ ئەوانەى كهوا دەلّين نيمه بانگهوازي دهكهين و كافر و موشرىكىك يان
هۆز و تيرهيهك يان لايەن و كهسيك بيهوى پهناماندا:

• مهرجى يهكهه دهبنى پېداگرى لەسەر بېرو پرواو واز نههينان له پايهه دروشمهكانى ئىسلام بېنېتتهجى
كهسهكه.

• مهرجى دووهميشيان ئەنجام و ئاكامى پهنادانهكه ديارىكراو و ئاشكرايىت بهبنى بهرامبهر بېت.

ئەوه له پەرلەمان به هېچ نهوع و شىوازيكى نايهتتهجى و سهرهتا دادهبهزن له بېرو پرواو دروشمهكانى
ناين و ئىسلام، وه ئەنجامهكهشى له دوروو نزىكهوه ناديارهه هېچ ديار نيهه.

نەلقەى سىيەم

موسلمانانى بەرىز و سەنگىن خوشحال و بەختەۋەرىن پىتان دەگەنەۋە بۇ پىشكەشكەشكەردى نەلقەى سىيەم لە زنجىرەى ھەنئەردن و دەنگدان لە دىدگای قورئان و فەرمودە، لىرەۋە وازمان ھىنا ئەوانەى كەوا ۋاۋ بۇچونىان وایە كەوا بەشدارىكردى ئەو لایەن و كەسانەى كە پاشگىرى ئىسلامىيان بە خۇيانەۋە لكاندوۋە دروست و رىگا پىدراۋەۋە يان پىۋىستىەكى شەرىعیە، جا بەلگەكانمان ھەندىك خستەروو ۋە ھەلىشمان ۋەشاندەۋە.

نەۋجارە خالى سىيەم كە بەلگەى پى دەھىنەۋە:

دەلئىن ھاۋپەيمانى بۇ پىشگىرى چەوساۋان و ستەم لىكراۋانى لىدەكەۋىتەۋە كە پىغەمبەرى خۋاى (عليه الصلاة والسلام) نەۋەى كردوۋە، دەلئىن پىغەمبەرى خۋا (عليه الصلاة والسلام) لەپىش ھاتنى ئىسلام و پىغەمبەرايەتى بەشدارى كردوۋە لە (حلف الفضول)، واتە ھاۋپەيمانىەتى فذول كە لە مالى (عبد الله بن جدعان) دا ھەندىك لە قورەيشىەكان كۆبونەۋەۋە رىكەۋتن لەسەر پىشگىرى كردى ستەم لىكراۋان و ۋەرگرتەۋەى مافەكانىان ، كە دەلئىن پىغەمبەرىش (عليه الصلاة والسلام) فەرموۋى: (لە دۋاى نەۋەى بوۋە پىغەمبەر) نەگەر لە ئىسلامدا بۇى بانگ بكرىم ۋەلام دەدەمەۋە واتە: (بەشدارى دەكەم)، نەۋەشيان پىشەۋا (البیهقي) لە (السنن الكبرى) لە جلدی شەشەم لاپەرە (367) ھىناۋىتى.

جا ھەلۋەشاندەۋەى نەۋەش بەۋەى دەبى كە دەلئىن:

ئەو پىشگىرىە دەبى بە گۆیرەى ياساكانى شەرىعەتى ئىسلام بىت و دىارىكردى نەۋبى ، نایە كى ستەم لىكراۋە ۋە نایە كى ستەمكارە، ئەوانەى لە پەرلەماندا بەشدارى دەكەن لایەنەكانى دژ بە ئىسلام و ۋە ەلمانىەكان بە گۆیرەى بىرو پرواى خۇيان پىناسەى ستەم لىكراۋو ستەمكار دەكەن، بە جىاۋاز لە بىرکردنەۋەى موسلمانان، ھەندىك جار ھەيە لەلای ئەوان ئىسلام ستەمكارە ۋە مافەكانى خەلكى خۋاردوۋە، ئەو جۆرە ھاۋپەيمانىتىيە بە سەربەخۋى و لە دەرەۋەى پەرلەمان باشتەر و چاكتەر نەنجام دەدرىت، ماناى ئەۋە نەۋەۋە پىغەمبەر (عليه الصلاة والسلام) زانايان دەرەموون: بەشدارى كردىت و بكات لە كار و ئىشكى كە دابەزىن لە ەقىدەۋە بىرو پرواۋ خالە سەرەككىيەكانى ئىسلام و ناینى ئىسلامى تىدا بویت، حاشا لە پىغەمبەرى (عليه الصلاة والسلام) كە كارى ئەۋەى بىرلىكردىتەۋەۋە يان بۇى چوبى و يان ۋاى گوتىت.

وه خالی چوارهم که بهلگهی پیده هیننهوه:

دهلئین پهیره ویکردن له هندیگ بنه مای شهرعی ریگا ده دات بهو کارهی که به شداری بین له هه لئزاردن و دهنگدان و چونه نیو په رله مان وه دهلئین جاری واش ههیه به لکو پیویست دهکات، بنه مای یه کهم که بهکاری دههینن له قاعیده فقهی و شهرعیه کان دهلئین (الأصل في الأشياء الإباحة) هندیکیان دهلئین نیمه پیمان وایه نهوه هیچ به لگهی سهد له سهدی براوه نه هاتوو که قهده غهی نهو کارهی بکا، جا ده شلئین بنه رت له شته کان ریگا پیدانه، دهلئین له بهر نهوهیه نیمه که به شداری ده کهین که واته ریگا پیدار اووه له سهر نه سلی خوی ماوه تهوه.

هه لوه شاندهوهی نهو بهلگه هینانهوه شیان بهوهی ده بیت دهلئین:

دهلئین چهلین بهلگه هیندر اوتهوه له سهر قهده غه بونی به شداریکردن له هه لئزاردن، که له داهاتوو به پشتیوانی خوی په روه دگار له بو چوون و رای دووه که قهده غهی ده کهن و به حریمی داده نین دهیخهینه بهر گوچکه تان و دهیخهینه روو، که بهلگه کان نه گهر براوه قهده عیش نه بن ههر هه موویان خو هه موو جار مهرج نییه بهلگه فقهیه کان جار وهیه زهنیشن ههر به بهلگه دههیندرینهوه و نهوه ناگریتهوه که بلئین نهصل و بنه رت تییدا ریگا پیدانه.

وه بهلگه یه کی تر بهلگهی مهصلهحهی دههیننهوه: دهلئین مهصلهحهتی شهرعی لهوه دایه یان مهصلهحهی مورسهلهی تیدایه، نهوانهی که وا دهلئین له سهره تاوه به دنئیاییه وه دیاره پییان وایه کهوا بهلگهی قورنان و فهرموودهی و نیجماع و کو دهنگیان له دهست نییه، وه له قیاسیان پینه کراوه و ناگری له بهر نهوهیه هانا دههیننه بهر نهو بنه مایه فقهیه، که دهلئین بهلگهی (مَصَالِحُ الْمُرْسَلَةِ) بهکار دههینن، نهو کاتی دهلئین (جلب المصالح ودرء المفساد) بهکار دههینن واته هینانی بهر ژوهندیه کان و رهتکردنهوهی خراپیه کان. دهلئین به شداریکردن له هه لئزاردن و چونه ناو په رله مان چهند چاکه و بهر ژوهندیه کی پیدابین ده بیت و دایینی دهکات بو بانگه وازی گشت موسلمانان.

هه ندیک لهو بهر ژوهندیانهی نهوان دهیلئین و پیی له سهر داده گرن نهوهیه:

1- دهلئین راگهیاندنی حوکی نیسلام له باس و بابته کان و رهتکردنهوه و رهتکردن له یاساکانی پیچهوانهی نیسلام و بیانوبرینی نهندامهکانی و حوجه له سهر کردنیان له ریگای په رله مانهوه ده بیت.

2- دهلئین پیشکه شکردنی پر ژوه یاساکان، که ده بنه مایه ی گورینی یاساکانی دژ به نیسلام و شهریهتی خوا که نهوه فهرمان به چاکه یه و ریگریه له خراپه، دهلئین نهو بهر ژوهندیه شی پیدابین ده بی دهسته بهربوونی حهسانه و پاراستنی نهندامهکانی په رله مان بو بانگه وازی.

3- ده‌لّین بانکردنی ده‌سه‌لاتداران و وه‌زیره‌کانی که پیچه‌وانه‌ی ئیسلام و موسلمانان ده‌که‌ن بۆ نیو په‌رله‌مان وه‌ متمانه ئیسه‌نه‌وه‌و لّیپرسینه‌وه‌یان.

هه‌لّوه‌شانده‌وه‌ی نه‌و به‌لّگه هینانه‌وه‌ش به‌و خالّانه ده‌بی، واته سه‌ره‌تا نه‌و خالّ و به‌لّگه هینانه‌وه ده‌بی درّیتر له‌وانیتر روونی بکه‌ینه‌وه‌و باسی لّیوه‌بکه‌ین له‌و چه‌ند خالّه‌یدا:

1- سه‌ره‌تا پیناسه‌یه‌کی کورت و پوخت و به‌لّگایه‌تی مه‌سلّعه‌ی ده‌بی بکه‌ین.

2- وه‌ له‌ پاشان هینانه‌وه‌ی هه‌ندیک له‌وته‌ی زانایان.

3- نه‌وجا خالّیکی تریش هه‌لّوه‌شانده‌وه‌ی خالّ به‌ خالّی نه‌و به‌رژه‌وه‌ندیانه‌ی هیندراوه‌ته‌وه.

سه‌ره‌تا بابزانین مه‌سلّعه‌وه‌ به‌لّگایه‌تی نایه حوجهیه یان نا، له‌ دیدگای قورئان و فهرمووده و وته‌ی زانایانه‌وه بپیننه‌وه.

مه‌سلّعه‌ له‌ زمانه‌وانی و زاراوه‌دا ده‌توانین وا پیناسه‌ی بکه‌ین: بلیین مه‌سلّعه‌ له‌ زمانه‌وانیدا تاکی مه‌سالیحه‌و له‌ سه‌لّاحیه‌وه هاتووه، که پیچه‌وانه‌ی فه‌سادو خراپه‌یه‌و واته چاکه‌یه‌تی و وه‌ دژوه پیچه‌وانه‌یه له‌گه‌لّ خراپه‌ی، له‌ (القاموس الموحیط) نه‌وه وا پیناسه‌ کراوه، مه‌سلّعه‌ له‌ زاراوه‌دا به‌وه ده‌گوتریت به‌رژه‌وه‌ندی و چاکه به‌ ره‌چاوکردنی شاهیدی شه‌رعی خوا بۆی دابه‌ش ده‌بیته‌ ده‌توانین بلیین بۆ سّی به‌ش:

1- نه‌وه‌ی شه‌رع شاهیدی به‌ چه‌سپاندن و ره‌چاوکردنی داوه.

2- نه‌وه‌ی شه‌رع شاهیدی پوچه‌لّکردنه‌وه‌و ره‌تکرده‌وه‌ی داوه.

3- نه‌وه‌ی شه‌رع نه‌ ره‌چاوی کردوه‌و نه‌ پوچه‌لّی کردوه‌ته‌وه که زانایان ناوی ده‌به‌ن به‌ (مصالیح المرسلّة) هه‌ندیک ناوی تریشیان بۆ هیناوه.

که پیناسه‌ی (مصالیح المرسلّة) نه‌وه‌یه له‌ زاراوه‌دا: واته به‌رژه‌وه‌ندی و چاکه‌کانی ره‌ها نه‌ ره‌چاوکراوه‌و وه‌ نه‌ پوچه‌لّیش کراوه‌ته‌وه‌و ره‌تکراره‌ته‌وه.

نایه به‌لّگه‌یه (مصالیح المرسلّة) و حوجهیه یان نا؟

زانایان را جیاوازن له‌و باره‌یه‌وه:

- هه‌ندیکیان ده‌لّین به‌لّگه‌یه به‌ ره‌های و نه‌وه رای پیشه‌وايان (مالك و هه‌ندیک له‌ شافعیه‌کان) یشه.
- هه‌ندیکیان ده‌لّین به‌لّگه نییه‌و به‌ به‌لّگه دانانریت، نه‌وه رای پیشه‌وا (الباقلائی و ابن الحاجب و امودی و ابن قدامة) یه.
- وه هه‌ندیکیش ده‌لّین به‌ مهرج (مصلح) به‌لّی به‌لّگه‌یه‌و نه‌گه‌ر مهرجه‌کانی لّی بیته‌جی، نه‌ویش که بگونجی له‌ به‌ره‌تیکی کولی و نه‌صلیکی کولی وه له‌گه‌لّ به‌ره‌ته شه‌رعیه‌کانی ترده‌ا تیک نه‌گیریت

و وه بۆ بنه‌ره‌تیکى به‌شیتى و جوزنیش، نه‌وه رای پیشه‌وا (الشافعي) و هه‌ل‌ب‌زارده‌ی پیشه‌وا (ابن برهان البغدادی) ه که به سى مهرجان ده‌لین (مصالح المرسلة) به‌ل‌گه‌یه:

1- زه‌رورى بى‌ت له پینج زه‌روره‌ته‌کان.

2- ده‌لین (مصلح) که گشتیبیت و هه‌مووی و کولیبيت تاكو سوده‌که‌ی هه‌موو موسلمانان بگرتیه‌وه.

3- ده‌لین (مصالح المرسلة) که ده‌بى پراوه‌و قه‌دعیبیت، نه‌وه رای زۆربه‌ی زانایانى اصولی فیه.

جا لیره‌وه با بینه‌ سه‌ر نه‌وه‌ی هینانه‌وه‌ی وته‌ی هه‌ندیک له زانایان، نایه (مصلح) و (مفسد) چ کاتیک کارى پنده‌کری و ره‌چاو ده‌کری و وه له پاشانه‌که تیده‌رواندری و وه که‌نگی ده‌بیت به‌ل‌گه‌ی نه‌وه‌ی که به‌ل‌گه‌ی پیوه به‌ئیریتیه‌وه:

سه‌ره‌تا پیشه‌وا (الشاطبي) نه‌و زانایه لیزانه ده‌باره‌ی (اصول لفیقه) (رحمته‌ی خواى لیبیت) گوتیه‌تى: (المصالح المجتلبه شرعا والمفاسد المستدفعه إنما تعتبر من حيث تقام الحياة الدنيا للحياة الأخرى، لا من حيث أهواء النفوس فى جلب مصالحها العادية، أو درء مفسادها العادية) له کیتابى (الموافقات) جلدی دوو لاپه‌ره (37)، ده‌فه‌رمووی به‌رژه‌وه‌ندى و چاکه‌کانى به‌شهرع هیندراون و خراپه‌کانى ره‌تکراونه‌ته‌وه‌و پال نراون ته‌نها له پرووى نه‌وه‌وه ره‌چاو ده‌کری که ژيانى دونیا هه‌ل‌ده‌وه‌شینه‌وه له پیناو ژيانى دواى و وه ژيانه‌که‌ی تر که ژيانى قیامه‌ته، نه‌ک له پرووى هه‌واو هه‌وه‌س و ده‌رونیه‌کان و هینانه‌وه‌ی به‌رژه‌وه‌ندیه‌کان و نه‌ریته‌کان و نه‌و شته‌ چاکه‌و یان نه‌و شته‌ خراپه‌ نه‌وانه‌ حیسابى بۆ ناكریت، که‌واته‌ نابى به‌ گویره‌ی هه‌واو هه‌وه‌س و مه‌سله‌حه‌تى خۆت لیكى بده‌یه‌وه، ده‌بى به‌ گویره‌ی نه‌وه‌ی دونیا له پیناو قیامه‌ت دابنری به‌رژه‌وه‌ندیه‌کان نه‌وها به‌ئیریتیه‌وه‌و خراپه‌کان نه‌وها ره‌ت بکرتیه‌وه.

وه له‌پاشان (ابن تیمیة) (رحمته‌ی خواى لیبى) له (مجمع الفتاوى) جلدی بیستم لاپه‌ره (58)، فه‌رموویه‌تى: (فأقوام قد ينظرون إلى الحسنات فيرجحون هذا الجانب وإن تضمن سيئات عظيمة) ده‌فه‌رمووی خه‌ل‌کاتیک که نه‌وانه‌ جیگای نه‌وه‌ی نین قسه‌و شتیان لیوه‌ربگیرى نه‌وان نیتیان شته‌ چاکه‌کان نه‌وه‌یان په‌سه‌ند کردیه لایه‌نه‌ باشیه‌کان به‌سه‌ر لایه‌نه‌که‌ی ترده‌ نه‌گه‌ر خراپه‌ی گه‌وره‌تریشى لیکه‌وتیبته‌وه نه‌وه له شه‌ریعه‌ت ره‌تکراوه‌یه.

وه یان هه‌ر له (مجمع الفتاوى) جلدی چوارده‌هه‌م لاپه‌ره (476)، فه‌رموویه‌تى: (فإن الشرك والقول على الله بلا علم، والفواحش ما ظهر منها وما بطن والظلم : لا يكون فيها شيء من المصلحة) ده‌لئى بیگومان و به‌راستى شرک و هاوبه‌شى و قسه‌کردن له‌سه‌ر خواى به‌بى عیلم و زانستى، گوناو و تاوانه‌کان و به‌دره‌وشتى نه‌وه‌ی به‌ ناشکراو په‌نه‌ان وه ضولم و سته‌م، هیچیک له‌وانه‌ هیچ مه‌صله‌حه‌ت و به‌رژه‌وه‌ندیه‌کى تیدا نییه‌و نابى بکری.

وه له‌پاشان له شوینیکی ترده‌ له (مجمع الفتاوى) که‌ی له لاپه‌ره (470) جلدی چوارده‌هه‌م فه‌رموویه‌تى: (أن المحرمات أحدهما ما يقطع بأن الشرع لم يبح منه شيئاً لا لضرورة ولا لغير ضرورة : كالشرك، والفواحش، والقولي على الله بغير علم. والظلم المحض، وهي الأربعة المذكورة في قوله تعالى: ﴿قُلْ إِنَّمَا

حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ) دهفهرمووئ بهراستی نهو حهرامکراوانه‌ی که له شهرعی نیسلامدا به پراوه‌یی حهرامکراون و هیچ ریگیان پینه‌دراوه نه بۆ زهرورات وه نه بۆ غهیری زهرورات وهکو (شیرک و هاوبه‌شی، گوناح و داوین پیسی، قسه‌کردن له‌سه‌ر خوا به‌بی عیلم و زانستی، زوئم و سته‌می پروتی سهد له سهد) که نهو چواره ههر چواریان لهو نایه‌ته‌ی خویندمانه‌وه تیتیدا باسکراوه خوی پهرودرگار حهرامی کردووه **(الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ)** گوناحه‌کان وه **(وَالْبَغْيَ)** واته زوئم و سته‌م به ناحق وه شیرک‌کردن بۆ خوی پهرودرگار و قسه‌کردن له‌سه‌ر خوی به‌بی عیلم و زانستی **(فهذه الأشياء محرمة في جميع الشرائع، وبتحريمها بعث الله جميع ارسل، ولم يبح منها شيئاً قط، ولا في حال من الأحوال، ولهذا أنزلت في السورة المكية)** دهفهرمووئ بهراستی و سهد له سهد نهو شتانه‌ی خوا حهرامی کردووه که له ههموو شهریه‌ته‌کان حهرامی کردووه، خوا پیغه‌مبه‌رانی لهو پیناوه‌ی ناردووه **(عليهم الصلاة والسلام)**، حه‌لأل نه‌کراوه ریگا نه‌دراوه هیچیان له هیچیک له حال و باله‌کان، ههر نه‌وه‌ش نه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت که له سوږه‌ته مه‌کیه‌کان نه‌وه دابه‌زیندراره، که‌واته نهو شتانه حهرامکراون له ههموو یاساو شهریه‌ته‌کانی خواو وه حهرام‌کردنیان پراوته‌وه ههموو پیغه‌مبه‌ران یه‌ک ده‌نگ بووینه له‌سه‌ریان **(عليهم الصلاة والسلام)**، جا به حالیک له حاله‌کان به هیچ نه‌وعیک له جوړه‌کان ریگا پندراره نه‌بووه، که‌واته چۆن ده‌کرئ نه‌وه ببیته یاساو بۆ نه‌وه‌ی توشبون به شرک و هاوبه‌شی و داننان به یاسای دژ به نیسلام و وه دابه‌زین له عه‌قیده‌و بیرو پروا و گوناح و تاوانه‌کان.

وه له خراپیه‌کانی هه‌لبژاردن:

تیکه‌ل بوونی نیر و می و فه‌ساد و پاره سه‌رفکردنیک‌ی به ره‌هایی و زور و وه زوریک له گوناح و تاوانه‌کانی تریشی که لی ده‌که‌ویتته‌وه، ته‌عه‌سوب و ده‌مارگیری و نه‌وانه ههر ههمووی له‌سه‌ری تا بنی دیاره به به‌رژه‌وه‌ندی و قازانج حیساب ناکرین له روانگه‌ی نیسلامه‌وه، تا نهو بنه‌مایه شهرعیه‌ی بۆ جیه‌جی بکرئ وهکو زانیان رونیان کرده‌وه، له‌پاشان ده‌بی ناگاداری نهو بنه‌مایه‌شبین **(درء المفسد أولى من جلب منافع مصالح)** که لادانی خراپیه‌کان له پیشتره له هینانی سود و باشیه‌کان، نه‌وه‌شیان ده‌بی ره‌چاو بکرئ که زانیان فه‌رموویانه به مانای نه‌وه‌ی که‌وا مه‌فسده‌ی شرک و هاوبه‌شی و دابه‌زین له عه‌قیده‌و بیرو پروا و گوناحی تیکه‌لی نیر و می و وه مؤسیقا ژه‌ندن و وه پاره زور سه‌رفکردن و ته‌عه‌سوب‌کردن و خه‌لک نازار و نه‌زیه‌ت دان و وه تانه‌و ته‌شهره له خه‌لک گرتن و وه کومه‌لک له شته‌کانی تری که له نه‌نجامی خو هه‌لبژاردن و ده‌نگدان و چونه ناو په‌رله‌مان ده‌که‌ویتته‌وه، نا نه‌وانه ههر ههموویان مه‌فاسید و خراپه‌ی سهد له سهدن وه رونه‌کراوه‌ن له شهریه‌تی نیسلامدا، جا لادانی نهو مه‌فسه‌دانه نه‌ولاتره له‌وه‌ی نه‌گهر به‌رژه‌وه‌ندیه‌کی که‌م یان زور دابینبیت به چونه ناو په‌رله‌مان و خو هه‌لبژاردن، چونکه خو ههموو کاریکی حهرام‌کراویش هه‌ندیک له به‌رژه‌وه‌ندی و سودی جاریوا هه‌یه تیتیدا ده‌بی، مه‌گهر شرک و کوفرپی نه‌گهر نا‌ره‌ق که حهرام‌کراوه خوا باسی مه‌نفه‌عت و سودی که‌می ده‌کا، به‌س ده‌لی گونا و تاوانه‌که‌ی

نارهق و قوماری زیاتره له بهر نهوهی چونکه گونا به کانی و خراپه کانی گهوره تره مه زنتره له بهر ژه وهندیه کان حرام کراوه و نابی توخنی کهون، جا له پاشان نه گهر ته ماشا بکهین (ابن نجار) (رحمتهی خوی لیبیت) گوتویه تی: **(الأمر إذا دار بین درء مفسدة، وجلب مصلحة، كان درء المفسدة أولى من جلب المصلحة)** له پهرتوکی (شرح الکوکب المنیر) جلدی چوارهم لاپهره (447)، نهو زانا بهر یزه ده فرمووی نه گهر کار و نیشیک کهوته نیوان خراپه و لادانی خراپه و هینانی چاکه و باشه، لادانی خراپه کهی نهو لایتر و له پیشتره له هینانی چاکي و مهصله کهیه کهی.

وه له پاشان (عز الدین عبد العزیز بن عبد السلام) (رحمتهی خوی لیبیت) گوتویه تی: **(إذا اجتمعت مصالح ومفاسد، فإنما أمکن تحصیل المصالح ودرء المفاسد فعلنا ذلك، أمثالاً لأمر الله فیهما، لقوله سبحانه: ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾. و إن تعذر درء والتحصيل، فإن كانت المفسدة أعظم من المصلحة درأنا المفسدة، ولا نبالي بفوت المصلحة، قال الله تعالى: ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا﴾ حرمهما لأن مفسدتهم أكبر من منفعتهم. أما منفعة الخمر فبالتجاة ونحوها، وأما منفعة الميسر فيما يأخذه القامر من المقمور.)** له (قواعد الأحكام في إصلاح الأنام) پهرتوکه کهی خوی جلدی یهک لاپهره (136) وای گوتووه، واته دهلی نه گهر بهر ژه وهندیه کان و وه خراپه و مهفسده کان پیکه وه هاتن و کوبونه وه نه گهر توانیمان چاکیه کان به دهست بینین و خراپه کانی لایدهین نهوه نهویده کهین، به گویره ی فرمائی خوی پهروهر دگار، که دربار هیان ده فرمووی به پیی تواناتان خوا پهرستی بکهن (واته نهوندهی له تواناتان دایه و ابکهن نه گهر له تواناتاندا بوو)، دهلی خو نه گهر نه مانتوانی مهفسده کهی رهتکهینه وه وه بهر ژه وهندیه کهش بینین و دابینی بکهین، نه گهر زانیمان مهفسده که وه خراپه که مهزن و گهوره تر بوو له مصلح و چاکیه که، نهوه نهوکه تهی ده بی مهفسده و خراپه کهی وه لابنیتین و حیساب بو نهوهی نه کهین و گوی بهوه نه دهین که مهسله کهت و بهر ژه وهندیه که مان له دهست ده چی، دهلی چونکه خوی تعالی فرموویه تی لهو نایه تهی پرسیارت لیده کهن نهی محمد **(عليه الصلاة والسلام)** دربارهی نارهق و قومار پییان بلئی گونا و تاوانی مهزنی تیدایه وه سود و که لکیشی هیه بو خه لکی به لام گونا و تاوانه کهی و خراپه کهی مهزنتره له سود و که لکه هیان، که واته له بهر نهوه خوی پهروهر دگار ههردوو کیانی حرام کرد نارهق و قومار چونکه خراپه کهیان مهزن و گهوره تر بوو له سود و که لکه که، قازانجه کهیان قازانجی نارهق تهنها تیجارهت و پاره پی پیداکردنه کهی قازانجه، به لام هه موو شته کانی تری خراپیه، وه قازانجی قوماریش نهوهی کهوا به قومار دهستی ده کهوی لهو که سهی که لئی ده باته وه له قومار کهی نهوه قازانجی پارهی و دونیای ده کا، بهس مالی که سیکی ویران کردووه وه حرامیکی گهوره ی کردووه.

که واته له وانه بهر یزان و خوشه ویستان زور به جوانی و ریکو پیکی لهو تهی زانایان بومان دهر کهوت کهوا نهو بهر ژه وهندیه له نیسلامدا نیسلام به بهر ژه وهندی داده نیت دیاره ده بی ته ماشا بکری و ره چاو بکری، راسته به لام بهو مهرجهی مهفسده کهی گهوره ی لینه کهو یته وه، نه گهر مهفسده و خراپه یهک له گهل مهسله کهو بهر ژه وهندیه کهی کهوته بهرام بهر یهک ده بی نیمه خراپه کهی رهتکهینه وه ههتا له تواناماندا

دهبى، نهوجا مهسلهحهتهكهى نهمانهوى و گوڤى پښهدهين، وه نهگهر ههر دوو كمان پى دابين بوو خراپه مان پى رتهتبه وه و مهسلهحهتمان پى دابين بوو نهوه چاكه، نهگهر نا دهبى خراپهكهى رتهكهينه وه له پيشتره له وهى كهوا چاكهكهى پيوه دابين بكهين، وه راسته له ههموو حرام و تاوانيكيش جگه له شرک و هاوبهشى و كوفر و نهوانى تر ههر ههموويان ريزهيهك له بهر ژوهندى و قازانجى ههنديك كهس و لايهن و شتى تيدايه وهكو هى ناروق و قومار كهى كه گوتمان، بهلى چونه ناو ههلبژاردن و وه دهنگان و وه چونه په رلهمانيش ههنديك رهنكه بهر ژوهندى و قازانجى كه مى جوزئ لندهكه ويته وه به لام مهفسه دهيهكى كه ورته توش دهبى كهوا شرکه، جار و ديه كوفره گوناوه گهوره كانه په نا به خواى رب العالمين، نابى نه تو بيهكى بهلكو مهفسه دهكهى دهبى رتهكهينه وه، وهكو زانايان فهرموويان و وه بنه مايه كان نهوا جيبه جى دهبى و دههينريته وه، نهك به وهى كهوا نهو خه لكانه وا دهلن و وا دهكهن، جا خراپه كان دهتوانين بلنين نهگهر ته نها به نمونه ههنديكيان بنينه وه بو بهر گوڤكهى نيوهى بهريز خليسكانه كان و زيانه كانى بهشداريكردن له ههلبژاردن نهوه چاك چاك دهيزانين كهوا ريگا دراو نييه له بهر نهوهى شرک و كوفرى لندهكه ويته وه په نا به خواى رب العالمين، كه نابى به هيچ نهوع و شيوازيكى هيچ شتيك بكرى له ريگاي شرک و كوفريه وه، نهگهر بهر ژوهندى و قازانجيكيشى ههبيت والله اعلم.

وه بهر ژوهندى و چاكهى راگهياندى حوكمى شهرعى كاتيک كهوا نهوانه دهيلن نه ندام په رله مانه كان بهلى راسته، رهنكه ههنديك شتى كه ميان له ويوه پيكر او وه دهكرى يه عنى كه گوتراوه له دانيشته كان، به لام هيچيان ناگاته نهوهى كهوا نهو شرک و كوفريهى كه توشيان دهبى داننان به ديموكراسيهت و عهلمانيهت و ياسايه دهسكرده كانى دژ به نيسلام و ياسايه كانى خواى پهروهر دگار و وه وازهينان له حوكم و ياسايه كانى خواى پهروهر دگار و سويند خواردن بو پاراستنى نهو ياساينهى دژ به نيسلام و خواى پهروهر دگار و وه نهوانه دهبى وازى ليهيندرى، چونكه نهو شرک و كوفرو گوناوه گهورانهى پى دابين دهبى، ههتا نيستاش نهبيستراوه ههر كهس و لايهنيكى بهو حال و ريگايانهى چووته ناو په رله مانه كانيش نهيتوانيوه شرک و كوفره كان بنبر بكات و نهيهيلن و رتهى بكاته وه به تهواوتهى، تهنا نهت نهيتوانيوه ريباو سوه كانيش رتهكه نهوه بهلكو ته نها توانيوينه جار و بار قسه له ههنديك باس و بابته و شته كان بكهن، نهيان توانيوه ره شيكه نه وه نهى هيلن و بيگوړن. كهواته چونه ناو نهو پرسهيه وه به دنياييه وه نهوهى ليناكه ويته وه نهو بنه مايه شهر عيانهى بو جيبه جى بى و وه ريگا بدرت، كهواته خهون و خه ياله لهو ريگايه موسلمان بتوانيت حوكمى خوا بچه سپينته وه وه حوكمى شهيتان و پيره كانى نه هيليت و رهشكاته وه، وه له پاشان بهر ژوهندى چاكهى پيشكهشكردنى پرورژه ياساكانى كه ببنه مايهى گوړينى ياساكانى پيچهوانه دژ به شهرعى خوا نا نهوانهش نهكراوه ناكريت ناسان، له بهر نهوهى چونكه نهو كارهش ته نها خه يال پلاوه و تاكو نيستا له هيچ ولات و شوينيك نهتواندراوه كاريكى بهرچاو و ديار له ياسايه دياره كان بكرت و روودات و ياساى دژ به نيسلام نه مينى و ياسايهكى نيسلامى شهرعى له جى جيگر بكرى.

له نهگهري هاتنهجيئي نهو کارهش نهندامهکان توشي نهو خراپيانه دهبن پيش نهوهي نهو کاره نهنجام دهبن:

1- دهبيت دهنگ کوپکه نهوه بو پروژه ياسايهکان کهوا پيشکشي دهکهن، بهدوايدا بگهريين و بهلاي علماني و کهسهکاني تر که لهناو پهړلهمانن، نهو جا نهو دهنگه کوپکه نهوهو بياننهينه سهر خهت و ريگا پشتگيريان لي بکري.

2- نهوهي لیده کهوینته وه دهبي دانبنين بهو کار و ياسايانهي ته عامول و ههلسو کهوتکردن لهگهليان که نهوهشيان خراپيهکي ترهه به گویرهي ياساي نيسلام سنورداره ته عامول کردن لهگهلي کافر و بي پرواو نهوانه ي دژ به دينن دهبي به گویرهي شهرعي بي.

3- وه له پاشان لهگهلي نهوهشدا نهوهي لیده کهوینته وه له نهگهري گورييني ياسايهکesh، نهو سسته مه دياره ماف نه داته نهوانه ي کهوا دهنگهکهي پي ددهن و کوپکه نهوه لهگهليدابين، نهواني تريش خهليک له علماني و خهليکهکاني تر له دژي بوه سسته وه، نهوانيش نهو مافهيان پي ددهري کهوا بيشهرعي و کوفريهکانيان بلينه وهو وه بگورن و لينگهريين کوفري و بيشهرعيهکانيش بگوردری، وه له پاشان لهو ولاتانهي سيستمی علمانيهتي کهلي بهر قهرارهو وه له پاشان دان به ياساکاني دهنريت و تو دان دهنريت به علمانيهتهکهي نهوان و وه چه سپاندني نهو ياسايه، له پاش نهو کاته وه تهنه به دهست پهړلهمانهکesh نيه دياره سهروک ههيه له ولاتهکان نهوانيش ياسايهکن دهبي نهو بچي واژووي بکاو نهو جا له پاشانهکه نايه رهنیده کاته وه يان واژووي دهکاو يان ههنديک برياري نا شهرعي و بيشهرعي و کوفري و شرکي ههيه ههر نهو دهتواني برياري بداو وه جيپهجيئشي بکا لهسهر خهليکهکهي، کهواته نهو بهرژه وهنديش مسوگهر نيهو تهنه خهيا لهو وه نومیده زور جارن نههاتوتهجي و وه ناشهينتهجي، تهنه قسهيهکه خاوهن نهو بوچونانه دهیکهن و وه به بيانو دهيهينه وه بو نهوهي کهوا کاری پي بکري وه خهليکهکه دل رازي بي و دهنگان پيدا.

4- وه خاليکي تر که گوتمان بهرژه وهندي و به دهستهيناني حسانه ي نهنداميئي پهړلهمانهکهي لیده کهوینته وه و نهویش بو بانگهوازي بهکاری دهيني، له پيشتر تيشکمان خسته سهر بهس نيستاش به کورتي نهوهي دهليين نهو حسانهيه بهو رههاييهي نيه بهلکو سنورداره، زورجاريش بينراوه که نهندامهکه نهپاريزراوهو وه قسهي پي گوتراوهو راگيراوه ليدراوه.

وه له زوربه ي دهستورهکان و ولاتهکاني علماني نهو حسانهيه تهنه له بازنهو سنوري تهسکي نيو پهړلهمانهکه يدايه، له باس و بابته دياريکراوهکاندا بهو مهرجانه ريگاي پي ددهري:

1- تهنه بو جيپهجيکردني کارهکاني نيو پهړلهمانه به سنورداری، نهک بو بانگهواي رههايي له ههر شوين و جيگايهک بيهوي.

2-دهبى ئەوئش كه كرا باس و بابەتتىكى ديارىكراوبى له شوينى ديارىكراو كه له نيو پەرلەمانە، كهواتە كەسى بانگەوازكار بوى نيبه له هەر شوينىكىت ئەو بەكاربىنى و بۆ بانگەوازيەكەى و خوى پيوه پاپەند بكات و سەرەراى ئەوئش كه ئەو هەموو دابەزىنەى له بىرو پروا و عەقيدەو وە ئىسلامەتى كردووە، هەركاتىكيش دليان بىللى ئەندامىەتیهكەى دەتوانن بخەنە مەترسى و وە لىشى بستىننەو بە بيانوى جيا جيا، وە نموونەى زورى واقەيشمان هەيه كه ئەندام پەرلەمانەكان تەنانت سەرۆك و هەر پلەدارىك لابەدن كه بە دليان نەبى، وە كەسانەكەى لى بستىننەو، وە سەير و سەمەردىي لەویدايە كه پروا بكەى (أبو جهل) پەناى پىغەمبەر (عليه الصلاة والسلام) و هاوئانى بدات تاكو باسى شرک و كوفرهكانيان بكەن و وە هەولئى شكەندنيان بەدن و وە بتهكانيان لەناو ببەن و وە بگرن ئەو بە فلمى خەيالئىش ئاسان دەرناهيندرئ، ئەوئك بە واقەى پرووبداو بىتەجى، كهواتە زۆربەى جاران ئەندامەكان بانگەوازيان لەبىر دەچىتەو بەلكو لەبەر سىياسەت و تىكەلئى نىر و مى و گوناھەكانى تر خۆچواندنيان بە عەلمانىەكانەو لەجلوبەرگ و هەلسوكەوت و شىوئەو دىمەن و هەتا كۆتايى ناگايان لە بانگەوازي و لای خواو عىبادەت و تەقواو دىندارى نامىنىت، لەسەر راى ئەو كەسانەى كه ئەوانە هەر بە مۇسلمانئىش دەمىننەو والله اعلم.

ئهلقه‌ی چوارهم

موسلمانانی به‌ریز و سه‌نگین خوشحال و به‌خته‌وهرین پیتان ده‌گه‌ینه‌وه بو پیشک‌ه‌شکردنی ئه‌لقه‌ی چوارهم له زنجیره‌ی هه‌لبژاردن و ده‌نگدان له دیدگای قورئان و فهرمووده، لیره‌وه لیکی گری ده‌ده‌ینه‌وه باسی نه‌وه‌مان بوو هه‌له‌وه‌شاندنه‌وه‌ی نه‌وه‌ به‌رژ‌ه‌وه‌ندیانه‌ی که دابین ده‌بی و ه‌کو به‌لگه‌ی مه‌سه‌له‌ه‌ت له ب‌نه‌مایه شه‌ریه‌کان که به‌کاریان ه‌یناوه، که ده‌لێن چوار به‌رژ‌ه‌وه‌ندی سهره‌کی پیوه دابین ده‌بی:

1-یه‌کیک له به‌رژ‌ه‌وه‌ندیه‌کان که گوتمان ه‌یناویانه‌ته‌وه ده‌لێن به‌رژ‌ه‌وه‌ندی نه‌وه‌ی پیوه دابین ده‌بی که‌وا چاکه‌ی راگه‌یانندی حوکمی شه‌ری و چه‌سپاندنی.

2-به‌رژ‌ه‌وه‌ندی چاکه‌ی پیشک‌ه‌شکردنی پرۆژه یاساکان، تا یاساکانی دژ به‌ ئیسلامی پیوه ب‌گۆردری.

3-به‌رژ‌ه‌وه‌ندی حیصانه‌وه و ه‌په‌نادانی نه‌ندامانی په‌رله‌مان که بانگه‌وازی پیوه ب‌که‌ن و نه‌وانه‌مان هه‌له‌وه‌شاندنه‌وه.

4-به‌رژ‌ه‌وه‌ندی لێپرسینه‌وه‌ی ده‌سه‌لاتدار و وه‌زیره‌کانی حکومه‌ت و وه‌ لێسه‌ندنه‌وه‌ی متمانه‌یان پیوه دابین ده‌بی، هه‌ریه‌ک له‌وه‌ وزیر و ده‌سه‌لاتدارانه‌ هه‌گه‌ر کار و شتیکی بێشه‌ری و دژ به‌ ئیسلامیان کرد ئیمه بانگیان ده‌که‌ین له‌ په‌رله‌مان و له‌ویوه لێپرسینه‌وه‌یان له‌گه‌ل ده‌که‌ین و دوايه متمانه‌یان لێده‌ستێنینه‌وه، ناوها به‌ سوک و سانایی به‌به‌ر گۆچکه‌ی خه‌لکیدا ده‌ده‌ن.

ئیمه ده‌لێن ناتواندري وه‌زیر یان هه‌ر به‌رپرسیکی حوکمی له‌به‌ر پیچه‌وانه‌کردنی شه‌ری خوا یان کوفر و شرک کردنی بانگ ب‌کریت و لێپرسینه‌وه‌ی له‌گه‌ل ب‌کریت، به‌لکو ته‌نها له‌کاتی پیش‌لێکردنی یاساو ده‌ستوری عه‌لمانی نه‌وه‌ یاسایه‌ی که په‌رله‌مانه‌ عه‌لمانیه‌که ده‌ریکردوه ده‌تواندري نه‌وه‌ ریگایه ب‌گرددیته‌به‌ر، وه‌ چهن ریگاو شوین و سیسته‌میک و چوارچیوه‌یه‌کی دیموکراسیانه‌ی بو دانراوه که بانگیشتی په‌رله‌مان ده‌کریت و وه‌ لێپرسینه‌وه‌ی له‌گه‌ل نه‌نجام ده‌دریت.

جا نه‌وه خراپانه‌ی خواره‌وه‌ی لێده‌که‌وتنه‌وه نه‌وه کار و نیشه تا بلێن به‌رژ‌ه‌وه‌ندیه‌کی وا گچکه‌ی پیدابین ده‌بی:

1-دان پیدانانی یاساو ده‌ستوره عه‌لمانی و دیموکراسیه‌که‌یه‌و کارپێکردنیتی، که ده‌بی له‌ چوار چیوه‌ی نه‌وه‌وه بانگه‌شه ب‌کریت.

2-خالی دووهم له‌ مه‌فسه‌ده‌وه خراپه‌کانی که لێی ده‌که‌وتنه‌وه، وه‌ک نه‌وه وایه به‌ وه‌زیره‌که یان ده‌سه‌لاتداره‌که ب‌گوتری نه‌وه بو پابه‌ند نابیت به‌ گونا‌هه‌کان و پیش‌لی خراپه‌کانت کردوه، چونکه نه‌وه یاساو پریارانه‌ی هه‌ن جگه له‌ ئیسلام و دژ به‌ شه‌ری خوا هه‌موو نه‌فامیه‌ته‌وه خراپه‌وه توش پیی ده‌لێت بو پیوه پابه‌ندنیت بو لێی که‌مه‌ترخه‌میت بو جێبه‌جێی ناکه‌ی خاله‌کانی دژ به‌ خواو به‌ پیغه‌مبه‌ر و (عليه الصلاة والسلام) به‌ شه‌ریه‌تی ئیسلام، له‌ واقیعی حالدا نه‌وه رووده‌دات و وه‌ مه‌به‌ست لێی نه‌وه‌یه‌و

وه تهنه ر‌ووداو‌ی‌کی واقعی چ‌ند س‌الی بهر له نیستا ب‌خه‌ینه بهر گو‌ی‌چ‌که‌تان نهو ر‌استیه‌مان ب‌و ر‌وونده‌بیته‌وه، "له ر‌ووداو‌ی‌کی واقعی‌دا له ک‌اتی س‌لفه‌ی عه‌قار‌دا له‌لایه‌ن حو‌کمه‌تی هه‌ریمه‌وه، یه‌ک‌یتی زانایانی کوردستان دوو مام‌وستایان ر‌ه‌وانه‌ی لای وه‌زیری دارایی نهو ک‌اتی کرد له پ‌ش‌کی یه‌ک‌یتی بوو، پ‌ی‌یان گو‌تب‌وو نه‌گه‌ر نهو زیاده‌و فائیزه‌ی هه‌لب‌گ‌ریت له‌سه‌ر س‌لفه‌ی عه‌قارات که تا‌کو ز‌و‌رینه‌ی خه‌ل‌کی سو‌دی لی‌وه‌ر‌ب‌گ‌رن، نهو زیاده‌یه له شه‌ریعه‌تی نی‌سلام حه‌رامه‌و به ر‌ی‌با داده‌ن‌ر‌یت، وه‌زیره‌که‌ش له و‌لامیان‌دا ز‌و‌ر به ر‌اش‌کا‌وانه‌و بو‌یر بوو له بی‌رو پ‌روایه عه‌لمانیه‌که‌یدا، گو‌تب‌وو‌ی نی‌مه عه‌لمانی له‌لای نی‌مه زیاده حه‌رام نی‌یه‌و هی‌چی له‌سه‌ر نی‌یه، نه‌گه‌ر هه‌ر ناو‌ی‌کی ت‌ریشی لی‌بی‌نین، تهنه‌و سی‌اسه‌ت‌کردنه‌و فیل‌کردنه له خه‌ل‌کی، هه‌ر‌ک‌اتی‌ک سی‌سته‌مه‌که بو‌وه نی‌سلامی و کار به شه‌ریعه‌ت ک‌را، نه‌وه ب‌و‌تان هه‌یه نهو داوایه ب‌که‌ن، نه‌وک‌ات منیش لی‌ره نابم چون‌که عه‌لمانی‌م، وه یه‌ک‌یک له مام‌وستایه به‌ری‌زه‌کان ب‌و خ‌و‌ی ب‌و منی گ‌یرایه‌وه، که له‌و ر‌ووداو‌ه‌ی به‌ش‌دار بوو بوو، نه‌و ر‌اش‌کا‌وانه‌یه‌تی‌ه‌ی نهو وه‌زیره‌ی عه‌لمانی‌ه‌ی پ‌ی‌گه‌یان‌دین، به‌ل‌ی ر‌استی گو‌ت‌وه، ن‌ی باشه له‌وه‌ی ر‌اش‌کا‌وانه‌تر چ‌یه ب‌و‌چی ب‌و‌یان پ‌ینه ب‌که‌ین و ر‌استیه‌کان له جه‌ما‌وه‌ر ب‌شارینه‌وه که دوو جار گ‌ونا‌ح‌بار ده‌بین." هه‌ر لی‌پ‌رسینه‌وه‌یه‌کی‌شی لی‌ب‌کر‌یت له کو‌تای‌دا هه‌ر پ‌ابه‌ند کرد‌ن‌یتی به یاسایه‌کی ده‌ر‌چ‌وو له یه‌رله‌مان‌ی‌کی ب‌ی‌شه‌ر‌عی و وه به عه‌لمانی‌ه‌ت.

دهلّين (ما لا يتم الواجب إلا به فهو واجب) واته ئه‌وه‌ی پيويستيه‌ک ته‌واو نه‌بيت به‌و نه‌بيت ئه‌وه پيويست ده‌بيت، جا ئه‌وه ده‌بي له سه‌ره‌تا بزائري زانايان به ره‌هايي ئه‌وه‌يان نه‌گوتوه، به‌لکو له‌کاتي هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌که‌ی روني ده‌که‌ينه‌وه ئه‌وه‌يان چۆنه‌و چۆن جيبه‌جي ده‌بي، هه‌نديکيان دهلّين گه‌راندنه‌وه‌ی حوکمی شه‌رعی و چه‌سپاندنی واجبيکی شه‌رعييه، که‌س دوو دلّ نيه له‌و قسه‌يه‌و راسته، دهلّين له‌ بار و زروفه‌کانی ئه‌ورۆدا ته‌نها ريگا بريتييه له‌ خو‌هه‌لبژاردن و ئه‌نداميّتي په‌رله‌ما، که‌واته گه‌راندنه‌وه‌ی حوکمی شه‌رعی ته‌نها له‌و ريگايه‌ی ده‌کري که‌ خو‌ هه‌لبژاردن و په‌رله‌مانه، که‌واته هه‌لبژاردن و چوونه‌ ناو په‌رله‌مان واجبيکی شه‌رعييه‌و وه پيويستيه.

نەو بەلگە ھىنانەوھش بەو شىۋازەى دەتوانىن ھەلبۇەشىننەوھ:

دەللىن راست نىيە، يەكەم جار (ما لا يتم الواجب إلا به فهو واجب) نەوھ زانايان فەرموويانە (تكون هذه في المباحات لا في المحضورات) نەوھيان لەو كار و ئىشانەى كە رىگا پىندراون ھەلألن جىبەجىدەبى نەو ىنەمايە نەوھك لە كارە ھەرام و قەدەغەكراوھكان، جا گومائىشى تىدا نىيە بەرپاكردىنى ھوكمى خوا بەللى وە چەسپاندنىشى واجىبكى شەرىعيە، بەلام ناكرىت لە پىناو دابىنكردىنى نەو چاكىيە نەو پىويستىە شەرىعيە رىگاي بىشەرىعى بگرىنەبەر، ھەروھكو لە باسى مەسلەھەدا باسمانكرە بە دوروو درىژى وتەى زانايەكانمان ھەندىك ھىنايەوھ، بەلكو دەبى لەسەر رىياز و رىگاي پىغەمبەران (عليهم الصلاة والسلام) كۆتاي ھەر ھەمووشيان محمد لمستەفا (عليه الصلاة والسلام) بروين و بكرى، نەوئىش ھوكمى خوا چەسپىنين و بەرپاي بكەين، نەوھى نەورۆ دەكرىت بە باجى كەمتر (أبو جهل) و سەھرائى كوفرى قورەيشى بۆ پىغەمبەرى خويان (عليه الصلاة والسلام) دەكردو رىگايان پىدەدا، بەلام پىغەمبەرى خوا (عليه الصلاة والسلام) رىگاي پىگەياندىنى موسلمانان لە بوارى بىرو پروا پەيداكردىنى پىگەيەكى دروستى پۆلانى پتەو لە نىو جەماوھردا بە تىگەياندن لە خوا بە يەكگرتن و دوربوونەوھ لە شرەك و كوفرى كوفركردن بە طاغوت و وە پىگەياندىنان لە بوارى جەستەيى و وە بانگەوازيكردن و كۆچكردن لەپىناو خواى پەروەردگار و بىرو پروايەكەى و وە بەرەنگاربوونەوھ جەنگ و جىھاد و كوشتار كرىنى ھەلبىزارد، بۆ چەسپاندنى ھوكمى خواو رەتكردەنەوھى ھوكمى نەفامىيەت و شرەك و كوفرى. جا بۆ جارپىكش نەبۆھ پىغەمبەرى خوا (عليه الصلاة والسلام) ھاشاكى نەو دابەزىبىت لە بىرو پروا نائىنەوھ، وە بوپىتە نەندامى دارو نەدوھو پەرلەمانەكەى قورەيش لە پىناو چەسپاندنى ھوكمى خوا پەنا بە خوا، لە واقىعدا سەلمىنراوھ لە خالى رابردو وە باسى مەسلەھە تەواو روونمان كرىدەوھ كە چەسپاندنى ھوكمى خواى پىناكرىت، بەلكو دوراندنى ھوكمى خواى پىبەدەدەيت و بە ھىچ شىۋازىك نەو ىنەمايە نەوھ ناكرىتەوھو نابىتە بەلگە.

لە پاشان خاوەنى نەو راو بۆچونانە ھەندىك جار بەلگىە بەوھش دەھىننەوھ:

بەلگە ھىنانەوھ بە وتەى ھەندىك لە موفتى و تويزەراوانى سەردەم، دەللىن نەوھتا فەتواى موفتى و زانايانمان بە دەستەوھىە كە رىگا دەدەن بە ھەلبىزاردن و دەنگدان و چوئە ناو پەرلەمان، لەوانە نەوھ نىيە (الشيخ أحمد شاكر المحدث مصري، عبد العزيز بن باز (موفتى پىشوتىرى سەودىا)، محمد بن صالح العثيمين (زاناي سەودى)، محمد ناصر الدين الألباني (شارەزا لە فەرموودە)، دكتور عبد الله عزام، و فلان و فىسار ھەتا كۆتايى).

جا هه‌لوه‌شانده‌وه‌ی نه‌و به‌لگه هه‌نانه‌وه‌یه‌ش به‌وه‌ی ده‌بی:

سه‌ره‌تا ده‌لێن نه‌گهر له په‌رتوکه‌کانی (أصول الفقه) دا وردبینه‌وه به هه‌چ شێوازیکی یه‌ک زاناش نییه بلی قسه‌و وته‌ی زانایان و موفتیه‌کان به‌لگه‌یه، به‌لکو نه‌وکات لێیان وهرده‌گیریت که متمانه‌ی زانستیان هه‌بیت که له‌و بواره‌دا زانانه‌و وه به‌لگه‌شیان به ده‌سته‌وه‌بیت به‌لگه‌کانی شه‌رعی قورئان و سونه‌و ئیجماع و قیاس، له کاتی نه‌بونیان بنه‌ماکانی تری وه‌کو (مصالح المرسلة) که به‌لای هه‌ندیکیانه‌وه به‌لگه‌یه، نه‌گهر وته‌و فتوا هه‌ی نه‌وانه هه‌نراونه‌ته‌وه‌و خاوه‌نی نه‌و رایه‌ دلیان پێ خۆشده‌بی و کاری پنده‌که‌ن و ده‌لێن نه‌وه‌تا رێگامان هه‌یه‌و نه‌و زانایانه فتوایان بۆمان دایه، لێیان ورد ببیته‌وه نه‌وه ده‌رده‌که‌ویت که ته‌واو شه‌ره‌زای هه‌لبژاردن و ده‌نگدان و سسته‌می عه‌لمانیه‌ت و دیموکراسی نه‌بینه‌و به‌و مه‌رجانه‌ی داشیان ناوه نه‌ دیته‌جی و وه نه‌ تا‌کو نیستاش له هه‌چ ولات و شوینیکی دنیا هاتوه‌ته‌جی.

به‌ کورتی سه‌هرنجی وته‌ی نه‌و ناو براوانه‌ باده‌هین و هه‌ندیکیان بینینه‌وه‌و وه نه‌وجا پروونه‌کرده‌وه‌ی له‌سه‌ر بده‌هین:

1- سه‌ره‌تا (الشیخ أحمد شاکر مصري) گوتویه‌تی (وإذ ذاك سيكون السبيل إلى ما ينبغي من نصر الشريعة ، السبيل الدستوري السلمي : أن بث في الأمة دعوتنا ، وتجاهد فيها ونجاهر بها ، ثم نصا ولكم عليها في الانتخاب ، ونحتكم فيها إلى الأمة ، ولنن فشلنا مرة فنسنفوز مرارة ، بل سنجعل من إخفاقنا ، إن أخفقنا في أول أمرنا ، مقدمة لنجاحنا ، ما سيحفز من الهمم ، ويوقظ من العزم ، وبأنه سيكون مبصر لنا مواقع خطونا ، ومواضع خطتنا ، وبأن عملنا سيكون خالصة لله وفي سبيل الله فإذا وثقت الأمة بنا ، ورضيت عن دعوتنا ، واختارت أن تحكم بشريعتها ، طاعة لربها ، وأرسلت منا ثوابها إلى البرلمان ، فسيكون سبيلنا وإياكم أن نرضى وأن ترضوا بما يقضي به الدستور ، فتلقوا إلينا مقاليد الحكم ، كما تفعل كل الأحزاب ، إذا فاز أحدها في الانتخاب ، ثم نفي لقومنا إن شاء الله ما وعدنا ، من جعل القوانين كلها مستمدة من الكتاب والسنة . ومن بشائر الفوز وأمارات النجاح ، بإذن الله ، أن رأينا كثرة من ذوي الرأي يقولون بقولنا ، ويتمنون أن تستجاب دعوتنا ، ويرجون أن تعود الأمة إلى دينها وشريعتها ، وأن بعض الجمعيات القوية جعلت هذا المقصد من أهم مقاصدها.) له په‌رتوکه‌که‌ی (دکتور عمر سليمان الاشقر) لاپه‌ره (136) (حكم المشاركة في الوزارة والمجالس النيابية دار النفائس) ته‌بعه‌ی دووه‌م سالی (1429) کۆچی و (2009) ی زاینی هاتوه‌و، قسه‌که‌ی نه‌وه‌ی ده‌گه‌یه‌نێ واته نه‌گهر نه‌وه‌بیت نه‌و رێگای پێویست له‌سه‌رخستنی شه‌ریعه‌ت، ده‌بیته‌ رێگایه‌کی ده‌ستوری ناشتیانه : که له‌ناو نومه‌ت و خه‌لکی بانگه‌وازیه‌که‌مان ب‌لاوبکه‌ینه‌وه‌و کۆشه‌شی له‌پێناودا بکه‌ین ناشکرای بکه‌ین، له‌پاشان له‌سه‌ریه‌وه ده‌تانگه‌یه‌نینه‌و ناو هه‌لبژاردن و ب‌ریار ده‌به‌ینه‌وه‌ لای نومه‌ت خه‌لکی، نه‌گهر جارێک نوشوستیشمان هه‌ناو سه‌رنه‌که‌وتین، چهند جارێک سه‌رده‌که‌وین، به‌لکو له‌ نوشوستیه‌که‌مانه‌وه له‌یه‌که‌م جارمانه‌وه ده‌که‌ینه‌ پێشه‌کی بۆ سه‌رکه‌وتیمان، به‌وه‌ی هه‌مه‌تمان و وره‌مان پێ هانده‌هه‌ین و عه‌زیمه‌تمان پێ هۆشیار ده‌که‌ینه‌وه، ده‌که‌ینه‌ پرووناکی بینینی شوین

ههنگاهه کاتمان و جیگای ههله کاتمان، بهوهی کاره کاتمان تهواو یه کلا بکهینهوه تهنها بۆ خوابیت و له ریگای خوادابیت، نهگهر ئوممهت و خهلهکی متمانهیان پیمان کردوو رازیبوون له بانگهوازیه کاتمان، نهوه ههلبژاردنه که حوکم به شهریعه ته کهی بکریت، وهکو گوپرایهلی و جیبه جیکردنی فهرمانی پهروهردگار کهی، له ئیمهوه نوینه رانی خوی رهوانه ی په رله مانکرد، دهبی ریگای ئیمه و ئیوه رازیبونیا بیتی بهوهی کار بکریت به دهستور، جلهوی فهرمانه وایه تیمان بدهنه دهست ههروهکو هه موو پارتیه کان واده کهن، نهگهر یهکیان له ههلبژاردنه کان ده ربجیت، له پاشان وهفادار و به نه مه کبین بۆ گهله کهمان (ان شاء الله) بهوهی به ئیمان پیمان دابوو که یاساکان هه مووی له قورئان و فهرمووده بیتی، له موژده کانی سه رکهوتن و نیشانه کانی بردنه وه به مؤله تی خوا بینیمان زۆربه ی خاوهن رایه کان، به وتهی ئیمه وه قسه ده کهن و وهک ئیمه ده ئین، خۆزگی گیرابوونی بانگهوازیه کهمان ده خوازن و ئومیدی نهوه ده کهن که ئوممهت بگهریته وه بۆ ریباز و نایه کهی و شهریعه ته کهی، هه ندیک له کۆمه له به هیزه کان نهو مه به سته یان کردوته گرنه گرتین مه به سته کانیان.

جا نهگهر نهو قسه ی (الشیخ احمد شاکر) که خویندمانه وه بو مان هینانه وه سه رنجی بدهین نهوه مان بۆ ده رده کهویتی:

- 1- نهو کات و شوینه ی که فتوای بۆ داوه زۆر جیاوازه له گه ل ه ی نیستا.
- 2- کۆمه لیک قهیدو مهرجی داناون، که تا کو نیستا له ه یج کهس و لایه نیکی نه هاته وه ته جی و ئاسانش نییه هاته دی، نهگهر نه ئین مه حاله و هه ر نابیت.
- 3- مه به سته سه ره تاو کۆتایی ده رده کهویتی که چه سپاندنی حوکمی خوی بو وه گه راندنه وه ی شکوی موسلمانان بو وه، هه رچه نده نه یپیکاره، چونکه نهو کاره تاقیکرا وه ته وه نه لایه نه کان توانیویه ته نهو مهرجانه بیننه جی و نه ریگاشیان پیدرا وه، به لکو شکو و ریزیان شکیندرا وه ناموسی ان برا وه و خوینیان رزا وه ده سه لاتیان لیوه رگیرا وه ته وه، له گه ل نهوه ی چاره کیکی نهوه ی (احمد شاکر) گوتویه تی نه یان کردو وه و داوایان نه بو وه، جا نهوه ی (احمد شاکر) گوتی له سالی په نجاهیه کان بو وه، به دنیاییه وه نیستا نهوه ی له میسر رووده داو وه روویدا له دوا یی هه لبژاردن، وه (مرسی) و نهو پرۆسه یی هه لبژاردن که چونه ناوی و هاته وه ی (سی سی) و کوشته ی نهو هه موو خه لکه و ناموس بردنیان و نه زیه تدرانیان و وه کوفری جیهانی کهوا نه یه نشت، له گه ل دابه زینی (مرسی) و نیخوان المسلمین و لایه نه کانی تر، له عه قیده و بیرو بروا و زۆربه ی پابه ندیه کانی ئیسلام، نهو جا نهشیان هیشت له سه ر حوکمبن، نابروی ان بردن ناموسی ان بردن زه لیلیان کردن وه نه یان هیشت بمیننه وه هه لیان وه شانده وه خوینیان رشتن، به دنیاییه وه نیستا (احمد شاکر) په شیمان ده بویه وه لهو قسه ی و بۆی ده رده کهوت سه د له سه د نهوه فتوایه کی هه لیه.

جا به کورتی ده توانین بئین نهوه مهرجه کانیه تی:

- 1- مهرجی نهوه ی دانا وه راشکاوانه بانگهوازی بۆ گه راندنه وه ی حوکمی خوا و پهیره ی لیکردنی بکریت.

2- مهرجی نهو هی داناو به نیخلاصهوه تهنها لهبهر خاتری خوا نهو کاره بکهن.

3- پێگهیهکی بههێزی جهاوهری ئیسلامی دروستبکهن، که تامهزروی چهسپاندنی حوكمی خوابن ئینجا بچنه ناو ههلبژاردن.

4-دهستاو دهستی حوکم له بهرامبههکان مسوگهر بکهن.

5- وه فادارین وه به همه کین له گهڵ به ئینه کانیان، به تایبەتی گهڕاندنەوهی حوکمی خواو چهسیاندنی.

ئەگەر خۆمان لە گێلی نەدەین و بەچاوی سەر لە میسرو ولاتەکانی ترو هی خوشمان لە پیشتر و ئیستاش ئەو مەرج و قەیدانە تەمەشە بکەین هیچیان نەهاتووەتەجی و کاریان پێنەکراوە، بە دانیاییەو نەخیر، کەوابی فتواکە (الشیخ أحمد شاکر) بۆ ئەوانە نابێت و ئەو لەلایەک و لەلایەکی تریشەو مەرج و قەیدەکانی باش و جوان، بەلام رینگاکەو سیستەمی عەلمانی و واقعیەکە لەگەڵی ناگونجیت، چونکە بەدەرە لە ریباز و رینگای پیغمبەری پیشەوا (عليه الصلاة والسلام) وە لەگەڵی تیک ناکاتەو.

2- له پاشان (عبد العزيز بن عبد الله بن باز) موفتی پیشوتری سعودیا له ولامی پرسپاریک که لئی دهپرسن دهربارهی بهشداریکردن له ههلبژاردن و دهنگدان دهلّیت: (و إن النبي قال : (إنما الأعمال بالنيات ، وإنما لكل امرئ ما نوى) لذا فلا حرج في الالتحاق بمجلس الشعب إذا كان المقصود من ذلك تأييد الحق ، وعدم الموافقة على الباطل ، لما في ذلك من نصر الحق ، والانضمام إلى الدعاة إلى الله . كما إنه لا حرج كذلك في استخراج البطاقة التي يستعان بها على انتخاب الدعاة الصالحين ، وتأييد الحق وأهله ، والله الموفق).

سەرچاوه‌که دیسان له‌و پهرتوکه‌ی (دکتور عمر سلیمان الاشقر) (حکم‌المشاركة في الوزارة والمجالس النيابية) لاپه‌ره (136) وه‌رمانگرتوه، واته‌ پینگه‌مبه‌ری خوا (عليه الصلاة والسلام) فهرموویه‌تی: (به‌راستی ته‌ن‌ها کارو کرده‌وه‌کان به‌ نیاز و نیه‌تن، به‌راستی هه‌رکه‌سیک بۆ هه‌یه‌ ئه‌وه‌ی نیه‌تی‌ه‌تی)، له‌به‌ر ئه‌وه‌یه‌ هه‌یچی تیدا نییه‌ چونه‌ ناو ئه‌نجومه‌نی گه‌ل مه‌جلیس و شه‌عب نه‌گه‌ر مه‌به‌ست لی‌ی پالیشتی‌کردنی حه‌ق و به‌روایه‌تی‌بی‌ت، وه‌ ریکه‌وتن نه‌بی‌ت له‌سه‌ر پوچه‌لی، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ئه‌و کاره‌ سه‌رخسته‌نی حه‌قی تیدا‌یه، وه‌ به‌ریکه‌وتنی بانگخوازانی بۆ‌لای خوا تیدا‌یه. هه‌روه‌ها هه‌یچی تیدا نییه‌ ده‌رکردنی پسه‌وله‌ی که یارمه‌تی پێوه‌ ده‌بی‌ت بۆ هه‌ل‌ب‌ژاردن و بانگخوازانی چاک و پالیشتی‌کردنی حه‌ق و خاوه‌نه‌کانی، خوا سه‌رکه‌وتن به‌خشه‌.

کهواته لهو پرسیاره‌یدا ئیستا دینه سه‌ری که پرسیاریکی تریشی لیده‌کری و وه لامده‌داته‌وه چهند خالی‌کمان ده‌ستده‌که‌وی نه‌گهر سه‌رنجی بده‌ین، که لهو کهس و لایه‌نانه‌ی که پاشگری ئیسلامیان به‌ خویانه‌وه لکاندوه نایه‌ته‌جی نه‌گهر به‌و فتوایه‌ش بیکهن، هرچه‌نده فتوایه‌کان خو له کهس و خه‌لکه‌کانیش وهرناگیرین، له‌وانه (مقبل الوادعی) یه‌مه‌نی کاتیک که لیده‌پرسن ده‌لین (بن باز) نه‌و فتوایه‌ی داوه وه (العشیمین) وای گوتوه (البانی) وای گوتوه، ده‌لی فتوایه‌که‌ی (بن باز) نه‌و شه‌خس و ئینسانیکه باطیله یوجه‌له به‌ نایه‌ته‌کانی قورئان و به‌ حه‌دیسه‌کانی پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) نه‌ویش ئینسانه‌و هه‌له‌ی

کردووه، وه دهلی هی (العظیمین) یش هه وایه، وه له پاشانهکه دهلی هی (البانی) ش هه وایه، بهس دهلی (البانی) بهخۆم پهیوهندیم پتیوه کردوو وه له پاشانهکه پهشیمان بویتهوه وه ده ریش دهکوی بهلگه دههینینهوه له روونکردنهوهی قسهکهی (البانی)، که راسته پهشیمان بویتهوه له کوتاییهکهی له قسهکهی پیشتری که کردوو یهتی.

پرسساریکی تری لیدهکری (بن باز) دهبارهی ئهوهی که بانگخوازان و زانیان بچنه ناو ئهنجومهکهانی نوینهرایهتی و پهڕلهمان و بهشداری بکهن له ههلبژاردن له ولامدا دهلی: (هذا الدخول خطير يعني برلمانات ومجالس نيابية ونحوها، الدخول فيها خطير، لكن من دخل فيها عن علم، وعن بصيرة يريد الحق، ويريد ان يوجه الناس إلى الخير، ويريد أن يعرقل الباطل، ليس الأصل هو الطمع في الدنيا، ولا الطمع في المعاش، وإنما قد دخل لينصر دين الله، وليجاهد في الحق وفي ترك الباطل بهذه النية الطيبة، أنا أرى أنه لا حرج في ذلك، وأنه ينبغي حتى لا تخلو هذه المجالس من الخير وأهله، إذا كان دخل بهذه النية، وهو عنده بصيرة حتى يجادل عن الحق، وحتى يدعوا إلى ترك الباطل، ولعل الله ينفع به، حتى تحكم الشريعة بهذه النية بهذا القصد مع العلم والبصرة، فالله جل وعلا يأجره على ذلك، أما إذا دخل يقصد الدنيا أو يقصد الطمع في الوضيفة لا يجوز هذا، لكن دخوله يريد وجه الله والدار الآخرة، يريد نصر الحق، يريد بيان الحق بأدلتها، لعل هذه المجالس ترجع إليه و تنيب إليه) واته ئهو چونه ناوهوه ترسناکه واته چونه ناو پهڕلهمان و ئهنجومهکهانی نوینهرایهتی و نموونهی ئهوان، ئهوه وا دهلی بن باز دهلی ترسناکهو زور ترسناکه چونه ناوهوهیان ترسناکه، بهلام ئهوهی به زانستی و به بهرچاو روونی بچیته ناوی و حقی بویت و بیهویت خهلی ناراسته بکات بهرهو چاکه، بیهویت خراپه پوچهلی کۆسپی بۆ دروسبکات و سههرنهگریت، بههرهتهکهی بریتی نهبیت له تهماکردنی دونیاو تهماح نهکات له بژیوو ژیان، بهلکو چونه ناوهکهی تهنها له پیناو سهرخستنی ناینی خوایبیت و کۆشهش بکات له پیناو حهق و وازهینان له پوچهلی و خراپهی نیهت و نیازه چاکهکهی، من وای دهبینم ئهوه هیچی تیدا نهبیت، ئهوه دهبی وابیت تاكو ئهو ئهنجومهنانه بهتال نهبن و به دهرنهبن له چاکه چاکهکاران، نهگهر بهو نیازهوه چوبیته ناوهوه ئهوه بهرچاوی روونبیت، تاكو گفتوگۆ بکات و بهرگری بکات له حهق تاكو بانگهوازی بکات بۆ وازهینان له پوچهلی و باطیل، بهلکو خوا پییهوه سودی ئهوه بگهیهنیت تاكو شهریعهتی حوکم پییکهن و وه لهگهڵ زانستی و بهرچاو روونی خاوی بهرز و مهزن پاداشتی دهکات لهسهه ئهوه، بهلام نهگهر چوبیته ناوی به نیازی دونیاو یان نیازی تهماح له فهرمان بهرایهتی و ئهوه دروست نابیت و نییه، بهلام چونه ناوهوهی له بهر خاتری خواو رۆژی دواپی بیت سهرخستنی حقی بویت وه روونکردنهوهی حهق و راستیهکان به بهلگهکانیهوه بویت به ئومیدی ئهوهی ئهو ئهنجومهنانه بۆ حهق بگهڕینهوه وه ملکهچ بن بۆ حهق.

نهگهر سههرنجی ههردوو وتهکانی (عبد العزيز بن باز) بدهین ئهوهمان بۆ دهردهکهویت:

1-تهواو بهرچاو روون نهبووه له یاساکانی ئهنجومهنی پهڕلهمان و ههلبژاردن و ئهو باجانهی دهبی بهربژی و مورهشیح بیدات، به داننانی به سیستهمی علمانیهت و دیموکراسی و شرک و کوفرهکان، به

دښتيا يوه نه گهر راستی و واقعيت په کاني بڼه وروڼه کړا بيا يوه نه وه قهده غه ی ده کړد. بڼه نمونه که لږی ده پړسن ده باره ی سویند خوار دنی یاسایی په رله مان بهی دوو دلی حرام و قهده غه ی ده کات، له فته وای ژماره (7602) ی لیژنه ی فتوای سعودی (اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء) که خوی (عبد العزيز بن باز سهروک بوه، عبد الله بن قعود نه ندام بووه، عبد الرزاق عفيفي جیگری بن باز بووه) لهو لیژنه یه ده لیت: **(لايجوز ذلك من غير يمين فكيف مع اليمين ولا شك أنه مع اليمين يكون أشد إثما)** ده لی بهی سویند خوار دنی ش جانیز و دروست نییه که بللی نهو یاسایه شرکی و کوفری و بنیدین یانه ده پاریزم له گهل سویند خوار دنه که ی تاوان و گونا هه که ی زیاتر و توندتر ده بیت.

2- نه گهر سه رنجی نهو بده ی نهو مان بڼه در ده که وې و ته کانی بن باز به ره های و به دروستی دانی نه اوه، به لکو له سه ره تا به تر سناک ناوی ده بات و نینجا چند مهرج و قهیدیک دیاری ده کات نه گهر بینه جی نینجا دروسته.

1- یه که م قهیدو مهرجی نهو یه ده لی نهیت پاکي و نیخلاصی بونی که سه که و لایه نه که ی هه بیت.

2- پشگیری کړدنې ره وایه تی و شکندن و رسوا کړدنې خراپه و باطل بکات.

3- که سه که ده بی خاوه ن زانست بی و بهرچاو وروڼیت له سه به صیره بی.

4- خه لکی له حق و راستیه کان بگه ینیت و به به لگه کانه وه و په روڼان بکاته وه.

جا به دښتيا يوه تا کو نیستا نه بیسترا وه و نه بیندرا وه نهو مهرجانه هات بیت هدی و وه ناسان ناشه یت هدی و وه ده توانین بلین مه حاله هاتنه دی.

نەلقەى پىنجەم

موسلمانانى بەرئىز و سەنگىن خوشحال و بەختەوهرىن پىتان دەگەينەوہ بۆ پىشكەشكردى نەلقەى پىنجەم
لە زنجىرەى ھەلبىزاردن و دەنگدان لە دىدگای قورئان و ھەرموودە، جا لىرەوہ دەست پىدەكەينەوہ كە وتەى
(ابن العثيمين) دەھىنەوہ.

3-وہ نەگەر سەرنجى فتوايەكەو وەلامەكەى (محمد بن صالح العثيمين) ىش بەھىن، كە لە ولامى پىرسىارىكدا
كە لىى دەكرى دەربارەى چوئە ناو پەرلەمان و بەشدارىكردن لەو ولاتانەى كە شەرعى خوا جىبەجى ناكەن
دەئى: (وهو أن لا بد من الدخول والمشاركة في الحكومة ، وأن ينوي الإنسان بدخوله الإصلاح لا الموافقة
على كل ما يصدر ، وفي هذا الحال إذا لقي ما يخالف الشرع فإنه يردده ، وهو وإن لم يتبعه على ذلك أناس
كثيرون يحصل بهم تقويته في أول مرة أو ثاني مرة أو الشهر الأول أو الثاني أو الثالث أو السنة الأولى أو
السنة الثانية سوف يكون في المستقبل له أثر طيب ، أما التخلي عن ذلك فيترك المجال لأناس بعيدين من
تحكيم الشريعة فإن هذا تفريط عظيم لا ينبغي للإنسان أن يتصف به) واتە ھەر دەھى چوئە ناو پەرلەمان و
بەشدارىكردن لەحكومەت، مروق بە چوئە ناوہكەى نىەتى چاكسازى لىيىنى نەوہك رازىبوون و
رىككەوتن لەسەر نەوہى لىى دەردەچىت، لەو حال و بارەوہ نەگەر بەوہى كە پىچەوانەى شەرع بىت
گەيشت نەوہ رەتى بكاتەوہ و نەيھەوئىت، نەگەر لەسەر نەوہوہ خەلكى زورىشى بەگەل نەكەوت كە
پىيانەوہ خوى بەھىز بكات و پشگىرى بە دەست بىنى لە يەكەم جار يان دووہم جار يان مانگى يەكەم يان
دووہم يان سىيەم يان سالى يەكەم يان دووہم لە داھاتودا شوئىنەوارى باشى دەبىت، بەلام وازھىنان لەو
كارە مەودا بەجى دىلى بۆ خەلكانىكى تاوانكار و گوناھبار و خراپ وە واز لىدەھىندرى بۆ خەلكانىكى
دوور لە حوكم كردن بە شەرىعەتى خواو نەوہ بەراستى كەمتەر خەمىەكى مەزنە نابى مروق پىيەوہ وەسف
بكرى.

لە پىرسىارىكى تىرشدا لە ولامدا گوتويەتى: (وأما الحلف على احترام الدستور فينوي بقلبه أنه حلف على
احترام الدستور ، إن لم يخالف الشرع ، والأعمال بالنيات ولكل امرئ ما نوى . أما ترك هذه المجالس
للسفهاء والفساق والعلمانيين ، وأشباھهم ، فهذا غلط لا يحل المشكلة ، والله لو كان الخير في امتناعه عن
هذه المجالس لقلنا يجب البعد والكف عنها ، لكن الأمر على عكس ذلك) نەوہش لە پەرتوكى (حكم المشاركة
في الوزارة والمجالس النيابية) (دكتور عمر سليمان الأشقر) لاپەرە (141) ھاتووە، واتە سوئند خواردن
لەسەر رىزگرتنى دەستور، با لە دلىوہ كەسەكە نىەتى نەوہ بىنىت كە سوئند لە رىزگرتنى دەستورىك كە
پىچەوانەى شەرع نەبىت دەخوا لەسەرى، كار و كردەوہكان بە نىەتەكانە ھەر مروقىكىش نىەتىكى ھەيە.
بەلام وازھىنان لەو نەجومەناتە بۆ گىل و لە ھەرمان دەرچوان و ەلمانىەكان و نموونەى نەوان، نەوہ
ھەلەيە و چارەسەرى كىشەكان ناكات، سوئند بە خوا نەگەر خىرو چاكە لە خوگرتن با لەو نەجومەناتە
نەوہ دەمانگوت پىويستە بە دوور كەون و وازبىنن لىيان، بەلام كارەكە پىچەوانەى نەوہيە.

له دواى سهرنجدانى قسهكانى (ابن العثيمين) يش دردهكهوئيت:

- 1- به ره‌هاى نهوئيش ههر نهىگوتوهو مهرج و قهيدى بۆ داناوه.
- 2- تهواو له ماهيهت و كارى نهنجومه‌نه‌كان نهگه‌شتوهو.
- 3- فه‌تواى تهواوى زانايانى جىگاي متمانه له‌گه‌ل نهويه كه سويند خوارده‌كه له‌سهر نيه‌تى نهو كه‌سه‌يه كه سويندى ده‌دات و سويندى بۆ ده‌خوات سويند خوره‌كه، نهوه‌ك له‌سهر نيه‌تى سويند خوره‌كه‌ى بى تا بلىين نيه‌ت ده‌ورى تيدا ده‌بينى.
- 4- له خراپه‌ى ناشكراو كوفر و شركى گه‌وره‌و ناشكرا نيه‌ت هيج رۆلئيكى نابيت و وه نيبه، پيمان سه‌يره كه بۆ خويان نهو بابته كه‌سانه‌و وه نه‌وانه‌ى نهو قسانه‌يان كردوه و لىيان وه‌رگيراوه وه‌كو (ابن العثيمين)، له شوين و جىگاكاني تری پهرتوك و كتابه‌كانى عه‌قيده نه‌وه‌يان روونكرده‌ته‌وه كه نيه‌ت له شيركى ناشكراو له كوفرى ناشكراو له‌وانه ده‌ور نابينيت وه له مه‌سه‌له‌ى طه‌لاقيش، بۆچى ليره نيه‌تى وه‌پال خستوه؟.
- 5- (محمد بن صالح العثيمين) فتواى هه‌يه له‌سهر حه‌راميتى حزب و كۆمه‌ليه‌تى بوونى موسلمانان و ته‌حه‌زوب كردن له‌گه‌ل نهو رايه‌ى بۆ هه‌لبژاردن تىك ده‌گيريت به راس‌تى وه تىك ناكه‌ته‌وه، جا نه‌وانه‌ى كه قسه‌ى (العثيمين) ده‌هيننه‌وه‌و به‌قسه‌ى ده‌كه‌ن، ده‌بى له مه‌سائيلى كۆمه‌ل بوون و حيزبايه‌تى و تاقم بوونى ئىسلاميتيش به گۆيى بكه‌ن، بۆ له‌وه لىي وه‌رده‌گرن و له‌ويتى لىي وه‌رناگرن؟.
- 4- له پاشان نه‌گه‌ر سهرنجى وته‌ى (محمد ناصر الدين الألباني) بده‌ين كه يه‌كئىك له قسه‌كانى نه‌وه‌ى ليگيردراوه‌يه ده‌رباره‌ى جه‌زائير و هه‌لبژاردن و ده‌نگدان كه پرسىيارى ليكراوه ده‌لئى: **(ولكن لا أرى ما يمنع الشعب المسلم إذا كان في المرشحين من يعادي الإسلام ، وفيهم مرشحون إسلاميون من أحزاب مختلفة المناهج ، فنصح - والحالة هذه - كل مسلم أن ينتخب الإسلاميين فقط ، ومن هو أقرب إلى المنهج العلمي الصحيح الذي تقدم بيانه أقول هذا . وإن كنت أعتقد أن هذا الترشيح والانتخاب لا يحقق الهدف المنشود كما تقدم بيانه من باب تقليل الشر ، أو من باب دفع المفسدة الكبرى بالمفسدة الصغرى كما يقول الفقهاء.)** نه‌وه‌شيان ههر له پهرتوكه‌كه‌ى (دكتور عمر سليمان الأشقر) لاپه‌ره (143) (حكم المشاركة في الوزارة والمجالس النيابية) وه‌رمانگرتوهو، واته ده‌لئى من نابينم گه‌لى موسلمان قه‌ده‌غه‌بيت نه‌گه‌ر له به‌رېژيران هه‌بيت دژايه‌تى ئىسلام بكات و تىياندا هه‌بيت به‌رېژيرانى ئىسلامى له پارتە جو‌راو جو‌ره‌كان له پروگرامه‌كانيان، لهو حاله‌دا نامۆزگارى هه‌موو موسلمانئىك ده‌كه‌م كه تهنه‌ا له ئىسلاميه‌كان هه‌لبژيريت، نه‌وه‌ى نزىكتره له پروگرامى دروست و سه‌حيح كه روونكرده‌ته‌وه له پيشتر. وه ده‌لئيم نه‌گه‌ر من پرواشم وايه نهو هه‌لبژاردن و خو به‌رېژير كردنه نامانجى داواكراو ده‌سته‌به‌ر ناكات، ههر وه‌كو له پيشتر

روونکردنهوهی هاتوو له باس و بابتهی کهمکردنهوهی خراپه یان له باس و بابتهی رهتکردنهوهو لادانی خراپه ی مهزنتر و گهورتر به خراپه ی بچوکت ههروهکو زانیانی شهر عزان کوتویانه.

جا له دواى سهرنجدانى قسهكهى (محمد ناصر الدين الألبانى) نهو خالانه دهردهكهوى:

1-ههلبژاردن و دهنگدان پى باش نهبووه تهنها له باس و بابتهی بوونی خراپه ی گهوره و بچوک و کامهیان ههلبژیریت نهگهر هاتهجی قسهی کردوووه.

2-پیشی وابوووه که هیچ سودو کهلکی بو ئامانجه دیاریکراوهکان تیدا نییه.

وه له پاشان چهند وتهیهکی تر دهربارهی ههلبژاردن و نهندام بوون له پهڕلهماندا بو نمونه له (سلسله الهدى والنور) کاسیهتی ژماره (381) کوتویهتی: **(فوجود هؤلاء فى البرلمانات لا يفيدهم شيء ، والتأريخ والتجربة فى نحو نصف قرن من الزمان ، أكبر دليل على أن وجود المسلمين الطيبين الصالحين فى البرلمانات هذه لايفيدون شيئاً ، بل قد يضررون أولاً بأنفسهم لأنهم يدخلون ليصلح غيرهم ، فإذا بغيرهم قد أفسدوهم)** ههتا کوتایی و به دریژی قسهکانی دهکا، واته دهلی بوونی نهوانه نیسلامیهکان لهناو پهڕلهماندا هیچ سودیکیان پى ناگهیهنیت، وه میژوو نهزموون گهلی نزیکه ی نیو سهده له کات، گهورترین بهلگهیه لهسهر نهوهی بوونی موسلمانانی چاک له پهڕلهمانهکان هیچ سودیکیان نهگهیاندوووه، وه بهلکو نهوانه ی کهوا چاک و پاک و ریک بوونه لهنیو پهڕلهمانهکانیش سهرهراى نهوهی سودیان نهگهیاندوووه، نهوان چوینه خهلی چاکساز بکهن و چاک بکهن خهلی خراپهکه نهوانی تیکداوه. جا له دریژهی قسهکان زور به کورتی باسی نهوهش دهکا دهلی "به جلوبهرگی شهرعی دهچن و دهگۆرین بو پانتۆل و بۆین باغ و چاکهتی کافران و لهبهر کردنی، وه به ریشهوه دهچن و به ریش تاشینهوه لیی دهردهکهون، وه به پابه‌ندبوون به واجبه شهرعیهکان و سونهته‌که‌نهوه دهچن به کهمه‌هرخه‌می و ساردبونهوه لییان دهردهچن، به خو دوور گرتن له خوچواندن به کافر و بیپروایان دهچن و وه به خوچواندن به کافرانوه لیی دهردین" و ههتا کوتایی زیانهکان باس دهکا.

جا نهوهی پیویسته لییه روونیشی بکهینهوه له دواى لیکۆلینهوه به دواچووندا بۆمان دهرکهوت لایه‌نگرو قوتابیانی (البانی) کو دهنگن لهسهر نهوهی په‌شیمان بوته‌وه لهو بۆچونهی، که له‌را‌بردودا نامارهمان پیکردوه هینامانهوه، به‌لگه‌که‌شیان نهوهیه که کوتا فتواى بریتیه لهوهی له گوڤاری (الأصالة) بلاوکراوه‌ته‌وه که له (نوردون) دهردهچى له ژماره دووی میژووی پازدهی جمادى ئاخیره ی (1413) ی کۆچی له لایه‌ره (16 تا 24) له ژیر ناویشانی فتوایه‌کی کۆمه‌لی و جه‌ماعی بو گشت موسلمانان (مسائل عصرية فى السياسة الشرعية) که واژوکراوه له‌لایه‌ن (محمد ناصر الدين الألبانى و مقبل الوادعي و هندیکی تر له‌وانه ی یه‌مه‌ن) وه دهقی نهو برگه ی په‌یوه‌ندی به باسه‌که‌یه‌وه ههیه، وه نهوه‌یان‌هو هیناومان‌هو له‌وئ دهرده‌که‌وئ نهوه کوتا وته و فتوا و قسه ی (البانی) بووه لهوه ی پیشتر په‌شیمان بوته‌وه، دهلی: **(الانتخابات السياسية : فهي بالطريقة الديمقراطية حرام أيضا لا تجوز، لأنه لا يشترط في المنتخب والناجب الصفات الشرعية لمن يستحق الولاية العامة أو الخاصة ، فهي بهذه الطريقة تؤدي إلى أن**

یتولی حکم المسلمین من لا یحوز تولینہ ولا استشارتہ ولأن المقصود بالمنخب أن يكون عضوا في مجلس النواب التشريعي والمجالس النيابية التي لا نحتكم إلى كتاب الله وسنة رسوله وإنما نتحاكم إلى الأكثرية ؛ فهي مجالس طاغوتية لا يجوز الاعتراف بها ، فضلا عن أن يسعى المسلم إلى إنشائها ويتعاون في إيجادها وهي تحارب شرع الله ولأنها طريقة غريبة من صنع اليهود والنصارى ولا يجوز شرعا التشبه بهم) واته دهلی خوی و نهو کهسانه ی تر که واژووی فتوایه که بیان کردووه دهلین ههلبژاردنه سیاسییه کان نهووه به ریگای دیموکراسی حهرامه ههروه کو نهووه ی پیشتر دروست نییه، چونکه به مهرج ناگیریت له (بهربژیر و کاندیده کان و دهنگدر و ناخییه کان) سیفته شه رعیه کان بۆ نهووه ی شایسته بییت بۆ بهرپرسیاریتی گشتی یان تاییهت، نهو ههلبژاردنه بهو ریگایه واده کات که سیکی ناشایسته که دروست نه بییت بهرپرسیاریتی پی بدریت و حوکمی موسلمانان بگریته نهستو وه دروست نه بییت بهرپرسیاریتی پی بگریته و نستیشاره ی پی بگریته، نهوانه دهکرتنه بهرپرس و نستیشاره یان پی دهکرتنه، چونکه مه بهست له بهربژیر و کاندید نهووه یه بیته نه دمام له نهجومه نی نوینه رانی یاسا دانان، نهجومه نه کانی نوینه رایه تی نهوانه ی که حوکم به قورئانی خواو سونه تی پیغهم به ره که ی (عليه الصلاة والسلام) ناکهن، بهلکو حوکم و پریاره کان بۆ زورینه دهگه رینه نهووه، نهو نهجومه نه نانه نهجومه نی طاغوتین وه دروست نییه دانیان پیادا بنریت، نهک موسلمان کوشهش بکات بۆ دامه زراندن و یارمه تیدان و بۆ هینانه کایه وه ی، نهو نهجومه نه نانه دژایه تی شه رعی خوا دهکهن چونکه ریگایه کی خورئاواییه وه له دروستکردنی جوله که وه نهسرانیه کانه وه دروست نییه له شه رعی خوا خوجواندن بهوان.

کهواته نهو فتوایه بلاو کردنه وه ی و واژوکردنی له لایهن (البانی)یه وه تهواو قسه وه فتوایه که ی پیشتر ههله وه شینیتته وه و دهیسه لمینن که لئی پهشیمان بوته وه وه پی رازی نه بووه.

5- له کوتایی هینانه وه ی قسه کان قسه ی (دکتور عبد الله عزام) که له ولامی پرسپاریک که ناراسته ی کراوه نایه رای تو چیه ده رباره ی به شداریکردن له ههلبژاردن بۆ په رله مان و نهجومه نه کانی گهل؟ گوتویه تی: (هناك فرق بين أن يكون وزيراً وبين أن يكون في مجلس نيابي الذي يكون في مجلس نيابي وضيفته نقد دولة وضيفته والإعتراض، ويحق له ان يعترض على كل أمر و على كل قانون في الدولة، فإذا كان مهم أن يبينوا للناس مساوى هذه الدولة أو عيوبها أو يصححونها أو يقومونها أو يخففون الضلم عن الناس، أرجو الله تعالى لا يكون فيها شيء، وهذا خفف كثيرا من الضلم في بعض البلدان، أما إذا كان همه الدنيا فويل له ثم ويل له. أما مجلس الوزراء: لا يجوز دخوله لأنه مجلس تنفيذي، وإذا دخل مجلسا تشريعيا لا يجوز له أن يوافق على مادة تشريعية واحده تخالف الإسلام أو القرآن، وإذا وافق على مادة قانونية تخالف الإسلام فإنه يخرج من الإسلام... مفهوم؟. إذا وافق على قانون واحد نصه مثلا: يسجن السارق شهرين، إذا وافق عليه واحد في مجلس النواب يخرج من الإسلام والله أعلم. ولذلك ان أرى المجالس نيابية في بلد فيها رائحة حرية يكون فيه خیرن للمسلمين أو يخفف الضلم عن المسلمين، لكن لا يعمل دولة إسلاميه ولا يقيم مجتمعا إسلاميا هذا العمل) نهووهش که (دکتور عبد الله عزام) گوتی قسه که ی نهووه ی دهلی لیره دا جیاوازی ههیه له

نیوان نهو هی بېټه وهزیر له نیوان نهو هی بېټه نه‌ندام له نه‌نجومه‌نی نوینه‌ران، نهو هی له نه‌نجومه‌نی نوینه‌ران ده‌بېټه فهرمانبرایه‌تی و کاره‌که‌ی ره‌خنه‌و ناره‌زایه‌تییه له ده‌ولت مافییه‌تی ره‌خنه‌و ناره‌زایه‌تی له‌سهر هه‌موو کاریک و هه‌موو یاسایه‌ک له ده‌ولت بگریټ، نه‌گهر خه‌میان بېټ که خراپه‌ی نه‌و ده‌ولته‌وه کهم و کورته‌کانی بو خه‌لکی روون بکه‌نه‌وه یان راستی بکه‌نه‌وه یان سته‌م له خه‌لکی سوک بکه‌ن و له‌سهریان سوک بکه‌ن و کهم بکه‌نه‌وه نومید ده‌که‌م له خوای به‌رز هیچی تیدا نه‌بیت، نه‌وه له هه‌ندیک له ولاتان زور له سته‌می کهم کرده‌ته‌وه، به‌لام نه‌گهر خه‌می دونیابیت و نه‌وه له‌ناو چون بوی و له‌ناو چون بوی. به‌لام نه‌نجومه‌نی وه‌زیران دروست نییه‌ چونه‌ ناو‌وه‌ی چونکه‌ نه‌نجومه‌نی جیبه‌جیکردنه، وه نه‌گهر چوه‌ ناو نه‌نجومه‌نیکی یاسا دانان، دروست نییه‌ بوی که موافیق و ریک بکه‌ویت له‌سهر ته‌نها یه‌ک ماده‌ی یاسایش که پیچه‌وانه‌ی نیسلام بیت یان قورئان بیت، نه‌گهر رازی بوو له‌سهر ماده‌یه‌کی یاسایی پیچه‌وانه‌ی نیسلام نه‌وه له نیسلام ده‌رده‌چیت واته‌ کافرده‌بیت، زانیتان تیگه‌یشتن؟. ناوا پرسیارده‌کات (عبد الله عزام) دیاره‌ له‌وانه‌ی که‌وا دانیشینه‌ له مه‌جلیس و کوړ و دانیشنه‌که‌ی، نه‌گهر له‌سهر یه‌ک یاسا رازی بوو به‌ نمونه‌ دز دوو مانگ زیندانی ده‌کریټ، نه‌گهر یه‌کیک له نه‌نجومه‌نی نوینه‌ران رازی بوو له‌سهری له نیسلام ده‌رده‌چیت خوا زاناره‌. له‌بهر نه‌ویه‌ من نه‌نجومه‌نه‌کانی نوینه‌ران ده‌بینم له ولاتیک که بونی نازادی لیبت به‌ خه‌یر و چاکه‌ی ده‌بینم بوو موسلمانان یان سته‌م له‌سهر موسلمانان کهم و سوک بکاته‌وه، به‌لام نه‌و نه‌نجومه‌نه‌ ده‌ولته‌ی نیسلامی ناکه‌ن و ناهیننه‌ کایه‌وه وه نه‌و کاره‌ کو‌مه‌لگای نیسلامی پی بونیاد ناریټ و وه نایکات.

نه‌گهر سهرنجی قسه‌و وته‌کانی (دکتور عبد الله عزام) بده‌ین نه‌وه‌مان بو ده‌رده‌که‌ویت:

1-چونه‌ ناو حکومه‌تی عه‌لمانی پی نادرست بووه.

2-چونه‌ ناو هه‌لېژاردن و نه‌ندامبوون له په‌رله‌مانی به‌ چهند مه‌رجیک پی دروست بووه:

- به‌ نیازی به‌رگریکردن له یاساکانی نیسلام و موسلمانان بچینه‌ ناوی.
- که‌مکردنه‌وه‌ی خراپه‌و سته‌مه‌کان.
- ده‌تکرده‌وه‌ی یاساکانی دژ به‌ نیسلام و پیچه‌وانه‌کانی.

وه به‌ راشکاویش ده‌لی نه‌وه‌ی دانبنیت به‌ یاساکانی پیچه‌وانه‌ی نیسلام، نه‌گهر ته‌نها له یه‌ک دانه‌ یاسا رازی بیت له‌و یاسایانه‌ی نه‌وه‌ کافر ده‌بیت و له نیسلام ده‌رده‌چیت. وه پیشی و ابووه که نه‌و به‌شداریکردنه له ناچاریه‌و ریگا چاره‌ نییه‌ بو بانگه‌وازی و بنیادنانی کو‌مه‌لگای موسلمان و ده‌ولته‌ی نیسلامی، نه‌وه‌ی به‌ فتوای نه‌و بکات ده‌بیت مه‌رجه‌کان له خوی بینیته‌جی و به‌شداري حکومت و وه‌زاره‌ته‌کانیش نه‌کات. جا نه‌وه‌ ده‌رکه‌وت که ده‌لی نه‌گهر دزی له نیسلامدا ده‌ستی ده‌پرئ، له یاسایه‌کی ده‌سکردو له نیو په‌رله‌ماندا بگوترئ نه‌وه‌ دوو مانگ با بگریئ دزه‌که، هه‌رکه‌سیک ده‌ستی بو بلندکات پی رازی بیت نه‌وه‌ به‌ دنئیاییه‌وه ده‌لی کافر ده‌بی و له نیسلام ده‌رده‌چی په‌نا به‌ خوای، که په‌رله‌مانه‌کان سه‌دان سه‌دان نه‌و کوفریانه‌و شرکیانه‌ی تیدایه‌و یاسایه‌کانی خوای تیدا رته‌ ده‌کریته‌وه.

جا له كۆتايدا بهريزان و خوشهويستان هي نهو نهلقهش، چهند خاليكي گرینگ له ههلوهشاندنهوي گشتي بۆ پهنا بردنه بهر وتهو موفتي تويزه ره وهكان كه هينابويانهوه خاوهن نهو راو بۆچونانه:

1- بهراستی و تهی زانایان له کاتی جیاوازی له نیوانیاندا نابیته بهلگه و حوجهی پیناهینریتهوه، بهلکو دهبی حوجهی بۆ بهینریتهوه، نهوهتا (ابن تیمیة) (رحمتهی خوی لیبیت) راستی فهرمووه له (مجموع الفتاوی) له جلدی بیست و شەش لاپهه (202 تا 203)، دهفهرمووی: (ولیس لأحد أن يحتج بقول أحد في مسائل النزاع ، وإنما الحجة النص والإجماع، ودلیل مستتب من ذلك تقرر مقدماته بالأدلة الشرعية لا بأقوال بعض العلماء ؛ فإن أقوال العلماء يحتج لها بالأدلة الشرعية ، لا يحتج بها على الأدلة الشرعية.) دهفهرمووی بۆ کهس نییه بهلگه بینیتهوه به قسهی کهس و له باسهکانی که جیاوازییان له سههه، تهنها بهلگه دهق و کۆ دهنگی و ئیجماعه، نهو بهلگهیهش که لهوهوه ههڵ هینجراون که پینشهکییهکانی به بهلگه شهههیهکان بریار دراوه نهوهکو به قسهکانی ههندیك له زانایان، بهراستی قسهکانی زانایان بهلگهی بۆ دههیندریتهوه به بهلگهکانی شهههی نهوهک بکریته بهلگه لهسهه بهلگهکان.

2- به هیئانه‌وی جیاوازی نابیت ده‌قه‌کان ره‌تب‌ک‌رینه‌وو له کاتی لاوازی جیاوازیه‌که‌و به دیار‌که‌وتنی رای یه‌سه‌ند به به‌ل‌گه.

3- نابى به گوڤرهى بهر ژه وهندى و ههواو ههوهس راو بوچونهكان وهر بگيريت، نهوهى له گهلت بگونجى وهر بگيريت و نهوهى له گهلايشته نهگونجى رهتى بكهيتهوه، بو نموونه وتهكانى رابردوو نهوانهى ناومان هيناون له (عبد العزيز بن باز، ابن العثيمين، البانى، احمد شاكر، عبد الله عزام... هتد) ههنديك فهتواو قسهيان ههيه نهوانهى قسهكانيان ديننهوه پيى رازى نين و رهتى دهكه نهوه، بوچى له ههنديكى به قسهيان دهكهن و له ههنديكى رهتى دهكه نهوه؟ مادم پيتان زاناو جيگاي متمانهن، دهبي ئيوه له گهلايندان و له ههنديك شتى چاو پووشيان مهكهن و رهتيكه نهوهو پي رازى نهبن له ههنديكيش رهتى كه نهوه، نه گهر دهلين له بهر نهوهيه له ههنديك بهلگهيان ههيهو له ههنديك نيتيان، به دنيايييهوه مه بهستان نهوه نيهوه ليتان دهر كهوتوه مه به ست زياتر نهوهيه كهوا له گهلا بهر ژه وهندى ئيوه ههنديك له قسهكانيان گونجاوه وهر تانگرتوهوه.

4-زنانيان مه عسوم نين به د ننيابيه وه، رای دروستی ده بیټ و جار و باریش جاری وا هه یه ده خلیسکیت و ناپیکیت و نه گهر زانایه که له کوشه شکار و موجه هیدبی به د ننيابيه وه له هه له وه کم و کورتیه که ش نه جر و پاداشتی که وهر ده گریته وه، وه کو پیغه مبه ر فهرموویه تی (عليه الصلاة والسلام) به لام نه گهر پیکای دوو نه جر و پاداشت وهر ده گریته وه، به لام نابی خه لکی به هه له که ی بکات و شوین هه له که ی بکه ویت نه گهر زانایه که ریز لنگیرا ویش بیټ و موجه هیدیش بیټ، (ابن تیمیة) گوتویه تی: (إن الرجل الجلیل الذی له فی الإسلام قدم صالح و آثار حسنة ، و هو فیها معذور ، بل مأجور ، لا یجوز أن یتبع فیها مع بقاء مکانته و

إمامته و منزلته من قلوب المؤمنين . له (فتاوى الكبرى) جلدی شەش لاپەرە (92)، واتە بەراستی پیاوی شکۆدار ئەوەی کە لە ئیسلام پێی چاک و شوێنەواری چاکى هەیه، ئەو تیایدا بیانوی هەیه، بەئکو پاداشت وەرگرە لە هەڵەیهکی کە دەیکا لە کاتی کۆشەش و ئیجتیهاد کردندا، جا دروست نییه شوینی بکەویت تیایدا لە هەڵەکەى لەگەڵ مانەوێ ئەو لە پلەو پایەو شوینی لە دلی پرواداران. واتە ریزی لێدەگیرئ و هەر بەرێز دەمینێتەو یەکیکی وەک (شافعی و مالکی و امام أحمد و زانیانی تر) و هی ئەو سەردەمەش کە مەرجهکانی زانیەتی جیگای متمانهی ریک و پیکیان لی هاتبێتەجی، بەلام ئەگەر هەڵەیان کرد لە هەڵەکەى نابێ بە دوايان کەوین بە بەلگەو دەبێ رەتی کەینەو.

5- هەر زانیەک تەواو خواویست بێت گەر رای راست و حەقی بۆ پروونکرایەو ئەگەر پێشتر ناحەقیشی گوتبێ، پێویستە لەسەر ئەو رایەى خۆی دابەزیت و لەهەڵەکەى بگەریتەو پێداگری لەسەر نەکات.

جا جارێش وەیه وەکو بوختان و هەلبەستراو کراو بە دەوی ئەو کەسانەى کەوا دەلێن ئەو راو بۆچونەیان هەیه، هەر وەکو لە گرتەیهکی قیدیوی (أبو إسحاق الحويني) دەلێت ئەو بوختانەم پیکراو کە لێم پرسراو گوایە من رام وابوو ئیخوان المسلمین یان هەر لایەنێکی تر بچنە ناو هەلبژاردن و دەنگیان پێ بدرئ و وە دروستە چوونە ناو پەرلەمان، دەلێ نە لە کۆن گوتومەو و نە لە نیستا، وە لە پاشان دەلێ ئەو درۆیه پیم هەلبەستراو بوختانە، دەلێ منیش رازی نیم فتاوی ئەوەی بدهم خەلک بەشداریی لە پرۆسەیهکی عەلمانی بیدینی کە لەسەرەتایەو تا چوونە ناویەو هەمووی توشی خراپەو تاوان و گوناو و شرک و کوفرییه، وە دەلێ ئەو بوختانەم پیکراو و منیش پێ رازی نیم.

جا لە کۆتایی ئەلقەى ئەورۆداو ئەو باس و خواسەش کە لێرە کۆتایی پێدئ و تاووەکو بە پشتیوانی خواى پەر وەردگار بچینە سەر راو بۆچونی دوویم کە ئەوانەى قەدەغەى دەکەن چوونە ناو ئەو پرۆسەیهو هەلبژاردن و دەنگدان و چوونە ناو پەرلەمان، جا لە کۆتایی ئەلقەى ئەورۆداو ئەو باسەى دەلێن بە دنیاییەو هەندیک لەوانەى کە بە مەرج و قەید رینگایان داو کەس و ئەو لایەنانەى پاشگری ئیسلامییان بە خۆیانەو لکاندو بچنە ناو پرۆسەى هەلبژاردن و دەنگ بدەن و ببەن ئەندام لە ئەنجومەنەکانی یاسا دانان، ئەگەر ئەورۆ مابان و ناگاداری ئەوەی بان کە روویداو لە واقیعهکاندا لە کاتی ئەوان فتوایان داو لە پاشتر خەلکی کە چوینە ناوی و بەشداریان کردووە لە دەسەلاتەکان و بە حسابی خۆیان قوناغ بە قوناغ بیگۆرن و ئەگەر بە مەرجهکانیشەو بەشداریان کردبێ، بۆ نمونە ئەوەی کەوا روویدا لە میسر و وە لە پاشانیش لە جەزائیر و لە فەلەستین و شوێنەکانی تریش، ئەورۆکە کە دەرئەنجامەکیان بۆ دەرکەوت نەهامەتی گەورەتر و کوشتن و ناموس بردن و زەلیل بوون و چەوسانەوێ خەلکی و حاشا هەڵەگری بە خۆ وە بیینی و لی هاتەجی، ئەو بە دنیاییەو لێی پەشیمان دەبونەو نەیان دەگوت و وە دەشیانزانی کە راو بۆچونیکی هەڵەیهو وە موسلمانان قەتاو قەت بەو رینگایەى کە رینگای پیغمبەران نییه (عليهم الصلاة والسلام) وە خواى تعالى بۆی دانەناون بەرەنگاری دەسەلاتداران و بیدینی و شرک و ضلم ببەو رازی نەدەبوون و وە لێی دەگەرانەو. بەراستی لە روانگەى ژیری و عەقڵیشدا رینگای تاقیکراوێ هەلە گومانى تیدا نییه کە ئەنجامی خراپى لیکەوتبێتەو نەقامی و گەمژەییە

جاریکی تر تاقی بکریتهوه، جا به گویره ی قورئان و فهرمووده و ژیاننامه ی پیغمبه ر (صلی الله علیه وسلم) قهتاو قهت نهو ریگایه ناگونجیت بو گورانکاری و گهیشتنه ئامانجی جیبهجیکردنی فهرمانهکانی خواو حوکم کردن به شهریهتهکه ی له مهیدانی واقیعدا، چونکه پیچهوانه ی ریبازی خواو پهیره وهکانیهتی له پیغمبه ران (عليهم الصلاة والسلام) وه میراتگران و شوینکهوتوانیان، وه توشبونی گناه و تاوان و سه ریچیکردنه له فهرمانهکانی شهرعی و وه لادانه لئیان و وه توشبونه به هاوبهشی و کوفری هه ندیک جار پهنا به خوی رب العالمین، جا پشتیوانی خوی بو نهو کهسانه نامینی و نابیت کهوا دهچن تاوان و گونا می نه نجام ددهن و وه داریژرانی نهو هه لئژاردن و وه سسته مه کهو به شداریکردنیش بیر ی بیدینی و علمانیته له ماسونی جیهانی، به دنیاییه وه قهتاو قهت رازی نه بوینه و نابن له کهسانی که سه د له سه د لئی نه مین نه بن که بیرو بو چون و وه خال و کوفری شرکهکانیان تهواو بو جیبهجی بکا، کهواته به دنیاییه وه پشگیری خواشیان نامینی نهو کهسانه وه رازیوونی ماسونیتهتی جیهانی و کافر و موشریک و کوفری جیهانیش به دهست ناهینن، کهواته کورد گۆتهنی له هه ری و له مه ریش ده بن به داخه وه! پهنا به خوی رب العالمین. ده بی به سه ر خویاندا بچنه وه، دهنا هه ر به شکست خواردویی له دونیادا ده مینه وه و وه دوا رۆژیشی له سه ر داده نین و وه دهیدۆرینن، جا با بگه ریینه وه و قیامت و دوا رۆژ به بیر خۆمان بئینه وه و وه تۆبه ی بکه ین له ریگا هه له کان و وه ریگای راست و تهواو وه ریبازی پیغمبه ری پیشهوا (عليه الصلاة والسلام) بگرینه به ر، بو گه راندنه وه ی حوکی ئیسلام و وه به شداریکردن له هه ر کار و نیشیک له پیناو خوی پهروه ردگار.

40] واته حوکم و فرمانبره‌وایه‌تی تهنه‌ها بۆ خواجه فرمانی کردووه تهنه‌ها نهو پهرستری نه‌وه‌یه ریبار و نایی ریگ و راست به‌لام زۆریه‌ی خه‌لکی نایزانن، له نایه‌تیکی تر ههم له‌سوره‌تی یوسف خوی پهرودرگار فرمانیه‌تی: **﴿إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾** [یوسف 67] واته حوکم و فرمان ره‌وایه‌تی تهنه‌ها بۆ خواجه پشتم بهو به‌ستایه‌و نه‌وانه‌ی پشت ده‌به‌ستن با پشت بهو به‌ستن، (نه‌وه وته‌ی یعقوب پیغه‌مبهری بوو **(عليه الصلاة والسلام)**) که به کوره‌کانی گوت که ره‌وانه‌ی میسری کردن)، له نایه‌تیکی تریش خوی پهرودرگار له سوره‌تی غافر فرمانیه‌تی: **﴿فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ﴾** [غافر 12] واته سا حوکم و فرمان ره‌وایه‌تی بۆ خوی بلندو به‌ری مه‌زنه، وه له نایه‌تیکی تر خوی پهرودرگار فرمانیه‌تی: **﴿وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾** [الكهف 26] واته له حوکم و فرمان ره‌وایه‌تی خوا هیچ کهس و شتییک هاوبه‌ش نییه، له نایه‌تیکی تریش خوی پهرودرگار له سوره‌تی الشوری فرمانیه‌تی: **﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ﴾** [الشوری 21] واته نه‌وان هاوبه‌شانیکیان هه‌یه که یاسایان له ناین بۆ داده‌نین که خوا نه‌و مؤله‌ته‌ی پییان نه‌داوه، جا خاوه‌نی نه‌و راو بۆ چونانه ده‌لین به‌وه‌نده نایه‌تانه‌و چهن‌دین نایه‌تی تریش، تهنه‌ها نه‌وانه نموونه بوون ده‌لین نه‌وه دهر ده‌که‌ویت که‌وا هیچ کهس و شتییک نابیی بکرینه هاوبه‌ش بۆ خوی پهرودرگار، له حوکم و فرماندا خوا تاک و ته‌ناییه له ته‌شریع و یاسا دانان و حوکم کردن، جا په‌رله‌مانیش وه نه‌ندامه‌کانیان په‌نا به خوی پهرودرگار یاسا داده‌نین و بریار ده‌دهن و حوکم و ده‌سه‌لات بۆ زۆرینه له یه‌کلاکردنه‌وه‌ی یاساکان و بریاره‌کان ده‌گه‌رینه‌وه، که‌واته بوونه هاوبه‌ش له‌گه‌ل خواو خوی پهرودرگار نه‌و مافه‌ی به کهس نه‌داوه و نه‌وان نه‌و مافه‌یان له خوی پهرودرگار بۆ خویان بریار داوه و ده‌یکه‌ن که یاسا دانانه په‌نا به خوا.

2- ده‌لین هه‌لال کردن و حه‌رام کردن تهنه‌ها مافی خواجه: بۆ هیچ که‌سیکی تر نییه هه‌لاله‌کان حه‌رام بکا و حه‌رامه‌کان هه‌لال بکا، نه‌وانه‌ی خوی پهرودرگار براندیتیه‌وه و هه‌لالیه‌تی پیداون یان حه‌رامیه‌ت، خوی به‌رز فرمانیه‌تی: **﴿اتَّخِذُوا أَحْبَابَهُمْ وَرُحَبَاءَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾** [التوبه 31] واته جوله‌که‌کان زاناکانیان و نه‌سرانیه‌کانیش دیر نشینه‌کان و قه‌شه‌کانیان گرتبوو به په‌رستراو جگه له خوا یان له‌گه‌ل خوا ده‌یان په‌رستن په‌نا به خوا، جا پیشه‌وا (ابن کثیر) (رحمه‌تی خوی لیبیت) گوتویه‌تی له ته‌فسیر و رافه‌ی نه‌و نایه‌ته‌ی ده‌فرمووی: **(اي حيث عدلتم عن امر الله لكم وشرعه الى قول غيره، فقد متم عليه غيره، فهذا هو الشرك)** واته نیوه لاتاندا له فرمانی خوا که به نیوه‌ی کردبوو له شه‌رعی خوا بۆ قسه‌ی جگه له خوا، قسه‌و فرمانی جگه له خواتان به پیشی نه‌وخت، نا نه‌وه‌یه شرک و هاوبه‌شی.

جا لی‌ره‌دا گهر هه‌له‌سته بکه‌ین خاوه‌ن نه‌و راو بۆ چونانه ده‌لین کاری سه‌ره‌کی ته‌واوی په‌رله‌مان بریتیه له دوو خال:

1- یاسا دانان و دارشتنی سیسته‌می کاری ده‌وله‌ت بۆ ناوه‌و دهره‌وه.

2- چاودیریکردنی ده‌سه‌لاتی جیبه‌جیکردن و دادپه‌روه‌ری قه‌ضایی بۆ جیبه‌جیکردنی ده‌ستور و یاساکان.

کهواته کورتهی قسان نهدامانی پهلهمان بریار ددهن لهسهر یاساکان، ههموو باس و بابتهیکیش دهنواندری بدریته دنگدان، به ریژهی زورینه یهکلا دهکریتهوه، بۆ نمونه " "نارهق" که سهد له سهد خوی پهلوهردگار ههرامی کردوو له قورئانی پیروژدا، نهگهر دهنگی پیبدریت زورینهی دهنگ بینیت که ریگای پی بدری یاسای بۆ دادهریژن و له ههرامیهکهی ههلال دهکریت. "زیناش" به ههمان شیوه، نهگهر زورینهی دهنگ به دهست بینی، به ریگاو شوینی یاسایی ههلال دهکریت. وه "دزی" به ههمان شیوه، که خوی پهلوهردگار بۆی داناوه به مهرجه شهرعیهکانهوه نهوهی دزی دهکا لهسهری جیگیربی دهبی دهستی بپردری، بهلام به یاساکان لهپهلهمانیهوه به زورینهی دهنگ زورجار نهو سنورهی خوی شهرعیان بریوهو وه سنوری تری خوایش له حدودهکان لایندهوه، نهو کاته له جیاتی دهست برین دهلین با زیندانی بکری، و یان ههر یاساو بریاریکی تر دهردهکهن " جا نهوهی پروای وابیت که دروسته نهو باس و بابتهانه قسهیان لیبکریت و بدریته دنگدان، نهوه کافر دهبی بی شک و گومان، وه ههرامیکی کردوو که خوی پهلوهردگار ریگای پیهداوهو نهو ههرامیهی خوا قهدهغهی کردوو نهو به ههلالی زانیوهو نهو سنورهی خوا دایناوه نهو شکاندویهتی و له جیگای سنوری خوایی سنوریکی تر و یاسایهکی تری داناوهو ههلهکیش پابهند دهکات بهوهی کهوا جیهجیی بکا. کهواته ریک پهلهمان لهو خالهو لیهدا بت و سهههمیکه، ریگای پیدراوه دهپهرستریت و نهو خال و شتانه جیهجی بکریت، کهواته بهشداریکردن له پروسهیهک که ریگایه بۆ نهو هاوبهشیهو شرکانه سهرهرای نهوهی ههر له ریگاکاوه تیکهلی نیر و می و چهندین گناه و تاوانی تری لیدهکهویتهوهو پاره به فیرودان و وه غهیهت کردن و بهر بهرهکانیی نا شهرعیانه. جا بهراستی نهو دانپیدانانه شرکهکهو وه له ریگاش نهو ههموو گناه و تاوانانه به نا راستهوخویان به راستهوخویی به دنیاییهوه ههرام و قهدهغیه وه ریگا پیدراو نییه، نهوهتا پیشهوا (الطبری) (رحمتهی خوی لیبیت) له تهفسیری نایهتهکهی سورتهی التوبه جوانی گوتوه دهفرمووی:

(إنهم لم یكونوا یصومون لهم، ولا یصلون لهم ولکنهم کانوا إذا احلوا لهم شیئاً استحلوه، وإذا حرما علیهم شیئاً أحله الله لهم حرموه، فتلك کانت ربوبیتهم) تهفسیری (ابن جریر الطبری) وه جلدی چوارهم لاپهره (212) له تهفسیری نایهتهکهی له رابردوو خویندمانهوه نایهتی 31 التوبه، دهفرمووی واته نهوان جولهکهو نهسرانیهکان، نویژیان بۆ زاناو قهشهکان نهدهکرد رۆژویان بۆیان نهدهگرت بهلکو نهوان نهگهر شتیکیان بۆیان ههلال کردبا نهوه به ههلالیان وهردهگرت، نهگهر لهوانهی خوا بۆی ههلال کردبوون ههرامیان کردبا نهوانیش به دنیاییهوه به ههرامیان دهگرت، نهوهبوو پهرستراویهتیهکیان و نهوهبوو کهوا نهوانیان به پهرستراو گرتبوو. جا له پهلهمانیش ههلال ههرام دهکری و ههرامیش ههلال دهکری، کهواته وهکو زاناکانی جولهکهو دیر نشینهکان و قهشهکانی نهسرانی دهکهن و ههلهکیش وهری دهگرن و وه کاری پیدهکهن و یان به سهریاند دهسهپیندری، کهواته ریک نهو نایهته نهوه دهگریتهوه، وه پهلهمان و نهندامهکانیان دهپهرسترین و یاسای جگه له خوی دادهنین و وه ههلاله پراوه سهد له سهدهکان جار وهیه ههرام دهکهن و وه ههرامه پراوه سهد له سهدهکان جار وهیه ههلال دهکهن پهنا به خوی پهلوهردگار.

3- دهلټن كه سيك به حوكمي خواو پيغهمبهری خوا رازی نه بیټ یان دل تهنگبټ ته نانهت نه وه

بروای نییه: وهکو خواو پهروهر دگار فهرموویه تی: ﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ [النساء 65] واته سویند به پهروهر دگارت نهی محمد (عليه الصلاة والسلام) پروایان نه هیناوه تاكو تو نهكهنه فرمان به دهست و حاكم لهوانه ی تییدا ناكوكن له نیوانیاندا له پاشانیش هیچ پی ناخوشیه کیان له دلدا نه بیټ له وهی تو پریار پی ددهی و تهواو مل بدن و ته سلیم بن، جا لیره دا دهپرسین نایه په رله مان نه وهك مل نادات مل ددات په رله مان؟ دهپرسین، له وه لاما دهلټن نه وهك مل نادات به لكو نهو فرمان دهكات و پریاره كان دهردهكات، بیجگه له هی پیغهمبهر و (عليه الصلاة والسلام) به پیچه وانیه هی پیغهمبهریش، وه هیچ حیسابی کیش له پریاره كان بو پیغهمبهری خواو بو قورنایی پیروژ ناکهن (عليه الصلاة والسلام)، به لكو به گویره ی ههواو ههوه سیان ره تیده كهنه وه و به پریاره كانی رازی نابن.

4- نهویش دهلټن هه موو یاساو ریبار و پریاریک جگه له هی خوا نه فامی و گومراییه:

ده فهرموون وهکو خوا له سوړه تی المائده فهرموویه تی: ﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾ [المائدة 50] ده فهرموون خواو تعالی فهرموویه تی نایه فرمان و حوكمی نه فامیتان دهوټ كنیه حوكم و فهرمانی چاكتر بیټ له خوا به لای كه ساتیكي ژيرو دنیا به دنیا ییه وه له حوكم و یاسای خواو باشترو چاكتر نییه، وهکو خواو تعالی فهرمووی: ﴿وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾ به لام یاساكانی په رله مان و دهستوره كانی و هه لټار دن له چوار چیوهی علمانیته و دیموكراسی نه فامیه تهو جگه له یاساو پریاری خوایه، له بهر نه وهیه دروست نییه به شدار یكردن لهو پروسه یه وه پروابوون بهو نه فامیه تیه.

له كوی نهو باس و نایه تانه ی رابردوو به ریزان و خوشه ویستان كو مه لټیك شتمان بو دهرده كهوټ، به لام بهر له وهی بچینه سهر نه وهی چهند به لگه یه کی فهرمووده ی پیغهمبهریش ده هینینه وه (عليه الصلاة والسلام)، له سهر نه وهی ته نها فرمان و یاسا دانان و وه حاكمایه تی بو خوایه، بو نمونه:

1- پیغهمبهریش (عليه الصلاة والسلام) کاتیک كهوا به (هانئی) دهلی (هانئی) كه (باوکی شریح) ییه ناوا به ناو بانگه، له سهره تا به (أبو الحكم) کونیه ی دهرکردوه کاتی كهوا پیغهمبهر (عليه الصلاة والسلام) بانگی دهكا ده فهرمووی: ﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَكَمُ، وَإِلَيْهِ الْحُكْمُ، فَلِمَ تُكْفَىٰ أَبَا الْحَكَمِ﴾ پیغهمبهر پیی فهرموو (عليه الصلاة والسلام) به راستی خوایه فهرمانه رواو حكه، م حوكم و فرمان بو نهوه، بوچی به (أبو الحكم) بانگ دهكریټ و کونیه ته، جا پیغهمبهر (عليه الصلاة والسلام) بانگی كرد، پیی فهرموو هیچ كورټ نییه؟ گوتی به لی كورم ههن، فهرمووی كامه یان له هه موویان به ته مه نتره، فهرمووی (شریح)، فهرمووی دهنه کونیه كه ی خوت بگوړه به (أبو شریح) با به وهیه وه به ناو بانگ بیټ، چیر باپیټ نه لټن (أبو الحكم). نهویشیان (النسائی) له سونه نه كه ی له کیتابی (اداب القضاة) له بابی (إذا حكم رجلا ففرضي بينهم) هیناویتی وه (أبو داود) یش له (کتاب الاداب) له باسی (تغییر الاسم القبیح) هیناویتی، (ابن الاثیر) (رحمته تی خواو لیټیټ) له (النهاية) دا فهرموویه تی دهرباره ی نهو فهرمووده ی: (وانما كره له ذلك، لان لا يشارك الله في

صفاته دهفهرمووی پیغهمبری پیشهوا **(عليه الصلاة والسلام)** نهوهی پئی ناپهسهندبوو بۆ (هانئی) کهوا کونییه به (ابو الحکم) بی، لهبهر نهوه بوو ههتا لهیهکیک له سیفته تاییهتهکانی خوای نهبیته هاوبهش که حوکم کردن و حاکمیهته.

2- وه له پاشان له دۆعایهکانی صحیح هاتوو به سهندهوه که پیشهوا (البخاری) له سهحیهکهی له (الکتاب التهجید) به ژماره (1120) هیناویتی، که پیغهمبر **(عليه الصلاة والسلام)** فهرموویهتی: **(والیک حاکمت)** واته نهی خوای پهروهردگار حوکم و فرمان به تۆوه ددهم و بۆلای تۆ دهگهرینهوه، (ابن الاثیر) له قسهکردن لهسهه نهو فهرمودهش فهرموویهتی: **(والیک رفعت الحکم یا رب، ولا حکم إلا لک)** واته حوکم و فرمان رهوایهتیهکان ههمووی بۆلای تۆ دهگهرینهوه، هیچ حوکم و فرمانیکی تر نییه جگه له هی تۆ کهوا قبولمبی و پروام پیی ههبی.

کهواته لهو فهرموودانهش دههکهوت که تهنها خوا حاکمهو فرمانرهوایه، ههرئهوه مافی یاسا دانان و بریاری یهکلاکهروه دهدا وه دایدهنی، وه بۆ هیچ کهس و شتیکی تر نییه، جا بۆ پههلهمانیش نییه یاسا دابنیت و بریاری یهکلاکهروه بدا له باس و بابتهکان، تهنها بۆ خوایه. کهواته کورتهی قسان له کۆی نهو باس و نایهتانهی رابردوو وه فهرموودهی پیغهمبری **(عليه الصلاة والسلام)** نهوهمان بۆ بهدهردهکهوی که کهس نابیت و بۆی نییه جگه له خوای پهروهردگار یاساو تهشریع بکات و دابنیت، وه نهوهی پروای و ابیت یان و ابکات نهوه پروای به هاوبهش ههیه پهنا بهخوای و وه شرکی کردوو، کهسیش بۆی نییه ههرامهکان که خوا قهدهغهی کردوون ههلائیان بکات، به پیچهوانهشهوه کهسیش بۆی نییه ههلاکهکانی خوا ههرام و قهدهغهی کردوو **(جل شهنه)** وه ههرامیان بکات، تهنها نهو کار و نیشهانه بۆ خوای پهروهردگار، ههر نهوه یاسا دایدهنی و بهرنامه دایدهنی و جگه له یاساو بهرنامهی نهو ههمووی گومرای و نهفامیهته پرن له کهم و کورتهی، ههر کهسیکیش فرمان و بریار و یاساکان و ههرامهکانی که ههلاک بوینهو ههلاکهکانی که ههرام بوینه له ههر کهس و شتیکی و لایهنیکی وهبرگریت پروای پئی ههبیته یان مل بدات بۆی و کاری پئی بکات بهبی زۆرهملی و ناچارکردن و نیکراه به مهرجه شههعهکانیهوه، نهوه نهو کهس و لایهنهی به تهئکیدو به دنیایی پهستهوه به شهههیک و هاوبهشی خوای داناوه وه شرک و هاوبهشی نهجامداوه.

جا نهگهر سههرنجی ههلبژاردن و چونه نیو نهجومهنی یاسا دانان و پههلهمان بدهین زۆر به پروون و ناشکرایی نهوهمان بۆ پروون دهبیتهوه:

- 1- مافی یاسا دانان به خۆیان ددهن و یاسا دهردهکهن و خهکی پیوه پابهندیش دهکهن.
- 2- گوئی به فرمانهکانی خواو پیغهمبر ﷺ نادهن له به ههلاک دانان و ههرامکردنی شتهکان.
- 3- زۆرینهی دهنگ لهلایان کار و یاساو بریارهکان یهکلا دهکاتهوه، نهگهر پیچهوانهش بی لهگهڵ فرمانهکانی خواو پیغهمبری خواش **(عليه الصلاة والسلام)**.

كهواته نهوانه‌ی به‌شدار دهن و پله‌ی نهداميهت به دست دينن تهنه‌ها نهوهمان بو ههيه گفوتوگويه‌کی نهرم و كورت له ماوه پيدانيكي دياريكراو له‌لايه‌ن سه‌روكايه‌تي په‌رله‌مانه‌وه له بازنه‌ی ياساكانه‌وه نه‌نجام بدن، به‌ره‌له‌ستي و ناره‌زايه‌تیه‌كه‌يان ناخوات، نه‌گهر زورينه‌ دهنگی به ياساياه‌كه بدات، ده‌بی له جیگای خویان دابنیشن و نه‌وپه‌ری نهوهمان بو ههيه كه هۆله‌كه به‌جی بیلن، به‌لام له دواتر بینه‌وه ناو هۆله‌كه‌و به‌شدار بینه‌وه‌و وه ده‌ست له ملانی بکه‌ن، له‌گه‌ل نه‌ندامه‌كاني كه‌وا شرکیان کردیه یان کوفریان کردیه په‌نا به‌ خوی رب العالمین، یان هه‌لایان هه‌رام‌کردوه‌و هه‌رامیان هه‌لال کردوه‌و، كهواته ده‌ركه‌وت به‌و به‌لگانه‌ كار كه هاوبه‌شیه‌و تاوانه‌و ناییت بكریت و قه‌ده‌غه‌و هه‌رامه‌.

له‌پاشان له ژیر سه‌رباسی‌کی ترده‌ له خالی دووه‌م نه‌وه تهنه‌ها سه‌رباسی یه‌كه‌م بوو
باسی یاسا دانان و شرک و هاوبه‌شی و هه‌لال و هه‌رام‌کردنی كه‌لی ده‌كه‌وته‌وه‌و
داننانه به‌ دیموكراسيه‌ت و عه‌لمانیه‌ت:

نه‌وجاره ده‌لین چونه ناو پرۆسه‌ی هه‌لبژاردن و عه‌لمانیه‌ت و دیموكراسی پیچه‌وانه‌ی هه‌له‌سوكه‌وت و ژيانی پیغه‌مبه‌ری پیشه‌واو (عليه الصلاة والسلام) چوار خه‌لیفه‌ راشیده‌كه‌و پیشینانی چاكه، سه‌ره‌تا نه‌گهر ته‌ماشاكردنیکی خیرای ژيانی پیغه‌مبه‌ری خوابكه‌ین (عليه الصلاة والسلام) له مه‌كه‌داو هه‌له‌سوكه‌وت و كاری له‌گه‌ل قوره‌شیه‌كان نه‌وانه‌مان بو به‌دیار ده‌كه‌ویت:

1- پیغه‌مبه‌ری پیشه‌وا (عليه الصلاة والسلام) راشكاوانه بانگه‌وازی بو خوا به‌یه‌كگرتن و ته‌وحید ده‌كردو شرک و هاوبه‌شی رهنده‌كردوه‌.

2- پیغه‌مبه‌ری خوا (عليه الصلاة والسلام) به‌بی ماندوبون و به‌رده‌وام كۆلی نه‌ده‌دا له بانگه‌وازیه‌كه‌ی و به‌شیوازی جوراو جور له‌گه‌لیان بانگه‌وازی بۆلای خوا ده‌كرد.

3- هاوه‌له‌كاني ناماده ده‌كرد له بواری بیر و پرواو به‌رده‌وامیه‌تی و نارامگرتن له‌سه‌ر نازار و نه‌شكه‌نجه‌كان و نومیدی سه‌ركه‌وتی پیده‌دان و دلی ده‌دانه‌وه له ناخۆشی و ناره‌حه‌تیه‌كان.

4- نارامی ده‌گرت له‌سه‌ر نه‌شكه‌نجه‌و نازاره جوراو جوره‌كاني قوره‌یش.

5- ملی نه‌ده‌دا پیغه‌مبه‌ری خوا (عليه الصلاة والسلام) بو ته‌ماح و داواکاریه‌كاني سه‌رانی قوره‌یش و به‌ بویرانه راستیه‌كاني تی ده‌گه‌یاندن و بۆی ده‌گوتن و لئی دانه‌ده‌به‌زی، له بیرو پرواو فه‌رمانه‌كاني خواو ناینی نیسلام.

6- بو جاریكیش و رۆژیک نه‌بووه خۆی بیده‌نگ بكات ده‌رباره‌ی ناساندنی بته‌كان و وه نه‌وانه‌ی ده‌یانپه‌رست بيجگه له خوی په‌روه‌رگار و رسواکردنیان، تهنه‌ها نه‌گهر سه‌رنج بده‌ین بو نمونه هه‌ندیك

دیمهن و هه‌ئسوکهوتی ژبانی پیغه‌مبهر (عليه الصلاة والسلام) له مه‌ککه له‌گه‌ل سهرانی قوره‌ش نه‌و راستیانه‌مان هه‌مووی بۆ روونده‌بیته‌وه.

ئه‌وه‌تا پێشه‌وا (ترمذی) (رحمته‌ی خ‌وای لیبیت) گوتویه‌تی پیغه‌مبهری خ‌وا (عليه الصلاة والسلام) س‌ی س‌ال به‌ شار‌اوه‌یی له‌ مه‌ککه‌ دابوو، له‌ پاشان له‌ چ‌واره‌دا رای‌گه‌یاند و ناش‌کرای کرد، 10 س‌ال خ‌ه‌ل‌کی بان‌گ‌کرد، له‌ ه‌هر س‌ال‌یک له‌کاتی ح‌ج به‌ش‌داری ده‌کردو شوین خ‌ه‌ل‌کی ده‌که‌وت به‌ره‌و م‌اله‌کانیان له‌ (ع‌ک‌اض و م‌ح‌نة و ذ‌ی الم‌ج‌از) دا‌وای لیده‌کردن په‌نای ب‌ده‌ن، تا‌کو په‌یامه‌کانی خ‌وا ب‌گه‌یه‌نیت، وه به‌ه‌ه‌شتیان بۆ ه‌ه‌یه. که‌س‌یک‌ی نه‌ده‌بینیه‌وه پار‌یز‌گاری لیب‌که‌ن و سه‌ری‌بخ‌ه‌ن تا‌کو وای لیه‌ات‌بوو پرس‌یاری له‌ ه‌وزو تیره‌کان و م‌اله‌کانیان ده‌کرد، تیره به‌ تیره ده‌گه‌را به‌نا‌ویان‌دا‌و ده‌یفه‌رم‌وو: (أیها الناس قولوا: لا إله إلا الله تفلحوا، وتملكوا بها العرب، وتذل لكم بها العجم، فإذا امنتم، كنت ملوكا في الجنة) واته نه‌ی خ‌ه‌ل‌کینه ب‌ئین: ه‌یچ په‌رس‌تر‌او‌یک‌ی ح‌ق و ڕه‌وا نییه ج‌گه له‌ خ‌واو له‌ الله سه‌رف‌راز ده‌بن، ده‌سه‌ل‌اتی عه‌ره‌به‌کان پێوه‌ی به‌ده‌ست ده‌ه‌ینن، وه گه‌رده‌ن که‌چی عه‌جه‌مه‌کان پێوه به‌ده‌ست ده‌ه‌ینن، نه‌گه‌ر مر‌دیش‌ن، نه‌وه ده‌به‌نه پاشا‌و خ‌اوه‌ن به‌ه‌ه‌شت، نه‌وه له‌ (م‌خت‌صر س‌یره‌ الرسول) ی (شیخ محمد بن عبد الوهاب) که له‌ لوب‌نان چاپ‌ی یه‌که‌می ل‌ی چاپ‌کرایه له‌س‌ال‌ی (1438) و به‌رام‌به‌ر به‌ (2017) زاینی لاپه‌ره (77) وه‌رمان‌گرت‌وه‌ه. جا س‌ه‌رانی قوره‌ش که‌وته نه‌ش‌که‌ن‌جه‌و نازاردانی پیغه‌مبهر و (عليه الصلاة والسلام) هاوه‌لانی، به‌وه‌ی قسه‌ی زۆر ناش‌رینیان پیده‌گوت، ر‌ینگایان پیده‌گرت له‌ ده‌عه‌وه بان‌گه‌وازیه‌که‌ی، نازاریان ده‌دا، روا‌و رو‌وی ده‌وه‌ستانه‌وه، به‌ردیان تیده‌گرت، جوینی ناش‌رینیان پیده‌فرۆشت، پیغه‌مبهر (عليه الصلاة والسلام) له‌ به‌رام‌به‌ریاندا نارام‌گ‌ری‌وو. یه‌ک‌یک له‌ جاره‌کان که موس‌ل‌مانیه‌تی بوونی (حمزة) ی مامی پێوه هاته‌ج‌ی، که له‌ س‌یره‌ی باس ده‌ک‌ری، که ج‌اریه‌یه‌کی (عبد الله بن جدعان) که یه‌ک‌یک له‌ ژوره‌کانیان ده‌یروانی به‌سه‌ر ک‌یوی (صفاء)، پیغه‌مبهر به‌یانیه‌ک (عليه الصلاة والسلام) له‌وئ بوو (أبو جهل) ر‌ینگای پ‌ی‌گ‌رت و قسه‌ نه‌شی‌او‌ی پ‌ی‌گ‌وت، ورده به‌ردی تیده‌گرت تا دم و چ‌اوی پیغه‌مبهر (عليه الصلاة والسلام) هه‌مووی به‌خویندا هات نه‌و ر‌دینه پان و پۆره جوانه‌ی سور بوو له‌ نیو خوینه‌کان، کاتی که‌وا ج‌اریه‌که‌ د‌لی پ‌ی س‌وتا ه‌یچ‌یش‌ی پ‌ی نه‌ده‌ک‌را، نه‌وه له‌به‌ر نه‌وه نه‌بوو پیغه‌مبهر (عليه الصلاة والسلام) ب‌ی جور‌نه‌ت و ب‌ی‌غیره‌ته، حاشا‌و حاشاکی وی، له‌هه‌موو خ‌ه‌ل‌ک و مه‌ردووم به‌غیره‌تر بووه، ته‌نها غیره‌تی نه‌گه‌شت‌وه‌ته غیره‌تی خ‌وای په‌روه‌رد‌گار، وه‌کو پیغه‌مبهر بۆ خ‌وی فه‌رم‌وویه‌تی (عليه الصلاة والسلام)، به‌لام ر‌ینگای پ‌ی نه‌د‌را بوو له‌لای خ‌وای په‌روه‌رد‌گاره‌وه که‌وا به‌ره‌ه‌ئ‌ستی ب‌کا به‌ ل‌یدان و به‌ره‌نگار بوونه‌وه‌ی ده‌ست به‌رام‌به‌ر به‌ (أبو جهل). نه‌وه‌بوو له‌ کو‌تا‌که‌دا کات‌یک ج‌اریه‌که‌ ب‌ینی (حمزة) ی پ‌اله‌وانی مامی پیغه‌مبهری (عليه الصلاة والسلام) به‌خ‌وی و به‌ تیر و که‌وانه‌که‌ی له‌گه‌ل نه‌س‌په‌ چ‌اکه‌که‌ی ده‌هاته‌وه له‌ را‌و ر‌ینگای پ‌ی‌گ‌رت، وتی له‌ کوئ بووی نه‌ی (حمزة)؟ خ‌وت له‌ کوئ شار‌د‌به‌وه؟ نه‌م‌رۆ من ب‌ینیم برا‌زایه‌که‌ت که‌وا مح‌مه‌د (عليه الصلاة والسلام) (أبو جهل) له‌سه‌ر ک‌یوی (صفاء) ر‌ینگای پ‌ی‌گ‌رت‌بوو، قسه‌ی نه‌شی‌او‌ی پ‌ی ده‌گوت، به‌ به‌ردی نوک باریک له‌نیو چ‌اوانی ده‌دا خوینی پ‌یادا هاته‌ خ‌وار، نه‌گه‌ر له‌وئ بای د‌لت پ‌ی ده‌س‌وتاو سه‌رت ده‌خ‌ست. (حمزة) غیره‌تی خ‌زمایه‌تی جو‌لا‌و وه خ‌وای په‌روه‌رد‌گاریش د‌لی نه‌رم کرد‌بوو له‌به‌ر نه‌وه‌ی ه‌یدایه‌تی ب‌ی و ب‌یته‌ موس‌ل‌مان، نه‌وه‌بوو د‌لی ته‌نگ بوو به‌ ها‌واره‌وه گوتیه ج‌اریه‌که‌ی ک‌وا

له کوییه نیستا (أبو جهل)؟ وتی وایزانم وا له (دار الندوة)یه وا له پەرلهمانهکهیان دانیشتوو، بهی یهک و دوو بهغیرهتانه (حمزة)ی پآلهوان رۆیشیت بهرهو (دار الندوة)، که چوو لهوئ (أبو جهل) بۆ خزم و کهساکان بۆ قورهیش و کافرهکان دهیگنیرایهوه نهو رۆژی چیکردوو له پیغهمبری پيشهوا (عليه الصلاة والسلام)، وه پیغهمبریش وهلامی نهداوتهوه (عليه الصلاة والسلام). (حمزة) دهچی و یهکسر لهسر سهری (أبو جهل) دهووستی و ههتا کهوانی تیرهکهی دهگری لهنیو چهوانی دهداو پیشه سهری لهت دهکاو خوینی پیدا دیته خوار، (بنو المخزوم)یهکان خزم و کهس و دارودهستهی (أبو جهل) ههلهستهوه لی، بهلام (أبو جهل) دهزانی لهگهل (حمزة) ناتوانیت دهرچی، ههرچی لهگهل بکا ههر دؤراوه (حمزة) نهونده پآلهوان بووه، ههر نهوهی بۆ دهمینیتیهوه دهلی راوهستن و هیچ نهکهن، (بنو الهاشم)یش لهولایهوه هاتن بهرگری بکهن له (حمزة)ی، وتی نهخیر نهوه برازایهکهی من یهخهم پی گرتبوو، من قسهم پی گوتبوو قسهی ناشیاو، وه من بهردم تیی گرتبوو، هات تۆلهی خوی سانهوه. (حمزة) لهکاتی لیدانهکهی بهدهنگیکی بهرزوهوه جههوهریهوه هاواری کرد بهسر سهری (أبو جهل) و ههموو موشریک و کافرهکان، وتی وات لیدیت و لی دهدهی له برازایهکهم؟ نازانی من چویمه سهر دین و ریبازهکهی نهو؟ من بهدوای نهو کهوتوو، نهوهبوو (حمزة) نهو قسهیه کاری تیی کردوو نهیویست به درۆزن دهربی، رۆیشیت بهدوای پیغهمبری گهرا (عليه الصلاة والسلام) له کوتاییهکهی دهچینه خرمهتی و دهبیته موسلمان، لهسر یهکیک له راو بۆچوونهکان نهوه تهنها سی رۆژ پیش موسلمان بوونی (عمر بن الخطاب) (رضی الله عنهم). نهوجار (عمر)یش لهپاشان دهبیته موسلمان، نهوجار له پاشانهکه (عمر) و (حمزة) دهبنه پاریزهر و پاسهوان بۆ نهونده موسلمانانهی که لهناو مآلی (الأرقم بن أبي الأرقم) کۆدهبوونهوه، وانهی تهوحدو خوا بهیهکگرتیان دهخویند لهخزمهت پیغهمبری (عليه الصلاة والسلام)، فیری نهوه دهکران کهوا کوفر بکهن به طاغوت، بهر بهرکاتیی طاغوت و موشریکهکان بکهن، بت و سهنهکهکان ههلبوهشیننهوه، فیره غیرهتی دهکردن پیغهمبر (عليه الصلاة والسلام)، فیری نهوهی دهکردن خۆراگرین بهههشتیان بۆ ههیه. نهوهبوو له کوتاییهکهیدا هاتن لهلای کهعبی وهستان و (حمزة)ی پآلهوان لهلای راستی ریزی موسلمانهکان و وه (عمر)ی پآلهوانیش لهلای چهپیهوهو پیغهمبریش له نیو ناوه راستهکهیدا، (لا إله إلا الله) یان ناشکرکردوو گهیاندیان.

بهریزان و خوشهویستان پیغهمبر (عليه الصلاة والسلام) له مهکهی نهوها ژیا، بۆ جاریکیش دلی نهیبرد بچینه ناو (دار الندوة)کهو پەرلهمانهکهی قورهیشیهکان، ببیته نهندام لهوئ بهرههستی بکا، دهیزانی نهوه ریباز و ریگای خوی پهروهردگار نییهو لهویوه هیچ سود و کهکیکی نابیت، نهگهر سود و کهکیکی کهمیشی ههبت، بهدنیاییهوه نهوه ههلهیهو وه لهپاشان خهلهله، ههلههشاندنهوهی عهقیدهو بیرو بروایهکهی خویهتی و وه تهوحدی پیوه ههلهوهشینتهوهو شرکی پیوه نهجام دهری پهنا به خوی، دابهزین دهبی له بیرو بروای، له خالهکانی تری نیسلام، نهگهر هندیک بهرژهوهندی کهمیشی پی بهدهستبی. لهبهر نهوهی پیغهمبر نهوهی ههل نهژارد (عليه الصلاة والسلام) نارامی گرت سهبری گرت لهسر نازارو نهشکهنجهکان، تهوحدی گهیاند خهکی له سهحابیهکان لهسر نهوه پیدهگهیاند کهوا تهنها

خوا پهرستن و کوفر بکهن به طاغوت و روژيکيان دادئ ئهو کاتهئ سهردهکهن بهسهریان و جهنگ و
جيهاد بهئکو بهرپابکهن، ئهو ريگايانهئ ههئژارد.

ئەلقەى ھەفتەم

موسلمانانى بەرپىز و سەنگىن خوشحال و بەختەۋەرىن پىتان دەگەينەۋە بۇ پىشكەشكەشكەردنى ئەلقەى ھەفتەم لە زنجىرەى ھەلبىزاردن و دەنگدان لە دىدگای قورئان و ھەرموودە، بەرپىزان و خوشەۋىستان لىرەۋە لىمان بچرا لە ئەلقەى شەشەمەۋە كە پىغەمبەرى پىشەۋا (عليه الصلاة والسلام) سەبارەت بە ژيانى مەككەى باسما كەرد لە رووبەروو بونەۋەى لەگەل قورەيش و دار و دەستەكانيان چۆنى ھەلسوكەوت كەرد، كە ئەۋەش لە ژيانى پىغەمبەرى (عليه الصلاة والسلام) بۆمان دەبىتە بەلگە، نىمەش چۆن ھەلسوكەوت بكەين لەشۋىنىك كە ۋەكو مەككەى سەردەمى (أبو جهل)بى. جا بە راشكوانە ئەۋەمان دەرخت كە پىغەمبەرى پىشەۋا (عليه الصلاة والسلام) بانگەۋازى خەلكەكەى دەرە بەرەۋ تەۋحيد و خوا بەيەكگرتن لە بانگەۋازىيەكى ناشكرادا بۇ گشت خەلكى، ۋە لەۋلاشەۋە لە مالى (الأرقم بن ئەبى الأرقم) و ۋە لە مالىكان و شۋىنەكانى تر بەتايىبەت خەلكى پىدەگەياند لەسەر عەقىدەۋە بىرو پروا، ئەۋانەى بوبونە موسلمان سەبر و ئارامى پى دەبەخشىن، ۋەرى بەرز دەرەنەۋە، ۋە باسى ئەۋەى بۆيان دەرەد رۆژىك دادى سەردەكەون و زال دەبن، بەلام دەبى ئارام بگرن لەسەر ئەشكەنجە و نازار و زەحمەتەكان و نىماتيان پتەۋبى و جىگىربن و ۋە نەدۋرىن. جا لەپاشان قورەيشىيەكان كەۋا بىنيان پىغەمبەرى پىشەۋا (عليه الصلاة والسلام) رۆژ بە رۆژ ئەۋانەى شۋىنى دەرەۋەن زىاد دەبىت، ئەۋانە (حمزة)ى پالەۋانى مامىشى ۋەكو لە ئەلقەى رابردودا لە كۆتايىيەكەى دارمانخست بوۋە موسلمان، ۋە (عمر بن الخطاب)ىش (رەزا و رەحمەتى خوا لە ھەمويان بىت) بوۋە موسلمان. ئەۋ كاتەى ھاتن چەند پىشنىارىيان كەرد بۇ پىغەمبەرى (عليه الصلاة والسلام)، كە بەلگەى حاشا ھەلنەگر و راشكوانەى لى ۋەردەگىرى سەبارەت بەۋ سەردەمەى نىمە، چۈنە ناۋ ھەلبىزاردن و ئەۋ پىرۋسەى و دەسەلات ۋەرگرتن لە كەسانىكى كەۋا لەسەر رىيازى خواۋ پىغەمبەرى پىشەۋا نەبن (عليه الصلاة والسلام) لاياندابىت و گومرابوبن و ۋە مەنھەج و پىرۋگرامەكەيان مەنھەج و پىرۋگرامىكى كوفرى و شىركى بىت، جا يەك لە جارەكان ۋەكو لە سىرەى ھاتوۋە كە پىغەمبەرى پىشەۋا (عليه الصلاة والسلام) دەچىتە نىۋ مەزگەوت و بەتەنھا دەبن، واتە رۋەۋ كەعبە و لە ھەردەمى مەكەيداۋ لە ھەردەمى كەعبەدا بۇ نوپۇز خويندن، لەۋلاشەۋە (باۋكى وليد) كە (عتبە)ى ناۋبوۋە لەگەل قورەيشىيەكان دانىشتوۋە لە كۆبونەۋەدايە پىنى گوتن و بۆى پىشنىار كەردن، بۆچى نەچى بۆلاى پىغەمبەرى (عليه الصلاة والسلام) چەند قسەيەكى لەگەل بكا؟ بەلكو ھەندىكى لى ۋەربگىرى، كە (عتبە) كەسىكى ناۋدارى ۋە قسەزانى ۋە سىياسەتمەدارى ئەۋكاتى بوۋە، ۋە دەم راست بوۋە بۇ تىرەيەك لە تىرەكانى نىۋ قورەيشىيەكان و ۋە گەۋرە بوۋە لەناۋ گەل و ھۆز و تىرەكەى خۇيداۋ ۋە بەرپىزەۋە تەماشايان دەرەد قسەزانىش بوۋە، كاتى كەۋا ئەۋە (ابن ابى شىبە)ۋ ۋە (ابو يعلى) و ۋە (حاكم) و ۋە (بىھقى) لە دەلائىل و (أبو نعيم) لە دەلائىلى گىرايتىيەنەۋە، كە (حاكم) بە سەھىحى دانائە، ۋە نىمامى (ذھبى)ش لەگەل رىكەۋتوۋە دەفەرموۋى راستە بەگشتى زانايانى مېژوونوس و ئەۋانەى سىرەيان نوسىۋەتەۋە دەللىن ئەۋ رايۋايەت و گىرەنەۋەيە ھەسەنەۋە قىۋلەۋ ۋەردەگىرى، ۋەكو (دكتور إبراهيم العلي) بەژمارە (80) لە سەھىح و سىرەكەيدا ھىناۋىيەتەۋە بەھەسەن سەنەدەكەۋ مەتەكەى ئەۋ گىرەنەۋەى دانائە. كە (جابر) بۆمان

دهگيريتوه دهلى (جابر بن عبد الله) (رهزا و رحمته خويان ليبييت) دهفهرمووى: (اجتمعت يوما فقالوا: انظروا أعلمكم بالسحر والكهانة والشعر، فليأت هذا الرجل الذي فرق جماعتنا، وشتت أمرنا وعاب ديننا، فليكلمه، ولننظر ماذا يرد عليه. فقالوا: ما نعلم أحدا غير عتبة بن ربيعة) كه (باوكى وليد) بوو دهلى قوردهشيهكان روژيک کوښونهوه گوتيان پروانن کى له نيوه زانتره به سيحر و جادوو وه به فالچيايهتى وه به شعر و هونراوه، بابجيته لای نهو پياوه كه محمده (عليه الصلاة والسلام) پروانن و تهمهشا بکهن نهو کومهلهى نيمهى پهرتهوازه کردووه، نهو نهو هيزو توانايهى نيمهى کهمکردووتهوه وه دينى نيمهى عهيدار کردووه، با قسهى لهگهل بکا، بزانه چ وهلاميکى دهبي بهرامبهري تاكو بزانيان چى دهوى له نيمه. دياره به يهک دهنگى دهلىن قوردهشيهكان گوتيان: نيمه کهسيکى وا ناناسين جگه له (عتبة بن ربيعة)، كه نهو سيفهت و ناوهلناوانهى لى بېتهجى و بينيرين و رهوانهى بکهى. (ابن إسحاق) يش له ريوايهت و گيرانهوهيهکى تر بهو شيوازهى گيرايتهوه، كه پيغهمبهري (عليه الصلاة والسلام) روژيک به تهنه له نيو مزگهوت بوو، (عتبة) ش كه گهوره بوو لهنيو تيرهکهى خوى له نادى دانىشتبوو له پهرلهمانهکيان و راين دهگورپيهوه لهگهل خهکهکهى، نهو يش كه پيغهمبهري بينى (عليه الصلاة والسلام) تهنه چووه مزگهوت نهو پيشنيارهى کرد، گوتى بو نهچمه لای محمدي؟ (عليه الصلاة والسلام) قسهى لهگهل بکهم و هندیک شتى پى بلیم، بهلکو هندیکیانمان لى وهربرگريت، جا چى بویت بهلکو پى بدهين تاوهکو وازمان لى بهيئيت. نهوه لهو کاتهى بوو كه نيمامى (حمزة) گوتمان (رضى الله عنه) تازه بوو بووه موسلمان، قوردهشيهكان ترسيان لى نىشتبوو، کاتيک کهوا ريگيان به (عتبة)يداو (عتبة) هاته لای پيغهمبهري پيشهوا (عليه الصلاة والسلام) و وه پى گوت نهى برازام نهى کورى برام تو دهزاني ريز و پلهو پايت ههيه لهنيو عهشيرهتهکهت (هى بنهمالهوه نهژادهکهت)، وه تو بوخوشت سهنگين و بهريزى، جيگات ههيه لهنيو عهشيرهتهکهت و وه بهريز تهمهشا دهکراى، تو شتيکى گهورهت بو گلهکهت هيناوه، نهو کومهل بوونهى ههيانبوو (يهک دهنگيهکيان) تو پهرتهوازهت کردن، خهونهکانيات پوچهل کردووتهوه، ناين و پهرستراوهکانى نهوانت عهيدار کردووه، باوک و باپيرهکانى نهوانت کافر کردووه، هندیک شت و کارت پيشکesh دهکهم و پيشنيارم ههيه نهگهر تيپروانى هندیکیانمان لى وهربرگريت. پيغهمبهريش (عليه الصلاة والسلام) له ولاميدا فهرمووى: (قل يا أب الوليد أسمعك) دهى تو بيانلى نهى (باوكى وليد) منيش گويبيست دهيم. (عتبة) گوتى نهى برازام نهى کورى برام نهگهر بهو کارهتهوه دهتهوى پاره و سامانت دهسکهويت له سامانهکانمان نهوهندهت پيدهدهين تاكو پارهو سامانت له ههموومان زياترې، وه نهگهر پلهو پايتو شکوداريشت پييهوه دهويت نهوه دهکينه پلهدارى خومان هيچ کاريک بهي تو يهکلا ناکهينهوهو نابرينينهوه، نهگهر دهتهويت بتهکينه پاشاو سهروکى خومان نهوه دهکينه سهروک و پاشاى خومان، وه نهگهر جنوکهت توشبووهو کارهکهت دهروونييه ناتوانى له خوتى دووربکهيتهوهو رهتې بکهيتهوه پاره سهرف دهکين و پزىشکت بو دهخوازين و دابين دهکين، وه نهگهر حهزت به ژنه نهو ژنهى له قوردهشيهكان دهتهويت دهستنيشاني بکه با بيکينه هاوسهت و پيت بدهين. له دواى نهوهى (باوكى وليد) له پيشنيارهکانى بووه پيغهمبهري پيشهوا (عليه الصلاة والسلام) پى فهرموو: (أفرغت يا أب الوليد) واته بهتال و تهواو بووى له قسهکانت نهى (باوكى وليد)؟ نهو يش گوتى بهلى، پيغهمبهري پيشهواش (عليه

الصلاة والسلام (فهرمووی گویم لیبگره، که سهرهتای (سورهتی فصلت) بۆ خویندهوه پیغهمبر (عليه
الصلاة والسلام) (عتبة)ش گوئی بۆ گرتبوو، نهوهبوو پیغهمبر (عليه الصلاة والسلام) فهرمووی: ﴿حَمَّ
 * تَنْزِيلٍ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * كِتَابٌ فُصِّلَتْ آيَاتُهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ * بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ
 عَنْهُمْ لَا يَسْمَعُونَ * وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكِنَّةٍ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ وَفِي آذَانِنَا وَقْرٌ وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَأَعْمَلْ إِنَّا
 عَامِلُونَ * قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ
 * الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ * إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ
 * قُلْ أَنْتُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَندَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ * وَجَعَلَ فِيهَا
 رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِلنَّاسِ لِيَوْمٍ * ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ
 دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ * فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَى
 فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ * فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ
 صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ﴾ [فصلت 1-13] پیغهمبری پیشهوا (عليه الصلاة والسلام) نهو سینده نایهتهی
 خویندهوه بهسهر (باوکی ولید)یهوهو بهسهر (عتبة بن ربیعة)، کاتی کهوا (عتبة) گوئیستی بوو نهوهبوو
 پیغهمبر (عليه الصلاة والسلام) پیی فهرموو: (قَدْ سَمِعْتُ يَا أَبَا الْوَلِيدِ مَا سَمِعْتُ، فَأَنْتَ وَذَلِكَ) نهوهی
 گوئیستی بووی لهمنهوه گوئیستی بووی، توو نهوه (واته هیج وهلامیکی ترم نییه جگه لهوه). (عتبة)
 ههلسا گهرایهوه بۆلای هاوریکانی و هندیکیان به هندیکیان دهگوت له دورهوه که (عتبة)یان بینی
 بهرهو لای نهوان دهچوهوه، گوتیان: (نحلف بالله لقد جاءكم أبو الوليد بغير الوجه الذي ذهب به) سویند
 دهخوین به خوا بهو رووهی لهلای نییه رویشیت (باوکی ولید) به جگه لهو رووه گهرایهوه بۆلامان. که
 گهیشتهوه لایان و پییان گوت: چیت کردوو چیت نهجامدا نهی (باوکی ولید)، گوتی: من قسهیهکم بیست
 سویند بهخوا نمونهیهکم نهبیستوو لهو قسانه، نه جادوو سیحر بوو نه شیعر و هونراوه بوو نه کههانهو
 فالچیایهتی بوو، نهی گهلی قورهیش گویرایهلم بن بۆ منی جیبهیلن لهو پیاهوه نهوهی تئیدایه بگهرین و
 لیی دوور بکهونهوه، سویند بهخوا نهو قسانه لییم بیست ههوال و (نهبهء)ی پیوه بوو (نهبهء له زمانی
 عهریدا واته نهو شتانهی که ههوالی شتی له خو گهوره دهگرن و وه شتهکان دادین و روودهدهن)، نهگهر
 عهرهه بهگشتی تووشیبوون، نهوه به جگه له نیوه بهسیهتی، نهگهر زایش بوو بهسهر عهرههکان، نهوه
 دهسهلاتهکهی دهسهلاتی نیویه، شکومهندی و عیزهتهکهی عیزهت و شکومهندییه بۆ نیوه، نیوه
 بهختهوهترین خهلی دهبن پییهوه. گوتیان: (سحرک والله یا ابا الوليد) نا نهوه سیحرو جادووی لهتوش
 کرد نهی (باوکی ولید)، (عتبة)ش پیی گوتن: (هذا رأي فاصنع ما بدا لكم) نا نهوه راوو بۆچوونی منه
 نیوهش چیتان دهویت نهوه بکهن و نهجامی بدهن، جا نهوه له تهفسیری (ابن کثیر)یش هاتوتهوه
 ریوایهتهکان و گنیرانهوهکان.

جا نهوهی لیږه گرینک و موهیمه بهر یزان و خوشهویستان نهوهی لهو سهرگوزشتهو چهند نایهتانه بومان دهردهکهویت نهوهیه کهوا (باوکی ولید):

1-پیشنیاری کرد که پیغمبهری خوا (عليه الصلاة والسلام) تنها وازیان لیبهینیت، چیتر قسه به بت و سهنه مهکان و پهرستراوهکانیان نه لیت، باب و بییرهکانیان کافر نهکا به ناشکرا لهنیو خه لکی، له بهرام بهر نهوهدا نهگهر نهوهی بیهویت پیی ددهن:

1-دهیکنه سهروکی خویان به تعین و دامه زانندن به مسوگهری، نهوهک چونه ناو پرؤسهیهکی که نهجامه کهی دیار نییهو هه لېزاردنیکبی.

2- لهکوئی رایهکان بولای نهو دهگهرینهوهو نهو پریاریان بؤ ددهات، واته دهیکنه مبرجهع و بولا گهراوه و سهروکی په رله مان.

جا نهو دوو خالنه که لیږه وه مه بهستی نیمهیه، پیغمبهری پیشهوا (عليه الصلاة والسلام) نهگهر رازیبا له رواله تهوه بهر ژه وهندی و چاکی زوری نیسلام و بانگه وازی و موسلمانانی تیدابوو، خو دهیتوانی به نومیدی زالېون به سهریان و چه سپاندنی شهریهتی خوا به پله پلهیی و گوړانکاری بچوبایه ناو پرؤسه که و به دهنگیانه وه چووبا، به لام بومان دهرکهوت له خویندنهوهی نایهتهکان نهگهر راقه و تهفسیریان بکهین نهو خالنه مان بؤ دهردهکهویت کهوا پیغمبهر (عليه الصلاة والسلام) ردهتیکردنهوهو وه نهوانی نهویست. بابین سهره تا نایهتهکان راقه و تهفسیر بکهین زور به کورتی و پوختی، نهوجار دهچین چهند خالیکی لی دهردهینین، نهوه ده بیته وه لام بؤ نهو که سانهی کهوا به شداری دهکن له پرؤسهی هه لېزاردن و پرو پاگهندهو چونه نیو په رله مان، که ده لنین نیمه مه بهستمان گه راندنهوهی شهریهتی نیسلامه و یان مه بهستمان نهوهیه ریبازه کهی پیغمبهری پهیرهو بکهین (عليه الصلاة والسلام)، که نهوه ده بیته به لگه له سهریان.

نایهتهکانمان بؤتان خویندنهوه خوی پهروهر دگار سهره تا دهفهرمووی: ﴿حَمَّ﴾ جا خوا چاکتر دهزانی مه بهستی چیه لهو پیتانهی سهره تای سورتهکان، له پاشان خوی رب العالمین فهرمووی: ﴿تَنْزِيلٍ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ واته قورنانه خوی خاوهن بهزهیی فراوان و گهیهنهر بؤ بهزهیه کهی دابه زیوه، له پاشان خوا فهرمووی: ﴿كِتَابٌ فُصِّلَتْ آيَاتُهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ قورنانه پهرتوکیکه نایهتهکانی پرو و ناشکران و دریژن و بیژهکانی رهوانن نهو رون و ناشکراییهش تنها زانایانی روچوو له زانست دهیزانن و تییدهگهن، کهواته وه لامهکانی پیغمبهری وابوو (عليه الصلاة والسلام)، قورنانه له خویاوه ده به زیوه دهبی نهو پهیرهو بکری و هه موو شتیکی تیدایه و روونکردنهوهی بؤ هه موو شتهکان ههیه، نهک دهستورهکان و وه یاسایهکانی دهسکردوو قورنانه وازی لیبهیندری و نهوان ته ماشا بکری و بهیندریته کایهوه، له پاشان خوی پهروهر دگار فهرمووی: ﴿بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ﴾ قورنانه موژده دهی ترسینه ره به لام زور بهی کافرانی قوردهش پشتیان تیکردوهو گوئی بؤ ناگرن و لیی تیناگهن، له پاشان خوا فهرمووی: ﴿وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكْثَةٍ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ وَفِي آذَانِنَا وَقْرٌ وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنَكَ

حَجَابٌ فَأَعْمَلْ إِنَّنَا عَامِلُونَ ﴿ خَوای په‌روەردگار ده‌لئى قوږه‌يشيه‌كان گوتيان دله‌كانمان پيچراوه گويچكه‌كانمان مسى تيدايه‌و تيكراره له‌وه‌ى بۆمانت هيناوه نه‌ى محمد **(عليه الصلاة والسلام)** نه‌وه‌ى بانگه‌وازي‌مان بوى ده‌كه‌ى نيمه گوي‌مان لى نيبه‌و (واته مسمان له گوي‌دايه و گويى پى ناده‌ين) وه له پاشان دلمان پيچراوه‌يه وه‌رى ناگري‌ن و له‌نيوان نيمه‌و نيوه نه‌ى محمد **(عليه الصلاة والسلام)** په‌رده هه‌يه تو به ريگاي خوت برو و كار بكه نيمه‌ش به ريگاي خومان ده‌روين و كار ده‌كه‌ين، جا له پاشان پيغه‌مبه‌ر **(عليه الصلاة والسلام)** كه بينى قوږه‌يشيه‌كان واى پى ده‌لئى خوى په‌روەردگار له نايه‌ته‌كه‌ى فهرمووى پينان بلئى: **﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَاستَقِيمُوا إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوا وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ﴾** منيش ته‌ن‌ها مروفقيكم له مروفقه‌كان وه‌كو نيوه ته‌ن‌ها وه‌حيم بۆ هاتووه له‌لاى خوى په‌روەردگار به‌راستى په‌رستراو تانه‌و په‌رستراويكى يه‌ك و ته‌نيايه راست و ريكن بۆلاى نه‌و ته‌ن‌ها نه‌و به‌رستن و به‌و شيوازه‌ى فهرمانى پيتان كردووه داواى لنيوردنيشى لتيكه‌ن له رابردووتان له‌ناوچوون بۆ هاوبه‌ش بريارد‌رانه، كه‌واته من بۆم نيبه لابه‌دم له وه‌حييه‌كه‌ى خوى په‌روەردگار و بيمه سه‌ر ريياز و نه‌و خال و پيشنيارانه‌ى نيوه كه ده‌يكه‌ن بۆ من، ريگه‌م پى نه‌دراوه‌و وه ناشتوانم ته‌ن‌ها من مروفقيكم جيبه‌جى كارى فهرمانه‌كانى خوى په‌روەردگارم، له پاشان خوى تعالى فهرمووى: **﴿الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ﴾** به‌راستى نه‌وانه‌ى كه‌وا زه‌كاتى مالى خوى په‌روەردگار ناده‌ن و وه نه‌وان بى پروان وه كافر‌ن به قيامه‌ت و به زه‌كات و به خوى په‌روەردگار، زه‌كات ليره مه‌به‌ست لئى يان چاكه‌و خير و خو پاك كردنه‌وه‌كانه يان چاكه‌و خير و صه‌ده‌قه‌يه يان زه‌كاتى واجبي مالى خوى په‌روەردگار نه‌يختيلاف و جياوازي له‌نيوان تويزه‌روانى قورئان هه‌يه **﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ﴾** جا بزائن به‌راستى نه‌وانه‌ى پروايان هيناوه‌و كار و كرده‌وه‌ى چاكيان كردووه پاداشتى بى پچران و بى منه‌تكردن به‌سه‌ريانه‌وه ده‌رينه‌وه‌و بۆيان هه‌يه، نه‌وجار خوى په‌روەردگار ده‌فهرمووى: **﴿قُلْ أَنبُكُم لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَندَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾** نيوه‌ن نه‌ى قوږه‌يشيه‌كان و كافر‌ه‌كان كه‌وا كافر بووينه به خوى په‌روەردگار به‌و الله يه‌ى كه‌وا زه‌وى به‌دى هيناوه له دوو روژدا نيوه هاو وينه‌ى بۆ بريار ده‌ده‌ن نا نه‌وه‌يه په‌روەردگارى جيهانيان **﴿وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيًا مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلنَّاسِ لِيُنَبِّئَهُمْ فِيهَا بِمَا كَانُوا يُعْصُونَ﴾** جا به چوار روژى ري‌ك و ته‌واو دوو روژ بۆ به‌ديه‌ينانى زه‌وى و وه له پاشان دوو روژيش بۆ رزق و روزه‌كان و نه‌وانه‌ى كه‌وا تييدا په‌يدا ده‌بيت و په‌يداي ده‌كا خوى په‌روەردگار نه‌وانه‌ى كه داواى ده‌كه‌ن و پيوستiane له به‌ديه‌ينراوه‌كان بۆيان دابين ده‌كا خوى په‌روەردگار نا نه‌وانه‌ى به‌ديه‌يناو خوى په‌روەردگار ديناو پيت و به‌ره‌كه‌تى تيخستوو **﴿ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ﴾** خوى په‌روەردگار نه‌وجا به‌رزبووه به‌ره‌و ناسمان كه‌وا دوو‌كه‌له وه دوو‌كه‌لبوو نه‌وجار فهرمووى به زه‌وى و وه به ناسمان نيوه وه‌رن گوي‌رايه‌لئى بۆ فهرمانه‌كانم و جيبه‌جى بكه‌ن به خوشى خوتان يان به ناخوشى نا نه‌وانيش گوتيان نيمه نه‌ى خوى په‌روەردگارمان گوي‌رايه‌لئى بۆ فهرمانه‌كانت به خوشى و وه ملكه‌چين بوى، واته زه‌وى و ناسمان ملكه‌چه بۆ خوى په‌روەردگار نيوه نه‌ى قوږه‌يشيه‌كان و مروفقه‌كان ده‌بى ملكه‌چين بۆ نه‌و خوى په‌روەردگار وه له رييازى نه‌و لانه‌ده‌ن **﴿فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا وَزَيْنَا السَّمَاءِ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحٍ وَحِفْظًا ذَلِكَ**

تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ خوی پەرودرگار ناسمانه‌کانی کرده حهوت ته‌به‌قهی ناسمان له دوو رۆژیدا به‌دییه‌نان وه وه‌حی و نیگاو فهرمانی نارد بۆ ههر ناسمانیک کار و باره‌کانیان ریکبێ و ریکبێ بخهن وه ناسمانی دونیای کرده زینه‌ت و رازانه‌وه بۆ دنیا به‌وه نه‌ستیرانه‌ی تیداو که تیدا ده‌بریس‌کینه‌وه‌و ده‌یانپاریزی خوی پەرودرگار نا نه‌وه‌یه نه‌ندازه‌کردن و ریک و پیکبێ خوییه‌کی زāl و زاناو به‌ده‌سه‌لات **﴿فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثُمُودَ﴾** خۆ نه‌گهر پشتیان کردوو فهرمانه‌کانیان جیبه‌جیب نه‌کرد لایان نه‌دا له‌و ریبازه‌ کوفری و شرکیه‌ی خویان و بین ریبازی خوا به‌یه‌گرتن و دوور بوون له‌ شرک و هاوبه‌شی بگرنه به‌ر نه‌وه پێیان بلێ نه‌ی محمد **(عليه الصلاة والسلام)** من نیوهم ترساند و ده‌شتان ترسینم به‌ سزایه‌کی وه‌کو سزای قهومی عاد که‌وا قهومی هود پێغه‌مبه‌ر بوو **(عليه الصلاة والسلام)** که ته‌فر و تونا بوون و له‌ناوچوون وه‌ قهومی صالح پێغه‌مبه‌ریش که‌وا ثمود بوو له‌ناوم بردن، که‌واته‌ کورته‌ی قسان به‌ریزان و خوشه‌ویستان نه‌وه‌مان بۆ به‌دیار ده‌که‌ویت، پێغه‌مبه‌ری پێشه‌وا **(عليه الصلاة والسلام)** نه‌چوووه سهر راو بۆچوونه‌کانی قورهبش و کافر و موشریکه‌کان، به‌لکو ناوی وه‌لام دانه‌وه‌و وه‌ پشتی تیکردن.

نه‌وه‌مان بۆ به‌دیار ده‌که‌ویت:

1- پێغه‌مبه‌ر **(عليه الصلاة والسلام)** به‌ نایه‌ته‌کانی قورئان وه‌لامی نه‌وانی دایه‌وه، که‌ پاشترین قسه‌و گوته‌ وه‌لامی کافرانی پێ بدرینه‌وه.

2- له‌ پاشان پێغه‌مبه‌ر **(عليه الصلاة والسلام)** نه‌وه‌ی پێگه‌یاندن که‌وا به‌رنامه‌که‌ی نه‌و به‌رنامه‌ی خوی پەرودرگاره و نابێ و بۆ که‌س نه‌هاتوووه که‌وا لێی لابات و نه‌ویش بۆی نییه‌ که‌ پێغه‌مبه‌ری خوییه **(عليه الصلاة والسلام)** لێی لابتا، وه‌ ده‌بێ په‌یره‌وی لیبکا.

3- به‌رنامه‌ی خوا که‌ بریتیه‌ له‌ قورئانه‌که‌ی زۆر روون و ناشکرایه‌و هه‌موو شتیکی تیداوه‌و گشتگیره‌و هه‌مه‌ لایه‌نه‌ وه‌ له‌لای خوییه‌کی به‌دییه‌نه‌ری به‌ به‌زه‌یی زāl وه‌ خاوه‌ن ناز و نیعه‌ته‌کان به‌سه‌ر به‌نده‌کانیه‌وه‌ دابه‌زیوه، له‌به‌ر نه‌وه‌یه ده‌بێ په‌یره‌وی لیبکری و نه‌و چاکترین ده‌ستور و یاسایه، نه‌ک بچینه‌ سه‌ر یاساو ده‌ستوریکی مرقوف کرد.

4- له‌ پاشان نه‌وه‌ی لێوه‌رده‌گیرئ نه‌وه‌ی په‌یره‌وی لیبکات له‌ به‌نده‌کانی خواو پروادار بیت پێیه‌وه‌ نه‌وه‌ پاداشت ده‌کریت و قازانجیتی هه‌م له‌ دنیاو هه‌م له‌ دوا رۆژ دا، نه‌گهر پشتی تیبکات و پێی کافر بیت په‌نا به‌ خوی پەرودرگار نه‌وه‌ زه‌ره‌ر ده‌کاو له‌ناوده‌چی و ژیا‌نی دونیاشی خوش نابێ و وه‌ له‌ قیامه‌تیش سزا ده‌دریت.

5- پێغه‌مبه‌ری خوا **(عليه الصلاة والسلام)** ههر بیریشی له‌ قسه‌و پێشنیاره‌کانی (باوکی ولید) ی نه‌کرده‌وه له‌گه‌ل نه‌وه‌یدا ته‌ماحی دوو سه‌ره‌ی تیداوو بۆ پێغه‌مبه‌ری **(عليه الصلاة والسلام)**:

1- تاکی و کەسێتی: تەماحەکانی تاکی و کەسێتی بریتیوو لەوەی سامانی پێ دەدەن دەولەمەندی دەکەن، کچ و ژنی جوانی دەدەن کە بە دلی خۆبێت، وە نیشانی باشترین پزیشکی دەدەن بۆ چارەسەری نەخۆشیەکە ی ئەگەر نەخۆشێ.

2- تەماحی گشتی و کۆمەڵەئەشی تێدابوو: ئەویش بریتی بوو لەوەی دەیکەن بە سەرۆک، ئەو بە حیسابی ئیستە و بیرکردنەوەی کاتی ئیستەبا ئەوکاتە موسلمانان و خۆشی وە ناییش قازانجی دەکر، وە یان دەیکەن بە سەرۆک پەرلەمان و ئەو رایەکان یەکلا بکاتەو.

جا خۆ ئەگەر مۆلەت هەبە لەلای خۆی پەرەردگار و ڕێگای پێدرا بە ئەو کار و ڕێ و شوێنەکانی کەوا دەگەردێتەبەر ئەمڕۆ لە سستەمی عەلمانیەت و دیموکراسی و هەلبژاردندا ئەو لە رۆڵەتیەو ئەگەر تێی پروانین بەرژەوێندی چاکێ بۆ پێغەمبەر و ﷺ هاوێڵەکانی و بانگەوازی تێدابوو، هەندیک نازار و ئەشکەنجەیان ڕەنگە پێ کەم دەبەو، وە بە نەخشە ڕێگاوە چۆبەتە ناو پڕۆسەکەو قۆرەیشیەکانیان ڕازی کردبە لەسەر چەند خال و ڕێکەوتنێک و نزیک بووبانەو ئێیان، ئەو بە پێغەمبەر ﷺ درا بە دنیاییەو لەهیچ میژووێک بە هیچ کەس و لایەنێک نەدراوە لەلایەن کەسایەتیەکانەو. کەواتە ئەو ئەو دەسەلمەنیت کە ئەو بابەتە ڕێگاوە شوێنە نادروستن و خوا نایەوێت و پێیان ڕازی نییە وە مۆلەت نەدراوە و دژ بە ڕێبازی خواو پێغەمبەرەکە (عليه الصلاة والسلام)، ئەو دابەزینە ی داواکرا لە پێغەمبەری پیشەوا (عليه الصلاة والسلام) زۆر کەمتر بوو لەوانە ی داوا دەکرێت لەو کەس و لایەنەکانی کە بەشدار دەبن لە هەلبژاردن و پەرلەمانی ئەو سەردەمە، ئەو بە پێغەمبەری پیشەوا (عليه الصلاة والسلام) تەنیا گوتیان بە واز لە ئیمە بێنیت، ئەویش بە پێغەمبەریان نەگوت (عليه الصلاة والسلام)، لەنیو خۆیان گوتیان لەو پێناوەدا دەچین پێی دەلێن کە (باوکی ولید)یان نارد و قسە ی لەگەڵ پێغەمبەری کرد (عليه الصلاة والسلام)، ئەو بە سەردەمە ی ئیمە ئەو خالە ی هەموو جیاوازی ترە لە هی پێغەمبەری (عليه الصلاة والسلام):

1- پێش مسۆگەر بوونی دەرچون و سەرکەوتن، دەبێ دانێن بە عەلمانیەت و دیموکراسی و یاساو خالەکانی کۆمۆنیۆنی هەلبژاردن.

2- دەبێ لە دوا ی مۆرکردن و واژو کردن لەسەر یاساو خالەکان، بەلێن بەدەن بە پاپەندبوون پێیانەو.

3- دەبێ لە چوار چۆو بەزەو یاساکانی دیموکراسی و پەرلەمان دا بخوێنەو، ئەو کە بە ڕێبازی خواو نایەکە ی بکەن و لەسەری پڕۆن.

کەواتە ئەو هەش بەلگە یەکی تری ڕوون و حاشا هەلەگرە لەسەر حەرامی و قەدەغەیی بەشداریکردن لە پڕۆسە ی هەلبژاردن و چۆنە ناو پەرلەمان.

وانه‌ی هه‌شته‌م

موسلمانانی به‌رێز و سه‌نگین خوشحال و به‌خته‌وه‌رین پێتان ده‌گه‌ینه‌وه‌ بۆ پێشكه‌شکردنی نه‌لقه‌ی هه‌شته‌م له زنجیره‌ی هه‌لبژاردن و ده‌نگدان له دیدگای قورئان و فهرمووده، به‌رێزان و خوشه‌ویستان له نه‌لقه‌ی رابردوودا نه‌و باس و باب‌ه‌تانه‌مان روونکردوه‌وه‌ كه‌وا سیره‌و ژياننامه‌ی پێغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) به‌نگه‌یه‌ له‌سه‌ر نه‌وه‌ی چونه‌ ناو پرۆسه‌ی هه‌لبژاردن و وه‌ ده‌نگدان و په‌رله‌مان هه‌رامه‌و قه‌ده‌غه‌یه، به‌وه‌ی كه‌ پێغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) نه‌وانه‌ی قبول نه‌کرد كه‌ به‌ چاكتر و زیاتر پێیدا له‌لایه‌ن قوربه‌شیه‌كان، له‌وه‌ی نه‌مڕۆ ده‌دریته‌ نه‌و لایه‌ن و كه‌سانه‌ی كه‌ پاشگری نیس‌لامییان به‌ خۆیان‌ه‌وه‌ لكاندووه‌، نه‌وجار پێغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) نه‌یویست و خۆی په‌روه‌ردگار قبولی نه‌بوو و وه‌ رته‌تیکردوه‌ به‌سه‌ریان‌ه‌وه‌و له‌سه‌ر رینگاو رێبازه‌كه‌ی خۆی به‌رده‌وام بوو، كه‌ بانگه‌وازی خه‌لكی به‌ره‌و ته‌وحید و خوا به‌یه‌كگرتن و كو‌فرکردن به‌ طاغوت و دووركه‌وته‌وه‌ له‌ شرک و هاوبه‌شی و وه‌ خۆ دامه‌زراندن و پێگه‌یاندن بۆ رۆژێك كه‌ رۆبه‌رویان ببه‌وه‌وه‌ و وه‌ حوكمی نیس‌لام و قورئان جێگیر بکه‌ن.

نه‌مڕۆ دینیه‌ سه‌ر نه‌وه‌ی به‌سه‌ر باسێکی تریش نه‌وه‌ش ده‌بیته‌ به‌نگه‌ بۆ نه‌وه‌ی كه‌وا نه‌و كار نه‌كریت و هه‌رامه‌و خراپه‌و نوشوستی هه‌ناوه‌، نه‌ویش ده‌لێین به‌شداریکردنی نه‌و پرۆسه‌یه‌و سه‌ركه‌وتن تیایدا له‌ سالانی رابردوو لایه‌ن و كه‌سه‌كان هه‌یج سودێکیان دا‌بین نه‌کرد بۆ هه‌یج كه‌سێك و ته‌نها هه‌ندێك چاكه‌ی بچووكی ره‌نگه‌ لێ كه‌وتبێته‌وه‌، له‌ به‌رامبه‌ریشیدا زه‌ره‌روو زیانی زۆر گه‌وره‌یان به‌ خۆیان و خه‌لكیش گه‌یان‌دووه‌. نه‌گه‌ر سه‌هرنجی میژووی رابردوو بده‌ین له‌وه‌ته‌ی حوكمی نیس‌لام و ده‌سه‌لاتی خه‌لافه‌تی نیس‌لامی نه‌ماوه‌ له‌سه‌ر رووی زه‌وی، وه‌ كۆمه‌ل و تا‌قم په‌یدا بوون به‌ بیانووی جو‌راو جو‌ر بۆ گه‌ران‌دنه‌وه‌ی حوكمی خۆی په‌روه‌ردگار و خه‌لك بانگه‌وازیکردن به‌ حیسابی خۆیان، نه‌و كاته‌ی ته‌ماشای ده‌كه‌ین خه‌لكێك كه‌ پێیاریدا بچێته‌ ناو پرۆسه‌ی هه‌لبژاردنی سیسته‌می عه‌لمانیه‌ت و دیموكراسی و به‌شداریش بوون به‌ فعلی و كرداری، با هه‌ندێك نمونه‌ی بێنینه‌وه‌ بزانی چ سود و قازانج و كه‌لكێکی لێ‌وه‌ر گیرا، ئایه‌ نه‌و مه‌رجانه‌ی نه‌وانه‌ی رینگایان پێدا هاته‌ه‌جی یانه‌ نا؟ وه‌ له‌ كۆتاو له‌ پاشانیش قازانجه‌كانی چی بوو چ قازانجێکی لێ‌كرا، بۆ نمونه‌ نه‌و مه‌رجانه‌ی كه‌وا ده‌هێندرینه‌وه‌و هاته‌وته‌وه‌ له‌لایه‌ن نه‌وانه‌ی كه‌وا به‌و مه‌رجانه‌وه‌ رینگایان داوه‌ بچیه‌ ناو نه‌و پرۆسه‌ی، له‌ هه‌یج ولات و شوێنێکی مه‌رجه‌كان نه‌هاته‌وته‌ه‌جی، نه‌گه‌ر مه‌رجی‌کیان هه‌نا‌بێته‌ه‌جی دوانه‌كه‌ی تر پشگۆی خراوه‌، نه‌گه‌ر عه‌قیده‌و بیرو بروایان كه‌ ده‌بی به‌ سه‌حیحی و دروستی بمی‌نێته‌وه‌و له‌سه‌ری پێداگری و وه‌لام ده‌ره‌وه‌بن بۆ شوبه‌ه‌و گومانه‌كانی به‌رامبه‌ره‌كانی و نه‌وانه‌ی دژن به‌ خواو به‌ پێغه‌مبه‌ری (عليه الصلاة والسلام)، له‌و مه‌یدانه‌یدا زۆربه‌ی جاران نه‌و تا‌قم و كۆمه‌لانه‌ دۆراون، له‌ عه‌قیده‌دا ته‌نا‌زولیان كردووه‌، له‌ بیرو بروادا ته‌نا‌زولیان كردووه‌، وه‌ وه‌لام به‌ ده‌ست نه‌بووینه‌و یان نه‌یان دا‌یت‌ه‌وه‌و پێیان باش نه‌بووه‌ راشكا‌وانه‌ هی نه‌و كو‌فری و شرکی و جوین فرۆشی و بێ‌ری‌زیانه‌ی به‌رامبه‌ر به‌ خواو به‌ پێغه‌مبه‌ر و (عليه الصلاة والسلام) به‌ نایه‌كه‌ی كراوه‌و ده‌كری، وه‌ فه‌رمان به‌ چاكه‌یان نه‌كردوه‌و رینگریان له‌ خراپه‌ نه‌كردوه‌، كه‌ له‌سه‌رووی هه‌موو فه‌رمان به‌ چاكه‌یه‌کی و له‌ هه‌موویان باش‌تر و پله‌ دار تر فه‌رمان‌كردنه‌ به‌ ته‌وحید و

خوا بهیه‌گرتن، وه نهوجا له‌سه‌رووی هه‌موو به‌رگری و ریگرییه‌ک بۆ خراپیه‌کان و له هه‌موو خراپان خراپتر شرک و هاوبه‌شییه، وه کوفر و له نیسلام ده‌رچوون و وه بێ پرواییه، که نه‌وانه هیچ نه‌بیستراوه و نه‌بهنراوه کهم یان زۆر له‌و لایه‌ن و که‌سانه‌ی که پاشگری نیسلامییان به‌ خۆیانوه لکاندوه له‌و مه‌یدانه‌یدا نه‌جامیان دابێ و وه بیکه‌ن، وه چاکه‌ی باشیان پێ مسۆگهر نه‌بووه بۆ خۆیان و خه‌لکیت، به‌لکۆ زۆربه‌ی چاکه‌کاتیشیان له‌ده‌ستداوه. نه‌گهر ته‌نها به‌ نمونه‌ که له‌و سالانه‌ی رابردوو له‌ میژیش نییه که میسری به‌ نمونه‌ بینینه‌وه کاتی که‌وا (حسني مبارك) رووخیندرا، وه سسته‌می عه‌لمانیه‌ت به‌به‌ر شاشه‌کانه‌وه‌و وه خه‌لکی له‌ رواله‌ندا و تیگه‌شیت به‌ره‌و رووخانه، لا‌ولاشه‌وه ئیخوان المسلمین که هیزی جه‌ماوه‌ری زۆریان هه‌بوو وه چه‌ندین تاقمه‌و کۆمه‌له‌ی تریش له‌و مه‌یدانه‌یدا هه‌لخه‌له‌تان و دروست بوون، به‌وه‌ی حزبی نور و به‌وه‌ی که‌وا هه‌ندیکی تر له‌ لایه‌نه‌کان هاتنه‌ ناو له‌و بازنه‌یه‌وه‌و گوتیان هه‌لبژاردن چاره‌سه‌ره، به‌شداریانکرد له‌ پرۆسه‌که‌ی عه‌لمانیه‌ت و دیموکراتیه‌ت، ته‌نازول و دابه‌زینیان کرد له‌ هه‌ندیکی خاله‌ سه‌ره‌کیه‌کانی ناین، که چوونه‌ ناوی سه‌ره‌تا و ا به‌دیارکه‌وت رواله‌تییه‌ن له‌ رووی ضاهیری و رواله‌تییه‌وه که‌وا بردیانه‌وه، نه‌وه‌بوو که‌وا (محمد مرسي) کرا به‌ سه‌روک کۆماری نه‌و و لاتیه‌ی، وه له‌ پاشانه‌که له‌ مه‌جلیس شه‌عه‌به‌که‌ی نه‌و و لاتیه‌ی و نه‌نجومه‌نی گه‌لی نه‌و و لاتیه‌ی زۆرینه به‌ ده‌ست نه‌وانه بوو که‌وا پاشگری نیسلامییان به‌خۆیانوه لکاندبوو، وه له‌ بازنه‌ی تاقم و کۆمه‌له‌ی نیسلامی ده‌خولانه‌وه، له‌ کۆتاییدا به‌ ماوه‌یه‌کی که‌م و کورت هیچ زه‌ره‌رو زیانی‌شیان بۆ موشریک و کافر و دو‌پ‌روه‌کان نه‌بوو، ته‌نها نه‌وان رۆژ به‌ رۆژ به‌ (محمد مرسي) ده‌وه و وه لایه‌نه‌کانی نیو نه‌ویش نیو (مجلس الشعب) و وه نه‌نجومه‌نی گه‌ل ته‌نازول و دابه‌زینیان ده‌کرد له‌ خاله‌ سه‌ره‌کیه‌کانیان، بۆ نه‌وه‌ی که‌وا زل هیزان رازی بکه‌ن و له‌ولاشه‌وه جوله‌که ده‌نگی لیوه نه‌یه‌ت و بمینیته‌وه له‌ ده‌سه‌لاتدا. له‌ کۆتاییه‌که‌یدا چی به‌سه‌ر هات؟ ته‌مه‌شا بکه‌ن نه‌و هه‌موو خه‌لکه به‌سته زمانه‌و جه‌ماوه‌ره نه‌وانه‌ی که‌وا به‌ دوا‌ی نه‌و لایه‌ن و که‌سانه که‌وتی‌بوون هه‌موویان نه‌زیه‌ت و نازار دران، که‌سانه‌وه‌یان نه‌بینی، ژیان خۆشیان نه‌بینی، وایان به‌سه‌ر هات که‌وا بینیمان به‌ به‌ر چاوی شاشه‌کانه‌وه وه بینیمان به‌ به‌ر چاوی خه‌لکیه‌وه به‌ ناشکرا به‌ رۆژی رووناک نا نه‌وانه نازار دران، نه‌زیه‌ت دران، ده‌سه‌لات له‌ (مرسي) سیندرایه‌وه، ته‌نها پاسه‌وانیکی خۆی چوو پێی گوت: وه‌ره ده‌ره‌وه، ناوی برد، به‌ سه‌روکیش ناوی نه‌هینا، نه‌ویش پێی سه‌یر بوو، گوتی: بۆ پیم نالێی سه‌روک؟ گوتی: وه‌ره تۆ نیستا سه‌روک نی! بردیان له‌ ناو کۆپته‌ریکدا به‌ ئاسمانه‌کان گێژ و وێژیان کردوو نه‌وه‌نده‌یان سو‌پ‌راندوه‌وه، به‌ خۆشی نه‌یزانی چی به‌سه‌ر هات. له‌ولایه‌وه (سي سي) خوین ریژی عه‌لمانی ده‌سه‌لاتی گرت ده‌ست، نه‌وه بوو که‌وا به‌ کوده‌تایه‌کی سه‌ربازییه‌وه هاته مه‌یدانه‌که‌ی، نه‌وه‌ی نارازیش بوو کۆلان و جاده‌کانی چۆل نه‌ده‌کرد، هه‌ل خه‌له‌تابوو به‌ پرۆسه‌ی دیموکراسیه‌ت و وه سسته‌می عه‌لمانیه‌ت، له‌ویوه وتاف و شیعاراتی ده‌خوینه‌وه‌و لێی دهدا، به‌ ئافره‌ت و که‌چه‌کانه‌وه، وه به‌ پیاو و کورده‌کانه‌وه، وه به‌ مندال و گه‌وره‌و بچوکه‌وه، هه‌ر هه‌موویان له‌ویدا گوله‌ باران کران، به‌ هه‌زاران خه‌لک تیدا چوو کوژرا، خه‌لکیکی زۆر له‌ ئافره‌تان و کچان ناموسی‌ان بردرا ئاپرویان لادراو وه ئاپرویان شکیندرا، نه‌و شوینه بووه شوینی خوین رشتن و ناموس بردن، نه‌و پرۆسه‌یه بووه مایه‌ی نه‌وه‌ی که‌وا خه‌لک بکوژریت و خوینی برژیت و وه له‌ پاشان ناموسی ببری‌ت و وه له‌ پاشان دو‌ر بخریته‌وه‌و

په‌رت‌ه‌وازه بکړیت و وه هیزى له‌به‌ردا نه‌مینیټ، نه‌وه‌بوو به دهیان سال نه‌و هیز و لایه‌نه کشانه‌وه پاش و گه‌رانه‌وه دواوه، وه نه‌و هه‌موو خه‌لکه‌یان به کوشتندا، وه نه‌و هه‌موو نامووسه بر‌درا، نه‌و هه‌موو خه‌لکه توشى زیندان بوو، وه نیستاش له نیوى دهر نه‌چوون وه له‌وئ ماونه‌ته‌وه. له کوټاییه‌که‌یدا (مورسى) جنى زیندانه‌و بى ریزیشى له‌گه‌ل کراوه و نازار و نه‌شکه‌نجه‌ش دراوه و دهیان و سه‌دانى تریشیان، وه له‌پاشان نافره‌تان ناموسیان بر‌درا ژماره‌یه‌کى زور و وه گیران و زیندانیان دهر حق کرا، وه له پاشان کوشتنیان به‌سهر هات عده‌دو ژماره‌ى زوریان و خوینیان رڅا په‌رت‌ه‌وازه کران، نه‌وجا رسوا کران و وه زه‌لیل و ژیر دهسته کران، وه نه‌شکه‌نجه دران، وه له پاشان (سى سى) خوین ریزى کوده‌تاجى جاريكى تر که‌وا خوى هه‌لېژارد‌ه‌وه په‌که‌م ولات له ولاته زل هیزه‌کان که خوى به دایكى دیموکراسیه‌ت ده‌زانى نه‌و پیروزیایى نه‌وه‌ى لیکرد که (مرسى) له سالى نه‌و سال (97%) ى به حیساب و نیعلام و راگه‌یاندنى خوى به دهست هینا، له‌لایه‌ن گه‌لى میسره‌وه که بکړیت‌ه‌وه سه‌روک کومارى میسر، نه‌وه‌بوو په‌که‌م ولات وه په‌که‌م که‌س و سه‌رکرده‌و سه‌روکى ولاته‌کان (ترامب) ى سه‌روکى نه‌مریکا بوو پیروزیایى کرد له (سى سى) که جاريكى تر هه‌لېژدرا بو سه‌روکایه‌تى و بو‌ه‌وه سه‌روکى ولاتى میسر، که‌واته نه‌وه نه‌وه دهرده‌خا هه‌مووى درو ده‌له‌سه‌یه.

نه‌گه‌ر سه‌رنجى جه‌زانیږش بده‌ین، له جه‌زانیږش (جبهه‌ الإنقاذ) هه‌بوو، که‌وا به‌ره‌ى رزگارى که (عباس مدنى) سه‌روکایه‌تى ده‌کردو (علي بلحاج) جیگره‌که‌ى بوو، به دهیان لایه‌ن و کومه‌ل و که‌سایه‌تى نه‌وانه‌ى پاشگرى نیسه‌لامه‌تیان به خویانه‌وه نابوو له‌ویوه کوبوبونه‌وه له‌ژیر چهر و سیبه‌رى نه‌و به‌ره‌و جه‌به‌یه‌یدا هه‌موویان به‌شداریان‌کرد له پروسه‌ى هه‌لېژاردن له سیسته‌مى علمانیه‌ت و دیموکراتى له ولاتى جه‌زانیږ، له کوټاییه‌که‌یدا له (87%) یان به دهسته‌ینا هی دهنکه‌کانى جه‌ماوه‌ر و خه‌لکى. به‌لام چیان به‌سهر هات؟ قازانجه‌که له کویدابوو؟ گهر سه‌رنج بده‌یت و ته‌ماشای بکه‌ى ناوای لیهاټ، که‌وا زل هیزه‌کان که فهره‌نسا نه‌و به حسابى خوى لانه‌ى دیموکراسیه‌ته! له‌ویوه دیموکراسیه‌ت هه‌لقولاوه، خه‌لکى نه‌و سیسته‌مه‌یان هیناوه‌و خویان رزگار کردووه له که‌نیه‌سه‌کان و له ناین له نه‌وروپا، که ناین چیت نه‌یه‌ته ناو کایه‌کانى ژیانه‌وه‌و وه نه‌یه‌ته ناو حوکم و فهران ره‌وایه‌تى و سیاسه‌تدا، نا نه‌له‌ویوه نه‌وه‌بوو هه‌ره‌شه‌یان لیکرا، که له رووى سه‌ربازییه‌وه فهره‌نسا دیته ناو باس و پروسه‌و شته‌کانى نیو جه‌زانیږ و په‌کلای ده‌کاته‌وه، نه‌گه‌ر (جبهه‌ الإنقاذ) ده‌سه‌لات بگرنه دهست، با له ریی دهنگان و وه له‌ری پروسه‌ى هه‌لېژاردنیش بیټ. له کوټاییه‌که‌یدا نه‌وه‌یان بو مایه‌وه (عباس مدنى) به هه‌لاتووى هه‌لاتوو شوینه‌که‌ى له‌وئ نه‌ماو وه په‌راگه‌نده‌ى ولاتان بوو خوى و چهند سه‌رکرده‌و که‌سایه‌تیه‌ک، (علي بلحاج) که له نیو جه‌زانیږ بوو خوى و چندين سه‌رکرده‌و کادیږیکیان لى گیرا، وه له پاشان هه‌ندیكى تریان نازار و نه‌شکه‌نجه دران و کوژران په‌رت‌ه‌وازه کران ناموسیان بر‌درا هیچیان به هیچه‌وه نه‌کرد، نیستاشى له‌گه‌ل دابى تاكو نیستاو نه‌وه چندين سالى به‌سهردا رویشتووه، نه‌وجار هیچ بوون و وجودیکى نه‌وتویان نه‌ماو وه نه‌یان توانى جاريكى تر بگه‌رینه‌وه سه‌ر بانگه‌وازی و وه کاره‌کانى ناشتیانه‌ى خوشیان به حیسابى خویان، له‌نیو نه‌و سسته‌م و ولات و شوینه‌یه‌وه نه‌ک قازانجیان به دهست نه‌هینا زهره‌ریكى نه‌وتویان لیکرد، هه‌موویان په‌رش و بلاو بوون و کاره‌کانیان لى تیک چوو، نه‌وه‌ى کوژرا نه‌وه‌ى گیرا نه‌وه‌ى

هه لاتوو رايکردوو نهوهی قسهی به شوین هه لیه ستر، هیچیان به هیج نه کردوو قازانجی هیچیان به دست نه هینا.

کهواته له ولاتهکانی تر له ئوردن و وه له فهلهستینیش نهو نمونانه زۆرن، لهو ولات و شوینهی خوشمان دا له سالانی رابردوو با بزانی چي کراوهو چي نهنجام دراوه، وه چۆن نهوانه هاتوون توانیویانه قازانجیکی گهروهو مهزن بگهیهنن، وه شتیکی بهرچاوو دیاریکراو بکهن بۆ دینی خوی پهروهردگار له نیو نهو پرۆسهیدا که بهشداریان کردیهو له نیو نهو نهجومه نهیدا که تیدا بووینه نهندام، که له بهرامبهردا خویان تووشی گوناھی گهروهو و مهزنی وهکو شرک و کوفر و پهنا به خوی رب العالمین مهترسیدار کردوو، وه له پاشان خویان توشی چهندین گوناھی تر کردوو، له تیکهلی و له نهزهر و له دان پیداهینان و ههلسوکهوت کردن له گهه نهو کهسانهی که دژ بوینه به خوی پهروهردگار و به پیغه مبهری و (عليه الصلاة والسلام) به ناینی ئیسلام، ههلسوکهوتیکی ناشتیانه ریز لیگرتن له گهه لیان نهنجامیان داوه. کهواته نهوه نهوهی دهسهلمینی بهرزان و خوشهویستان که نهو ریگایه ریگایهکی تاقیکراوهیه وه نوشوستی هیناوه، وه چیتیر نابی تاقی بکریتهوه، بهراستی له رووی نهقلی و ژیریشهوه ههرکهسیک ریگایهک کهوا نوشوستی هینا ریگایهک کهوا تاقی کرایهوهو له کوتاییه کهیدا بووه مایه زهمهتی و زهره و زیانی زۆر بۆ خه لکه کهی نهو ریگایه دهبی وازی لی بهیندری، دهبی جاریکی تر نهچینهوه سهری پیدای هه لئه لینهوه، وه وانه کهین کهوا خه لکه که پهنا به خوی رب العالمین توشی نهو دهره به لایهیان بکهین، وهکو له میسر و وه وهکو له جهزائیر و ولات و شوینهکانی تریش توشی بوینه، لهو پیناوهیدا چهند کهسیک که بهرزه و هندیان پیه دابین دهبی له سههرکردهی لایه نهکان و وه کادیرهکان و لایه نهکان نهویش تهنها بهرزه و هندی دونهی دونهی سیاسی خویان، نهوه نهو کاتهی لهو پیناوهیدا جهماوه و خه لکه کهی وه خه لکه نهزان و فهقیر و ههزاره کهی توشی نهو دهره سهری و مهینه تیانه بکرین، وهکو لهو ولاتانه به سههریان هاتوو وه به هیج قازانج نه کهن و وه قیامهتیشیان بخریته مهترسی پهنا به خوی رب العالمین.

جا لیردها نامانهوی زیاتر نهو باس و بابتهوه به لگهکان دریز بکهینهوه، دینه سهه خالیکی تری سهههکی باس و بابته کهی کهوا له پیشه کهیه کهی وادهو به لئیمان پیتان دابوو نهویش "خلیسکان و خراپیهکان و گومانهکانی هه لئیزاردن و دهنگدانه" که سهههتا دین باسی "خلیسکانیکان و خراپیهکان" ده کهین له خالیکیدا، نهو جا خالیکی تر "باسی گومانهکان" ده کهین، وه "خلیسکانهکان و خراپیهکانیش" ده کهینه دوو بهش وه دوو تهوهر، بهشی یه کهم و تهوهری یه کهم "خلیسکان و خراپیهکانی پیش چونه نهندام بوونی په رله مان و چونه ناو نهجومه نی یاسا دانان کهوا له کاتی واژو کردنی کۆمۆسیۆن و وه پرو پاگهندهی هه لئیزاردن تا دهگاته نهندامبوون به په رله مان" باسی ده کهین، نهو جا له پاشان له بهشی دووه میس باسی "نهو خلیسکان و خراپیهکانی که له نهنجامی به شداریکردن له پرۆسهی هه لئیزاردن و نهندامبوونی په رله مان ده کهوتیهوه به نهندامبوونی په رله مانته کهی و که ده بیته نهندامی په رله مان و ده چینه ناو پرۆسه کهی و له نهنجامدا که هه لده بژیردری چ خراپه و گونا و تاوان و خلیسکانیکی توش دهبی".

سهره‌تا با بگهر یینه‌وه سهر ئهو به‌شهی یه‌که‌م خلیس‌کان و خراپیه‌کانی هه‌ئێژاردنی پیش چونه‌ ناو
یه‌ر له‌مان و له‌کاتی پرو یاگه‌نده‌ی چونه‌ ناو هه‌ئێژاردندا.

ساره‌های به‌شداری‌کردنه که له پرۆسه‌ی هه‌لبژاردن تا‌کو به‌رۆژی ده‌نگدان ده‌گات چه‌ندین خلیس‌کان و خراپه‌ی و بیش‌ه‌رعی لی‌ده‌که‌وێته‌وه، به‌کورتی و پوختی هه‌ندی‌کیان به‌نمونه‌ ده‌هێنینه‌وه:

1-واژوو کردن و دان پیدانانی یاساکانی بیشرعی و دهستکردی مروق و بهرهیمی دیموکراسی و علمانیته، هر کس و لایه‌نیک که بیهویت به‌شداری بکات له هه‌لێژاردن ده‌بی نه‌و خالانه‌ی تیدا بیته‌جی و وه‌ لێی هاتبیته‌جی و وه‌ بیان سه‌لمینیت:

1-موله‌تی هه‌بێت له‌لایهن حوكمه‌تی عه‌لمانی و رێگای حزبی بونی پێدرا بێت.

2-چەند ياساىەك ھەيە لە كۆمۆسۆنى ھەئىژاردن دەبىي ملكەچيان بىت و بەئىنى پابەند بونىانى دابىت، لەوانە (رازىبون بە عەلمانىەت و دىموكراسى و چەند لايەنى و ژيانى ئاشتىانە لەگەل ئاين و لايەنەكانى كافر و موشرىكاندا).

3-دانیپیدانانی پارتەکان و مافی حوکم کردن له کاتی دەرچونیان به دهنگی زۆر، ئەگەر کافر و دژ به ئیسلامیش بن، ئەگەر کوفری و دژ به ئیسلامەتیش بچەسپینن و وه پێی لەسەر دابگرن و پهیرهوی ئێیکەن.

4-سپرینه‌وهی فەرمان به چاکه و رِنگری له خراپه، به ناوی نازادیی بیرو پروا و نازادیی تاکه‌کان و یه‌کسانی نِیر و مِی و هه‌تا دواویی.

5- گویا یه لای تهوای کافر و کوفریه کانیان، له ییناوی یاساو یابه ندبون ییانه وه.

6- گەپراندىنەۋەى ناكۆكيەكان بۆ لاي دەنگى زۆرىنە، نەك بۆ لاي قورئان وفەرموودەى پېغەمبەر (عليه الصلاة والسلام).

جا گهر سهرنجی نهو چهند نایه‌تانه بدهین درده‌که‌ویت که‌وا موسلمان بوی نییه له ریپازی خوا لابدات که نایه‌ته‌کان ده‌یا‌نخه‌ینه روو وه بوتان ده‌هینینه‌وه، وه بۆ هیچ که‌سی‌ک نییه دانبنیت به کوفری کافران و خه‌لکی کافر، له‌گه‌لایان بژی‌هت به ریز و ناشتیانه هه‌لس‌و‌که‌وتیان له‌گه‌لدا بکات و واز بینیت له فهران کردن به چاکه‌و ریگری له خراپه‌و وه گو‌پرایه‌لی کافران بکات له فهرانه‌کانیان و یاسا‌کانیان جییه‌جی بکات یه‌نا به خوای یه‌روه‌ردگار.

گهر سهرنجی نهو نایه‌تانه بدهین نهوهمان به پروون و ناشکراییی بۆ دهرده‌کهویتی که قه‌ده‌غیه و نابیی کهسی موسلمان توخنی نهو شتانه بکهوئ:

1-خوای په‌روهردگار له سوږه‌تی ال عمران دا فهرموویه‌تی: ﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ [ال عمران 85] خوا فهرموویه‌تی واته نهو‌هی جگه له نیسلامی بویت به ریبار نهو‌ه لئی وهرناگیریت و نهو له دوا ږوژ دا له زهره‌ر بارانه، جا نهو یاساو خالانه‌ش کهوا دهر هاویشته‌ی عه‌لمانیه‌ته‌و دیموکراسیه‌ته‌و له کو‌موسیو‌ندا هه‌یه، زو‌رب‌ه‌یان دژن به ریباری خوای په‌روهردگار و وه جگه له نیسلامن، که‌واته نابیی قبولیان بکهین نه‌گه‌رنا له زهره‌ر باران ده‌بین و وه خوا لیمان وهرناگیریت.

2-خوای تعالی له سوږه‌تی الانعام فهرموویه‌تی: ﴿وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾ [الانعام 121] په‌نا به خوا! واته به‌راستی شه‌یتانه‌کان نیگا‌و وه‌ی بۆ دو‌سته‌کانیان ده‌که‌ن تا‌کو ده‌مه‌ده‌م و گف‌تو گو‌تان له‌گه‌ل بکه‌ن و شو‌به‌هو گو‌مانه‌کانتان بۆ بخه‌نه‌ه پروو نه‌گه‌ر نیوه‌ه گو‌یرایه‌لیان بن به‌راستی نیوه‌ه له هاو‌به‌ش ږیرار دهرانن، نه‌وه‌ه ته‌نها له‌و نا‌ژه‌لانه‌ی که (بسم الله) بیان لی نه‌خو‌یندریت، له پیشی نه‌و ږرگه‌ه نایه‌ته‌ی که خوای تعالی له نایه‌ته‌که‌ی تر باسی ده‌کا، نه‌وه‌ه پی‌یان بخه‌له‌تیت و وه گو‌یرایه‌لیان لیوه‌ه بکات، خوای په‌روهردگار نه‌وه‌ی ناو ږرد به‌وه‌ی وه‌کو نه‌وان به‌شداره‌ه له شرک و هاو‌به‌شی و به‌ه‌وشریک له قه‌له‌م ده‌دریت.

3-وه له نایه‌تیکی تر له سوږه‌تی محمد خوای په‌روهردگار ده‌فهرمووئ له‌نایه‌ته‌که‌ی زو‌ر به جوانی خوای تعالی ږاش‌کا‌وانه‌ه بو‌مان پروون ده‌کاته‌وه‌ه که نه‌و کاره هه‌له‌یه‌و وه نابیی که‌سی موسلمان و وه خاوه‌ن عه‌قیده و بیرو ږروا نه‌و کاره نه‌نجام بدا گو‌یرایه‌لی نه‌و کافر و مو‌شریکانه‌ه بکا‌و ریباری نه‌وان په‌یره‌و بکا‌و یاسایه‌کانیان گوئ لی ږا‌بگیریت، که ده‌فهرمووئ: ﴿إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَى لَهُمْ * ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ * فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ * ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا أَسْخَطَ اللَّهُ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ﴾ [محمد 25-28] خوای په‌روهردگار له‌و نایه‌تانه‌ی سوږه‌تی محمد فهرمووی به‌راستی نه‌وانه‌ی هه‌ل‌گه‌رانه‌وه‌و وه له دوا‌ی نه‌وه‌ی خو‌یان ناش‌کرا‌کرد که موسلمانن به‌ره‌و دوا‌وه‌ه گه‌رانه‌وه‌ه وه ری‌نمو‌ینیان له‌وانه‌ه وه‌رگرت که‌وا ری‌نمو‌ینیان ده‌کردن له کافر و مو‌شریکه‌کان په‌نا به خوای رب‌العالمین وه له دوا‌ی نه‌وه‌ی که ری‌گای ری‌نمو‌ینی خوا‌یان بۆ پروون بو‌و بو‌وه شه‌یتان وای لی‌کردن بۆی ږازاندنه‌وه‌و نا‌وات و ژیا‌نی دری‌ژی پیدان، و نه‌وه‌بو‌و ده‌یان‌گوت به‌وانه‌ی پی‌ی نا‌خو‌ش‌بو‌و نه‌وه‌ی خوا به‌سه‌ر پی‌غه‌مبه‌ری ﷺ دا‌به‌زان‌دو‌وه‌ه نی‌مه‌ه له هه‌ندی‌ک کار گو‌یرایه‌لیتان ده‌بین (واته به کافر‌ه‌کانیان ده‌گوت مو‌نافق و ده‌غه‌ل و دو‌ږو‌ه‌کان) نه‌وه‌ه بو‌و که ده‌یان‌گوت له‌سا‌ردبو‌نه‌وه‌و له به‌شدا‌ری نه‌کردن له شه‌ر و جه‌نگه‌کان له پال پی‌غه‌مبه‌ر محم‌دی (عليه الصلاة والسلام) له دژنی نیوه‌ه (که به نه‌ینی نه‌وه‌یان ده‌گوت) خوای په‌روهردگار فهرمووی جا بزاندن خوا نه‌ینی‌ه‌کان ده‌زان‌یت، نه‌وان چو‌نه‌ه نه‌گه‌ر فری‌شته‌کان هی گیان کی‌شان دا‌به‌زی به‌سه‌ریان و له ږو‌ویان و وه له پشتیان ده‌دن به‌وه‌ی که‌وا نه‌وان شو‌ینی نه‌وه‌ی که‌وتو‌ونه‌ه که خوا لئی تو‌ره‌یه (جل شهنه) وه ږه‌زامه‌ندی خوا‌یان نا‌و‌یت و لی‌یان خو‌شنا‌ب‌یت خوا کار و کرده‌وه‌کانی

هه‌ئو‌ه‌شان‌دنه‌وه‌و کار و کرده‌وه‌کانی نه‌وانی س‌ری‌وه‌ته‌وه. که‌واته نه‌وه به‌ل‌گه‌یه به‌ر‌یزان و خ‌وشه‌وی‌ستان له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که‌وا ناب‌ی پسته پست و قسه‌و چ به نه‌ینی و چ به ناشکرا ب‌و کافر و موشریکه‌کان بک‌ری و د‌ل رازی بک‌رین، له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که‌وا تا ر‌یگا بده‌ن به‌ش‌دار‌بن له‌و خ‌ال و ش‌تانه‌ی که د‌ژن به قورن‌ان و به فهر‌مووده‌ی پی‌غه‌مبه‌ری (عليه الصلاة والسلام)، ل‌یی دابه‌زن و ب‌ل‌ین بروامان هه‌یه به ن‌یوه، نه‌وه نه‌و کاتی شه‌یتان ف‌یل‌یان ل‌ی بکات و ب‌ویان برا‌زین‌یه‌وه‌و ژ‌یاتی دون‌یا‌یان له‌لا خ‌وش و به‌تام ب‌ی و وه دووری ت‌ی بروانن. وه له پاشانه‌که ب‌ل‌ین له هه‌ند‌یک کار و کرده‌وه به‌ل‌ی ن‌یمه‌ش به گو‌یتان ده‌که‌ین، یاسایه‌کان ج‌یبه‌ج‌ی ده‌که‌ین، جا خوا نه‌ین‌یه‌کان‌یان ده‌زانی، نه‌وان له‌کاتی مردن دا با ب‌ترس‌ین له خ‌وای په‌روه‌رد‌گار، فر‌یشه‌کان د‌ین وه‌لامتان چ‌ی ده‌ب‌ی نه‌وانه‌ی به‌ش‌داری ده‌که‌ن له‌و شو‌ین و ج‌یگایانه؟ نه‌وانه‌ی نه‌وها دوو روانه‌ی د‌لی کافر و موشریکه‌کان رازی ده‌که‌ن، که نه‌وه‌ی خ‌وای په‌روه‌رد‌گار پ‌ی فهر‌موونه وازی ل‌یده‌ه‌ینن، ر‌ی‌بازی خ‌وای پش‌گو‌ئ ده‌خن، یاسا‌کانی نه‌وان واژ‌و ده‌که‌ن و ج‌یبه‌ج‌ی ده‌که‌ن، نا نه‌و کاته‌ی له کاتی سه‌ره‌مه‌ر‌گدا فر‌یشه‌کان د‌ین له برویان ده‌ده‌ن و وه له پش‌تیش‌یان ده‌ده‌ن، به‌وه‌ی که ده‌ل‌ین پش‌تتان کرده نایه‌ته‌کانی خ‌وای په‌روه‌رد‌گار و ر‌ی‌بازه‌که‌ی خوا؟... به‌وه‌ش له برویان ده‌ده‌ن ده‌ل‌ین ر‌ووتان کرده یاسا‌کانی ده‌س‌کرد وش‌ه‌یتانه‌کان و پ‌یری نه‌وان و به‌د‌وای رازانه‌وه‌کانی نه‌وان که‌وتن؟... نا نه‌و کاته‌ی کار و کرده‌وه‌کان‌یان هه‌ر‌چیان کرد‌ب‌ی خ‌و نه‌گه‌ر شه‌و نو‌یز‌یش ب‌کاو ر‌وژ‌وش ب‌گ‌ری نه‌گه‌ر نو‌یز‌یش ب‌کا نه‌گه‌ر هه‌موو قورن‌ان‌یش‌ی له‌به‌ر‌ب‌ی نه‌گه‌ر ر‌اقه‌ی نایه‌ته‌کانی قورن‌ان‌یش‌ی کرد‌ب‌ی و ب‌کا به د‌ن‌یا‌یه‌وه هه‌مووی به‌سه‌ردا ده‌در‌یه‌وه‌و خ‌وای په‌روه‌رد‌گار ل‌یی وه‌رنا‌گ‌ری، خوا ده‌فه‌رمو‌ویت: (فَأَحْبَبَ أَعْمَالَهُمْ) کار و کرده‌وه‌کان‌یان سه‌راوه ده‌ب‌یت و نام‌ین‌یت و ح‌یسا‌بی ب‌و ناک‌ر‌یت و هه‌مووی هه‌ل‌ده‌وه‌ش‌یه‌وه، جا که‌واته خ‌وای په‌روه‌رد‌گار له‌گه‌ل نه‌وه‌یدایه که‌وا به‌نده‌کانی خ‌وای په‌روه‌رد‌گار له‌سه‌ر یاسای خ‌وای په‌روه‌رد‌گار ب‌رو‌ن و وه له‌سه‌ر ده‌ست‌وره‌که‌ی نه‌و ب‌رو‌ن و گو‌ئ رانه‌گ‌رن و گو‌یرایه‌ل نه‌بن ب‌و ه‌یج یاساو ده‌ست‌ور‌یکی تر و وه له‌گه‌ل‌یدا نه‌بن.

4- وه خ‌وای په‌روه‌رد‌گار له نایه‌ت‌یکی تر له سو‌ره‌تی ال عمران دا ده‌فه‌رمو‌وی: (كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ) [ال عمران 110] واته ن‌یوه نه‌ی نوممه‌تی پی‌غه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) چاک‌ترین نوممه‌تن ب‌و خه‌ل‌کی په‌یدا‌بوینه‌و ده‌ر‌چوینه فهر‌مانده‌که‌ن به چاکه‌و ر‌ی‌گری ده‌که‌ن له خ‌راپه، ناب‌ی نه‌و کار و ن‌یشه‌ی چاک‌ترین‌یت‌یمان پ‌یوه پ‌ی به‌خ‌ش‌راوه نوممه‌تی پی‌غه‌مبه‌ری (عليه الصلاة والسلام) فهر‌مان به چاکه‌و ر‌ی‌گری له خ‌راپه، ره‌ش‌یکه‌ینه‌وه و بی‌س‌ر‌ینه‌وه، له چ‌وار چ‌یوه‌ی ج‌یبه‌ج‌یک‌رد‌نی یاسا‌کانی عه‌لمانی‌ه‌ت و د‌یموکراس‌یه‌ت، که له‌وی‌وه به ناو و بیان‌و‌ی بیرو ب‌روای نازادو یه‌کسان‌یه‌تی و وه ناب‌ی خه‌ل‌کی ب‌ر‌ین‌دار‌که‌ی و هه‌ر‌که‌س هه‌ر‌چ‌ی ب‌و خ‌وی ده‌ل‌ی ناب‌ی ن‌ین‌کاری مون‌که‌ره‌کان بک‌ر‌یت و ر‌ی‌گری له خ‌راپه‌کان بک‌ری په‌نا به خ‌وای.

5- وه خوا له نایه‌ت‌یکی تر (جل ش‌ننه) فهر‌مو‌وی: (الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَاللَّهُ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ) [الحج 41] واته نه‌و موس‌لمانانه‌ی که له پ‌یناو خ‌وای تعالی ک‌وچ‌یان کرد له مه‌که‌یه‌وه به‌ره‌و یه‌ثر‌یب و شاری مه‌دینه نه‌و کاتی نه‌گه‌ر ده‌سه‌لامان پ‌ینانداو له

زهوئی ته‌مکینمان پنیان به‌خشی نه‌وه نوێژ به‌ریا ده‌که‌ن و زه‌کات ده‌ده‌ن و فه‌رمان به‌ چاکه‌و رینگری له‌ خراپه‌ ده‌که‌ن گه‌رانه‌وه‌ی هه‌موو کار و شتی‌ک بۆ خوايه‌و نه‌و پریری له‌سه‌ر ده‌دات، نه‌گه‌ر فه‌رمان به‌ چاکه‌ و رینگری له‌ خراپه‌ نه‌ما، نه‌وه به‌ دنیاییه‌وه‌ خه‌لکی ده‌بی زۆر له‌ خویان بترسین و وه‌ به‌لاو ناخۆشی زۆریان به‌سه‌ر دیت، به‌ گشتی هه‌موو خه‌لکه‌که‌ی ده‌گریته‌وه‌، هه‌ر وه‌ک پیغه‌مبه‌ر فه‌رمووی (عليه الصلاة والسلام) که‌وا نیمامی (ترمذی) له‌ سونه‌نه‌که‌ی به‌ ژماره‌ (2176) هیناویتی و سه‌حیحه‌، که‌ فه‌رمووی: (إنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوْا الْمُنْكَرَ، وَلَا يَغْيِرُونَهُ، أَوْشَكَ أَنْ يَعْصِمَهُمُ اللَّهُ بِعِقَابٍ مِنْهُ) واته‌ به‌راستی مه‌ردوم و خه‌لکی نه‌گه‌ر خراپه‌یان بینی و نه‌یان گۆری، نزیکه‌ خوا به‌ تۆله‌ی خۆی گشتیان بگریته‌وه‌، واته‌ تۆله‌ی گشتییی بۆ هه‌ر هه‌موویان و ده‌ربازیان نه‌بی. نه‌وه‌ی به‌ دڵ خراپه‌ی پی ناخۆش نه‌بیت به‌ دنیاییه‌وه‌ به‌زمان و ده‌ستیش نه‌یگۆریت نه‌وه‌ پروا و نیمانی هه‌ر نییه‌، چونکه‌ دیاره‌ رازییه‌ به‌ خراپه‌که‌، هه‌ر وه‌کو پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) فه‌رموویه‌تی: (مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ) که‌ پیشه‌وا (مسلم) له‌ سه‌حیحه‌که‌ی به‌ ژماره‌ (49) هیناویه‌تی‌وه‌، واته‌ نه‌وه‌ی له‌ نیوه‌ خراپه‌یه‌کی بینی با به‌ ده‌ست بیگۆریت، نه‌گه‌ر نه‌یتوانی با به‌ زمان، نه‌گه‌ر نه‌یتوانی با به‌ دلی نه‌وه‌یان لاوازترینی بروایه‌ له‌ دوا‌ی نه‌وه‌یه‌وه‌ پروا و نیمان نامینیت.

6- وه‌ له‌ پاشان خوا‌ی په‌روه‌ردگار له‌ سوڤه‌تی النساء فه‌رموویه‌تی: (وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا) [النساء 141] واته‌ خوا دای نه‌ناوه‌ بۆ کافره‌کان زالبون و ده‌سه‌لات به‌سه‌ر پرواداران به‌لکو نه‌نجام و ناکامی ته‌نها بۆ پرواداران پریار داوه‌، که‌واته‌ کافر بۆی نییه‌ ده‌سه‌لات بگریته‌ ده‌ست به‌سه‌ر پروادار و دانی پندا به‌یندرئ، که‌ له‌و پرۆژه‌ی که‌ به‌شداری ده‌کریت و له‌ سه‌سته‌می عه‌لمانیه‌ت و دیموکراسی هه‌رکه‌سینک ده‌رچوو ده‌بی دانبنیی به‌ یاساکانیان و به‌ ده‌سه‌لاته‌کانیان، نه‌گه‌ر کافر و دژیش بی به‌ خواو به‌ پیغه‌مبه‌ری (عليه الصلاة والسلام).

7- وه‌ له‌ پاشان خوا‌ی په‌روه‌ردگار له‌ سوڤه‌تی البقره فه‌رموویه‌تی: (وَإِذْ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا يَنْتَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ) [البقره 124] خوا‌ی په‌روه‌ردگار فه‌رمووی له‌و کاته‌یه‌وه‌ که‌وا په‌روه‌ردگاری ئیبراهیم ئیبراهیمی تاقی کرده‌وه‌ به‌ چه‌ند پریری‌ک که‌وا له‌ نه‌ستوی داینا نه‌ویش به‌و په‌ری ریک و پیک و ته‌واوی جیه‌جیی کردن و تیایدا سه‌رکه‌وتوو بوو خوا‌ی په‌روه‌ردگار فه‌رمووی نه‌ی ئیبراهیم تۆم به‌ سه‌رمه‌شق و پیشه‌وا بۆ خه‌لکی دانا ئیبراهیم یش (عليه الصلاة والسلام) فه‌رمووی له‌ نه‌وه‌کانیشم خوا‌ی په‌روه‌ردگار فه‌رمووی به‌لینی من بۆ سه‌تم کاران نابیت، واته‌ سه‌تم کار نه‌گه‌ر پیشه‌وایه‌تی و فه‌رمان ره‌وایه‌تی به‌سه‌ر مسو‌لمانان گرته‌ ده‌ست، نه‌وه‌ رینگای پی نادریت و به‌ره‌له‌ستی ده‌کریت هی ده‌سه‌لاته‌که‌ی، به‌و رینگا شه‌رعیانه‌ی که‌وا له‌ شه‌رعی ئیسلام باسی کراوه‌، وه‌ نه‌ی نه‌گه‌ر کافر و موشریک بی به‌ هیچ شیوازی‌ک خوا‌ی په‌روه‌ردگار رینگای نه‌داوه‌ دانی پندا به‌یندریت و وه‌ پی رازیبن به‌وه‌ی که‌وا نه‌و ده‌سه‌لات بگریته‌ ده‌ست. جا نه‌گه‌ر نه‌وه‌ دروستبیت ده‌بوایه‌ موس‌لمانان و پیشه‌وا (أبو بکر الصديق) (خوا لئی رازی بیت) له‌و سه‌رده‌مه‌دا دانی نابا به‌ ده‌سه‌لاته‌که‌ی

(مسيلمۃ الكذاب) له دواى پيغهمبهره وه (عليه الصلاة والسلام)، چونكه زورينهى خهلكى ولاتى (مسيلمۃ الكذاب) (مسيلمۃ)يان ههلبژارد بوو شهريشيان لهسهر دهكرد.

8- وه له نايهتيكى تر خواى پهروهردگار فهرمووى: ﴿فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ [النساء 59] واته نهگهر ناكوك بوون و جياواز بوون له شتيك بيگهريننه وه بولاى خوا و قورئانهكوى و وه پيغهمبهرى خواو (عليه الصلاة والسلام) فهرمودهكانى نهگهر نيوه پروادارن به خواو به رويى دوايى، نهك بيگهريننه وه بولاى ههواو ههوهستان و وه زورينهى دهنگ.

9- وه له نايهتيكى تر كه نهوه كوتا نايهت دهبي دهيهيننه وه بو دهرس و وانهى نهمرؤمان وه بو نهوه نهلقهيهى كه خوا فهرموويهتى: ﴿وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكِّمُهُ إِلَى اللَّهِ﴾ [الشورى 10] واته نهى خهلكينه نهوهى تييدا جياواز بوون لهههر شتيك نهوه پريارهكه بولاى خوايهو بو لاي نهوه بيگهريننه وه پريارى لهسهر بدا، نهك بولاى ههواو ههوهس و ياساو دهستورهكانى دهسكردوو عهلمانيهت و ديموكراسيهت و وه زورينه يهكلای بکاتهوه پهنا به خواى پهروهردگار.

جا ليرهدا دينه كوتايى و دهليين به هيچ شيوازيكى بهو نايهتانه دهركهوت وه دروست نيه كهسهكان بچن بهشدارى نهوه پروسهيهى بكهن و وه نهوه ياسايانهى جگه له ياساى خواى پهروهردگار جييهجى بكهن و بهلين بدهن و وه تهنازول بكهن و دابهزن له عهقيده و بيرو پروايان و وه لهو خالانهى خوا بوى داناون (جل شننه)، به بيانوى نهوهى بهرژهوهندى دهعهوه بانگهوازي تيدايهو يان ههر يهك له بيانوهكانى تر.

ئەلقەى نۆيەم

موسلمانانى بەريز و سەنگين خوشحال و بەختەوهرين پيتان دەگەينهوه بۆ پيشكەشکردنى ئەلقەى نۆيەم لە زنجيرەى ھەلبژاردن و دەنگدان لە دیدگای قورئان و فەرمووده، لە ئەلقەى رابردوودا باسى يەك خالمان کرد که لە خلیسکانهکان و خراپیهکانی چونه ناو پرۆسەى ھەلبژاردن و دەنگدان و عەلمانیەت و دیموکراسى، لە پيش چونه ناو پەرلەمان و ئەندام بوون تیدا. لیرەوہ باسى دەگەينهوهو لیکی گری دەدەينهوه، خالی دووہم لەو خلیسکان و خراپیانەى لە کاتی پرو پاگەندەى ھەلبژاردن دەکریت لەلایەن ئەندامان و لایەنگران و لایەنەکانی که بەشداری لە خو ھەلبژاردن، بەتایبەت ئەوانەى ئیسلامیان کردوہتە پاشکوی خویان و بە خویانەوہ لکاندووه، ئەویش ئەوہیە کەوا خالی دووہمە لە خلیسکانهکان و خراپیهکان:

2- ئەویش خو دەرخستن و بە چاک نیشاندان و داوای دەسەلات کردن و داواکردن لە خەلکی که دەنگیان پى بدەن.

خو دەرخستن و بە چاک خو نیشانان ئەگەر کەسەکە وانەبیت، ئەوہ درۆزنايەتیەو فیلکردنەو ساختەکارییە لەگەل خەلکی دەگری و چەواشەکردنی خەلکەکەيە، ئەگەر واشبیت، ئەوہ زۆربەى جارەکان پيشیلکردنی فەرمانەکانی خوايەو وە گوناھەو خوی پەروردگار ریگای لی گرتووه، ھەرودەکو خوی پەروردگار دەفەرمووی: ﴿فَلَا تَزْكُوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى﴾ [النجم 32] واتە بە خۆتانەوہ ھەل مەدەن و خۆتان بە پاریزگار نیشان مەدەن خوا زانترە بەوہى پاریزگاری دەکات، یان لە نایەتیکی تر خوی تعالی فەرموویەتی: ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْكُونَ أَنْفُسَهُمْ بَلِ اللَّهُ يُرَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا﴾ [النساء 49] واتە نابینی ئەى محمد (عليه الصلاة والسلام) تەماشایان ناکەیت ئەوانەى خویان بە باش و پاریزگار نیشان دەدەن و بە خویاندا ھەلدەلین خوا بە ئەوہى بە باش و پاریزگارانیشى دەداو بەقەد داوی نیو دنکی خورماوہ خوی پەروردگار سستەم لە کەس ناکات و وە قەتاو قەتیش سستەمى نەکردووه، کەواتە بە خو ھەلدان و تەزکیەى خوکردن و خو بە باش نیشانان شتیکی خوی پەروردگار پى پیرازی نییەو وە لە قورئانی پیرۆزەوہ نایەتەکان بەلگەن، وە ھەرودەها پیغەمبەریش (عليه الصلاة والسلام) بە خۆدا ھەلدان و خو مەتەح کردنی بە کاریکی نا پەسەندو نەشیاو خستوہتە روو وە ھەرەشەى لیکردووه، لەو کەسەى کەوا بە خۆیدا ھەلدەلن و یان مەتەحی خو دەکا، کە فەرموویەتی لە فەرمودەيەکی کە لە (سنن ابن ماجه) ھاتووه بە ژمارە (2674)، فەرموویەتی: (إياكم والتماح، فإنه الذبح) واتە ناگادارین لە بە خۆدا ھەلدان بەراستی ئەو خوگۆشتن و سەر پرینە، یان کەسەکان کە عەمەل و کردەوہيەکیان کردووه نەگەر لە پیناو خوابیت، نابیت بە چاوی خەلکییدا بدەنەوہو وە کار و کردەوہکان بەپینە بەرچاوی خەلکی و بیلینەوہ تا خەلک لییان بیستى، جا یەکیک لەو نیش و کارانەى پەرلەمانتاران ئەوانەى کاندیدن بۆ پەرلەمانتاری، ئەوہیە دەیکەن و چاکەکان بە خەلکی دەفرۆشنەوہو خویان چاک دەرەخەن و بە خویاندا ھەلدەلین و بە لایەنەکیاندا ھەلدەلین، ئەگەر واشبن ھەر ریگا لیگیراوه وەکو باسەمان کرد، ئەگەر وا نەبن دوو جار و

كهوت جار كهوت جار رى لى گيراوتر و خهتهتر و ترسناك ترو و سزا بار دهن و گوناهاكار دهن،
 پيغهمبهر فرموده يهتى **(عليه الصلاة والسلام)** كه نهو فرموده شيان پيشهوايان (امام احمد) له موسندهكهى
 و وه (الحافظ المنذري) له (الترغيب والترهيب) دا هيناويى به ژماره (23) و كه فرموده كesh به سهحيح
 دانراوه و وه له ژماره (6986) يش له (مسند امام احمد) دا هاتووه، كه پيغهمبهر **(عليه الصلاة والسلام)**
 فرمودى: **(مَنْ سَمِعَ النَّاسَ بَعْمَلِهِ ، سَمِعَ اللَّهُ بِهِ سَامِعَ خَلْقِهِ وَصَغَرَهُ وَحَقَّرَهُ)** له ريوايهتيكى تر دهفرموديتن
(سَمِعَ اللَّهُ بِهِ مَسَامِعَ خَلْقِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) واته هر يهكيكه نهوى كار و كردهوهكانى كه كردويهتى، به
 گوچكهى خهلكيدا بدات و روو پامايى بكات واته ريا بازبى تييدا خوا به گوچكهى خهلكهكهيدا ديدات، له
 ريوايهتيكى تر دهلى له روژى دوايى بچووكى دهكاتوهو كه و هيچى نيشان ديدات، جا نهو فرموده
 پيغهمبهرى **(عليه الصلاة والسلام)** كه له (مسند امام احمد) هاتووه (عبد الله بن عمر) (رازو و رحمتهى
 خويان ليبيت) گيراويهتیهوه، هر كه نهو فرموده ي بؤ گيردراوه بووه و دهبيست و به خوشى
 دهگيراهه چاوى فرميسكى دهكرد و دهگريا. جا بهريزان و خوشهويستان نهگهر سهرنجى بهريزير و كانديد
 بدهين نهوه نهوه مان سهد له سهد له كارهكانى نهودا دهبيننهوه و وه چاكهكانى خوى باس دهكات و كار و
 كردهوهكانى خوى دهخاته بهر گوچكهى خهلكى و به خوى هلهدندات و وه خهلكهكهى وا لندهكا كه سهرنج
 راكيشيان دهكا، بؤ لاي خوى و وه مهتج بكرت و وه مهتج و شته چاكهكانى ناشاريتيهوه، كهواته بهو
 بهنگانهى رابردو نهو كهسه كاريكى نهشياوى بيشهري پيچهوانهى قورنان و فرموده ي پيغهمبهرى
(عليه الصلاة والسلام) دهكاو وه تاوانبار دهبن لهسهريهوه. وه خواستنى دهسهلات و داواكردى فرمان
 رهوايهتى بهسهر خهلكهوه، كاريكى ناپهسندن بؤ خوت داوا بكهى و پيى لهسهر دابگرى، مهگهر چند
 جاريكى به چند مهرجيكى له ههل و مهرجى تايبهتدا ريگا درابى، نهوش نهو خالنه لهو كهس و
 لايهناهى نيستا له پرو پاگهندهكانى هلبزاردنهكانى سهردهم دهيكهن نههاتوته جى و نايهته جى،
 پرؤسهكesh جيايه لهگهل نهو پرؤسهو وه نهو ههل و مهرجانهى كه له شهرع باسكراوه، وهكو يوسف
 پيغهمبهرى **(على نبينا عليه الصلاة والسلام)** يان هر كهسيكى تر له كهسى چاكه كارى ديندارى وه شوين
 كهوتهى پيغهمبهرى **(عليه الصلاة والسلام)** بيكات. پيغهمبهر **(عليه الصلاة والسلام)** فرمودى: **(إِنَّكُمْ**
سَتُحْرَصُونَ عَلَى الْإِمَارَةِ، وَتَكُونُ نَدَامَةُ يَوْمِ الْقِيَامَةِ) كه له سهحيحى (مسليم) دا هاتووه، واته نيوه پيداگرى
 دهكهن لهسهر دهسهلات و فرمان رهوايهتى وهرگرتن، دهسهلات وهرگرتن پهشيمانى روژى قيامته، يان
 له فرموده يهكى تر نهو يش له سهحيحى (مسليم) هاتووه فرمودى: **(إِنَّا وَاللَّهِ لَا نُوَلِّي هَذَا الْعَمَلَ أَحَدًا**
سَأَلَهُ، أَوْ أَحَدًا حَرَصَ عَلَيْهِ) فرمودى سويند بهخوا نيمه بهراستى و دنياييهوه كهسيكه ناكهينه فرمانرهوا
 بهسهر نهو كارديهوه، كهوا بؤ خوى داواى كرديت يان پيداگرى لهسهر وهرگرتنى دهسهلات و فرمان
 رهوايهتیهكهى، وه پيغهمبهر **(عليه الصلاة والسلام)** له فرموده يهكى تر كه له (الترغيب والترهيب) دا
 هاتوهو سهحيحه بهژماره (807)، فرمودى: **(مَنْ تَكَفَّلَ لِي أَنْ لَا يَسْأَلَ النَّاسَ شَيْئًا، وَاتَّكَفَّلَ لَهُ بِالْجَنَّةِ؟)**
 هر يهكيكه بؤم دهستههر بكات هيچ شتيك داوا نهكات له خهلكى، بههشتى بؤ دهستههر دهكه؟ جا
 لهو فرمودانه نهوه وهردهگيرى كه نهو كار و نيش و قسهو خو درخستن و وه مهتكردى خوت و وه
 داواكردى دهسهلات و داواكردى له خهلكى كه دهنگيان پى بدرى، نى نهو كانديدانهو بهريزيرانهى بؤ

هه‌ئێژاردن کار ده‌کەن و له‌ گۆرەپانه‌که‌یدا سه‌رنجی خه‌ڵک راده‌کێشن، گهر سه‌رنجیان بده‌ی ئه‌وه‌یان لێ دیته‌جێ ئه‌و فهرموودانه‌ی پێغه‌مبه‌ری (عليه الصلاة والسلام)، ئا ئه‌وان له‌به‌ر خه‌ڵکی ده‌پارێنه‌وه‌و وه‌ داوایان لێ ده‌کەن و زه‌لیلانه‌، وه‌ زۆر شتی ته‌حه‌مول ده‌کەن و قبول ده‌کەن و وه‌ لایه‌نه‌کانیشیان ده‌روه‌زی ده‌نگدان ده‌کەن له‌ خه‌ڵکه‌که‌ی.

3- خاڵیکی تر له‌ خلیس‌کانه‌کان و خراپه‌کانی پرۆسه‌و پرۆژه‌ی ده‌نگدان و هه‌ئێژاردن پێشی چونه‌ ناو په‌رله‌مانی بریتیه‌ له‌وه‌ی، رینگادان به‌ هه‌موو که‌س و لایه‌نێک بۆ به‌شداریکردن له‌ هه‌ئێژاردن که‌سه‌که‌و لایه‌نه‌که‌، باشبێ یان خراپبێ کافرێ دوو رووبی درۆزبێ به‌د ره‌وشتبێ هه‌ر که‌سیکی، پێوه‌ر له‌لای ئه‌وان ئه‌و شتانه‌ نییه‌، باشیایه‌تی و چاکایه‌تی و دینداری و موس‌لمانیه‌تی، که‌سی موس‌لمان و بێ پروا و بێ گوناوه‌ و گوناوه‌کار و راستگو و درۆزن و به‌د ره‌وشت و وه‌ ره‌وشت به‌رز و هه‌موویان ده‌هیندرینه‌ یه‌ک ناستی به‌یه‌ک پێوه‌ر ته‌مه‌شا ده‌کړین، ئه‌ویش پێوه‌ره‌که‌یان ئه‌وه‌یه‌ ئه‌و یاسایانه‌ی که‌ ئه‌وان دایان رشتوووه‌ لێی بێته‌جێ، جا که‌سه‌که‌ نه‌گه‌ر له‌ نایندا به‌ خراپیش ناو به‌ری و وه‌ هیچ پێوه‌ریکی ئاینی و ره‌وشت به‌رزی و عورفیشی لێ نه‌یه‌ته‌جێ، ئه‌وه‌یه‌ پرۆسه‌ی عه‌لمانیه‌ت و دیموکراسیه‌ت بۆ هه‌ئێژاردن. جا خوای په‌روه‌ردگار به‌وه‌ی رازی نییه‌، ده‌فه‌رموو: ﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ [الزمر 9] واته‌ ئایه‌ ئه‌وانه‌ی زانستیان هه‌یه‌و ده‌یزانن یه‌ک ناست و یه‌کسان له‌گه‌ڵ ئه‌وانه‌ی نایزانن و زانستیان نییه‌، یان ده‌فه‌رموو: ﴿أَفَجَعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ * مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ﴾ [القلم 36] واته‌ ئایه‌ موس‌لمانان وه‌کو تاوانباران و یان کافران دابننن، ئه‌وه‌ چیتانه‌ چون‌ بریار ده‌دن، ئه‌وه‌ چ بریاریکه‌ که‌ موس‌لمان و کافر به‌یه‌ک ناست ته‌ماشای بکړیت و وه‌ له‌ یه‌ک روه‌وه‌ پیکه‌وه‌ یه‌کسان بکړین له‌گه‌ڵ کافر و بێ پروای یان گوناوه‌کار له‌گه‌ڵ بێ گوناخی یان تاوانبار له‌گه‌ڵ بێتاوانی، یان خوای په‌روه‌ردگار له‌ سوڤه‌تی هود ده‌فه‌رموو: ﴿مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَى وَالْأَصَمِّ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ [هود 24] خوا ده‌فه‌رمووئ نموونه‌ی دوو کۆمه‌له‌که‌ پروادار و بێ پروا وه‌کو نابینا و که‌سیک که‌وا چاوی نابینیت و یان که‌سیکی که‌وا نابینیت و که‌ره‌ وه‌ له‌گه‌ڵ چا و ساغیک و که‌سیک که‌وا ده‌بینی و وه‌ ده‌بیستنی ئایه‌ ئه‌وانه‌ یه‌کسانن ئایه‌ تاكو که‌ی بیر ناکه‌نه‌وه‌ خوای تعالی ده‌فه‌رموو، واته‌ قه‌تا و قه‌ت که‌سیکی نابینا و ئه‌وه‌ی ده‌بینی وه‌کو یه‌ک یه‌کسانان ناکا و وه‌ یه‌کسان نین و وه‌ که‌سیک که‌وا که‌ره‌و نابینیت له‌گه‌ڵ که‌سیکی ده‌بیستنی وه‌ک یه‌ک نین به‌ دنیاییه‌وه‌، وه‌ خوای په‌روه‌ردگار له‌ سوڤه‌تی ص یش ده‌فه‌رموو: ﴿أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ﴾ [ص 28] واته‌ ئایه‌ ئه‌وانه‌ی پروایان هینا و کرده‌وه‌ی چاکیان کردوه‌ وه‌کو کافر و گه‌نده‌لکاران له‌ زه‌ویدا دابننن ئه‌وانه‌ی پارێزگاران وه‌کو تاوانبار و خراپه‌کاران دایان بننن قه‌تا و قه‌ت نابی وه‌کو یه‌ک دابننن و له‌ یه‌کتر جودان، که‌واته‌ ناکړیت به‌ یه‌ک چا و یه‌کسانی ته‌مه‌شای باش و خراپه‌کان وه‌ کافر و موس‌لمانان بکړیت، که‌ له‌ پرۆسه‌ی هه‌ئێژاردن یه‌کسان ده‌کړین و وه‌ له‌ زۆر بوار و شته‌کانیشدا ته‌نها ئه‌وه‌ ره‌چاو ده‌کړی، ئه‌و یاسایانه‌ی که‌وا دایان ناوه‌ که‌سی کافر و بیدین و وه‌ که‌سی موشریک که‌سی داوینپیس که‌سی خه‌تابار که‌سی

ناریک و ناله‌بار ده‌هیندریته ناستی کهسه‌کانی تر، هەردوو لا بۆیان ههیه به‌شداری بکه‌ن به یه‌کسانی و تێیدا به‌شداری و خۆیان بده‌نه ده‌نگدان، جا نابێ موسلمان که‌سی کافر بکاته که‌سی نزیکي خۆی و له ده‌وروبه‌ری خۆی دابنیت و وه له‌گه‌ڵیدابی خوا نه‌وه‌ی قه‌ده‌غه کردوه وه نایه‌هویت، که ده‌فه‌رمووی: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تَخْفَى صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ** [ال عمران 118] واته نه‌ی نه‌وانه‌ی پرواتان هیناوه که‌سانی که‌ن به‌ نزیك و دۆستتان و له ده‌وروبه‌ری خۆتان کۆیان بکه‌نه‌وه و نزیکیان بکه‌نه‌وه که نه‌ینی‌ه‌کانتان بزانی نه‌وان ته‌نها له‌وه کورت هه‌لنایه‌ن له خراپه‌کردنی کاره‌کانتان به‌لکو پێداگرن و ده‌یان‌ه‌ویت و خۆزگه‌ی نه‌وه‌ش ده‌خوازن زیان و زه‌ره‌رتان پێ بگات رقیان له‌ ده‌م و قسه‌کانتان بۆتان به‌دیار که‌وتوه نه‌وه‌ی له‌ سنگ و دلشیان شاردوو یانه‌ته‌وه مه‌زنتره‌و گه‌وره‌تره‌ ریگا و شوین و کار و باره‌کانتان بۆتان روونکردوه‌ته‌وه نه‌گه‌ر ژیر و عاقل بن، واته نابێ که‌سی که‌سی کافر ی بێ پروا بکه‌یه دۆست و هاویری و لێی نزیك بیه‌وه پرس و رای پێبکری و راویژی پێبکری، که له‌ پرۆسه‌ی ده‌نگدانه‌که‌یدا نه‌وه نه‌جام ده‌دری و وه له‌ چونه‌ ناو په‌رله‌مانه‌که‌ش و په‌رله‌مانتاریه‌تی‌ه‌که‌ش دا نا نه‌وانه ده‌بنه‌ هاویری و دۆستن و پرس و رایان پێ ده‌کری و له‌گه‌ڵیان ده‌بی و وه نه‌ینی‌ه‌کانت ده‌زانن، نه‌وه‌تا (أبو موسى الأشعري) (ره‌زا و رحمه‌تی خوی لێبیت) که یه‌کێک له‌ نه‌سرانی‌ه‌کانی نه‌ه‌لی ذیمه‌ی وه‌رگرتبوو به‌ نوسه‌ر و کاتب پێشه‌وا (عمر بن الخطاب) (خوا لێیان رازی بیت) نامه‌ی بۆ نووسی و سه‌ر زه‌نشتی کرد له‌سه‌ر نه‌و کاره‌ی زۆر به‌ توندی و نه‌و نایه‌ته‌ی بۆ نارد **لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تَخْفَى صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ** جا پێشه‌وا (قرطبی)ش له‌ ته‌فسیری نه‌و نایه‌ته‌ی (رحمه‌تی خوی لێبیت) له‌ ته‌فسیره‌که‌ی خۆیدا گوتویه‌تی له‌ جلدی چواره‌م لاپه‌ره (179)، ده‌فه‌رمووی له‌و سه‌رده‌مه‌ی ئێمه‌دا که مه‌به‌ستی پێ سه‌رده‌می خۆیه‌تی پێشه‌وا (قرطبی) نه‌ک سه‌رده‌می ئێمه‌ی ئیستا، ده‌فه‌رمووی له‌و سه‌رده‌مه‌ی ئێمه‌دا حال و باره‌کان سه‌راو ژوور کراوه‌ته‌وه، به‌وه‌یه‌وه له‌لایه‌ن نه‌فام و گێله‌کان له‌ ده‌سه‌لاتداران و فه‌رمان ره‌وایان، به‌ گرنتی خاوه‌ن په‌رتوکه‌کان جوله‌که‌و نه‌سرانی‌ه‌کان به‌ نوسه‌ر و نه‌مین که دانراون یان پێی ده‌دریت، که‌واته پشتیان پێ ده‌به‌ستریت، ده‌هیندرین ده‌کرینه‌ نوسه‌ر، قبولیان نه‌بووه زانیان و پێشینیانی چاک، وه زۆریان پێ هه‌له‌و ناله‌بار بووه، ته‌نانه‌ت به‌ کاتب و نوسه‌ری‌کیش دایان بنی جوله‌که‌و دیانه‌کان یان کافر و موشریکه‌کان، که‌واته نه‌گه‌ر پێشه‌وا (عمر) (خوا لێی رازی بیت) ئیستا له‌و سه‌رده‌مه‌ی هاوچه‌رخي ئێمه‌ ژیا با ده‌با چی بلی به‌و که‌سانه‌ی به‌ناوی موسلمانیه‌تی‌ه‌وه‌و یان پاشگری ئیسلامه‌تیان به‌ خۆیان‌ه‌وه لکاندوه، نه‌و هه‌موو هه‌وله‌ی ده‌دن تاوه‌کو نزیك ببه‌وه‌وه وه دۆستبن له‌گه‌ڵ نه‌و که‌سانه‌ی که‌وا کافر و بێ پروا، نه‌و که‌سانه‌ی به‌د ره‌وشت و خراپه‌کارن و وه له‌گه‌ڵیان بچه‌ یه‌ک بازنه‌ی و له‌وی راویژ بکه‌ن و حساب له‌گه‌ڵ یه‌کتر بکه‌ن (له‌ دوژمنانی ئیسلام) به‌پێ نه‌وه‌ی حیساب بۆ خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی خوا بکه‌ن، **(عليه الصلاة والسلام)** جا به‌ دنیاییه‌وه پێشه‌وا (عمر) رازی نه‌ده‌بوو.

4- جا خاليكى تر لهو خليسكان و خراپيانهى چونه ناو پرؤسهى دهنگان و ههلبژاردن لهكاتى پرو پاگهندهدا
پيش دهرچوون و چوونه ناو پهړلهمانهكهى نهویش خالى چوارهميانه، نهوهيه پاره و سامانيكى زور و
كاتى زور به فيرو دهرئ.

نهو سامان و پارانهى له پرو پاگهندهى نا شهرعى ههلبژاردن به فيرو دهرت، يهكجار يهكجار زورن و
چهندين كهسى ههزار و نهووى پي دهبوژيتهوه نهگهر پييان بدرت، نهو كاتهى كه ليپرسينهوهى لهسهرهوه
نهوهى كه خواى پهروهردگار سويندى پيى خواردوه به گرینگ پيشانى داوه، كه ههر نهوه بوټ مسوگهر
دهكا، نايه تو بههشتيت يان دوزخيت پهنا به خواى رب العالمين، نهوه له پرو پاگهندهى پوچهوهوه وه
ديعايهى ههلبژاردنهوه سهرف دهكرت و كار و قسهو گوتن و نيشى زور نالهبار و بيشهرعى و مايه پوچى
تيذا نهنجام دهرت. نهو به ههدهردانى پاره و سامان و به فيرودانى كات له قورنان و شهريعهتى نيسلام
قهدهغه كراون و دروست نيبه، سهرنجى نهو نايهتانه نهگهر بدهين نهو راستيهمان بو دهردهكهوى، كه
خواى پهروهردگار فهرموويهتى: **﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ﴾** [النساء 29] واته نهى نهوانهى پرواتان هيناوه سامانهكانتان له نيوانتان به نا رهوايهتى مهخون
مهگهر بازركانى و كرين و فروشتى به دل و رهامهندي له نيوه بيت، نهو پارهو پول و نهوانهش له نيوان
خهكهكهيدا ناوا سهرف دهكرت و به فيرو دهرئ كهواته خوا پي رازى نيبه، يان خوا فهرموويهتى: **﴿وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾** [الانعام 141] واته زيدهروى له سامان و پاره و پول مهكهن چونكه بهراستى
خوا زيده رهوانى خوش ناويت، وه خواى پهروهردگار له سورتهى الاسراء دهفهرمووى: **﴿إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا﴾** [الاسراء 27] واته نهوانهى پاره و پول به فيرو دهنده وهكو
شهيتانهكانن وه شهيتانيش سپلهو كافره به پهروهردگاركهى، وه پيغهمبهريش **(عليه الصلاة والسلام)**
سهبارت به كاتى زيرينمان دهفهرمووى: **(اغْتَنِمْ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ : شَبَابِكَ قَبْلَ هَرَمِكَ، وَصِحَّتِكَ قَبْلَ سَقَمِكَ، وَغَنَّاكَ قَبْلَ فَقْرِكَ، وَفَرَاغَكَ قَبْلَ شُغْلِكَ)** كه نهوهشيان پيشهوا (حاكم) له موستهدرهكهى به ژماره (7846) له
جلدى چوار لاپهړه (341) هيناويتى وه (ابن ابى شهيبه) به ژماره (34319) له جلدى كهوت لاپهړه (77)
هيناويتى وه له سهحيى (الترغيب والترهيب) يش به ژماره (3355) نهو فهرمووده تومار بووه هاتوهوه كه
به سهحيح و هسهن دانراوه، كه پيغهمبهريش فهرموويهتى **(عليه الصلاة والسلام)** پينج شت له پيش
پينجيانهوه به دهرفت وهرگرن: گهنجايهتيهكهت پيش پير بوونهكهت، ژيانهكهت پيش مردنهكهت،
تهندروستيت پيش نهخوش كهوتت، دهولهمهنديد پيش ههژاريهكهت، دهست بهتاليهكهت پيش
سهرقاليهكهت، جا شاعيريش جوانى فهرمووه: **(اغْتَنِمْ فِي الْفَرَاغِ فَضْلَ رُكُوعِ فَعَسَى أَنْ يَكُونَ مَوْتُكَ بَغْتَةً، كَمْ مِنْ صَاحِبٍ مَاتَ مِنْ غَيْرِ عِلَّةٍ وَكَمْ مِنْ سَقِيمٍ عَاشَ حِينًا مِنَ الدَّهْرِ)** له كاتى دهست بهتاليت به قهد خو
چهماندنهوهيهكى بو خواى پهروهردگار نهو پاداشتهى وهربگروه به كارى بينهوه به فيروى مهده كى دهلى
مردنهكهى تو له ناكاو نيبه، چهنده كهس له لهش ساغان مردوون بهيى نهوهى نهخوش بووين وه چهنده
كهس له نهخوشهكان ماوهيهك له ژياندا مابينهوهوه نهمردينه، كهواته دهست بهتاليهكهت بو خوا بهكار بينه
نهچى بو پرو پاگهندهوه كار و نيشى بيشهرعى و گوناوه و تاوان نهنجام بدهى تييدا، لهپهر نهوهى ژيانهكهت

لټپرسینه‌وې له‌سهره، پټغمېهر (عليه الصلاة والسلام) فېرموويې ته له مهيداني حېشر و حېسابدا تۆ ناتواني هېنگاو بنيت، هېتا چوار پرسيارت لڼ نه‌کړيت، يه‌کټک له‌و پرسيارانه‌ی که ده‌فېرمووي لټت ده‌کړئ: (عَنْ عُمَرَةَ فِيمَا أَفْنَاهُ) ته‌مېنی خۆت له‌ چی سهرف کرد؟ توخوا تۆ پروت هېه بلټی نه‌ی خوی پېروهر دگار له‌ پرو پاگېنده‌ی هېلېژاردن؟ له‌ قسه‌ نارېک و نا له‌باراکان؟ له‌ بڼ شېر عېه‌کان؟ له‌ رازېبوون به‌ دۆستايه‌تی کافر و بڼ پروايان، به‌وې که‌وا دینت وازی لڼ بهیندرئ و وه یاسای ده‌سکرد جېبه‌جې بکړئ؟ یان خوی تعالی پرسيارت لټده‌کا: (وَعَنْ شَبَابِكْ فِيمَا أَبْلَاهُ) پرسيارت لټده‌کا گېنجايه‌تیه‌که‌ت هېمووي له‌ چی سهرف کرد؟ له‌وه‌ت سهرف کرد پۆسته‌رات هېلېواسی؟ رسم و وینه‌کان هېلېواسی؟ له‌وه‌ت سهرف کرد که‌وا چېله‌ی لټده‌ی و ته‌ماشای نامووسی خه‌لکی بکه‌ی نه‌گېر نیرینه‌ی و نه‌گېر نافرته و کچیشی ناموسی بڼه‌ماله‌که‌ت ببه‌ی خۆت به‌رچاوکه‌ی بۆ خه‌لکه‌که‌ی؟ به‌دوای درؤ و ده‌له‌سه‌کان بکه‌وی؟ کاری بڼ شېر عې نه‌جام بده‌ی؟ خه‌ریکی رېکلام و نه‌ته‌رنیت و شته‌کانې بۆ پرو پاگېنده‌ی پړوسه‌یه‌کی بېشه‌ر عې؟ وه‌ دېره‌رې مال و سامانه‌که‌شت پرسيارت لټده‌کړئ: (وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَا أَنْفَقَهُ) له‌ مال‌ه‌که‌شی پرسياری لټده‌کړئ له‌کوي و چونی به‌ده‌ست هېناوه‌و له‌چی سهرف کردوه له‌چی به‌کار هېناوه‌، به‌ نه‌ندام پېرله‌مانيتی له‌ پړوسه‌یه‌کی بېشه‌ر عېدا پاره‌ت ده‌سکه‌وت؟ وه‌ له‌ پېناو پرو پاگېنده و کار و بار و قسه‌ی بېشه‌ر عې بۆ پړوسه‌یه‌کی بېشه‌ر عې به‌کارت هېنا؟ هېمووي لټپرسینه‌وې له‌سهره: (وَعَنْ عِلْمِهِ فِيمَا عَمِلَ فِيهِ) نه‌وانه‌ی عېلم و زانستيشيان هېه پرسياريان لټده‌کړئ، نايه‌ کارت به‌ عېلمه‌که‌ت کرد؟ نه‌ته‌زانی یاسا دانهر به‌س (الله) يه؟ به‌س نه‌وه مافي هېه یاسا دابنې و که‌سی تر مافي نييه، بۆ نه‌و مافه‌ت دا به‌ خه‌لکی تر؟ نايه‌ عېلم و زانستيه‌که‌ت بۆ عه‌مه‌لت پڼ نه‌کرد؟ نه‌ترانی خوی پېروهر دگار (جل شهنه) هر نه‌وه خه‌للی خه‌لال ده‌کاو حېرامی حېرام ده‌کا، که‌س بۆی نييه خه‌لاله‌کانی نه‌و حېرام بکات و وه حېرامه‌کانی خه‌لال بکات، بۆچی نه‌و مافه‌ت دا به‌ خه‌لکی تر؟ بۆچی چووی له‌ پال که‌سانیکي دانیشتی که‌وا به‌ دۆستت گرتن خۆشت ويستن لټيان نزیک بويه‌وه وه‌لانت بۆيان په‌یاکرد، کاتیک که‌ خوی پېروهر دگار قه‌ده‌غه‌ی لټکردی عېلمت پڼی هېبوو بۆچی کار و کرده‌وه‌ت به‌ عېلم و زانستيه‌که‌ت نه‌کرد؟ بۆ چوویه‌ ده‌نگدان؟ کاریکی بېشه‌ر عیت کرد له‌ پړوسه‌یه‌کی بېشه‌ر عېدا له‌پړوسه‌یه‌کی مایه‌ پوچی تاقیکراوه‌ که‌ نوشوستی هېناوه‌، به‌ گویره‌ی ژیری و عه‌قلی و واقیعیش هېله‌یه‌ جاریکی تر شتیک چنده جاریک نوشوست بڼی و وه‌ بدوړئ، جاریکی تر سهری خۆتی پڼوه بڼیشینی و به‌ دوايدا بچی، جا به‌رېزان و خۆشه‌ويستان خوی پېروهر دگار (جل شهنه) له‌ مهيداني حېشر و حېسابدا نه‌و لټپرسینه‌وانه‌ دېره‌رې ژيان و ته‌مېن و گېنجايه‌تی و پاره و پولت ده‌کا، که‌ له‌و پرو پاگېنده‌ی له‌کاتی پړوسه‌ی هېلېژاردن و به‌شداريکردن ده‌کړئ، له‌ خوی بترسه‌ نا نه‌وانه‌ بېشه‌ر عین و قه‌ده‌غه‌ن که‌وا نه‌جام ده‌درين.

5- خالټیکی تر له‌ خلیسکانه‌کان و وه‌ خراپیه‌کانی به‌شداريکردنی کاتی پرو پاگېنده‌ی هېلېژاردن و ده‌نگدان ده‌کړت نه‌ویش بریتیه‌ له‌وه‌ی چنده کاریکی بېشه‌ر عې تیدا نه‌جام ده‌درئ، نه‌و کاره بېشه‌ر عېانه‌ی که‌ تیدا نه‌جام ده‌درئ له‌ پرو پاگېنده‌کان، يه‌کټکیان نه‌ویه‌ رازيکردنی خه‌لکی به‌وه‌ی ده‌نگی پڼ بدن، نا نه‌و که‌سه‌ هرکې بڼت و به‌ هر شېوازیکی بڼت، رازيکردنی خه‌لکی به‌هر شېوازیکی بڼت که‌ پشتگیری لټیکېن یان هاتوو چۆکردنېان و ریز لټنانيان و پياه‌لډانيان و نه‌گېر شایسته‌ش نه‌بن نه‌و که‌ساته، نه‌گېر

کافر و بی پرواش بن ئەگەر گوناھکاریشبن، کاتیک بەر بژێرەکە (المرشح) هەکە دەچیتە لایان و وە بەنیازی ئەوێ دەستخۆشیان لێدەکات و ریزیان لێدەن، بۆ ئەوێ تەنھا دەنگەکەێ ئەوان بەدەستبێنیت کە خوای پەرودرگار بەوێ رازی نییە.

خوای پەرودرگار دەفەرموێ: **(يَخْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ)** [التوبة 96] واتە دوو روان سویندتان بۆ دەخۆن تاکو لێیان رازیبین ئەگەر لێیان رازی بوون ئەو بەراستی خوا رازی نابیت لە کەساتیکێ لە فەرمان دەرچوو پیچەوانە کارانی فەرمانەکانی خواو پیچەمبەرەکەێ **(عليه الصلاة والسلام)**، جا ئەوێ رەزامەندی خەلکی بە نا رەزاییەتی خوای پەرودرگار بە دەست بێن، بە دنیاییەوێ خوای پەرودرگار لێی تۆرە دەبێ، پیچەمبەر **(عليه الصلاة والسلام)** فەرموویەتی: **(مَنْ التَّمَسَّ رِضَا اللَّهِ بِسَخَطِ النَّاسِ كَفَاهُ اللَّهُ مَوْنَةَ النَّاسِ ، وَمَنْ التَّمَسَّ رِضَا النَّاسِ بِسَخَطِ اللَّهِ وَكَفَّهُ اللَّهُ إِلَى النَّاسِ)** ئەوێش لە سونەنی (ترمذی) بە ژمارە (2414) هاتوو، واتە ئەوێ بیهوێ رەزامەندی خوا بە تۆرەیی خەلک بخوای ئەوێ خوای پەرودرگار بەسیەتی و وە لەبەر منەتی خەلکەکەێ دەری دینێ و چی بیهوێ بۆی دەکا، وە ئەوێشی کەوا بیهوێت رەزامەندی خەلکی بە دەست بێنیت بە تۆرەیی خوای پەرودرگار بە دنیاییەوێ خوای پەرودرگار دەداتە دەستی خەلکەکەێ کە نازاری بدەن، جا ئەوانەش کەوا بەشداری پرو پاگەندەێ هەلبژاردن دەکەن لەوانەێ بەر بژێر و کاندیدن، هەر دەیانەوێ دلی خەلکەکەێ بەوێ رازی بکەن دەنگیان پێدا، ئەو کەسە باشبێ خراپبێ نا ریکبێ نا لەباربێ لێی وە دەنگ نایەن و دەستخۆشی لێدەکەن کەسەکە هەرکێبێ و چۆن دەنگیان پێدا هیچ لەلایان ئاساییە، وەکو دەروەزە کەریک، ئەوانەێ فێرن دەروەزەێ دەکەن، ئەگەر کەسەکە شتیکێ پێ بدات لێی وەردەگرێ، شتەکە کەمبێ یان زۆربێ، ئەگەر کەسەکە هەرچیبێ و چی بکات چاوپۆشی لێدەکا، لە پێناو بە دەستەنێانی پارە و شتەکەێ کەوا پێی دەدرێ، جا بە داخەوێ ئەوێش ئەو نایەت و حەدیسانە دەیگریتەوێ نابێ کەسی خاوەن بەرزاییەتی و بە شەخسیەت کەسایەتی خوێ بێنیتە ئەو ناستەێ و وە ناوا بپاریتەوێ و شتەکان بە دەست بێنێ پیچەوانەێ شەرعییە.

نەلقەى دەيەم

موسلمانانى بەريز و سەنگين خوشحال و بەختەوهرين پيتان دەگەينهوه بۆ پيشكهشکردنى نەلقەى دەيەم له زنجيرهى هەلبژاردن و دەنگدان له دیدگای قورئان و فەرمووده، لیروە ئیوهمان بەجیهشت باسی چەند خلیسکان و خراپییهکی بەشداریکردنی پرۆسەى هەلبژاردن پيشی ئەوێ بچنە ناو پەرلەمان و دەرچن واتە لەکاتی پرو پاگەندەى، کە گوتمان هەتا نیستا پینچ لەو خلیسکانەو وە لەو خراپیانەمان ژمارد، کە پینجەمیان گوتمان چەند خالێکی لەخۆوە دەگرێ، کە ئەوێبوو پینجەمیان چەند کاری بيشەرعی و گوناح نەنجام دەدریت لە کاتی پرو پاگەندەکان، کە لە نەلقەى رابردوو تەنها بەوێ را گەيشتین باسی خالی یەكەمى ئەو گوناه و تاوان و بى شهرعیانەمان کرد کە لە کاتی پروپاگەندەى وە کۆبونەوهمان بۆ هەلبژاردن نەنجام دەدریت، کە ئەویش رازیکردنی خەلکی بەوێ دەنگی پێدەن بە کاندیدو بەربزیرەكەى، ئەو کەسە هەركى بىت و بە هەر شیوازیك بىت، داواى لێدەكرێ و قەناعەتى پێدەهینرێ دەنگی پێدا، کە ئەوێش بە بەلگەكان ئەوهمان سەلماند کە کاریکی بيشەرعی هەلەیهو وە گوناهە.

6- خالێکی تر لەو گوناه و تاوانانەى کە نەنجام دەدرێ لە کاتی پرو پاگەندەى هەلبژاردن، ئەویش بریتیه لەوێ خەلک کۆدەكریتەوێ بۆ گوناه و بيشەرعییهكان، گوناه و بى شهرعییهكانى لە کاتی پرو پاگەندەى دەكرێ زۆرن، بەس یەكێك لەوان بۆ نمونە وینەكیشان و هەلواسینی وینەكانە، وینەى مروق و کەسەكان بە نیر و بە مێ هەلەدواسرێ پەنا بە خواى پەرودگار، وە بایهى زۆرى پێدەدرێ و ریزی لێدەگیرێ، کە لەسەرەتاو دەتوانین بۆلێن شرک و هاوبەشیش لەوێهەو سەرى هەلدا، هەر وەكو لەسەردەمى نوح پیغمبەرى (على نبينا وعليه الصلاة والسلام) خەلکانیک هەبوون و پیاو چاکبوون و وینەیان داتاشرا، ئەوجا لە پاشان هیدی هیدی لە ئەوێ بۆ ئەوێ پەرستران، لە کۆتایەكەى شرک و هاوبەشى لى هاتەدى.

جا بەلگەو فەرموودهى زۆر هەیه، کە باسی خراپی وینە گرتن و وینە كیشان و هەلواسینی دەكات، ئەگەر نیر و مێ بە یەكەوێ پیاو و ژن وینەكان بكیشن، گوناهەكە مەزنتر و تاوانەكە گەورەتر دەبێ، ئەى ئەگەر بۆو کەسەكە كەوا وینەى لەگەل دەگیرێ، پیاویکی نا مەجرەم لەگەل نافرەتییكى نا مەجرەم؟ هیشتا گوناه و تاوانەكە زیاتر دەبێ و پیکەوێ گوناھبار دەبن، وە ئەوانەى كەوا بەرپرس و وەلى ئەمرى كچەكەو نافرەتەكەشن ئەوانیش دیارە گوناه و تاوانى زۆریان دیتە سەر، کە رینگا دەدەن كچەكانیان یان خیزان و هاوسەرەكانیان بەشداری ئەو شوینانە بكەن، وە لە پاشان وینەیان بكیشرێ لەگەل پیاوو وە نیرینە نا مەجرەمەكان. بۆ نمونە پیغمبەر (عليه الصلاة والسلام) لە یەكێك لە بەلگەكان دەفەرمووئ لە سەحیحى (مسلم) دا هاتوو بە ژمارە (2110)، دەفەرمووئ: (كل مصور في النار يجعل له بكل صورة صورها نفسا تعذب في جهنم) دەفەرمووئ هەموو وینەگریك بۆ ناو ناگرە پەنا بە خواى پەرودگار بەهەر وینەیهك كە وینەى كیشاوە كەس و گیانیکی پێدەكات و پێیهوێ خواى پەرودگار ئەو نەفس و كەسەى دەهینیت گیان و رۆحى داوا لێدەكا پێى ببەخشێ و پێى بدا کە ناتوانی ئەوێ نەشكەنجەو عزابى پێدەدا لە ناو جەهەنەم و دۆزەخ پەنا بە خواى رب العالمین، واتە ئەوانەى وینە دەكیشن، بە تايبەت وینەكیشانى پرو

پاڭه‌نده‌و وه بۆ هه‌لواسين و ننتخابات و هه‌لبژاردن، به دئنيابيه‌وه زۆر تاوانكارن گونا‌ه‌بارن نه‌و فهرمودانه ده‌يانگريته‌وه نه‌گه‌ر موسلمانيش بن، جا ده‌بي خوياني لى دوور بگرن، وينه‌كيشان و رسم گرتن به‌و كه‌ره‌سته‌و نامرازه نوينا‌نه وه‌كو (فوتوگرافى) را جياوازي زاناياني له‌سه‌ره، هه‌نديك زانا پينيان وايه به هيج شيوازيكى دروست نيه، مه‌گه‌ر بۆ زه‌رورات بۆ (مه‌عامه‌لات و نفوس و جنسيه‌و پاسه‌پورټ) و نه‌و شتانه، كه‌سه‌كان نه‌م‌رۆ له ياساو سيسته‌مى عه‌لمانيه‌ت و ديموكراسيه‌تى و وه ئى سه‌رده‌م پيوستيان ده‌بي، ريگا هه‌يه بۆ نه‌وه‌ى به‌كارى بينن و وينه‌كان بگرن و بكيشن، نه‌گه‌رنا بۆيان نيه‌و حه‌رامه، وه هه‌نديكيش ده‌ئين به مه‌رج هه‌لاله "نه‌ويش گونا‌ه‌ى ده‌ره‌وه‌ى وينه‌كيشان و وينه‌گرتنه‌كه‌ى لى نه‌يه‌ته‌جى، له پيناو خه‌ير و چاكه بى يان بۆ (زيكرايات) بى، هه‌لبيش نه‌واسه‌رى، وه له شوينيك به شاراوه‌يى دايندري، وه نير و مى تيكه‌لى يه‌ك نه‌بن، وه پياو هى ناهه‌تان نه‌گري و ناهه‌تيش هى پياوان نه‌گري، وه وينه‌كاني يه‌كتر نه‌بينن" نه‌و خوپاريزيانه كه زۆر زه‌حمه‌ت و قورسيشه ناسان نايه‌ته‌جى، هه‌نديك به كۆمه‌ليك له‌و مه‌رجانه‌وه ريگا دراوى ده‌كهن، كه هيجيك له مه‌رجه‌كانيش به‌و زانايانه‌ى كه مه‌رجيشيان داناوه له وينه‌كيشان و وينه‌گرتن و هه‌لواسيني وينه‌كان، له كاتى پرو پاڭه‌نده‌ى هه‌لبژاردن و ده‌نگدانى سه‌رده‌م نايه‌ته‌جى و وه نايگرنه‌وه، (عه‌لى بن ابى طالب) (ره‌زاو رحممه‌تى خواى لاييت) بۆمان ده‌گريته‌وه گوتويه‌تى: خواردنم ناماده‌كردبوو بۆ پيغه‌مبه‌رى خوا ﷺ، پيغه‌مبه‌رى خوا بۆ بانكرد، كه پيغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) هات له ژوره‌وه وينه‌ى بينى گه‌رايه‌وه، گوتم: نه‌ى پيغه‌مبه‌رى خوا ﷺ داىك و باوكم فيداتب، نه‌وه چيبوو بۆ گه‌رايته‌وه؟ پيغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) فهرمووى: (ان في البيت ستر فيه تصاوير، وان الملائكة لا تدخل بيتا فيه تصاوير) نه‌وه پيشه‌وا (نسائي) له سونه‌نه‌كه‌ى به ژماره (5351) هيناويى و سه‌حيحه، واته پيغه‌مبه‌ر فهرمووى (عليه الصلاة والسلام) به‌راستى له ماله‌كه‌ت په‌رده‌يه‌ك هه‌يه وينه‌ى تيدايه، به‌راستى فريشته ناچيته مائيكى وينه‌ى تيدايت، مه‌به‌ست پيى نه‌و فريشته‌ه‌ى كه‌وا خه‌ير و چاكه‌ن و به‌رگري له كه‌س و موسلمانه‌كان ده‌كهن، به‌لام فريشته‌ى نوسيني تاوان و گونا‌هه‌كان و كار و كرده‌وه‌كان، نه‌وانه ناماده‌ ده‌بن و ده‌چن، وه فريشته‌ى رۆح كيشان و گيان كيشان له كاتيك كه‌سيك نه‌جه‌لى هاتبيت، نه‌گه‌ر وينه‌ش هه‌لواسراييت و هه‌بي ده‌چن بۆ نه‌و شوينه‌ى وه‌كو زانايان فهرموويانه، نه‌گه‌ر وينه‌كه به دئنيابيه‌وه شه‌رعيي گيانله‌به‌ر نه‌بي، ناساييه هه‌لواسيني وه‌كو دار و دره‌خت و شاخ و داخ و نه‌و بابته‌ شتانه، به‌س نه‌و وينا‌نه‌ى له پرو پاڭه‌نده‌ى هه‌لبژاردن هه‌لده‌واسرين، وينه‌ى گيانله‌به‌رن وه ريزيشيان لى ده‌گري، وه نه‌و كاته‌ى به دئنيابيه‌وه خواى په‌روه‌ردگار تو‌ره ده‌بي، وه خه‌شم ده‌گري، وه نارازيه‌يه له‌و ولا‌ت و شوين و جيگا‌و لايه‌ن و كه‌سانه‌ى كه نه‌و كاره بيشه‌رعييه‌ى نه‌نجام ده‌دن و ده‌يكه‌ن په‌نا به خواى په‌روه‌ردگار.

7-يه‌كيكى تر له‌و خراپيانه‌ى، خه‌لك كۆده‌كريته‌وه له كاتى پرو پاڭه‌نده‌ى هه‌لبژاردن، له‌سه‌رده‌ماكانى نيمه‌دا كه بيشه‌رعين، نه‌ويش نه‌وه‌يه تيكه‌لكردنى نير و مى و ژن و پياوه‌كان و ژه‌ندى موسيقاو گۆرانى گوتن و ته‌ماشاكردنى نا شه‌رعى و هه‌تا دوايى.

نهگەر تهماشای نهو هوّل و گورهپانانه بکهین و بدهین که سهرنجیان بدهین ههلبژاردنی تیدا دهکری سهرتاپا کار و قسهی بیشهرعی و گوناھی تیدا دهبیسترئ و دهبیندرئ، کهسی موسلمان دهبی خوی له قسهی بی سوود و خراپ بیاریزی، نه دهبی بیانکات و نه دهبی گویشیان بو بگریت، وهکو خوی پهروهردگار دهربارهی پروادارانئ راستهقینه دهفهرمووی: **﴿وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ﴾** [القصص 55] واته نهگەر کهسه پروادار هکان له نهگهری نهو هی که گوئیستی جوین و قسهی بیکهک بوبان له کافرهکان گویشان بو نهدهگرت و دهیانگوت گوئی بو ناگرین و دهلین نیمه به ریگای خومان و کار و کردهو هی خومان بو خومان وه نیوهش کار و کردهوهکانتان نهی کافر و بیپروایهکان بو خوتان و گوناهاکهی لهسهر خوتان سهلامتان لهسهر بیت نیمه نافامیهت و نهقام کارانمان ناویت، لهو هی دهردهکهویت که پروادار پاپهندی پروگرامی خویوه بهشدار نابیت لهو شوینانهو گوی ناگری بو نهو قسانهی کهوا بیشهرعین و بینرخن و وه گویشان پینادات، وه له نایهتیک تر خوی پهروهردگار فهرموویهتی: **﴿وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا﴾** [الفرقان 72] خوی پهروهردگار دهفهرمووی نهوانهی کهوا پرواداری راستهقینه یهکیک له وهسف و سیفتهکانیان نهویه که شایهتی به درو نادهن و لهو کوپ و کوپونهوانه ناماده نابن که شایهتی به دروو قسهی بیشهرعی تیدا نهجام دهریت نهگەر بهلای خراپهکاراندا رویشتن پشتیان تیدهکهن و به خراپهکانیان رازی نابن وه ریزی خویان دهگرن و دور دهکهونهوه لنین. جا **﴿لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ﴾** زانایان فهرموویانه: دوو مانا دهگریتهوه، هندیک به مانای نهو هی دهلین واته ناماده نابی له شوینی گونا و تاوانهکان، هندیکیش دهلین به مانای نهو هی دی کهوا گهواهی و شاهیدی خراپه درو نادات بهسهر هیچ کهس و بو هیچ کهسیک، بهلام دهوانین بلین ههردوو رایهکان راست و تهواون دهیگریتهوه وهکو هندیک له زانایان فهرموویانه، واته نه ناماده دهین له شوینی گونا و تاوان و خراپهکان، نه شاهیدی به دروش ددهن بو هیچ کهس و لهسهر هیچ کهسیک. له پاشان گهر سهرنجی نهو گورهپان و شوینانه بدهین دهبین به پیچهوانهی فهرمانی پیغمبهری پیشهوا **(عليه الصلاة والسلام)** و وه ژیاننامهکهی و ههلسوکهوتهکانی دهکری و نهجام دهریت له کاتی پرو پاگهندهی ههلبژاردن، بو نمونه کاتیک نیر و می تیکهل یهک دهکری کاریکی بیشهرعییه له دیدگای قورنان و فهرموودهی پیغمبهر **(عليه الصلاة والسلام)**، وه تهماشاکردنی کچ و کورهکانی نا مهحرهم تاوان و گوناها، کاتیک کهوا پیغمبهر **(عليه الصلاة والسلام)** له یهکیک له جارهکان له فهرموودهی سهحیح هاتوه که له سونهی (ترمذی) سهحیح به ژماره (885) کاتیک (فضل)ی ناموزای پیغمبهری **(عليه الصلاة والسلام)** کوپی (عباس)ی (رضی الله عنهما) له گهلیدا بوو، کاتیک نافرهتیک هات پرسیری له پیغمبهر کرد **(عليه الصلاة والسلام)** له پرسیری شهرعی و دهربارهی هج، نهوهبوو پیغمبهر **(عليه الصلاة والسلام)** سهر و ملی (فضل)ی کوپه مامی سورندهوهو لایدا بهسهر نهو نافرهتهیهوه ههتا تیک نهروان، کاتی کهوا پرسیر له پیغمبهری کرا **(عليه الصلاة والسلام)** نایه نهی پیغمبهری خوا **(عليه الصلاة والسلام)** بو وات کرد له کوپه مامهکهت (عباس) که پرسیری لیدهکهن، دهفهرمووی: **(رأيت شابا وشابة يمشيان، فلم آمن عليهما الشيطان)** فهرمووی من دوو گهنجم بینی گهنجیکی نیر و گهنجیکی می دهرویشتن، من نهمین نهبووم له شهیتانهوه بهسهریانهوه واته توشی تاوان

و گونا هیان نهکات و نهیهیشت تهماشای یهکتر بکهن، جا نهوهی ناموسی به جوانی نهپاریزی به دنلیاییهوه و کهمتهر خهم بیت له پاراستنی ناموسهکهی لایهنی کهم بیدهنگ بیت لئی له کاتی خو خستنهروی کچ و خوشک و هاوسهر و دایک و ههر کهسیک که نهو لئی بهرپرسه له ناموسهکانی و له نافرته مهحره مهکانی، وه کهسی نا مهحره له پیاوان که تهماشای بکهن و لهگهلیان تیکه ل بئ تهناهت له شاشه ی کهنالهکانیش بیت، زانایانی سهردهم فهرموویانه پشکی (دهیوئیهت) و (بیغیرهتیایهتی) به بهر دهکهوی، که پیغهمبه (عليه الصلاة والسلام) فهرموویهتی: (ثَلَاثَةٌ قَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَنَّةَ) سئ کهس ههن خوی پهروهردگار به ههشتی لهسهریان حهرام کردوه یهکسر ناچه بههشت (مُذْمَنُ الْخَمْرِ) نهوهی لهسهر عارهق خواردنهوه بهردهوام بئ و لهسهریهوه بمرئ بهبئ توبه (والعاقب) وه نهوهی دایک و باوکی خوی عزیهت بدات (والدیوث) وه نهو کهس و پیاوهش کهوا (دهیوئ) و (بیغیرهته).

دهیوئ و بیغیرهت کییه؟

پیغهمبه (عليه الصلاة والسلام) فهرمووی: (الذي يُقَرُّ في أهله الخبث) واته نهوهی خوی بیدهنگ دهکا زانایان فهرموویانه لهو نافرتهتانهی که نهو وهلی نهمریانه خوشکیتی دایکیتی یان کچیتی یان هاوسهریتی له پیسی و خراپه و بهدرهوشتی چاو پوشیان لی دهکا، نهوهش (نسائی) له سونهنهکهی به ژماره (2562) هیناویتی و سهحیحه وه پیشهوا (أحمد) یش له موسندهدهکهی به ژماره (5372) هیناویتی و توماره، (دهیوئ) له (حاشية السندی) لهسهر سونهنی (نسائی) هیناویتی و زانای بهریزی خاوهن حاشیهکه دهفهرمووی: (الديوث الذي لا غیرت له على اهله) واته (دهیوئ) بریتییه لهو کهس و پیاوهی که غیرهتی نییه لهسهر خیزان و کهس و کارهکهی و ناموسیان، جا چهند کهس دهبینین کچهکانی خیزانهکانی خوشکهکانی دهچن بهشداري دهکهن لهو گورهپانانه بهبئ منهتانه، وه کور و پیاوانی لینه تهناهت دهگیردیرتهوه و وه رووشی داوه به بهلگهی واقیعیش که زوریک له گهنجهکان نهوانهی حهزیان به رابواردنه یان (نارهزویان دهجوئی) تهنها بو نهوهی دهچن دهلین کاتی نمایش کردن و خو نمایش کردنی کچهکانه وه خو بویه کردن و جوان کردنیانه، دهیانبینین و دلمان دادهکهوی و ههر یهک لهوی کهسیکیان ههلبژیرئ و پهیهوهندی لهگه ل دروست بکات، کهواته پهنا به خوی پهروهردگار نهو گورهپانانه گورهپانی گونا و تاوان و خستنهروی ناموس و وه خستنه مهترسی داریتی کردنی ناموسهکانه و وه لهویوه چهندین گونا و تاوانی نهوهای لی نهنجام دهدرئ و لی بهدی دی.

8-یهکیکی تر لهو بیشهرعیانهی له کاتی کوبونهوهی پرو پاگهندهو بهشداریکردن له پروسهی ههلبژاردندا دهکری، نهویش نهویه قسهی گهوره و بهلینی ساختهو دروو بهکار هینانی دهقه شهرعیهکان له جگه له شوینی خویان، نهو کاندیدانهو لایهنگرهکانیان و وه لایهنهکانیان و بهر پرسهکانیان زور جار دهر دهکهون لهو گورهپان و شوینانه، نهو کاتی پهلهوانیتی خویان به دیار دهخن و به خویاندا ههلهلین که له رابردوو باسمان کرد، له پاشان قسهی نهشیاوو بیشهرعی جار وهیه بهسهر زمانیاندا دیت یان کار و کردهوهی بیشهرعی نهنجام دهدرئ و یان دهیکهن و یان به دیاریانهوه لئی بیدهنگ دهبن، نهوجا یهکیکیش لهو شتانه بهلینی زور گهوره گهوره به خهکی دهن که خاوهن بهلینهکانیشیان نابن لهو کاتهی کهوا دهر دهچن،

وهكو زورجار دهبيسترئ و گويمان لييان دهبي دهلئين چاكسازى دهكهين پاكسازى دهكهين بو گهجهكان نايندهى گهش و ژيانى خوش دابين دهكهين حوكمى خوا دهچهسپينين، به تاييهت نهوانهى كهوا پاشگرى نيسلاميان به خويانهوه لكاندوه پر به دهميان لهو كاتهدا وا دهلئين، زور جار بو ههلهتاندنى خهلكانيكه كهوا دين و نيسلاميان خوشدهوئ و يان موسلمانن دهلئين حوكمى خوا دهچهسپينين و پهيرهوى ليندهكهين، زورى تريش له قسهو گوتهكان له شيعار و دروشمهكان كه بهرزى دهكهنهوه وه بهلئين و وهعهدهكان كه دهيدن به خهلكى.

جا قسهكانيان بهلئى سهرهنج راکيشن! جار وهيه زاق و بریقن، بهلام نهگهر سهرنجى تهواوى ليندهيت و ماوهيهك نارام بگرى لهسهرى، بۆت دهر دهكهوئ كه قسهكان له شوئينى خويان نين و وه خوشيان زوربهيان به بيانوى جوړاو جوړ نهو كاتى كه دهيهيننهوه بروايان پيى نيهو وه پهيرهوى لئ ناكهن و وهعدو بهلئينهكان ناهيننهجئ، نهگهر پيشيان دهلئى بوچى ناهيننهجئ؟ نهو كاتى دهيهها بيانويان ههيه، دهلئين چى بكهين؟ ريگامان پينادهن ريگريمان ليندهكهين كارهكه نابئ، نيمه باشتر دهرانين ناوامان كرد له نهينى نهگهر له روالهت ديار نهبئ. جا دهبي خهلكى بهراستى عهقلئ ههبيت و بهكارى بخات و چهند پرسياريك دهربارهيان بكات و وه سهرهنجيان بدات:

1- بلئ نهو نهندام و لايهناهى نهو قسانهيان پيمان گوت نايه له خويان هاتوته جئ؟

2- سهرهتا سهرهنجى بده لايهن و كانديدهكه وه كهسهكان و بهرپرسهكانيان، نايه له نيو لايهنى خويان و يان له نيو خاوو خيزانيانداو لهناو دهورو بهريانداو لهگهئ نهواندا قسهكانيان لئ هاتوتهجئ؟

3- نايه چاكن پاكن تاوهكو بلئين چاكسازى دهكهين و پاكسازى دهكهين؟

4- نايه تا چهند لهناو پارت و لايهنهكهين و يان خيزان و مالهكانيان و دهورو بهريان نهخشهيان ههبووه نايندهى خويان و مال و منداليان دابينكردوه؟

5- به دنياييهوه دهبي سهرنجيان بدهين و پرسيار بكهين، نايه تا چهند حوكم و فهرمانى خويان جيبهجئ كردوه، ههم له خودى كهسى خويان و وه ههم له خيزان و مندالهكانيان و له دهورو بهريان و له نيو لايهن و پارت و كومهلهكهين؟

نهوجا نهگهر كهسيك بوخوى نهبي بو خهلكى به دنياييهوه هيجى پيناكرئت و وه ناشتوانيت هيجى وا بكات، وهكو خواى پهروهردگار فهرمان به نيمه دهكا سهرتا خومانان لهسهره وهكو تاك، نهوجا دهورو بهره نزيكهكهى خومان و هيدي هيدي وهكو بهرديك كه نهيهيته ناو كومه ناويكى بازنهى يهك بهدواى يهك به خويهوه دروست دهكا به دهورو بهرى ناوا هيدي هيدي دهروات كهسانى تر نهركيان دهكهويته سهرت، كهوا چاكيان بكهى و پاكيان بكهى و بياهنهيته سهر ريگاوا ناموزگاريان بكهى، خوا دهفهرموئ: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَبِئْسَ بَٰرِعًا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ** [المائدة 105] واته نهى نهوانهى نيماننان هيناوه خوتانتان لهسهره واته خوتان رينمويى بكهن و وهريبگرن و وه پي بگهينن و پروادار بين و به دواى هيجيكي تر له جگه له نيسلام نهكهون وه

نه‌گهر هیدایهت و رینمویتن بوو زیانتان پښ ناگه‌یه‌نیت گومرایي نه‌وه‌ی گومرا بووه وه گهرانه‌وه‌ی ههمووتان بولای خواجه هه‌والتان پی‌ده‌دات به‌وه‌ی که کردووتانه، جا له‌وه‌ی دهرده‌که‌وئ ههر تاکیکی موسلمان سهره‌تا خوی له‌سهره پی‌بگه‌یه‌نی و ته‌وحید و خوا به‌یه‌ک‌گرتن وهر بگړئ و کوفر بکا به طاغوت و وه پشت بکاته شرک و هاوبه‌شی و وه پابه‌ندبئ به‌فرمانه‌کانی خواو پی‌غه‌مبه‌ری پیشه‌واو (عليه الصلاة والسلام) په‌یره‌وی بکا له‌قورن‌ان و له‌فرمووده‌ی نه‌وه‌ی له‌سهره، نه‌وجا ده‌په‌رینه‌وه‌ی بؤ که‌سه‌نزیکه‌کانی خوی، نه‌گهر باوکه‌ بؤ منداله‌کان و هاوسه‌ری (خیزانی) وه نه‌گهر که‌سیکی تره‌ به‌رپرسه‌ له‌ ههر شوی‌نیکی بؤ نه‌وانه‌ی له‌ ژیر ده‌ستی نه‌ودان و له‌ ژیر فرمانی نه‌ودان، نه‌وجا به‌ره‌ به‌ره‌و هیدی هیدی زیاد ده‌کا بازنه‌ی بانگه‌وازی و پی‌گه‌یاندن و وه تی‌گه‌یاندن، نه‌وجا له‌ پاشان‌ خوی په‌روه‌ردگار له‌ نایه‌تیکی تر ده‌فرمووئ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾ [التحریم 6] خوی په‌روه‌ردگار فرمووی نه‌ی نه‌وانه‌ی پرواتان هیناوه‌ خوتان و خیزان و منداله‌کانتان بپاریزن له‌ ناگر که‌ هه‌ل‌گیر سینهره‌که‌ی و گلپه‌ پی‌ده‌ره‌که‌ی ناگره‌که‌ خه‌ل‌که‌که‌و به‌رده‌کانن فریشته‌ توندو تی‌زه‌کان سه‌رپه‌رشتیان ده‌که‌ن وه سه‌رپه‌رشتیاری نه‌و ناگره‌ن که‌ سه‌رپی‌چی فرمانه‌کانی خوا ناکه‌ن له‌ فرمان پی‌کراوه‌کانیاداو نه‌وانه‌ی خوا فرمانی پی‌کردوون وه نه‌وان ده‌ستبه‌جئ فرمانه‌کان ده‌که‌نه‌ کار و جیبه‌جی ده‌که‌ن نه‌وه‌ی فرمانیان پی‌کراوه‌، که‌واته‌ له‌وه‌ی دهرده‌که‌وئ که‌سه‌کان له‌ نیو نه‌و پارت و لایه‌ن و کومه‌لانه‌ نه‌گهر نیسلا‌مییان به‌ خویان لکاندووه‌ پیش ههمو که‌سیک ده‌بئ نیسلام په‌یره‌و بکه‌ن له‌ خودی خویاندا، نه‌وجا له‌ پاشان له‌ خودی مال و منداله‌کان و ده‌ورو به‌ره‌کانی خویاندا له‌نیو کومه‌ل و تاقمی خویاندا چاکسازی بکه‌ن پاکسازی بکه‌ن حوکی نیسلام جیبه‌جئ بکه‌ن، وه نه‌خشه‌ ری‌گیان هه‌بئ بؤ ناینده‌ی باش و پابه‌ندبن پی‌یه‌وه‌ نه‌گهر وایان کرد نه‌وجا خه‌ل‌ک نه‌وه‌ی قبوله‌و ته‌ماش‌ا ده‌کات و وه ئومیدی پی‌یان دروست ده‌بئ که‌ شتی تر بؤ خه‌ل‌کی تر بکه‌ن له‌ ری‌گیه‌کی شهرعی نه‌ک له‌ ری‌گای هه‌ل‌بژاردن و کاریکی پی‌چه‌وانه‌ی قورن‌ان و فرمووده‌ و وته‌ی زانیانی پیشین، وه پی‌غه‌مبه‌ری پیشه‌واش (عليه الصلاة والسلام) فرموویه‌تی که‌ له‌ سونه‌نی (ابن‌ ماجه‌) ی هاتووه‌ به‌ ژماره‌ (1977) له‌ هی (ترمذی) ش به‌ ژماره‌ (3895) که‌ سه‌حیحه‌، فرموویه‌تی: (خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ، وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي) واته‌ چاکترینتان چاکترینتانه‌ بؤ خیزان و منداله‌کانی، وه منیش چاکترینتانم بؤ خیزان و منداله‌کانم. جا نه‌گهر سه‌رنجی زوربه‌ی کاندیده‌کان بده‌ین بؤت دهرده‌که‌وئ که‌وا به‌ خویان و مندال و خیزانه‌کانیان چاک و پاک نین، وه پاپه‌ند نین به‌ فرمانه‌کانی خواو پی‌غه‌مبه‌ری پیشه‌وا (عليه الصلاة والسلام)، ههم له‌ بیرو باوهر و خوا به‌یه‌ک‌گرتن و کوفرکردن به‌ طاغوت و دوورکه‌وتنه‌وه‌ له‌ هاوبه‌شی، وه ههم له‌ هه‌ل‌سوکه‌وتیان له‌گه‌ل‌ خویان و ده‌وره‌به‌ریان وه له‌گه‌ل‌ چین و تاقم و کومه‌ل‌ه‌کان، وه ههم له‌ جلو به‌رگ و کرین و فروشتن و خویندن و زانستی و هتد... هی‌چیک له‌وانه‌یان زوربه‌ی جاران به‌ گویره‌ی سه‌د له‌ سه‌دی فرمانه‌کانی خوی په‌روه‌ردگار و پی‌غه‌مبه‌ری پیشه‌وا نییه‌ (عليه الصلاة والسلام). چه‌نده‌ها گوناوه‌ و تاوان و هه‌ل‌ه‌و که‌م و کورتیان لی‌ ده‌بیندرئ، جا نه‌گهر که‌سیک بؤخوی هی‌چ نه‌بئ و نه‌توانی کاریگه‌ری له‌سه‌ر خوی و خیزان و منداله‌کان و نه‌و تاقم و کومه‌ل‌ه‌ی له‌ نیویدا ده‌ژی و له‌ به‌ر ده‌ستی خویته‌ی هه‌بیت، چؤن ده‌توانی چاکسازی و پاکسازی و رینمویی خه‌ل‌کی بکات؟ نه‌وه‌ی ده‌یل‌ن ته‌نها قسه‌ی

خوښ و بهلن و ساختهو ناراستی و زاق و بریقه، به دنیاییهو به بڼه‌مایه و له راپردووشدا نه‌وه ته‌جروبه کراوه و درکه‌وتووه، جا خوی پ‌روهر دگار سه‌بارت بهو بهلن و عه‌ده‌دانه‌ی که ددری و نایه‌نه‌جی ف‌رموویه‌تی: ﴿وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْفُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ﴾² خوی پ‌روهر دگار سه‌بارت بهو بهلن و عه‌ده‌دانه‌ی که ددری و نایه‌نه‌جی د‌ف‌رموویت نه‌ی پرواداران و‌ف‌ادارین و نه‌مه‌ک دارین به‌رامبه‌ر به بهلنه‌کانتان نه‌گ‌ر بهلننتان دا و هه‌لی مه‌وه‌شیننه‌وه نه‌و سویند خواردن و یان بهلنه‌کانتان له دوی نه‌وه‌ی پ‌یداگریتان له‌سه‌ری کردووه که بیهیننه‌جی هه‌لی مه‌وه‌شیننه‌وه که به‌راستی خوی پ‌روهر دگارتان له‌سه‌ری کردیته له نیوان و خوټان و خه‌که‌که‌ی به شاهید و به که‌فیل بویان بیننه‌جی به‌راستی خوا د‌زانی نیوه چی ده‌ک‌ن، و پ‌یغه‌مبه‌ریش ف‌رموویه‌تی (عليه الصلاة والسلام) (آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ ، وَإِذَا أُؤْتِمِنَ خَانَ) که له سه‌حی (البخاري) به ژماره (33) و (2682) تو‌ماره و له سه‌حی (مسلم) یش به ژماره (59)، واته نیشانه‌کانی دوو روو سیان (نه‌گ‌ر قسه‌ی کرد درو بکات، نه‌گ‌ر بهلنی دا نه‌یهیننه‌جی، نه‌گ‌ر نه‌مانه‌ت و راسپارده‌ی پ‌ی راسپاردا نپاک‌ی تیدا بکات).

جا زور جار دهلن نه‌و د‌نگدانه شاهیدییهو نابی بیشاریته‌وه به تایب‌ت سه‌رکرده‌کان و لایه‌نگره‌کان و به‌ناو بانگ‌خوازه‌کانی که له‌گ‌هل نه‌و لایه‌ن و تاقم و کومه‌لانه‌ن و یان سوژدارن بویان له کاتی پرو پاگ‌نده‌کان دهلن دروست نابی تو د‌ه‌بی شاهیدی بده‌ی بو که‌سی چاک، نه‌گ‌ر نا له قیامت لیت د‌ه‌پر‌سینه‌وه به په‌نجه‌ی شاهیدومانی، که نه‌وانه هیچیان له‌گ‌هل قورئان و ف‌رمووده تیک ناکاته‌وه، که نه‌و نایه‌ته‌ی د‌خویننه‌وه ﴿وَلَا تَكُونُوا الشَّاهِدَةَ وَمَنْ يَكُنْهَا فَإِنَّهُ انَّمْ قَلْبُهُ﴾³ دهلن شاهیدییه‌کانتان مه‌شارنه‌وه نه‌وه‌ی بیشاریته‌وه نه‌وه د‌لی گونا‌ه‌کاره و نه‌خو‌شه. جا شاهیدی له شه‌ریعه‌تی نیسلامدا نه‌گ‌ر سه‌رنجی فیهی نیسلامی بده‌ی چوار چیوه‌و بازنه‌ی بو دائراوه چه‌ندین مه‌رجی هه‌یه، نه‌و که‌سه کی شاهیدی د‌داو له چ کاتی‌کدایه و شاهیدییه‌که‌ی چون لی و‌ر ده‌گیری هیچی تیک ناکاته‌وه به د‌نیاییه‌وه له‌گ‌هل د‌نگدان و وه له‌گ‌هل پر‌وسه‌ی هه‌ل‌بژاردن و د‌نگدانی نه‌و سه‌رده‌مه‌ی خو‌مان، جا هه‌ر خراپه‌و کاریکی ناشیاو له نه‌ندام و لایه‌نی خو‌یان ببینن به د‌نیاییه‌وه چاو پ‌وشی لی ده‌ک‌ن و وه بو‌ی پینه‌ ده‌ک‌ن، و نه‌گ‌ر بچو‌کترین هه‌له‌و که‌م و کورتیش له به‌رامبه‌ره‌کانیان نه‌وانه‌ی که‌وا لیان رازی نین و قسه‌یان له‌سه‌ر ده‌ک‌ن ببینن نه‌وه لی‌ی گ‌ه‌وره ده‌ک‌ن و وه پ‌ی دل‌خو‌ش د‌ه‌بن و ه‌لاوی ده‌که‌نه‌وه‌و زیاتر به دوی عه‌یب و عاریدا ده‌چن، که نه‌وه تیک ناکاته‌وه به د‌نیاییه‌وه له‌گ‌هل ری‌بازی خوی پ‌روهر دگار و پ‌یغه‌مبه‌ری پ‌یشه‌وا (عليه الصلاة والسلام) و وه پ‌یچه‌وانه‌که‌یه‌تی.

² سورة النحل آية: 91

³ سورة البقرة آية: 283

نہلقہ یازدہم

موسلمانانی به‌رێز و سه‌نگین خوش‌حال و به‌خته‌وه‌رین پێتان ده‌گه‌ینه‌وه‌ بۆ پێشكه‌شکردنی ئەلقه‌ی یازده‌هه‌م له‌ زنجیره‌ی هه‌لبژاردن و ده‌نگدان له‌ دیدگای قورئان و فهرمووده، له‌ویوه‌ بچ‌رانده‌مان له‌ ئەلقه‌ی رابردوودا له‌ خراپه‌یه‌کانی که‌ گوتمان چه‌ندین خراپه‌ی لێ ده‌که‌وێته‌وه‌و چه‌ندین تاوان و بێشه‌ره‌ی و خلیسکانی لێ ده‌که‌وێته‌وه‌ کاتی پڕو پاگه‌نده‌ی هه‌لبژاردن پێشی چوونه‌ ناو په‌رله‌مان، نه‌وجا یه‌که‌یک له‌و خالانه‌ی که‌وا هاتینه‌ سه‌ره‌ی له‌ کۆتا خالی هه‌لخلیسکان و وه‌ خراپه‌یه‌کانی پێش چونه‌ ناو په‌رله‌مان و ئەندامی‌تی بوون. گوتمان ئەه‌ویش ئەه‌ویه‌ که‌ بریتییه‌ له‌وه‌ی چه‌ندین کاری بێشه‌ره‌ی و گوناوه‌ی تێدا نه‌ه‌نجام ده‌درێت:

- يهک له‌وان رازيکردنی خه‌لکی به‌وه‌ی ده‌نگی پي‌بده‌ن و نه‌و که‌سه هه‌رکي بي‌ت ده‌يانه‌وي.
- وه يه‌کي‌کی تر له‌وان خه‌لک کو‌کردنه‌وه بو‌ گونا‌ه و بي‌ شه‌ر عيه‌کان، نه‌وه گوتمان وه‌کو وي‌نه‌کيشان وه تي‌که‌لي نير و مي‌ وه يه‌کتر بينيني بي‌شه‌ر عيه‌انه‌ی نيرينه‌و مي‌ينه، له‌و شو‌ينه‌انه که‌وا رووده‌دات و به‌لگه‌کانمان له‌سه‌ري هينايه‌وه، وه گوتمان قسه‌ی گه‌وره‌و به‌ليني ساخته‌و درو زورجار ده‌درئ له‌وي و وه ده‌قه شه‌ر عيه‌کان له‌ جگه‌ له‌ شو‌يني خو‌يان به‌کار ده‌هيندري‌ن وه‌کو ده‌لئ‌ن ده‌نگدان شاه‌يديه‌و نه‌گه‌ر شاه‌يديت نه‌دا له‌ قيامه‌تدا يه‌خه‌ت ده‌گرين و تاوانبار وه ده‌بي نه‌وانه‌مان باس‌کرد و روونمان کرده‌وه.

9- ئهوجاره ديين يهككى تر لهو خراپى و بيشهر عيانەى كهوا لىي دهكهوئتهوه له كاتى خهلكى كو دهكرئتهوه و وه له كاتى پرو پاگهندهى ههلبژاردن پيش چونه ناو پهڕلهمان، ئهويش بهر بژير كردن و كانديد كردنى نافرهتانه.

به دُنیاييیه وه له ئيسلامدا ئافرهت وهكو ئافرهت ته ماشا كراوه و كار و ئهر كه كاني بۆ دانراوه و مافه كاني پاريزراوه، وهكو خواي پهروه ردگار ئهوي بهديهيناوه و بۆي داناوه دهبي هم ئافرهتان و هم پياوه كانيش پيئوه رازيبين و بۆي ملكه چ بن و وه ئافرهتان به رازيبونهوه جيبه جي بيكه و وه داواي تهنها ئه و مافانه بكه و كه خوا پي داون، وه پياوه كانيش به ملكه چ بوونهوه ئه و مافانه ي خوا پي داون بويان جيبه جي بكه و دهسته بهر بكه و وه مافيان پيشيل نهكه و. وه كاري بهريوه بردني دهسه لاتي گشتي به دُنيايييه وه له لاي زوربه ي ههره زوري زانايان ئيختيلاف و جياوازيه كي يه كجار كه مي تيدايه، ئه و يش زانايه كاني تر فهرموويانه و به لگهيان به هيزتره حيسابيان بۆ ئه و راو بۆچونه نه كرده، ده ئين دهسه لاتي گشتي و ويلايه عامه نادرېته دهستي ئافرهتان وهكو (سهروكايه تي و دادوه ري و هتد)، چونكه ئافرهتان خواي پهروه ردگار به دُنيايييه و به اشتري زانييه ئه و كار و بارهيان ته و او پي هه لئه سوړي و ئهر كه كه زور قورسبي له سهريان و وه ئاسان نه بي بويان، به لگه كان وهكو سه ره تا ده ئين به به لگه ي ئه و ه ي:

1-به دريژايي ميژووي دهسهلاتي سهردهمي پيغهمبره وهو (عليه الصلاة والسلام) خليفه راشيدهكان (أبو بكر و عمر و عثمان و علي) (خوا له ههموويان رازي بيت) و وه پيشينياني چاك به تيكر (رحمته تي)

خوایان لیبیت) کاری گشتی و فرمان رهوایهتی گشتیان به نافرەتان نه‌داوه، که باشت‌ترین نافرەتانیشتیان له نیودا هه‌بووه هه‌م له زیره‌کی و دانایی و زانستی و عیلم و وه له ته‌قواو پاپه‌ندییه‌وه.

2- خالیکێ تر بۆ به‌لگه هینانه‌وه نه‌و فه‌رمووده‌ی پیغه‌مبه‌ره (عليه الصلاة والسلام) که ده‌فه‌رمووی: (لَنْ يُفْلِحَ قَوْمٌ وَلَوْ أَمَرَهُمْ امْرَأَةٌ) له سه‌حیحی (البخاري) هاتووه به ژماره (4425) وه له شوینیکی تر هه‌ر له سه‌حیحی (بخاري) به ژماره (7099) نه‌و فه‌رمووده تو‌مار بووه، واته سه‌رکه‌وتوو نابن نه‌و که‌سانه‌ی که نافرەت ده‌که‌نه به‌رپرسی کار و باره‌کانیان، مه‌به‌ست پیی کار و باری گشتیه‌ نه‌گه‌رنا نافرەت له ماله‌وه به‌رپرسه، خوای تعالی به‌رپرسی ماله‌وه‌ی پێداوه ئی مندالی ئی خوی ئی پیاوه‌که‌ی ئی مال و سامانی پیاوه‌که‌ی و راگرتی و پاراستی له‌وه‌ی نه‌رکی له‌سه‌ره‌و وه له نه‌ستویه‌و وه به‌رپرسایه‌تی پێدراو. جا زۆر جار کاندید بوونی نافرەت و ژنه‌کان به دنیاییه‌وه ناکۆکی و کێشه‌ی خیزانیشتی لیکه‌وتوته‌وه‌و ده‌که‌وتیه‌وه له ولاتان و له شوین و ولاته‌که‌ی خوشمان، مه‌گه‌ر که‌سوکاری نه‌و نافرەته لایه‌نگه‌رین یان نه‌ندام بن له‌و کۆمه‌ل و پارتیه‌ی که نافرەته‌که‌ی خوی بۆیان کاندید کردووه یان له‌سه‌ر لیستی نه‌وان به‌رپێژیه‌. جا زیانی به‌د نابروی و بێشه‌رمیشتی لێده‌که‌وتیه‌وه بۆ نافرەته‌که‌ی به دنیایی، وا ده‌بیندری به به‌ر چاوان و وه ده‌بیستین وه جاری وا هه‌بووه گه‌نج و هه‌رزه‌کاران قسه‌و په‌لاری نایر و به‌رانه‌یان له‌و نافرەتانه داوه، وه نافرەته‌کان نه‌گه‌ر بۆ خویان بیستیتیان قبولیان بووه به عه‌لمانی و به‌و نافرەتانه‌ی که‌وا نیسلا‌میشیان وه‌کو پاشکۆ به‌ خۆوه لکاندووه، وه نه‌و کاره بێشه‌رعیانه ته‌نانه‌ت له‌و کات و شوینانه که‌وا ده‌کریت په‌نا به‌ خوای رب العالمین به‌ی گۆیدانه شه‌رعی خوای رب العالمین، وه جار وه‌یه کاری زۆر ناشیاو و قیزه‌ون و بێشه‌رعیشیان لی داوا کراوه به‌به‌ر چاوی خه‌لکی، له‌لایه‌ن خه‌لکانیکی هه‌رزه‌کار و وه نی‌رینه.

جا خلیس‌کان و خراپیه‌کان زۆرن چه‌ند لی وردبینه‌وه، به دنیاییه‌وه نه‌وانه‌ی که‌وا له‌پیشی چونه ناو په‌رله‌مان و له‌کاتی پرو پاگه‌نده‌ی هه‌ل‌بژاردن زیاترمان بۆده‌رده‌که‌ویت، نه‌گه‌ر سودی رواله‌تی و که‌می وه‌کو تو‌مار و وه له پاشان وه‌کو قوما و ناره‌ق لی بێته‌جی وه‌کو له نایه‌ته‌که‌ی و له پێشتردا له باسی مه‌سه‌له‌حه‌و به‌رژه‌وه‌ندی و به‌لگه هینامانه‌وه به‌وه‌ی ته‌واو پرو‌نمان کرده‌وه باس‌مان کرد له نه‌لقه‌کانی پێشوتردا، ناره‌ق و قوماریش نه‌گه‌ر سودو که‌لکی رواله‌تی و ضاهیری و که‌میکی زۆر که‌می تێدابی به‌لام گونا‌ه و تاوانه‌که‌ی یه‌ک‌جار زۆرتر و گه‌وره‌تره. جا له‌به‌ر نه‌وه‌یه لێره‌وه کۆتایی پێده‌هینین و ده‌لێین زیان و خراپه‌و و تاوان و خلیس‌کانه‌کان نه‌وه نێمه ته‌نها چه‌ند نمونه‌یه‌ک بوو هینامانه به‌ر گۆیچکه‌تان و وه خستمانه روو بۆ نه‌وه‌ی به‌لگه به‌ده‌ستبن سودو که‌لکی لی وه‌ر‌ب‌گرن نه‌وانه‌ی تا نیستا نه‌یان‌زانیه‌و بیزانن و لی بگه‌رینه‌وه نه‌گه‌ر به‌شدارن له‌و شوینه گونا‌ه و تاوانانه، وه نه‌وانه‌ش که‌وا زانی‌بو‌یان جاریکی تر حوجه‌ی به‌سه‌ریان‌وه نه‌گه‌ر بیانوی پێده‌هیننه‌وه بیانوو برین و وه له پاشان نێمه‌ش نه‌جر و پاداشتی له‌لای خوای په‌روه‌ر‌گار ئومید ده‌که‌ین پی وه‌ر‌ب‌گرن و داوای لێده‌که‌ین لیمانی قبول‌کردی و وه قبولی بکات، جا نه‌و که‌سه‌ش که عینادو پێداگر ده‌بی له‌سه‌ر خراپه‌و تاوانیکی چه‌ندی به‌لگه‌شی بۆ بێنیه‌وه چه‌ند زۆر‌بی یان که‌می، کار ناکاته سه‌ری و نه‌و بریاری خوی داوه هه‌ر گونا‌ه کار‌بی و گونا‌ه بکاو تاوان بکاو پێداگر‌بی له‌سه‌ری.

نهوجاره دهچینه سهر تهوهریکی تر وه خالیکی تری سهرهکی، نهویش خلیسکان و خراپیهکانی نهندام بوون له نهنجومهنی یاسا دانان و گهیشتن پیی، کاتی کهوا کاندید و بهربژیرهکه ناوی دهردهچی نهو لایهنه دهچنه نیو پهرلهمان و دهبنه نهندامی نهنجومهنی یاسا دانان:

که نهو خالی دووهمیانه له خالی یهکهه نهو خلیسکان و خراپیهانی پیش چونه ناو نهنجومهنی یاسا دانان لهکاتی پرو پاگهندهی ههلبژاردندا تووشیان دهبوو، نهوجاره نهو هی که له کاتی نهندام بوونیان و دهچنه ناو پهرلهمانهکهی و دهبنه نهندام و ناویان دهر دهچی بهربژیرهکانیان و لایهنهکان. جا نهو خلیسکان و خراپیهانی که لئی دهکهوئتهوه یهکجار زۆرن و وه بهرچاویشن وهکو نمونه نهو چهند خالانهی داهاتوودا دهخهینه بهر گوچکهتان بهپشتیوانی خوی رب العالمین:

1-هاوبهشی و شرکی لئیدهکهوئتهوه، نهو هاوبهشی و شرکانهی که لئی دهکهوئتهوه بۆ نمونه له پیتیش له نهلقهکانی تر ناماژهمان پیکردیهو باسمان لیوه کردیه شیرکی یاسا دانان و تهشریع کردنی لئیدهکهوئتهوه پهنا به خوی.

له روانگهی قورئان و فهرمووده یاسا دانان و تهشریع تهنهاو مافی خوی پهروه‌دگار بۆ هیچ کهس و شتیکی و لایهنتیک نییه نهو مافهی به خویهوه رهوا ببینیت، له چهندین نایهت خوی پهروه‌دگار پرونی کردوتهوه که ههر نهو حاکم و فهرمانیرهوايهو یاسادانه‌ره وه ههر وهکو له بهلگهکانی رای دووهم باسمان کردوو چهندین نایهتمان هیناوه بۆ نمونه نهو نایهتانهی که خوی رب العالمین له چهند سوپره‌تیکی له‌سوپره‌تی (الانعام) نایهتی (57) و له سوپره‌تی (یوسف) نایهتی (40) و وه ههم له نایهتی (67) که فهرموویهتی: ﴿إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ﴾ حوکم و فهرمان رهوايهتی تهنیاو بۆ خوايهو هی نهو ههچ که‌سیک نابیی بیر لهوهی بکاتهوه به‌شداربئ له‌گه‌ل خوی پهروه‌دگار له یاسا دانان و تهشریع کردن، وه ههر یه‌کیک یاسا دابنیت و خوی پهروه‌دگار پهنا به خوی رب العالمین به هاوبهش پریار دهر ناوی بردوو و به هاوبهش ناوی هیناوه له قورئانی پیرۆزدا که ده‌فهرمووی: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُم مِّنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنَ بِهِ اللَّهُ﴾ [الشوری 21] واته نهوان هاوبه‌شانیکیان ههیه که یاسایان بۆیان داناوه له ناین که خوا نهو مؤله‌تهی پنیان نه‌داوه.

وه له پاشان یه‌کیکی تر له شرک و هاوبه‌شیه‌کان شرکی (طاعه) ته واته گوپرایه‌لی کردنی ره‌هایی بۆ خه‌لک و که‌سانیک که خه‌لالی حهرام بکه‌ن یان حهرامی خه‌لال بکه‌ن یان بئیشه‌ری سهد له سهد نه‌نجام بدهن پهنا به خوی رب العالمین یان یاسا ریزی بکه‌ن نهویش خه‌لالکردنی حهرامه‌کانی پراوه‌یه وه حهرامکردنی خه‌لاله پراوه‌کانه نه‌وه‌شیان ههم هاوبه‌شیهو په‌رستراویتییه جگه له خوی پهروه‌دگار پهنا به‌خوی رب العالمین، که خوی پهروه‌دگار دهربارهی جوله‌کهو نه‌سپرانیه‌کان و هه‌لسوکه‌وتیان له‌گه‌ل زانایان و دیر نشین و قه‌شه‌کانیان فهرموویهتی: ﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ [التوبه 31] واته جوله‌که‌کان زاناکانیا و نه‌سپرانیه‌کانیش دیر نشین و قه‌شه‌کانیان به په‌رستراو له جگه له خویان یان له‌گه‌ل خویان داناو پهنا به خوا، (ابن کثیر) (رحمه‌تی خوی لیبیت) له ته‌فسیری نهو نایه‌تهی دهربارهی

نایه‌ته‌که‌ی گوتویه‌تی: (اي حيث عدلتم عن امر الله لكم وشرعه الى قول غيره فقدمتم عليه غيره فهذا هو الشرك) ده‌فهرمووئ نهو نایه‌ته نهو‌ی لی وەر ده‌گیرئ واته ئیوه نهی جوله‌که‌کان نهی نه‌سرانیه‌کان لاتانداده له فرمان و یاسای خوی په‌روهردگار نهو‌ی به یاسا بوی داناون و‌ه‌کو شهرع بۆ قسه‌و گوتنی جگه له خوی جا قسه‌و گوتنی جگه له خوی و فرمانی نه‌وانتان به‌پیش ئی خوی په‌روهردگار خستوه نا نهو‌یه شرک و هاوبه‌شی.

2- خالی دووهم له خلیس‌کان و خراپیه‌کانی ناو په‌رله‌مان بۆ نه‌ندام په‌رله‌مانه‌کان، نه‌ویش نهو‌یه سویند خواردن له‌سهر پاراستن و پاڤه‌ندبوونی ده‌ستور و یاساکان که ده‌ستوره‌کان چه‌ندین و وه چه‌ندین یاسای بیشهرعیشی وه برگه‌ی پڼچه‌وانه‌ی شهرعی خوی تیدایه‌و وه حه‌ل‌لایک که خوا پراندیتیه‌وه حهرامی کردوه حهرامیک که خوا پراندیتیه‌وه حه‌ل‌لای کردوه. یه‌که‌م هه‌نگاو به دنیاییه‌وه لای هه‌موان روون و ناشکرایه که ده‌بی نه‌ندام په‌رله‌مان بیه‌او‌یزیت و بینیت، نه‌ویش سویند خواردنه به هه‌ل‌بژاردنی خوی و به‌بی هیچ زوره ملتیه‌ک و ناچاریکردنیک، که نهو سویند ده‌خوات له‌سهر نهو‌ی که نهو یاسایه‌ی بپاریزی و پیوه پاڤه‌ندبیت و له‌گه‌ل‌دابی، که زورینه‌ی یاساکانیش بیشهرعینه جاری وا هه‌یه کوفر و شیرکیشن په‌نا به خوی رب العالمین. که ده‌لین: (سویند ده‌خوین له رواله‌تیه‌وه) که نهو راو بۆچونی هه‌ندیکیان بوو له‌وانه‌ی که‌وا ریگیان دایه به مهرج بچه ناو په‌رله‌مان نه‌وانه‌ی پاش‌کوئی نیس‌لامیان به خویانه‌وه لکاندوه که ده‌لین له رواله‌تدا سویند وا بخو، له ناو دل‌یش‌تدا نهو‌ی دابنی که ته‌نها یاساو ده‌ستوریک ده‌پاریزین و ریزی لیده‌گیرین که پڼچه‌وانه‌ی شهرعی خوا نه‌بیت.

جا نهو چه‌واشه‌کارییه به دنیاییه‌وه له نیس‌لام جیگای نابیته‌وه وه پڼچه‌وانه‌ی به‌لگه شهرعییه‌کان و فتوای متمانه‌ی زانیانی متمانه‌یه، هه‌ندیک له به‌لگه‌کان بۆ پوچه‌ل‌کردنه‌وه‌ی نهو چه‌واشه‌کارییه که کراوه ده‌کریت نه‌ویش نهو‌یه:

1- پڼغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) فه‌موویه‌تی له سه‌حیحی (مسلم) دا که هاتوه: (يَمِينُكَ عَلَى مَا يَصْدَقُ عَلَيْهِ صَاحِبُكَ) واته سوینده‌که‌ت له‌سهر نهو‌یه‌و له‌وه‌یه‌وه لیت ده‌که‌ویت که هاو‌ریکه‌ت له‌سه‌ریه‌وه به راستگوت داده‌نی وه پیت پروا ده‌کات، یه‌عنی نهو‌ی سویندت ده‌دا نهو مه‌به‌سته وه نهو به چ نیه‌تیک سویندت ده‌دات و نایه بۆچی سویندت ده‌دات.

2- نیه‌تی باش کاری خراپی پنی نابیته باش نهو به‌مایه‌کی زور ره‌چاو‌کراوه له شهرعیه‌تی نیس‌لامدا، نهو‌ی به‌په‌رستبیت بل‌یت نیه‌تم باشه له به‌په‌رستیه‌که‌م وه مه‌به‌ستم ته‌نها پنی خوا په‌رستیه به دنیاییه‌وه نهو قسه‌ی لی وەرناگیرئ، نهو‌ی که‌وا په‌نا به خوی رب العالمین زینای بکا بل‌ی مه‌به‌ستم دل‌ راگرتنی نافرته‌تیکه داوای لی‌کردم نه‌گه‌ر پیاوه و نه‌گه‌ر نافرته‌تیشه بل‌ی پیاوه‌که وه‌بی تام و چیژ بکات و نهو نهو‌ی پیوه‌بی نهو‌م له دل‌دا بووه مه‌به‌ستم پنی گوناچه‌که نه‌بووه گوناخ و تاوانه‌که‌ی هه‌ر له‌سه‌ره هه‌ر له‌سه‌ری حیسابه، یان نهو‌ی حهرامیک بخوا بل‌ی مه‌به‌ستم پنی خیر و چاکه بووه لینی وەرناگیرئ یان حهرامیکی کار و نیش تیدابکا بل‌ی مه‌به‌ستم پنی نهو‌یه بیریکی پنی لیده‌م به پاره و پوله‌که‌ی راسته ده‌زانم نهو‌ه حهرامه نیه‌تم تیدا باشه وه له کوتاو نه‌نجامه‌که‌ی ده‌مه‌وئ مزگه‌وتیکی پنی دروستکه‌م نا نه‌وانه لینی وەرناگیرئ و

قبول نښه له شهریهتی نیسلادا، وه له پاشان نهو بابهته کار و قسه دروی لی بهرهم دیت به گویره ی شهرعی و لهنیو عورفیشدا، وه قبول کراو نښه تو به کهسیک بللی بو نمونه نهو شتم به قهرز بدی بو ماوهی سالتیک سویندی بو بخوی و وه بهلینه کهشی پی بدهی، کاتی کهوا کهسه که هات له ماوهی نهو سالهیدا که مهوعیدی هات و کاتی هات داوات لییکا نهو بللی کاکه نهمن له نیهتی دلما مه بهستم پی پینج سال بوو مه بهستم پی سالتیک نهوو، نایه لیت قبول دهکا و وه خه لکیش لیت قبول دهکن؟ نهو قسه وهرگیراوه! نهخیر به دنلیاییه وه راکراو دیه به سهرتدا، له بهر نهوهی پیت دهوتریت نهو به قسه وروالتهی خوت وات گوت خو نیمه دلی تومان لهت نه کردووه بزاین چی تیدایه، نیهتی دلان ناخوا مادهم قسه یه کهت کرد قسه سهر زاره کیه کهت لی وهرده گیرئ نهو سویند خوار دندهش ههر وایه پهنا به خوای.

3- وه له پاشان خالیکی تر گومراکردن و چهواشه کاری لیده کهو یته وه بو خه لک و جه ماوهر چونکه خه لکی له وروالته که یاندا نهوهی لی ناخویننه وه، نهوان نیشده کن به ظاهر (نحن حکم بالظاهر والله يتولى السرائر) کهواته کار دهکین به وروالته وه وه خوای پهروهر دگار نه نیه کان دهزانی چی تیدایه، کهواته نهوه رهتکراو دیه وه قبول نښه سوینده که وهکو وروالتهی له سهری حیسابه للی ده کهوئ که دهلی من پاریزگار ده کهم لهو یاسا حرام و گونا و تاوانانه، بو نمونه پاریزگاری ده کهم لهوهی کهوا دز به پیچه وانهی فرمانی خوا دهستی نه برئ و با تنها زیندانی بکریت خوا دهفرمووی دهستی ببرئ نهو دهلی با دهستی نه برئ و تنها زیندانی بکری، زیناکار نه گهر کچ بوو یان کور بوو با جهلدهی لی نه درئ من پاریزگاری لهوهی ده کهم به پیچه وانهی فرمانی خوا با تنها زیندانی بکری نه گهر پیکه ودهش رازی بوون و له یه کترین بووری کهس ته داخولیان نه کات کاریکی نازادانهی سهر به ستیانهی مؤدیلی دیمو کراسیهت و علمانیتهی سهردهمه، نهمن پاریزگاری ده کهم لهوهی کهوا یاساکان خه لال کردنه کانی خوا رب العالمین مافیان هبئ کهوا پییوه حرام بکری و وه حرامه کان خه لال بکری، سوینده که وایه یانی پاریزگار ده بهم لهوهی وه داکوکی له سهر ده کهم پی داده گرم له سهر نهو کاره شرک و هاوبهشی و کوفر و حرام و گونا و تاوانانه.

3- خلیسکان و خراپیه کی تر که ده کهو یته وه لهوهی کهده بنه نه دما له نیو په رله مانداو وه له نهنجومه نی یاسا دانان، نهویش بریتیه لهوهی کهوا هه موو کار و شتیک لهو یوه ریگا پیدراوه که بدریته دنگدان ته نانهت نهو کار و شته پیروژ و بهرزیش بیت به لای ههر ناین و کهسیکه وه.

یه کی کهواته لهو کاره بی شهرعی و ناله باریانهی کهوا له په رله ماندا نه نجام ده دریت نهویش نهوه دیه یه کلا بونه وهی کار و شته کانه به دنگدان، نهو کار و شتانهش چندی پیروزیش بیت چندی موقه ده سیش بن چندی ریز لنگیراویش بن ناساییه ده دریته دنگدان، نه گهر خه لکانیک پییوه هه ستان و چند کهسیک هاتن پروژ یاسایه کیان با بی شهرعی بی با گونا بی با تاوان بی خسته ورو له سهر نهوهی خه لالیک پر اوه که خوا پراندیته وه حرام بکری یان حرامیک پر اوه که خوا پراندیته وه خه لال بکری یان ههر گونا و تاوانیک تر با بدریته دنگدان ناساییه و ده بی سهر وکیه تی په رله مان بیداته دنگدان نه گهر مهرج و یاسایه کانی په رله مانی لی هاتبیته چی پروژ یاساییه که نهو کاتهی ده دریته دنگدان که له نیسلام دا قهتاو

قەت ئەو شتە قبول نىيەو وە ناكړئ، نابى ھەموو شتتیک بدرینه دەنگدان تەنانتە موحته ھید و کۆشەشکاری شەرعی وە بۆى نىيە کۆشەش و ئىجتىھاد بکا له ھەموو کار و بار و ئىشیکدا بەلکو مروق دەبیت له بیرو پروا و حەلال و حەرام و خالە یەکلە کراوەکان تەنها مل بدات و تەسلىمیان بىت و بەبى نا و ناو دوو دلیه وە خۆى بکاتە بەندەى خۆى پەرودگار نا و ناى تیدا نەلئ وە رەتیا نەکاتەو، نەگەر بمانەوئ بەلگەکان بەنینه وە ئەوەتا خۆى پەرودگار له چەندین نایەتدا ئەوەمان بۆ دەسەلمینئى که کەس و وە تەنانتە موسلمان و پرواداریش بۆى نىيە به ھىچ شىوازیك به پىش نایەتەکان و فەرموودەکانى خواو پیغەمبەرەکەى (عليه الصلاة والسلام) بکەوئ و قسە بکا لەو شتەنەى که پروا دیتەو لەلایەن خۆى پەرودەرگار، خوا دەفەرمووئ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ [الحجرات 1] واتە ئەى ئەوانەى پرواتان ھىناو پىش خواو پیغەمبەرەکەى ﷺ مەکەون بۆ بریار و کارەکاتان له خوا بترسن و بەراستى خوا بیسەر و زانایە، وە لە نایەتتیکى تر خوا دەفەرمووئ: ﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ﴾ [الاحزاب 36] واتە بۆ پروادارى نیرینەو مینە نىيە نەگەر خواو پیغەمبەرەکەى ﷺ بریارىکیاندا سەر پشکین له فەرمانەکانیان (واتە بلین وەرى دەگرین یان رەتى دەکەینەو) دەبیت مل بدن و ملکەچ بن و وەرى بگرن، وە لە نایەتتیکى تردا خۆى پەرودەرگار فەرمووئ: ﴿إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ [النور 51] واتە تەنها تەنها قسەى پرواداران نەگەر بانگ بکړین بۆلای خواو پیغەمبەرەکەى ﷺ تاكو بریار بدن له ناویاندا له ناکۆکیەکانیان دەلین بیستمان و گوێرایەلىمان کرد (واتە جیبەجیبى فەرمانەکانمان کرد) ئەوانەن سەرفرازبوو که مل دەدن بۆ بریارى خۆى پەرودەرگار و تەسلىمى دەبن وە ئى پیغەمبەرىش (عليه الصلاة والسلام).

4- وە لە پاشان له نيو ئەو پەرلەمانەیدا خلیسکان و خراپەیکى ترى ئەو دیه کەوا یەکلەکردنەوئى بریارەکان به زۆرینە، بۆ یەکلەکردنەوئى بریارەکان رینگای دەنگدان دەگرەبەر و زۆرینە دەنگ که دەدا یەکلای دەکاتەو، له کاتى دوو رایى و ناکۆکى بۆ یەکلەبوونەوئى کار و شت و ناکۆکیەکان به دانیاییەو له پەرلەمان ناگەرینەوئى بۆلای خۆى پەرودەرگار و پیغەمبەرى (عليه الصلاة والسلام) بەلکو دەگەرینەوئى بۆ دەنگى زۆرینە تاوێک یەکلای بکاتەو، ئەوئش پیچەوانەى قورئان و فەرموودەیه. له ئیسلامدا ئەگەر ناکۆکى دروست بىت دەبى موسلمانەکان بگەرینەوئى له ناکۆکیەکیان، بۆلای قورئان و فەرموودە سەحیحەکانى پیغەمبەر (عليه الصلاة والسلام) و وە بەلگەکان یەکلایان دەکاتەوئى ئەوێک زۆرینەو کەمینە. ئەگەر زۆرینەش له دژى بوەستیتەوئى فەرمانەکانى خوا به دواچوون و لیپرسینەوئى بۆ نىيە، نابى رەخنە له خۆى بگيرئ (جل شأنه)، ئەو خۆیەو وە کەس بۆى نىيە مل نەدات و رەخنەى لئ بگړئ و رەتیبکاتەو وە رینگریان لیبکات و بەربەستیان بۆ دابنئ. ئەوەتا خۆى پەرودەرگار فەرمووئى: ﴿وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقَّبَ لِحُكْمِهِ﴾ [الرعد 41] واتە خوا بریار دەرەو حوکم دەکات و رەتکەرەوئى پوچەل کەرەوئى بەربەست ھىنانه بەرى نىيە بۆ حوکم و بریارەکانى خۆى پەرودەرگار، وە خۆى پەرودەرگار له سوپەتى النبىاء فەرمووئى: ﴿لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ﴾ [النبىاء 23] واتە پرسىار ناکړیت دەرپارەى ئەوئى دەیکات خۆى پەرودەرگار بەلکو بەدیھننراوەکان پرسىاریان لئ دەکړیت، وە له سوپەتى الأنعام نایەتى 18 خۆى پەرودەرگار وە له

نایه‌تی 61 له ههمان سوږهت فهرموویه‌تی: ﴿وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ﴾ واته خوا زال و به‌رزه به‌سهر به‌نده‌کانی وه مل و دل‌ه‌کان بوی که‌چن و وه ده‌سه‌لاتداران زه‌لین له به‌رام‌به‌ر خوی په‌روهر‌دگار و هیچیان پی‌ناکرئ، وه له سوږه‌تی الانعام نایه‌تی 114 خوی په‌روهر‌دگار فهرموویه‌تی: ﴿أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حَكَمًا﴾ [الانعام 114] واته نایه جگه له خوامان بویت به حاکم و بریار دهر له‌نیوان نیمه‌و نیوه نه‌ی هاوبه‌ش بریار دهران (به دنیاییه‌وه ههرخوا که‌کم و حاکمه‌و کار و بریاره‌کان بو یه‌کلا کردنه‌وه ده‌بی بگه‌رینه‌وه لای نه‌و)، یان خوی په‌روهر‌دگار له سوږه‌تی الانعام نه‌و جاره‌ش فهرموویه‌تی: ﴿قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ اتَّخَذُ وَلِيًّا فَأَطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ قُلْ إِنِّي أَمَرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ [الانعام 64] واته تو پیان بلئ نه‌ی محمد (عليه الصلاة والسلام) نایه جگه له خوا به سهر خهر و پشتیوان کارم بگرم داوای سهر‌خستنی لیبکه‌م خوا به‌دیهنه‌ری ناسمانه‌کان و زه‌وییه نه‌وه نان و رۆزی د‌داو وه رۆزی پیوست نییه له هیچ که‌سیکه‌وه که‌وا پی بدریت و خوی تعالی بپنیازه له‌و شتانه وه پیان بلئ من فرمانم پندراوه یه‌که‌م موسلمان و ملکه‌چ بم بو خوی په‌روهر‌دگار و فرمانه‌کانی له هاوبه‌ش بریار دهران نه‌م، وه له سوږه‌تی الشوری نایه‌تی 10 خوی تعالی فهرموویه‌تی: ﴿وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾ [الشوری 10] واته پیان بلئ نه‌ی محمد (عليه الصلاة والسلام) بلئ نه‌ی خه‌لکینه له ههر شتیک که‌تیايدا جیاواز بریار و حوکه‌که‌ی بو خوی ده‌گه‌رینه‌وه نه‌وه‌ی وه‌سفر‌اوه به‌و سیفه‌تانه ده‌ژینی دهر‌ینی فرمان ره‌وايه تاک و ته‌ناییه هه‌تا کو‌تا خوی په‌روهر‌دگاری منه‌و پشت به‌و ده‌به‌ستم و بو نه‌و به دل نه‌رمیه‌وه ده‌گه‌رینه‌وه و ر‌ووی تیده‌که‌م، یان له سوږه‌تی النساء نایه‌تی 59 خوا فهرموویه‌تی: ﴿فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾ [النساء 59] واته نه‌گه‌ر جیاواز بوون له شتیک بیگه‌رینه‌وه بولای خواو قورئانه‌که‌ی و پیغه‌مبه‌ری خواو ﷺ فهرمووده‌کانی نه‌گه‌ر نیوه برواتان هیناوه به خواو رۆزی د‌وایی نه‌وه چاکتره‌و باشترین ناکامه. وه نه‌و کاره‌ی نه‌وان ده‌یکه‌ن له ناو په‌رله‌ماندا که هانا بردنه بو طاغوته‌کان و وه ته‌حاکوم کردنه بو لای طاغوت و حوکه‌م طاغوتیه‌کان و وهر‌گرتنی یاساو ر‌یساکانی نه‌وانه‌یه که جگه له خوی په‌روهر‌دگار دایده‌نین په‌نا به خوی رب العالمین، چونکه زورینه‌ی ده‌نگ یه‌کلای کردوه‌ته‌وه‌و یه‌کلای ده‌کاته‌وه، جا خوی په‌روهر‌دگاریش به‌وه‌ی رازی نییه که یاساو بریاریکی جگه له‌هی خوی په‌روهر‌دگار کاری پی بکرئ نه‌وه کوفر و طاغوتیه، که ده‌فهر‌مووی: ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ [النساء 60] خوی تعالی فهرمووی: ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ﴾ واته نایه نابینی نه‌ی محمد (عليه الصلاة والسلام) وه ته‌ماشای نه‌وانه ناکه‌یت که‌وا وا د‌اده‌نین نه‌وان پروایان هیناوه به‌وه‌ی بو تو د‌ابه‌زیوه نه‌وه‌ی له پیش تو د‌ابه‌زیوه له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا ده‌یانه‌ویت بریاره‌کان بگه‌رینه‌وه بولای طاغوت فرمان له‌وان وهر‌بگرن وه نه‌وان فرمانیان پیکراوه کوفر بکه‌ن به طاغوتی تا شه‌یتان نه‌وه‌ی ده‌کا که گوم‌رایان ده‌کا به گوم‌راییه‌کی دوور له راستیه‌کان، که‌واته هه‌موو شتیک دان پیدا هینانه‌که‌ی له‌لای خوی په‌روهر‌دگار وه یه‌کلاکردنه‌وه‌که‌ی، وه زورینه یه‌کلای بکاته‌وه نه‌و کاره کاریکی به دنیاییه‌وه نه‌فامیه‌و خوی په‌روهر‌دگار پی رازی نییه، وه‌کو ده‌فهر‌مووی: ﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ

يُوقِنُونَ [المائدة 50] واته نايه حوكمی فهرمانی نهفامیان دهویت كییه حوكمی له هی خوا باشتر و جوانتر بیت بو كه سانیکی ژیر و دنیا. نهو هتا پیشهوه (ابن كثیر) (رحمتهی خوی لیبیت) له تهفسیری نهو نایه تهیدا له تهفسیره كهی جلدی دوو لاپه ره (70)، دهفهرمووئ: **(ینكر تعالى على من خرج عن حكم الله المحكم المشتمل على كل خير ، الناهي عن كل شر وعدل إلى ما سواه من الآراء والأهواء والاصطلاحات ، التي وضعها الرجال بلا مستند من شريعة الله ، كما كان أهل الجاهلية يحكمون به من الضلالات والجهالات ، مما يضعونها بآرائهم وأهوائهم ، وكما يحكم به التتار من السياسات الملكية المأخوذة عن ملكهم جنكزخان الذي وضع لهم اليساق وهو عبارة عن كتاب مجموع من أحكام قد اقتبسها عن شرائع شتى ، من اليهودية والنصرانية والملة الإسلامية ، وفيها كثير من الأحكام أخذها من مجرد نظره وهواه ، فصارت في بنیه شرعامتبعاً ، يقدمونها على الحكم بكتاب الله وسنة رسوله صلى الله عليه وسلم . ومن فعل ذلك منهم فهو كافر يجب قتاله ، حتى يرجع إلى حكم الله ورسوله [صلى الله عليه وسلم] فلا يحكم سواه في قليل ولا كثير)** واته (ابن كثیر) فهرمووی خوی بهرز سهر زهنشت دهكات بهسهر نهو هی دهوچوو بیت له حوكمی خوی پتهوی ریك و پیك نهو حوكمه موحهكه كهانی خوی پهروه دگار كه هه موو چاكهیه کی تیدایه، قهدهغه كاره بو هه موو خراپهیهك لابدات بو جگه لهو له رایه كهانی هه واو هه واس و زار او دهكاتی پیاوان كه دایان ناوه بهی پال پشتیه کی له شه ریعه تی خواوه، ههروه كو نهفامه كان حوكمیان كردووه بهو هی له گو مراهه كان و نهفامیه تیه كهیان نهوانه ی دایان ناو به رایه كانیان و هه واو هه وه سه كهانیان، هه وه كو (ته ته ره كان) حوكمیان كردووه به سیاسه ته كهانی پاشایه تی كه وهرگیراوه له پاشه كهیان (جهنگیزخان) نهو هی پیی دهگوتری (یاسیق) كه بویانی داناوه كه بریتیبوو له پهرتوکیکی كو كه ره وه له بریاره كان كه هه لی هینجاو له شه ریعه ته هه مه جو ره كان، له جوله كایه تی و نه سیرانیه تی و نایی نیسلام و جگه لهوانیش، وه زوریك لهو بریارانهش كهوا داویتی تیایدا هاتوو وهریگرتوو ته نها له تیروانیی خوی و هه واو هه وه سیه وه. جا سا لی ره دا (ابن كثیر) بزانه حوكم ده دا بهسهر نهو كه سانه ی كه دهچن له طاغوتان شتی وهر دهگرن و لهو بابته یاساو دهستوران ه شتی وهر دهگرن كه جگه له نیسلامه با نیسلامه تیشی هه ندیک تیدابی، جا ده لی سا له ناو رۆلهو نهو دهكاتی بووه به شهرع و یاسایه کی پهیره و لیكراو هی (ته ته ره) و (مه غۆله كان) (یاسیق) كه هی كه پی مه بهسته به پیش حوكم كردن به پهرتووی خواو فهرمووده كانی پیغه مبهریان **(عليه الصلاة والسلام)** دهخن و دهخست. جا لی ره بریار ده دا (ابن كثیر) دهفهرمووئ: نهو هی ناوای كر دبی نهو ده كافر بووه، جهنگ و كوشتار كردنی پیویسته تاكو دهگه ریته وه بو حوكمی خواو پیغه مبه ره كه ی ﷺ له زور و كه مه وه حوكم به جگه لهوان ناكات. جا لی ره دهركهوت كهواته (ابن كثیر) (رحمتهی خوی لیبیت) راشكاوانه نهوانه ی به كافر دانا كه حوكم و بریاره كان دهگه ریته وه بۆلای طاغوته كان و له یاسایه كهانی جگه له نیسلام وهری دهگرن، نهگه ره نهو دهستور و یاسایه هه ندیک خال و شتی نیسلامه تی و وه شه ریعه تی نیسلامیشی تیدابی و هكو (یاسیق) كه هی جهنگیز خانی كه داینا بوو بوو دهستور یك پهیره وی لی دهكرا له نیو ته ته ره كان.

نُلقهى دوازدهم

موسلمانانی بهرێز و سهنگین خوشحال و بهخته‌وه‌رین پیتان ده‌گه‌ینه‌وه بو پێشكه‌ش‌کردنی نه‌قه‌ی دوا‌ده‌هه‌م له زنجیره‌ی هه‌لبژاردن و ده‌نگدان له دیدگای قورئان و فه‌رمووده‌.

5-گه‌یش‌تینه سهر ئه‌وه‌ی ئه‌و خراپانه‌ی له کاتی ئه‌ندامی‌تی بوونی ئه‌ندام په‌رله‌مانه‌کان و وه له‌نیو
ئه‌نجومه‌نی یاسا دانان که ده‌که‌وێته‌وه، خلیس‌کانه‌کانی ئه‌و که‌سه‌انه‌ی که له‌ویدان ئه‌ویش هاتینه سهر
ئه‌وه‌ی گه‌یش‌تینه خالی پێنجهم و خلیس‌کان و خراپی پێنجهم که لێی ده‌که‌وێته‌وه، ئه‌ویش شه‌ر عیی‌هت دانه
به‌ ئه‌نجومه‌نی یاسا دانان و وه جوان و باش نیشاندانی‌تی.

بوونی ئەندامێک کە پاشگری ئیسلامییان پێوە لکاوێ ناویان لە خۆیان ناوە، بە تایبەت ئەگەر پۆشاکی مەلایەتیان لەبەردابێ واتە عیمامە بەسەرین و وە مەندیل لەسەرین و جوبە لەبەرین ئەوە بە دنیاییەوه یان ناویان لە خۆیان نابێ بانگخواز لە پیشتردا کە خەڵکیان بە حیساب بانگ کردووە بەرەو ئیسلام و وە خەڵکیان هاندان لەسەر کاری چاکە، ئەوە خەڵکی زۆری پێ دەخەڵەتی و وە گومان دەبەن خەڵکەکە کە ئەو جینگایە جینگایەکی زۆر باش و شەڕعییەو وە دروستە بەشداریکردن تێیدا، لەگەڵ ئەوەیدا ئەوە لە روانگەی ئیسلامەوه خەڵکی خەتەرناکە، بەشداریکردن لە شوێنە خراپە بێشەڕعەکاندا بۆ ئەوەی کەوا ئەنجام دەدرێ و وە دەکرێت کە بە بەرچاوی خەڵکیەوه جوان بکریێت تاوانێکی گەورەیهو وە لە ئیسلامدا جێی نابێتەوه. سەرەتا با بچینە لای پەرتووکی نایابەکە (ابن الجوزي البغدادي) (رحمتهی خواي لیبیت) کە (تلبیس إبلیس) ه لە داری (ابن الجوزي) کە چاپکراوە، لە لاپەرە (148 تا 149) گوتویهتی: **(ومن تلبیس إبلیس علی الفقهاء مخالطتهم الأمراء والسلاطین، ومداھنتهم)** دەڵێ یەکنێک لەو چاوەستیانە و شاردنەوانە و جوانکاریانە ئیبلیس کە دەیکات بەسەر شەڕع زانەکان ئەوان تێکەڵ بونیانە لەگەڵ دەسەلاتداران، وە موداھەنە کردنیانە، واتە لە ناین دادەبەزن لەبەر خەتری هەندیک لە دنیای خۆیان و لەگەڵیاندا دەبیندرین و دادەنیشین و بەشدار دەبن: **(وترک الإنکار علیهم مع القدرة علی ذلك)** وە ئەویش ئەوەیە واز لێهێنانی بەرھەڵستی کردنی روبەرروی ئەوان و لە تواناشیاندا هەبێ: **(وربما رخصوا لهم فيما لا رخصة لهم فيه، لینالوا من دنياهم عرضا)** جا جاریش وەیه لەبەر ئەوەی مۆلەتیان پێ دەدەن هەتا شتێکی دنیایان لەلایانەوه بەدەست بێنن هەندیک رووخسەت و مۆلەتدانیان بۆ دەکەنەوه کە ئەوەیان بۆ نییە لەشەڕعەتی ئیسلام مەبەستی پێ سەرکرەکان و دەسەلاتدارەکان (شەڕع ناسەکان) رووخسەتیان دەدەن و کاریان بۆ ناسان دەکەن و فتوای بە دڵی وان دەدەن جاری وا هەیه، کە ئەوە لە شەڕعیش جێی نابێتەوه بۆ ئەوەی دنیایان لەلا بەدەست بێنن: **(فیقع بذلك الفساد لثلاثة أوجه):** کەواتە لەبەر سێ رێگایانە خراپەی لێدەکەویتەوه ئەو کار و نیشانە یەکەم: **(الأول الأمير، یقول: لولا أني علی صواب لأنکر علي الفقيه، وكيف لا أكون مصیبا وهو يأکل من مالي.)** جا دەسەلاتدارەکان یان طاغوتەکان یان بیدینەکان ئەوە مەبەستی پێ (ابن الجوزي) ئی سەر دەمی خۆیان بوو دەسەلاتدارەکانی کەوا موسلمان بووینەو حوکمیان بە شەڕعەتی ئیسلام کردووە بەس سەتەم و گوناھیان هەبوو جا نەک هی سەر دەمانێکی سستەمی ئەلمانیت و دیموکراسی و کە حوکم بکەن بە جگە لە شەڕعەتی ئیسلام و طاغوت بن، دەڵێ یەکەم خال

نهو خراپه ی لیده که ویتته و نه میرو دهسه لاتداره که دهلی نه گهر من له سهر راست نهیم و باش نهیم نهی
 بوجی نهو شهرع زانه نهو مه لایه، ریگریم لی ناکا بهر هه لستیم ناکا بهلی من پیکومه نه گهر و نهیم نهی
 چون مال و سامانی من دهخوا. وه له پاشان خراپه ی دووهم که لئی ده که ویتته وه: **(والثاني العامي، فإنه يقول: لا بأس بهذا الأمير ولا بماله ولا بأفعاله، فإن فلانا الفقيه لا يبرح عنده.)** کهسه جه ماوهر و خه که
 عامه کهش (گشتیه که) دهلین وه لا نهو سهر کرده نابی عهیدار بی و عهیبی هه بی نابی سامان و شته کهشی
 حهرام بی وه کار و کرده وه کانیشی خراپ بی، چونکه نه گهر وابی نهی بوجی نهو قهت لئی دوور
 ناکه ویتته وه ههر ده بیندری له لای و هاتوچوی دهکات کهسه زانایه کهو مه لایه کهو یان شهرع زانه که. وه
 سییه خراپه که لئی ده که ویتته وه نهویش نهو هیه دهلی: **(والثالث الفقيه، فإنه يفسد دينه بذلك)** کابرای
 مه لایه کهش دینی له دهست دهچی دینه کهی خوی تیکده دا خراپ دهکا بهو هویه وه که دهچی به شدار دهبی و
 داده نیشتی له لای نهو دهسه لاتداره ستهم کارانه، جا نهی نه گهر دهسه لاتداره که کافر بی و دزایه تی خوا و
 پیغه مبهر بکا **(عليه الصلاة والسلام)** نهو تهوان و گونا و خراپیه کهی یه کجار زیاتره. وه پیغه مبهری
 پیشهوا **(عليه الصلاة والسلام)** فهرموویه تی که له سونه نی (أبو داود) ی هاتووه به ژماره (2859 و 2860)
 وه له موسندهی (إمام أحمد) یش هاتووه به ژماره (9683)، که فهرموویه تی: **(من أتى أبواب السلطان**
افتتن وما ازداد أحد من السلطان قرباً، إلا ازداد من الله بعداً) پهنا به خوا! ههریه که بینه دهرگی
 دهسه لاتداران به لای به سهردی تا قی ده کریتته وه، نهو دی کهوا نزیک بیتته وه له دهسه لاتداری به دنلیاییه وه
 پیغه مبهر فهرمووی **(عليه الصلاة والسلام)** له خوی دوور ده که ویتته وه. وهرن با ناگاداری خومان بین دینه
 جوانه کهی خومان نه فروشین رووبکه مینه وه خوی پهروهر دگار، بوجی له خوی دوور بکه وینه وه به نزیک
 بونه وه مان له کهسانیکی گونا کاری بی شهرعی کاری کافر ی جار وهیه موشریکی مونافیقی دوو روی دژ
 به خوی به پیغه مبهری **(عليه الصلاة والسلام)** دین له دهست بدهین. له پاشان زانایان فهرموویاته
 له بهرچیبه له خوی به دوور ده که ویتته وه چونکه: **(لأنه ان وافقه في مراده فقد خاطر بدینه، وان خالفه**
خاطر بروجّه) تر سناکیه کهی له چیبه به لای چی به سهردی، نهویش نهو هیه کهوا نه گهر به گویره ی ویست
 و مه بهستی دهسه لاتداره کهی کهسه شهرع زانه که یان مه لایه که له گهل نهو تیکی کرده وه قسه کهی به دلی
 نهو کرد نهو به دنلیاییه وه دینه کهی خوی خسته وه مهترسیداری و وه مهترسیدار دهبی دین و
 دینداریه کهی وه پرسیری ده که ویتته سهر و له سهری قهرزار ده بیتته وه، جا نه گهر پیچه وانه ی
 دهسه لاتداره کهش بکا نهو گیانی خوی خسته وه مهترسی و خه تهریات به دنلیاییه وه لهو نزیکیه ی که
 پیچه وانه ی نهو دهکا نهو نهو کاته ی له بهر نهو هیه کهواته توشی به لاو تاقیکردنه وه دهبی، نهو هشیان که
 له **(عون المعبود شرح سنن أبي داود)** هاتوه و زانایان لهو یوه نهو ها راقه ی نهو فهرمووده یان کرده وه نهو
 قسه یان لی کردیه. به لی نه وانه ی که ناوا پاشگری نیسلامییان به خویانه وه لکاندوه یان مهنديل به سهری
 جوبه له بهرن که دهچنه ناو نهو شوین و جیگیانه یان پیشتر ناویان له خو نابوو بانگهواز کار و یان
 بانگهواز کاریش بوینه جار وهیه دوائ لاری بوینه نهو به شدار ی نهو بابته سیاسته سهرده میانه یان
 کردیه نهو به دنلیاییه وه به چونیان بو و و به شدار یکردنیان و پیداه لدانیان و هاتوچوکردنیان و
 دانیشنن له گهلان دهنه بویه ی جوانکاری بو دهسه لاتداران و دهرگانکیان و وه دهنه به هاراتی تام و بون

خۆشکردنی رواله‌تی کوفر و شرک و بېشهرعی و هاوبه‌شه‌کانيان و دوو روابه‌تیه‌کانيان و وه کاره خراب و قیزه‌ونه‌کانيان په‌نا به‌ خواي په‌روه‌ر دگار. پيغه‌مبه‌ر ده‌فرمووي **(عليه الصلاة والسلام)** که له (مسند أبي يعلى) به ژماره (1077) وه (ابن حبانیش) له سه‌حیحه‌که به سه‌نده‌ی (أبي يعلى) هینایتي به ژماره (4669) وه پېش‌هوا (هېثمی) له (مجمع الزوائد) له جلدی پېنج لاپه‌ره (240) گوتویه‌تی نه‌و فرمووده‌یه پیاوه‌کاني سه‌نده‌که‌ی پیاوی سه‌حیحن واته (رجاله رجال الصحيح) ته‌نها (عبد الرحمن بن مسعود) نه‌بی نه‌ویشیان به سيقه‌و متمانه‌یه که‌واته فرمووده‌که سه‌نده‌ی سه‌حیحه‌و وه‌رگیراوه، نه‌وجا پيغه‌مبه‌ر فرمووي: **(لِأَتَيْنَ عَلَيْكُمْ أَمْرًا يَقْرَبُونَ شَرَارَ النَّاسِ ، وَيُؤْخِرُونَ الصَّلَاةَ عَنْ مَوَاقِيتِهَا، فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَلَا يَكُونَنَّ لَهُمْ عَرِيفًا وَلَا شَرْطِيًّا وَلَا جَابِيًّا وَلَا خَازِنًا)** په‌نا به‌ خواي رب العالمين! پيغه‌مبه‌ر بۆ سه‌رده‌مانیک وای گوتووه که ده‌سه‌لاتدارانی موسلمانان که سته‌می ده‌کهن گونا‌هی ده‌کهن بۆخویان پاپه‌ند نابن به هه‌موو خاله‌کاني شه‌ریعه‌تی نیسلام به‌لام حوکمی نیسلام جیبه‌جی ده‌کهن جه‌نگ و جهاد له پیناو خواي ده‌کهن نا نه‌و نه‌و‌عه سه‌رکردانه‌یه، پيغه‌مبه‌ر فرموویه‌تی **(عليه الصلاة والسلام)** کاتیک دادی سه‌رکردانیکتان ده‌بن خراپه‌کان له خویان نزیک ده‌کهنه‌وه له خه‌لکی خه‌لکه خراپه‌که‌ی ده‌کهنه‌ ده‌وروبه‌ر و دار و ده‌سته‌ی خویان، وه نو‌یزه‌کان ته‌نها دوا ده‌خن نه‌ک نایانکه‌ن و قه‌ده‌غهی لیده‌کهن و له‌گه‌لیدانین و کافرن، جا هه‌ر یه‌ک نه‌و سه‌رده‌مه‌ی بیني و پینی گه‌یشته‌ پيغه‌مبه‌ر فرمووي **(عليه الصلاة والسلام)** نه‌و نه‌و‌عه سه‌رکردانه‌ی بیني جا له ده‌سه‌لاتی نه‌و سه‌رکرده‌یه‌وه با نه‌بیته‌ عه‌ریف عه‌ریف به‌و که‌سانه‌ ده‌گوتري له زمانی عه‌ره‌بیه‌وه که کومه‌له که‌سیکی له‌به‌ر ده‌ستبی و نه‌و به‌رپرسیانی و با نه‌بیته‌ شورت‌ه واته پو‌لیس وه با نه‌بیته‌ جابی واته کۆکه‌روه‌ی پاره‌و پول بۆی و له‌و بواره‌یدا نیش بکا وه نه‌بیته‌ خازین واته هه‌لگری غه‌زنه‌داری پاره‌و پولی نه‌و بابه‌ته سه‌رکردانه‌و ته‌نها به‌کاری بیني به‌ فرمان و ریگا پیدانی نه‌وان و له به‌رژه‌وه‌ندی نه‌وان په‌نا به‌ خواي. جا نه‌گه‌ر نه‌وه قبول نه‌بوی و نه‌هی و قه‌ده‌غهی لی‌کرا‌بی بۆ سه‌رکرده‌و ده‌سه‌لاتیکی که حوکم بکا به‌ نیسلام و قورئان و ته‌نها سته‌م و گونا‌هی هه‌بی و خه‌لکی خراپه‌کاری له ده‌وربه‌ری بی، نه‌ی ده‌بی چی بگوتري به‌و که‌سانه‌ی که به‌شداری ده‌کهن له پروسه‌یه‌کی وا بېشهرعی جگه له نیسلام له عه‌لمانیه‌ت و دیموکراسیه‌ت که سه‌ری هه‌لداوه‌و هه‌لقولاوه‌، وه که‌سه‌کانش هه‌موویان بۆ خویان و وه ده‌وروو به‌ریشیان له که‌سه‌ زور خراپه‌ گه‌نده‌لکاره بیدینه بېشهرعیه‌کاني دژن به‌ خواو به‌ پيغه‌مبه‌ر و **(عليه الصلاة والسلام)** به‌ شه‌ریعه‌تی نیسلام.

6-خالیکی تر له‌و خراپی و خلیس‌کانه‌ی له‌ناو په‌رله‌مان و نه‌ندامیتی نه‌نجومه‌نی یاسا دانان که لئی ده‌که‌ویت‌ه‌وه، نه‌ویش دۆستایه‌تی و سه‌رخستن بۆ ده‌سه‌لاتدارانی بی پرواو ری‌ز لی‌گرتنیانی لیده‌که‌ویت‌ه‌وه.

له نیسلامدا وه‌لاء و خوشویستن و دۆستایه‌تی و نزیکبونه‌وه به‌راء و رق لی‌بونه‌وه‌و دوزمنایه‌تی و سه‌نگی مه‌حه‌کی بیرو پروان، به‌ دلتیاییه‌وه موسلمان له دورو کافران لیک جیا ده‌کاته‌وه. به‌ دلتیاییه‌وه سه‌ره‌تا پیویستمان به‌وه‌ی ده‌بی بزاین دۆستایه‌تی و دوزمنایه‌تی ده‌بیته‌ چه‌ند جو‌ر، به‌لای هه‌ندیک له‌زانایانی نه‌هلی سونه‌و جه‌ماعه‌وه ده‌لین دوو جو‌ره:

• موالاتی سوغرا واته: (خوشویستن و دوستایهتی بچوک).

• موالاتی کوبرا واته: (خوشویستن و دوستایهتی گهوره).

خوشویستن و دوستایهتی بچوک له بهر نهوهی نییه گونا و تاوانهکهی بچوک بی ناوی لئیرابی بچوک، بهس بۆ نهوهیه جیا بکریتهوه له گهڵ هی گهوره له بهر نهوهیه ناوی لئیراوه وهکو (الشرك الأصغر و الشرك الأكبر) که موالاتی سوغراش له گونا و تاوانه ههره گهورهکانه، وهکو شرکی بچوک زانیان فهرموویانه بهلام کهسهکه پی له نیسلام ناچینه دهر، موالاتی گهوره تهوهلییه واته کهسهکه پی له نیسلام دهچینه دهر و وه فزی بهسهر نیسلامهوه نامینیت نهوهی لئی بیتهجی. موالاتی بچوک بریتییه له ریز لیگرتن و روو گهشی و قسه خوشی و زهردهخه به رووی کافرانیهوه سهلام لیگردنیان که خاوه نهکهی له نیسلام به دنیاییهوه گوتمان ناچینه دهر بهلام له گونا هه مهن و گهورهکان له قهلهم دهری، مهگهر له پیناو دهعهوه بانگهوازی بی بیکهی گونا و تاوان نییه یان زور له خوت بترسیی له زمان و دهستی نهو کهسهی گومانی زال نهوهبی تو لهناو ببریی یان نهمنیهتت بکهویتت ترسناکی لهو حالتهش بۆ خو قوتار کردن نهگهر کردت رووخسهت و رینگا پندراوی ههیه له شهریعهتی نیسلام، وه نهگهر پیشت داگرت و نهو ریزهت لی نهگرت و سهلامت لی نهکرد... لهسهری ههرچیت بهسهرهات عهزیمهتت نواندیهو نهجر و پاداشتی زورت دهست دهکوی نهگهر نیخلاص و یهکلابونهوت بۆ خوا ههبی. جا موالاتی گهوره له نیسلام دهتباته دهر، چ به دل کافرهکانت خوشبوئ چ سهریان بخی بهسهر موسلمانانهوه، به دنیاییهوه نهوانه له نیسلام دههچونه. خوی پهروهردگار فهرموویهتی له قورناتی پیروز: ﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ [المجادله 22] خوا فهرموویهتی کهسانیک نییهو نابیندرین که پروایان هینابی به خواو به دوا رۆژ خوشهویستی و دوستایهتی نهو کهس و لایهناوه بکهن که دزایهتی خواو پیغههمبههکهی ﷺ دهکات نهگهر باوک و باپیریشیان بن نهو کهس و لایهناوه یان کوپ و کورهزا یهکانیشیان بن یان برایهکانیان بن یان هۆزهکانیان بن نهو پروادارانیهی ناوا دوستایهتی نهو کهسانه ناکهن و وه بهرانیان لیدهکهن له دلهکانیانهوه پروا جیگیر کراوه لهلای خوی پهروهردگار وه به بهلگهی روون و ناشکرا لهلای خواوه پشتگیری لیکراون وه دهخرینه ناو بهههشتانیک که له ژیریانهوه رووبارهکان دهرۆن تیایاندا ههمیشهیی دهبن خوا لییان رازی بووه نهوانیش له خوی پهروهردگار رازی بوینه نهوانهن کۆمهلی خوا ناگاداربن بهراستی کۆمهلی خوا نهوانن سهرفراز. وه خوا له نایهتیک تر (جل شهنه) فهرموویهتی: ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَاِنَّهُ مِنْهُمْ﴾ [المائده 51] نهوهی له نیوه نهوانی خوش بویت و یان سهریان بخت و وهلای بویان ههبی بهراستی لهوانه واته وهک نهوان کافر دهبی، له سوهرهتی المائده نایهتی 81 خوا فهرموویهتی: ﴿وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوا آلَ إِبْرَاهِيمَ﴾ [المائده 81] نهگهر نهوان پروایان هینابا به خوا و به پیغههمبههی خوی ﷺ بهوهی دابهزیووه بوی که قورناتی پیروزه نهوه کافرهکانیان به دوست نهدهگرت واته: مادهم کافرانیان به دوست گرتووه دیاره پروایان نهبووه به خوا و به پیغههمبهه و (عليه الصلاة والسلام) به قورناتی پیروز، وه پیغههمبههیش (عليه الصلاة والسلام)

فهرموویهتی: (إِذَا قَالَ الرَّجُلُ لِلْمُنَافِقِ: يَا سَيِّدُ، فَقَدْ أَغْضَبَ رَبَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى) واته نهگهر پیاویک به دووړویهک بلتیت: گهورهم، ښکومان پهروهردگاری بهرزی خوی توره کردووه. یان له فهرموودهیهکی تر که له (سنن ابو داود) به سهحیحی هاتووه به ژماره (4777) له (مسند امام احمد) یش به ژماره (22939)، که فهرموویهتی: (لا تقولوا للمنافق سيد) پیغهمبهر (عليه الصلاة والسلام) فهرمووی به موناغق و دووړوهکان مهلن گهورهم: (فانه ان يك سيداً فقد أسخطم ربكم) نا نهگهر گهورهشبی تو پیی مهلی گهورهم چونکه نهو کاته پهروهردگار هکته توره کردووه. جا نهگهر سهرنج بدهین به هو ی به شداریکردن له پروسه ی هه لېژاردن، نهو کهس و لایه نانهو نه دنامه کانی که پاشگری نیسلامیان به خویانهوه لکاندوهو یان مه لا بووینهو یان بانگخواز بوینه له پیشتردا دهبی بهر یزبن له گهل نه دنامه کانی تر، وه شادی و دلخوشیان له گهل دلخوشیه کانیان دهر بېرن، جا دووژمن کاریان نه کهن و وه به دوست و هاورپی خویانیان بزنان، نهگهر رای پیچاوانه شیان هه بی، وه نهگهر کهسه که ی نه دنامه که لهو ی به راسته وخو یان نا راسته وخو کوفر و شرکیش نه انجام بدات، وه دژایه تی خوا و پیغهمبهر کهشی بکا (عليه الصلاة والسلام). به دنناییه وه نهو که سانه لهو یندهر که به شدار دهبن دهبی بهو کهسه کافر و موشریکانه جار وهیه ریزيان لی بنین و پینان بلن گهورهم و فلان و پیشیاندا هه ل بلن، که نهوانه هه موویان دهنه نهو ریگایه مهترسیدارانه ی که نزیکیان دهکاته وه له غزه بی خوی رب العالمین یان تووش دهکات و وه جائیز و دروست نییه له شهر یه تی نیسلامدا به دوژمنانی خوی پهروهردگار و پیغهمبهر که ی (عليه الصلاة والسلام) پشگیری لی بکرین و پینان بگوتری گهوره و ریزيان لی بگیری مهگهر بو ده عوه و بانگهوازی، نهویش سنوری خوی ههیه که نهو قسه و گوتن و هه ل سوکه وتانه یان له گهلدا له پیناو خوی بکریت. جا کهوابی بهو به لگانه ی خویندمانه وه نهو کاره ناشیاو و پیشهر عیه ی که تیدا دهکری هه و هلاء بو دوژمنانی نیسلام و بو شونیه کهو هه بهرانییش له موسلمانان، چونکه لهو یوه به دنناییه وه داوات لیدهکری تو بهرانه تیش بکه ی له موسلمانان په پهنده راسته قینه کان، مادام په رله مان یان یاسای علمانیته یان دیموکراسی جار وهیه لی رازی نییه نهگهر نهو کهسه که سی خواییش بی پاپه ندبی سهد له سهد به قورنن و به سونهش دهبی پشتی تی بکه ی! بهرانه تی لی بکه ی! هه تا پاپه ندبی به یاسایه شرکی و کوفری و پیشهر عیه کانی په رله مان و نه دنامه کانیان و وه سسته می علمانیته و دیموکراسی.

7- خالی هه وته له خلیسکان و وه خراپیه کانی به شداریکردن و نه دنامیتی نه دنام په رله مانی له نه نجومه نی یاسا دانان، نهویش به شداریکردنه له کوړ و نه نجومه نیک که گالتهو گهمه په نا به خوی رب العالمین زور جار به خواو به پیغهمبهر و (عليه الصلاة والسلام) به ریبازه که یان تیدا له په رله مان دهکات و دهکریته، وه ریزيان و به گهوره دانانی دووړو کافرانی پیوه دهسته بهر ده بیته.

ناماده بوونی هه کوړ و کوبونه وهیه که له نیسلامدا که تیدا بیری زی بهرامبهر به خوا یان پیغهمبهری خوا (عليه الصلاة والسلام) یان ناینی نیسلام بکریت بهبی بهر هه لستیکردنی تهواوی شهر عی بهو ریگا و پلانه ی که له فهرمووده ی پیغهمبهر و هرگیراوه (عليه الصلاة والسلام) (من رأى منكم منكراً فليغيره بيده، فإن لم يستطع فليسلمه فإن لم يستطع فليقلبه وذلك أضعف الإيمان) نهو جار یان دهرچوون و جیهیشتیان و واز

لټهټنانيان، نهگهر هېچت لهگهټيان پټ نهکرا به دننځيپوه ترسناکهو جار وایه کهسهکهی کافر دهکا، ههروکو خوی پهرودرگار له قورناني پيروژدا فهرموویهتی: ﴿وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْنُكَ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِنَّكُمْ إِذَا مِثْلُهُمْ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا﴾ [النساء 140] واته بېگومان خوا له قورناندا بهسهرتانهوه دایبهزاندوه نهگهر بیستتان له کوږ و دانیشتنیک کوفری به نایهتهکانی خواو وه گهمهیان پټ دهکریټ دامه‌نیشن لهگهټيان تاوهکو نهچنه ناو قسهو باسیکی تری جگه له کوفری و گهمهکردن به قورنان نهگهر لهگهټيان مانهوه لهکاتی کوفری و گهمه کردنهکهمان کهواته نیوهش وهکو وانن بهراستی خوا کوکهروهی دوروهکان و کافرهکانه ههموویان بو ناو دوزهخ، جا لهو کوږ و کوږونهوانهی که هاوبهشی و کوفری تیدا دهکریټ و گالته به ناینی نیسلام و قورنان و فهرموودهکانی پیغمبر (عليه الصلاة والسلام) دهکریټ دهبی پروادار به دهست بیگوریت نهگهر بوی نهکرا به زمان بیگوریت نهگهر بوی نهکرا به تورهی ههلسی و پروات و پشتیان تیټکات و کوږ و کوږونهوهو شوینهکه بهجی بیټیت نهگهر واکات و گوینیان بو بگریټ وهکو وان کافر دهبیټ، دیاره رازییه به کوفری و گالته کردنهکهمان پهنا به خوی رب العالمین، جا په‌رلهمان بوونی وجودهکهی دزایهتی و بیریزییه بهرامبر به خواو به قورنان و فهرمووده و ردهکردنهوهیانه، کار و باسهکانی لهناویدا باس دهکریټ زور جار کوفری و گالته کردنه به ناینی نیسلام نهویش سهره‌رای نهوهی بوون و وجودهکهی خویشی که بیشرعی و پیچهوانه‌ی نیسلامه، جا نه‌ندام په‌رلهمان به سنور داری له چوار چیوهی یاساو په‌رلهمان دهبی شهرمنانه دهستی بهرز کاتهوه، نهگهر ریځای پندرا له ماوهیهکی کهم و کورتی دیاریکراو ره‌خنه قسهکانی بکات و له کوتاییه‌کشی ههر هاوړی و دوستی نه‌ندامه‌کانی کوفریکارین که کوفرهکهمان کردوهو دزایهتی خواو پیغمبره‌ی دهکهن (عليه الصلاة والسلام)، جا نهوانه‌ی بهرامبریشیان ههر بویان ههیه کوفر و شیرکهکهمان بلینهوه و وه‌لام و ردهی بدهنهوه. جا راقه‌کارانی قورناني پيروژ (رحمته‌ی خویان لیټیت) گوتویانه: ﴿إِنَّكُمْ إِذَا مِثْلُهُمْ﴾ نهوه نهوهی له کوږ و شوینی وانبیټ بهبی نهوهی ناچار کرابیټ و نیکراهی لهسهربیټ به مهرجه شهرعییه‌کانی نیکراه، نهو کاته‌ی کوفری و بیریزی کرا به خواو به پیغمبر و به ناینی نیسلام ﷺ بهره‌لستی بهدهست نهگهر نه‌یتوانی به زمان نه‌کردوو نهوه نه‌رویشټ لهوئ و جیشی نه‌هیشټ و بلی بهس به دل پیم ناخوشه، لیټی قبول نییهو وه‌گریو نابیټ و کافر دهبیټ، پروانه ته‌فسیری قورناني جلدی پینج لاپه‌ره (418) (ابن جریر الطبری) جلدی چوار لاپه‌ره (330) وه (فتح القدير للشوکانی) جلدی یهک لاپه‌ره (527) به نمونه نهوهت بو دهردهکهوټیت.

وه نهگهر سهرنجی یهکیک له سهر گوزشته‌کانی ژیانامه‌ی پیغمبر و (عليه الصلاة والسلام) هاوه‌له‌کانشی بدهین نهوه‌مان چاک بو روون دهبیتهوه که نهو عوزر و بیانوانه لیټیان قبول نابی کهسیک کهوا لهو شوین و جیگایانه ده‌مینټهوه، وه ده‌فهرمووی له سیره‌ی پیغمبره‌ی هاتیه (عليه الصلاة والسلام) له (مختصر سره و الرسول) (شیخ محمد بن عبد الوهاب) لاپه‌ره (255) نهو سهرگوزشتهو رووداوه‌ی گپرایتهوه که نیمه کورت و پوخت و گوشراوه‌کهمان هیناوه‌تهوه، که له‌سهر گوزشته‌که‌ی (خالد بن الولید) (خوا لیټی رازی بیټ) له‌گهل (مه‌جاعه‌ی یه‌مهنی) له‌کاتی چوونی بو یه‌مامه تاکو جه‌نگی

103

ئهلقه ی سیزدهههه

موسلمانانی بهرێز و سهنگین خوشحال و بهختهوهرین پیتان دهگهینهوه بۆ پیشکەشکردنی ئهلقه ی سیزدهههه له زنجیره ی ههلبژاردن و دهنگدان له دیدگای قورئان و فهرمووده، لیرهوه وهستاوین که خالی کوتایمان نهوهی باس بکهین گوتمان که خالی ههشتهمیانه، نهویش نهو خراپی و خلیسکانانهی که توشی نهندام پهڕلهمانی دهبیته له کاتی چوونه نهجومهنی یاسا دانان، که نهوجا له دوای نهوهوه دین گومانهکان به گوشرای و کورتی و پوختی باس دهکهین و دهیان رهوینینهوه، نهوجا رای پهسهندی زانیان دیاری دهکهین، وه باسی نهوانهش دهکهین نایه بهربرێز حوکمی چیه له نیسلام نهوهی خۆی ههلبژاردوه و وه دهنگی پێ دهری؟ وه نهو کهسهش کهوا دهنگدهات حوکمان چیه؟ ههمووی روون دهکهینهوه به پشتیوانی خۆی رب العالمین. له کوتایهکهشیدا نامهیهک بۆ بهربرێز و وه نامهیهکیش بۆ دهنگهران دلسوزانه نامۆزگاریان دهکهین و ریگای راستیان پێ نیشان دهدهین و نهوجا له بری نهوهی که نهوه نهکری چی بکری باشهوه بهدیل چیه؟...

8- نهمرۆ دیننهوه سهڕ نهوهی له ئهلقه ی سیزدهههه دهلێن یهکیک لهو خاله خلیسکان و خراپانهی که توشی نهندام پهڕلهمانی دهبی که دهچته ناو پهڕلهمانی، نهویش نهوهیه تهواو رهشکردنهوهی جهنگ و جههاد و خۆ نامادهکردن بۆ جهنگ و جههاد واته ئیعداد کردن، وهکو دهلێن دیموکراسی بریتیه لهوهی که دهستاو دهستی دهسهلات بکریته له ریگای ههلبژاردنهوه و وه بردنهوهی زۆرینهی دهنگهکان، یان هاوپهیمانیتهی لهگهڵ لایهنهکانی تری براوه تاکو زۆرینهی پیک بهین و حوکمهتی پێ رابگهیهنن، نازادی بیروراش یهکیک تره له دروشمهکانی دیموکراسیهت، نابێ هیچ کهس و لایهنیک ههبیته خۆی ناماده بکات بۆ جهنگ و جههاد، بهلکو نهوه باوی نامینی و حوکمهت سهربازی دهبیته و سهربازدهکانیشی لهپیناو بهرزکردنهوهی ئالای عهلمانیتهت و دیموکراسیهت و پاراستنی سستهمهکیان و پهڕلهمان و خاک و ولاته و ههتا کوتایی دهجهنگن و شهڕ دهکهن، نهو دهپاریزن نهوهک لهپیناو بهرزکردنهوهی وشه ی (لا اله الا الله). لهگهڵ نهوهیدا خۆ نامادهکردن ئیعداد به ههردوو بهشهکهیهوه مهعهووی و مادی پنیوستیهکی شهڕعیه کو دهنگی زانیانی لهسهروه و بهردهوامه جهنگ و جههادیش لهپیناو خۆی تعالی واجبیکی کیفانییه به بهردهوامی، ههندیک جاریش دهبیته واجبی عهینی. کیفانی: نهوهیه که بهس بن و بایی نهوهندهی ببن جهنگاوه و موجهیدهکان که نهکی شهڕهکی بگرنه نهستۆ بهرامبهڕ به دوژمنان، نهگهڕ نهوهنده نهوون نهو کاتهی ههتا نهوهندهبن لهسهڕ موسلمانانه بهگهلیان کهون، نهوجا له پاشان گونا ههسههر ههمووان لا دهچی. بهلام نهو کاتهی جهنگ و جههاد دهبیته فهرزول عهین: تاک تاکی موسلمانانهکان هههر ههموو بهردهوام لهسهریان دهبی، له باسی جهنگ و جههاد نهو خاله روونکرایتهوه له پهڕتووکه شهڕعی و فقهیهکان پیراندرایتهوه. جا نهو کهسهی کهوا جهنگ و جههاد نهکاو لهسهری بی یان ئیعداد و خۆ نامادهکردن نهکا بۆ جهنگ و جههاد به تهنکید به دنیاییهوه گونا بهر دهبی، نهوهتا خۆی پهروه دگار فهرموویهتی: **﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ﴾** [الأنفال 60] واته چهنی له تواناتانه بۆ دوژمنان له هیز ناماده بکهن له بهستنهوهی نهسپ و ولاخهکانیش

دووژمنانی خواو خوتان پښ بترسینن، وه پیغهمبه‌ریش (عليه الصلاة والسلام) راقه‌و ته‌فسیری (قُوَّة) که‌ی کرد که له‌و نایه‌ته‌یه‌وه هاتبوو، که له سه‌حیحی (مسلم) دا به ژماره (1917)، ده‌فهرمووی: (أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمِيَّ أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمِيَّ أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمِيَّ) سیجار فهرمووی ناگاداربنه‌وه هیز و هاویشتن و تیر هاویشیه سیجاران نه‌وه‌ی دووباره کرده‌وه، واته له‌و نایه‌ته‌ی مبه‌ست پښ تیر هاویشیه نه‌ک هیزی مه‌عه‌وی و وه هیزه‌کانی تری نوسین و باب‌ه‌ت و شته‌کانی تر. وه خوا‌ی په‌روه‌دگاریش سه‌باره‌ت به کوشتارکردن له‌پیناو خوا‌ی تعالی پراندیتیه‌وه له قورنایی پیروژ یه‌کیک له نایه‌ته‌کان له سوپره‌تی البقره نایه‌تی 216 ده‌فهرمووی: ﴿كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَّكُمْ﴾ [البقره 216] نه‌ی پرواداران کوشتارتان له‌سهر نوسراوه واته: (پیویست کراوه)، که زانیانی (نسلوی فیه‌ه) ده‌فهرموون ﴿کُتِبَ﴾ له قورنایی پیروژدا زوربه‌ی جاران به مه‌عنای (فرضه) دئ واته پیویست کراوه له سهرتان و فهرز کراوه له‌سهرتان، ههرچنده به سروشتیش پیتان بارگرانیبی و پیتان ناخوش‌بی. جا نه‌و که‌س و لایه‌نانه‌ی پشت له جه‌نگ و جیهاد ده‌که‌ن و وازی لیدینن خوی په‌روه‌دگار و پیغهمبه‌ره‌که‌ی ﷺ ههره‌شعیان لیده‌که‌ن، نه‌وه‌تا خوا‌ی په‌روه‌دگار فهرموویه‌تی: ﴿قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ [التوبه 24] واته پیتان بلئ نه‌ی محمد (عليه الصلاة والسلام) نه‌گهر باوک و باییره‌تان یان کوږ و نه‌وه‌کانتان یان براکانتان وه هاوسه‌رانتان هوزه‌کانتان وه نه‌و پاره‌ی به ده‌ستتان هیناوه کوټان کردیته‌وه نه‌و بازرگانییه‌ی لئی ده‌ترسن زیانی لیبکه‌وی واته دلتان پیوه‌یه وه نه‌و خانوبه‌ره‌ی لئی رازینه خوشه‌ویستر و باشتربیت به‌لاتانه‌وه له خواو پیغهمبه‌ره‌که‌ی و (عليه الصلاة والسلام) جه‌نگ و جیهاد و کوشتار له پیناو خوا‌ی په‌روه‌دگار نه‌وه چاوه‌روانین تاکو خوا فهرمان و عه‌زابی خوی دینیت خوا رینمووی که‌سانی له فهرمان ده‌رچوو ناکات، وه پیغهمبه‌ری پیشه‌واش (عليه الصلاة والسلام) فهرموویه‌تی که فهرمووده‌که سه‌حیحه‌و له سونه‌ی (أبو داود) ی هاتیه به‌ژماره (3462): (إِذَا تَبَايَعْتُمْ بِالْعِينَةِ ، وَأَخَذْتُمْ أَذْنَابَ الْبَقَرِ ، وَرَضِيتُمْ بِالزَّرْعِ ، وَتَرَكَتُمُ الْجِهَادَ ، سَلَّطَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ ذُلًّا لَا يَنْزِعُهُ حَتَّى تَرْجِعُوا إِلَى دِينِكُمْ) واته نه‌گهر کږین و فروشتنتان کرد به عینه، که بریتیه له‌و جوړه کږین و فروشتنه‌ی له‌وه‌ی خاوه‌ن شتیک به قهرز بو ماوه‌یه‌ک شتیک بفروشتنه‌ی یه‌کیک و وه به حازریش ناماده‌بی لئی بکږیته‌وه به نرخیکی که‌متر له‌وه‌ی پښی فروشتیه، که نه‌و باب‌ه‌ته کږین و فروشتنه له‌لای زورینه‌ی زانیان حهرامه‌و قه‌ده‌غه‌کراوه، وه پیغهمبه‌ر فهرمووی (عليه الصلاة والسلام) نه‌گهر ده‌ستتان به‌و کږین و فروشتنه‌وه گرت و به‌ویه‌وه خه‌ریک بوون، وه ده‌ستتان گرت به کلکی چیل و مانگا، رازی بوون به چاندن و زه‌راعت، وازتان هینا له جه‌نگ و جیهاد، خوا زه‌للی و ژیر ده‌سته‌یه‌کتان به‌سهردا زال ده‌کات له‌سهرتان لا نادات تاکو نه‌گهرینه‌وه بو ناینه‌که‌تان. که زانیان ده‌فهرموون مبه‌ست لیږه ناینه‌که نه‌و به‌شه‌یه که جه‌نگ و جیهاده، واته تا نه‌گهرینه‌وه سهر جه‌نگ و جیهاد و کوشتار نه‌که‌ن له‌و زه‌للییه‌ی رزگارتان نابی و وه قوتار نابن، نه‌وه نه‌گهر ته‌نها دنیاو که‌ساب‌ه‌ت کردن سهرقالت بکات له جه‌نگ و جیهاد کردن نه‌وه‌یه نه‌نجام و ده‌ر هاویشته‌که‌ی، نه‌ی نه‌گهر بروات پښ نه‌مینئ و په‌نا به خوا‌ی رب العالمین یان بیگوریته‌وه به سیستمی دیموکراسی؟ په‌نا به خوا نه‌وه خاوه‌نه‌که‌ی ته‌واو قیامه‌تی له ده‌ست ده‌چی و دونیاشی ته‌واو پښ دابین نابی

هه‌ئێژاردن و له دهنگدان و یان ده‌ئێن راست نییه و دروست نییه ئا نهو کاته ی بزانن یان نه‌زانن ده‌ئێن نه‌وانه نه‌وه به‌رگری ده‌کهن له عه‌لمانیه‌ت و دیکتاتۆریه‌ت.

له وه‌لامیاندا بۆ ره‌واندنه‌وه‌ی نه‌و گومانه‌ له‌ چه‌ند خالانه:

1- ده‌ئێن نه‌وه‌ی وا ده‌ئیت به‌ د‌ن‌یاییه‌وه نه‌ له ئیسلام گه‌یشته‌وه نه‌ له نه‌و موس‌لمانه‌ پاپه‌ندانه‌ی به‌ ر‌ی‌بازی پی‌غه‌م‌به‌ر (علیه‌ الصلاة والسلام) که له مانای خوا به‌یه‌ک‌گرتن و وه‌ ره‌ت‌کردنه‌وه‌ی هاوبه‌شی تی‌گه‌یشته‌ون نه‌وانه‌ی نه‌ناسیوه به‌ د‌ن‌یاییه‌وه، چونکه دیموکراسی و دیکتاتۆریه‌ت هه‌ردووکیان نه‌فامین و وه‌ له سه‌رده‌می خۆمان به‌ره‌می عه‌لمانیه‌تن و ده‌س‌کردی مرۆف‌ن و خ‌وای په‌روه‌رد‌گار به‌ هه‌ردووکیان ر‌ازی نییه‌و نه‌و که‌سه‌ی پ‌روای به‌ ر‌یی دیموکراسی و هه‌ئێژاردن نییه‌و پ‌روای به‌ عه‌لمانیه‌تیش نییه‌و وه‌ پ‌روای به‌ دیکتاتۆریه‌تیش نییه‌، هه‌ردووکیان به‌ حوکم و فه‌رمانی نه‌فامی داده‌نی که خ‌وای په‌روه‌رد‌گار فه‌رمووی: ﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ﴾ [المائدة 50] نایه‌ ئیوه حوکم و فه‌رمان ره‌وایه‌تی نه‌فامیه‌ت‌تان ده‌و‌یت به‌سه‌ر حوکم و فه‌رمانی خ‌وای په‌روه‌رد‌گار، که‌واته بۆ موس‌لمانان نه‌هاتوه‌وه وه‌ قه‌بو‌ل نییه‌، به‌‌ئ‌کو ده‌بی‌ بل‌ین: هه‌ردووکیانمان ناو‌یت و پ‌نیان ر‌ازی نین و ره‌تیان ده‌که‌ینه‌وه، ته‌نها به‌ ئیسلام و ر‌ی‌بازه‌که‌ی پی‌غه‌م‌به‌ری (علیه‌ الصلاة والسلام) ر‌ازین و پیاده‌یان ده‌که‌ین.

وه‌ خ‌ائ‌یکی تر له گومانه‌کان که ده‌یخه‌نه به‌ر گ‌و‌ی‌چه‌ی خه‌‌کی و بلاوی ده‌که‌نه‌وه، نه‌و‌یش ده‌ئێن دروست نییه‌ بۆ موس‌لمان پ‌روا ب‌ین‌یت به‌ ش‌ت‌یک و به‌رنامه‌و س‌سته‌م‌یک، که له گومانه‌که‌ی نه‌وان ده‌ئێن دیموکراسیه‌ت نه‌گه‌ر پ‌روات پ‌ی نه‌بی‌ واته پ‌رواو ق‌بو‌ل‌کردنی دیکتاتۆریه‌ته‌.

به‌ یه‌ک له‌و خ‌الانه‌ که و‌لامان داوه‌ ده‌ئێن به‌ د‌ن‌یاییه‌وه نه‌وه نا حا‌لی بو‌ونه له ئیسلام و وه‌ هه‌ردووکیان حوکمی جه‌هاله‌ته‌ گ‌وت‌مان ق‌بو‌ل نا‌کر‌ین.

2- دووه‌م به‌وه‌ی هه‌‌ده‌وه‌ش‌ین‌ینه‌وه نه‌و گومانه‌ی ده‌ئێن دروست نییه‌ بۆ موس‌لمان‌یک که پ‌روا ب‌ین‌یت به‌ ش‌ت‌یک و به‌رنامه‌و س‌سته‌م‌یک که پ‌ی‌چه‌وانه‌ی شه‌رعی ئیسلام ب‌یت و د‌ر‌ب‌یت به‌ ق‌ور‌ئان و فه‌رمووده‌، به‌ بیان‌وی نه‌وه‌ی ناچار‌یه‌و یان ه‌ی‌ج ر‌ی‌گ‌ایه‌کی تر نییه‌ ئی‌ک‌راه — له‌سه‌رمانه‌، ئا نه‌وانه هه‌ر هه‌موویان به‌ یه‌ک ده‌نگی زانایانی نه‌ه‌لی س‌ون‌ه‌و جه‌ماعه‌وه ئی‌ک‌راه له‌سه‌ر د‌ل‌دا نییه‌، نه‌تۆ پ‌روا ب‌ین‌یت به‌ دیموکراسیه‌ت و ش‌ت‌یک. ته‌نها ئی‌ک‌راه — به‌ مه‌رجه شه‌رعییه‌کانیه‌وه بۆ نه‌و ق‌سه‌و گ‌وت‌ناهیه‌ ده‌یکه‌ی، ف‌عل و ک‌رد‌اریش جیاوازی زانایانی له‌سه‌ره‌، که هه‌ند‌یک‌یان ر‌ی‌گا پ‌ی‌ده‌ده‌ن، کات‌یک که‌وا ت‌وش‌ت ب‌ی که مه‌رجه‌کانی ئی‌ک‌راهی ته‌واوی ل‌ی ب‌یت‌ه‌ج‌ی که چ‌وار تا پ‌ین‌ج مه‌رجیان داناوه‌ زانایان، وه‌ (ابن حجر)‌یش له (فتح‌ الباری) زۆر به‌ ک‌ورتی و پ‌وختی ده‌یان ه‌ین‌یت‌ه‌وه. جا که‌واته نه‌وه‌ی له‌سه‌ر ت‌ویه نا‌کر‌ئ نه‌تۆ ب‌ل‌نی ه‌ی‌ج ر‌ی‌گا چاره‌یه‌ک نییه‌ ماده‌م ک‌وفر و شه‌رک له‌ باوه‌وه هه‌یه‌ من ده‌چ‌م ده‌ستی پ‌ی‌وه ده‌گ‌رم و گ‌ونا‌هه‌که‌ی نه‌نجام ده‌ده‌م، خ‌وای په‌روه‌رد‌گار نه‌و نه‌رکه‌ی نه‌خ‌سته‌یه‌ سه‌ر تۆ، به‌‌ئ‌کو فه‌رموویه‌تی: ﴿لَا يَكْفُرُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾ [البقره 286] واته خ‌وای ته‌الی نه‌وه‌ی نه‌خ‌سته‌وته سه‌ر نه‌ست‌وی ه‌ی‌ج که‌س و ف‌ه‌رد و تاک‌یکی که له‌ توانایدا نه‌بی‌، یان خوا فه‌رموویه‌تی: ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾ [التغابن 16] به‌ گ‌و‌یره‌ی تواناتان د‌ین‌داری ب‌که‌ن و وه‌ خ‌و

پاريزکاربن و جيبه‌جی فەرمانه‌کانی خواو پیغه‌مبه‌ره‌کەى بکەن (عليه الصلاة والسلام)، جا که‌واته ناکریت بۆ ره‌تکرده‌وه‌ى نه‌فامی و کوفر و شرکێک کوفر و شرک و نه‌فامیه‌تیکى تر بگرینه‌بەر و ده‌ستی پتوه بگرین هاوشیوه‌ى له‌و کوفر و نه‌فامیه‌ته‌ى هه‌لبژێرین، به‌لکو موسلمان ده‌بى خۆیو خه‌لکى پى بگه‌یه‌نیت و پێداگریت له‌سه‌ر بیرو پروا و خوا به‌یه‌گرتن و کوفرکردن به‌طاغوت و له‌و پێناوه‌یدا نه‌گه‌ر ریگای نه‌بوو نه‌نجامیان بدات کۆچ بکا خواى په‌روه‌ردگار کارى ناسان ده‌کا، وه‌ له‌ ده‌رفه‌تیکیش هه‌ولێ نه‌وه‌ى بدا به‌ریگای شه‌رعى و ریبازه‌کەى پیغه‌مبه‌رى (عليه الصلاة والسلام) حوکمى خواى په‌روه‌ردگار بگه‌رێنێته‌وه‌و په‌یره‌وى بکا له‌ریبازى پیغه‌مبه‌ر و (عليه الصلاة والسلام) چوار خه‌لیفه‌ راشیده‌کەى و وه‌ سودیان لێ وه‌رگرت و به‌سه‌رمه‌شقى خۆیان دابنێ.

3- جا خالێکى تریش نه‌وه‌یه که بۆ ره‌تدانه‌وه‌و هه‌لوه‌شانده‌وه‌و ناشکراکردنى نه‌و گومانه‌ى، نه‌ویش نه‌وه‌یه نابێ موسلمان میکافیلیانه‌و بیر بکاته‌وه‌و بلى "الغاية تبرّر الوسيلة" ماده‌م نه‌من نامانجیکى باشم هه‌یه به‌هه‌ر که‌ره‌سته‌و نامرازیک بیت نه‌و نامانجه‌ى به‌ده‌ست بێنم ناساییه، به‌لکو له‌ئیسلامدا نامانجه‌کان ده‌بى به‌که‌ره‌سته‌ى شه‌رعى وه‌جائیز و دروست به‌کار به‌یتریت و بگرینه‌بەر و به‌ده‌ستیان بێنن، له‌ئیسلامدا نامرازه‌کان ده‌بى شه‌رعى و خه‌لال بن نه‌وه‌ک حه‌رام و بێشه‌رعى، هه‌ندیک له‌وانه‌ى پاشگری ئیسلامیان به‌خۆیانوه‌و لکاندوه‌و ده‌لێن هه‌لبژاردن و دیموکراسى وه‌کو وه‌سیله‌و نامرازیک به‌کاریان ده‌هێنن و پروامان پێی نییه‌و نایکه‌ینه نامانج. جا له‌ئیسلامدا دروست نییه جادو به‌جادو هه‌لبوه‌شێتریتوه‌و، وه‌که‌سیکى به‌نه‌قه‌ست بکوژى بۆ نه‌وه‌ى باشیه‌کى تر له‌جیبى نه‌وه‌وه‌ له‌ده‌ست بگرى، وه‌هه‌ر کاریکى تر بکه‌ى که‌حهرام و تاوانبێ، جا نه‌ى نه‌گه‌ر حه‌رام و تاوانیه‌که کوفر و شیرک بێ؟ په‌نا به‌خواى رب العالمین، به‌هیچ ریگایه‌ک ریگایه‌وه‌و وه‌زانایانى ئیسلام سه‌د له‌سه‌د و به‌کۆ ده‌نگى قه‌ده‌غه‌یان کردیه‌و نایه‌ت و فهرمووده‌کان له‌سه‌ر نه‌وه‌ى یه‌که‌ده‌نگن، زانیان (رحمه‌تى خوايان لیبیت) نه‌وانه‌یان شیکردوه‌ته‌وه‌و رونکردوه‌ته‌وه‌و، له‌بهر که‌مى کات ته‌نها یه‌ک له‌فتوايه‌کانی پێشه‌وا (أحمد بن حنبل) ده‌هێننه‌وه‌و، کاتیک که‌وا جاریک له‌جاره‌کان بۆی باسکرا نه‌ى (أحمد بن حنبل) نافرته‌تیک هه‌بووه‌و یستویه‌تى له‌هاوسه‌ره‌کەى جیاپێته‌وه‌و، هاوسه‌ره‌کەى پێداگر بووه‌ له‌سه‌ر نه‌وه‌ى که‌لێ جیا نه‌پێته‌وه‌و، هه‌ندیک له‌وانه‌ى فیل و حيله‌ى به‌حیسابى خۆیان شه‌رعیان زانیوه‌ به‌نافرته‌که‌یان گوتوه (لو ردت عن الاسلام بنت منه) واته‌ نه‌گه‌ر تو له‌ئیسلام هه‌لبه‌گه‌رپێه‌وه‌و نه‌و کاتى تو له‌پیاوو هاوسه‌ره‌که‌ت جیاده‌بیه‌وه‌و ته‌لاقتان نامینى و نیکاحتان نامینى له‌نیواندا، تو هه‌لگه‌راوه‌ى و موپته‌ده‌ى وه‌نه‌ویشیان به‌موسلمانى ماوه‌ته‌وه‌و، نه‌وجا له‌پاشان وه‌ره‌به‌وه‌ به‌موسلمان و ده‌توانى بوخت شو بکه‌یتوه‌و. جا که‌نافرته‌که‌یان وا تێگه‌یاندا، پێشه‌وا ئیمامى (نه‌حمه‌د) یه‌کجار یه‌کجار توپه‌ بوو فهرمووى (من افتى بهذا او علمه او رضي به فهو كافر) فهرمووى نه‌وه‌ى نه‌و فه‌توايه‌ى ده‌رکردوه‌و داوه‌ نه‌وه‌ى فێرى کردوه‌و نه‌وه‌ى پى رازى بووه‌ هه‌موویان نه‌وانه‌ کافر بوینه‌و له‌ئیسلام ده‌رچوینه‌و، (ابن القيم) له‌ (إغاثة الهفان) هینایتى له‌جلدى یه‌که‌م لاپه‌ره (154)، که‌واته‌ گه‌راندنه‌وه‌ى حوکمى خوا کاریکى چاکه‌و حوکمیکى شه‌رعییه‌و پێویستیشه‌، به‌لام نابیت به‌ریگای بێشه‌رعى و شرک نه‌و کاره‌ى بێینه‌وه‌و وه‌هه‌ولێ بۆ بده‌ین، به‌لکو به‌ریگای شه‌رعى وه‌کو پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) کردى خوا فهرموویه‌تى: ﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا

فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ فَتَفْرَقَ بَيْنَكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكَمْ وَصَاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ [الأنعام 153] واته بهراستی و بیگومان نهوهیه ریگای ریک و راستم که نیسلامه خوی پهرودرگار فهرموویهتی شوینی بکهون و شوین ریچکهو و گومراییهکانی جگه له نیسلام مهکهون که پهرتهوازتهان دهکات و دوورتان دهخاتهوه له ریگای خوا نهوهیه خوا ناموژگاریتانی پی کردووه تاکو پاریزگاری بکهن و فهرمانهکانی جیبهجی بکهن و وه قهدهغهبن له قهدهغه کراوهکانی، جا کهواته دور کهوتتهوه له هاوبهشی و به دهستهینانی خوا به یهکگرتن مسوگر کاری تهمین و گهیشتنه به حوکم کردنی قورن و فهرمووده، ههروهکو خوی پهرودرگار فهرموویهتی و بهلینی داوه به پروادارانی که خاوهن تهوچیدن و کوفریان کردیه به طاغوت و ههولیش ددهن بۆ نهوهی حوکمی خوی بگهرینهوه حوکمهکهیان بۆ دهگهرینهوه وه تهمینیان دهکات و چهسپیوو چهقیوو دیاریان دهکات لهسه زهوی، دهفهرمووی: **﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا﴾** [النور 55] خوی پهرودرگار دهفهرمووی خوا بهلینی داوه بهوانهی کهوا پروایان هیناوه له نیوه کار و کردهوهی چاکهیان کردووه جینیشینیان بکات له زهوی ههروهکو نهوانهی له پیش نهوانی جینشین کردووه وه ناین و ریباردهکی که نیسلامه بۆیان بهریا بکات و وه له دواي نهوهی ترسیان لهسه بوو بیانخاته نهمن و ناسایشهوهو ترسیان لهسه نههیلئت ترسهکهیان بۆ بگوریت به نهمن و ناسایش خوا فهرمووی من دهپهرستن و هیچ هاوبهشیهک و کهسیک لهگهلم ناکهنه هاوبهش و بۆم نهجام نادهن، کهواته مهرجی سهرکهوتن نهوهیه کهوا هاوبهشی بۆ خوی بریار نهدهی، تنهها خوی بههرستی، خوی پهرودرگار لهگهلتدا دهپی کار و کردهوهی چاک بکهی به ریباری پیغهمبهریهوه **(عليه الصلاة والسلام)** پاپهندی به دنیاییهوه حوکمی نیسلام دهتوانی بگهرینهوه زولم و ستهم و دیکتاتوریهت و ههر ههموو نهوانی تر جگه له نیسلام رهتبهکیهوهو رایمالی.

2- جا گومانیکی تر له گومانهکانیان نهوهیه، دهلین مهیدان و گۆرهپانهکه نابیت تنهها بۆ عهلمانیهکان بی و بۆیان چۆل بکهین و بهیلینهوه.

جا نهگوتراوه مهیدان و گۆرهپانهکهیان بۆ چۆل بکریت، بهلکو تنهها گوتراوه بهشدار مهبن له کار و ریگا بیشهرعی و کوفریهکان و مهبنه میکیاجی جوانکاری پرۆسهی عهلمانیهت و دیموکراسی و بههاری تام و چیژ و بۆن بۆ خوشکردنی تامی پهلهمان، له گۆرهپانهکه شیرانه به وریایی و داناییهوه ریگای پیغهمبهران **(عليهم الصلاة والسلام)** بگرنهپهر و وه به ریک و پیکیهوه به بهرنامهیهکی توکمهوه بانگهوازی بکهن بهرهو لای خوی پهرودرگار و خهکی بانگهه بهرهو خوا بهیهکگرتن و دوریان بخهنهوه له طاغوت و شرک و هاوبهشی، وه له پاشانهکه خواتان خوشبوئ و له پیناو نهودا ههموو کار و نیشهکان بکهن و وه دژایهتی دوژمنانی خوی پهرودرگار بکهن، وه له پاشان دیندارین و وازبینن له گوناوه و تاوانهکان، به دنیاییهوه خوی پهرودرگار نا نهو کاتهی یارمهتیدر دهبیت و وه له پشتتان دهبیت و گۆرهپانهکهش پیغهمبهران **(عليهم الصلاة والسلام)** نا نهوها پریان کردیتهوهو چۆلیان نهکردووه بۆ سههر

و طاغوت و وه کوفر و شرکهکانی سهردهمی خوځان، پیغهمبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) به‌نکو وازيان ده‌هینا پشتیان ده‌کرد له طاغوت و شرک و هاوبه‌شی و ریبازه‌کهی نه‌وان له سهردهمه‌کانی نه‌وان، له‌ولاشه‌وه ده‌عوه بانگه‌وازيان ده‌کرد، به‌رهو خوا به‌یه‌ک‌گرتن و وازه‌ینان له طاغوت و شرک و هاوبه‌شی خوای په‌روه‌ردگار له کوتا سهری ده‌خستن. وه‌کو نیبراهیم پیغهمبه‌ر (علي نبينا عليه الصلاة والسلام) خوا ده‌فهرمووی گوتویه‌تی: ﴿وَأَعْتَزِلْكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ [مریم 48] جا من خوم گۆشه‌گیر ده‌که‌م و لیتان دوور ده‌که‌ومه‌وه له خوتان و له‌وانه‌ی ده‌په‌رستن بیجگه له خوای په‌روه‌ردگار و هاواری لیده‌که‌ن، نه‌وه قسه‌ی نیبراهیمی بووه (عليه الصلاة والسلام) نه‌وه ریبازه‌کهی نه‌و بووه.

که لیره‌وه پرسیاریک دیته پیشه‌وه:

نایه نه‌وانه‌ی پاشگری نیسلامیان به‌خوځانه‌وه لکاندوه به‌ناشکرا ده‌توانن بلین نیمه پروامان به دیموکراسی نییه‌و دوستی نه‌وانه نابین که کافر و دوژمنن به خوای په‌روه‌ردگار؟

به دنیاییه‌وه تا نیستا نه‌وه‌مان نه‌بیستوه نه‌بینیوه نه‌خیر ناتوانن و واشیان نه‌گوتوه وه واش نالین، به‌نکو پروایان پی هیناوه دوستایه‌تیاں ده‌که‌ن و له‌که‌لیاندا دهن و تنها مه‌گه‌ر گله‌یی جیبه‌جی نه‌کردنی یاسا بیدینی و بیشهرعی و کوفریه‌کاتیاں لی بکه‌ن، که بلین وه‌کو نیمه پیوه پاپه‌ندین به یاساکانی ده‌سکردی مروق زاده‌وه نه‌وه‌ی له په‌رله‌مان در ده‌چی نیوه نه‌ی عه‌لمانی پیشیلی ده‌که‌ن ته‌واو پیوه پاپه‌ند نابین، وه‌ک بلن نه‌وه‌ی نیمه خومان ته‌واو گومرا کردوه نیوه وه‌کو نیمه خوتان گومرا ناکه‌ن و شتی تیدا ده‌هیلنه‌وه، که‌واته به‌زمانی حال و گوتن نه‌وه‌یه هه‌لویستیان و وایان لیبینراوه‌و وایان لیبیستراوه‌و. کورته‌ی قسان بانگه‌وازی بولای خوای په‌روه‌ردگار و خو دوور گرتن له هاوبه‌شی و گونا‌هه‌کان و خه‌لک په‌روه‌رده‌کردن له‌سهر نه‌وه وه له دره‌وه‌ی پرۆسه‌ی دیموکراسی و هه‌لېژاردن و په‌رله‌مان بوونی هه‌بی به‌دنیاییه‌وه باشته‌وه کاریگه‌رتره له گۆره‌پانه‌کهی و گۆره‌پانه‌کهی پی پرده‌که‌یه‌وه‌و نه‌و کاتی بوت چۆل نه‌کردینه، نه‌گه‌ر بۆشت نه‌لواو نه‌کرا، وه‌کو پیغهمبه‌ری (عليه الصلاة والسلام) کاتیک که‌وا کوچ ده‌کهی به‌نومیدی نه‌وه‌ی جاریکتر بښیه‌وه پری بکه‌یه‌وه، وه‌ک خوای په‌روه‌ردگار بو پیغهمبه‌ری کردوو (عليه الصلاة والسلام) بو نه‌و نه‌جامیدا.

3-جا له پاشان خالیکي تر به کورتي و پوختي نه‌ویش نه‌وه‌یه که ده‌لین چهن‌دین چاکه‌و به‌رژه‌وه‌ندی پیوه دابین ده‌بیت، له‌وانه ده‌بیته گۆره‌پان و مه‌یدانی میمه‌ری بانگه‌وازی کردن و وه پشتگیری کردنی چه‌وساوه‌کان و وه رزگارکردنیاں و ماف وهرگرتنه‌وه‌یاں وه گه‌راندنه‌وه‌ی حوکمی خوای په‌روه‌ردگار به قوناغ به‌ندی.

1-جا نه‌و به‌رژه‌وه‌ندی و چاکیانه‌ی له نیسلامدا یاساو چوار چیوه‌ی هه‌یه، هه‌ر ناوا به‌بی به‌لگه‌و له گومان و هه‌واو هه‌وه‌سه‌وه دیاری ناکریت، نه‌وان ناوا دیاریان کردیه په‌نا به خوای رب العالمین، که یه‌کیک له‌وانه ده‌لین به‌رژه‌وه‌ندی و مه‌سله‌حه‌یه‌ک تی بگیریت له‌گه‌ل مه‌قاسیده‌کانی نیسلام زانایان فهرموویانه چ

لهگهل هه موویان یان لهگهل یهکیکیان نهوه به خراپه داده نریت، که مهقاسیدهکانی نیسلام پینج خاله سه رهکیهکیه کهوا (دین و ناینه وه نهفس و گیانه وه عهقل و ژیری و هوشه وه نهسل و وهچهو بهردهوامیهتی منداله وه مال و سامانه) کهواته وهسل و نهسل مه بهست پی عهرض و ناموسه. جا له هه موو بهرژه وهندیهکان چاکتر و له پیشتر تهو حید و خوا بهیهکگرته وه مروف و جنوکه لهو پیناوهیدا بهدیهنراون، وهکو خوا فهرموویهتی: **(وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ)** [الذاریات 56] واته من جنوکهو مروقم تهنهها بو په رستشی خوم و خوا بهیهکگرتن بهدیهنراون، کهواته بهشدار ی هه لئزاردن و په رلهمان دژه به تهو حید و هه لیده وه شینیهته وه پهنا به خوی رب العالمین، وه داننانه به طاغوتیهت و هاوبه شیهت و کوفر و شرک، نهوه زور لیک دوروهو هیچ بهرژه وهندیهکی پیوه دابین نابی له نیسلام جیی ببیته وه، وه نابی بهرژه وهندی و مهسلهحهتهکه زانایان دهفهرموون: تی بگیریته لهگهل بهلگهکانی قورئان و فهرمووده، جا له هینانه وهی بهلگهکانی رای دووهم که گوتیان هه لئزاردن و بهشداریکردن حهرامه و وه قهده غهیه و کوفره و نابی موسلمان توخنی کهوی، که باسمان کرد له نهلقهکانی رابردوودا، وه پیچهوانهیه لهگهل ریباری پیغهمبه و **(عليه الصلاة والسلام)** حوکی خوی پهروهردگار ناچه سپیندری، بهلکو هیدی هیدی حوکهکه لییان دهستیندریته وه، له جیاتی نهوان بتوان کافر و موشریک و عهلمانی و کهسی خراپ بگورن نهوان کاریگری زیاتریان دهبی لهسهری، له واقعیدا هه نهوه بیندراوه و وه روویداوه.

2- نابی بهرژه وهندیهکه وهکو زانایانی نیسلام فهرموویانه بهرژه وهندیهکی گهورهتر و پهسه ندرت له دهست بدات و پیچوینیت، که بهرژه وهندی تهو حید و خوا بهیهکگرته گوتمان نهو له دهستی ده دات.

3- نابی بهرژه وهندی و بانگهوازیهکه که زور باسی دهکریته و دهلین نیمه دهتوانین لهوی بیکهین وه بهلگهی بو دههیندریته وه وهکو زانایانی (أصولی فیه) دهلین که هیچیک لهو خالانهی که نهوان دهلین که نهوه مهسلهحهتی دهعهویه کاکه بو وا دهکهی نهوه بهرژه وهندی بانگهوازییه! نهوهت له بهر چ وا کرد کاکه مهسلهحهتی دهعهوی لهوهیدایه! کردویانه به خالییک لهو خالانهی که نهوه هو له (أصولی فیه) باسکراوه، بهلگهکان بریتین له قورئان و له سونهو مهسلهحهتی دهعهوه. نهخیر مهسلهحهتی دهعهوه له قورئان و فهرموودهکانی خواو هی پیغهمبهریه **(عليه الصلاة والسلام)** نهوان پهیره و بکری، نهک به ههواو ههوهس نیمه هه شتیکی بکهین نهوهی بیانوو بو بینینهوهو بلتین پاساومان نهوهبی نهوه بهرژه وهندی بانگهوازیهکی تیدایه، جا به دنیا ییهوه بهرژه وهندی بانگهوازی لهوهیدا نییه لهو گومان و ههواو ههوه سانه وهکو خوی پهروهردگار فهرمووی: **(إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْأَنْفُسُ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمُ الْهُدَى)** [النجم 23] نا نهوان نیلا به دوی گومانهکان و ههواو ههوهسهکانی خویان و نهفسیان دهکهن جا له پهروهردگاریانهوه رینمویشیان بو هاتیوهو پیشیلی دهکهن. جا نهوهتا رووداویک ههیه (ابن الجوزي البغدادي) (رحمته خوی لیبیت) له (تلبیس ابلیس) لاپه ره (188) هیناویهته وه، که دهلی (عرض الدولة) که یهکیک بوو له سه رکرده بهناو بانگهکان دهسهلات و فهرمان رهوایهتی موسلماتانی ماوهیهک گرتبووه دهست که حوکی به قورئان و سونهش دهکرد بهلام ستهم و زولم و گونا هیشیان ههبوو دهلی: **(ان عرض الدولة کان یمیل الا جاریه، فکانت تشغیل قلبه، فامر بتغریقها لان لا ینشغل قلبه عن تدبیر الملك وهذا هو**

الجنون المطبق، لان قتل مسلم بلا جرم لا يحل، واعتقاد ان هذا جائز كفر وان يعتقده غير جائز، لكنه
 راه مصلحة فلا مصلحة فيما يخالف شرع) دهلی جاریهیک و کهنیزهیک، کهوتبوه ناو دلی و دلی تیی
 دهچوو، گوتی دلم پییوهیه لهبهر وهی دلم سهرقال دهکا له سهرپهرشتی کردنی دهسهلات و بهریوهبردنی
 ولات جا پیم باشه بچن نغرو و نقومی کهن له ناو ناوی و با بخنکیت، تا وهکو له کۆلم بیتهوهو دلم پییهوه
 نهمینیت، جا (ابن الجوزي) دهفهرمووی: نهوه بهراستی شیتایهتیهکی تهواوی سهد له سهدده لهبهر وهی
 چونکه کوشتنی موسلمانن به ناحق هلال نییه که هیچ گوناوه و تاوانیکی نهبوینی، وه پروات وایی هلاله
 نهوه کافر دهبی و کوفرییه، جا نهگهر پرواشت وانهینی هلاله نا نهوه پیچهوانهیی شهرعییه، نهوه نهو
 کاتهی هیچ مهسلههتیک لهوهیدا نییه بهلکو نهوه پیچهوانهیی فهرمانی خوایه.

نهلقي چواردههم

موسلمانان بهرېز و سهنگين خوشحال و بهختهوهرين پيتان دهگينهوه بو پيشكهشکردني نهلقي چواردههم له زنجيرهی هلېژاردن و دنگدان له دیدگای قورئان و فهرمووده، بهرېزان و خوشهويستان لهسهر باس و بابتهی نهو گومانانه وهستاوین که له گومانی چوارههم که نهو گومانانهی خسترايته ناو خهلهکههی و تا ناشکرایان بکهين و بيان رهوينينهوه، که بههوی نهو گومانانهوه چهواشهی خهلهکی دهکريت و چاو بهستهکيان لهگهل دهکري تا وهکو بهشدارين له هلېژاردن و دنگدان.

4- جا يهکيک لهو گومانه نهوهيه دهلئين نهوهی نيمه کردومانهوه دهیکهين به تاييهت نهوانهی کهوا پاشگری نيسلامييان به خويانهوه لکاندوه دهلئين به چاو لیکردنی پيغهمبر يوسف (عليه الصلاة والسلام) و وه به پيغهمبرمان محمديه (عليه الصلاة والسلام) هی هاوهلانيهتی که چوپنه ناو نهو پرؤسهيهوه، نهوهتا دهلئين پيغهمبر يوسف (عليه الصلاة والسلام) بهشداريکرد لهو حوکمهت و دهسهلاتهی سهردهمی خوی که دهسهلاتی کوفریش بوو، وه حوکميان نه دهکرد به ياساکانی خوی پهروهردگار. پيغهمبريش (عليه الصلاة والسلام) بهشدری (حلف الفضول)ی کردو و وه لهو لاشهوه پيغهمبر (عليه الصلاة والسلام) که له دواي پيغهمبرايهتی فهرمووی نهگهر نهو حيلفه بو بانگ بکريم وهکو (حلف الفضول)ی سهردهمی پيش هاتنی پيغهمبرايهتی بؤم، به دهنگيانهوه دهچم و بهشداري دهکهم که پشگيري کردنی چهوساوهکان و سهندنهوهی مافهکانيان بوو. دهلئين نهوهتا پيغهمبر (عليه الصلاة والسلام) خوشی پهنادا به (ابو طاليب)ی مامی و (المطعم بن عدي) و وه نهو شتانهی تريس که باسدهکهن. دهلئين (النجاشي)ش کاتي کهوا پاشا بووه حوکمی کردوه به جگه له نيسلام و وه به موسلمانيش هر له قهلهم درايه، و بهو دهسهلات و هيزهشی مايتهوه که سهرؤکيش بووه وه پيغهمبري خوا (عليه الصلاة والسلام) له کوتاييهکهی نويزيشی لهسهر دهکا.

جا کهواته پيويسته يهک به يهک نهو خالانه بينينهوهو وه وهلاميان بدهينهوهو
گومانهکان برهوينينهوه:

سهرهتا با بزانيان يوسف پيغهمبر (عليه الصلاة والسلام) که بهشداري کرد له دهسهلاتی ميسری نهو کاتيذا، دهلئين يوسف پيغهمبر (عليه الصلاة والسلام) بهشداريکردنهکهی له دهسهلات و حکومهتهکهی هاوبهش بريار دهران و کافران بوو، لهسهر داواي خوشيهوه بوو چووه ناو نهو حکومهته، جا خوی پهروهردگاريش مهتحي يوسفی کردوه (عليه الصلاة والسلام) لهسهری و وه نهبي قهدهغهی کردبي لهسهر نهوهی که دهسهلاتهکهی وهرگرتوه، جا نهگهر تهواو سهرنجی نهوهی يوسف پيغهمبري بدهين (عليه الصلاة والسلام) لهگهل هی نهوانهی نهمرؤ که پييهوه بهو بيانوو گومانهيهوه خهلهکی دهخهلهتين و دهلئين چوپنهته ناو پرؤسهی هلېژاردن و دنگدان و ديموکراسی و علمانيهتهوه، نهوه لهو چهند خالانه زور به کورتی و پوختی دهتوانين گومانهکيان هلېوهشينينهوهو وه برهوينينهوه:

1-یوسف پیغمبر (عليه الصلاة والسلام) به مهرج دهسه‌لاته‌که‌ی وهرگرت و وه دهسه‌لاتی ره‌هایی هه‌بوو له دهسه‌لاته‌که‌ی خویدا، وه به‌ته‌واو‌ه‌تی نه‌وه‌ی پیدارا له‌لایهن پاشاکه‌یه‌وه‌و وه له نایه‌ته‌کان دهرده‌که‌وی و وه‌کو راقه‌کارانی قورنانش وایان نایه‌ته‌کان ته‌فسیر کردوه‌و راقه‌کردوه‌و، گومانیشمان نییه‌ له‌وه‌ی یوسف (علي نبينا وعليه الصلاة والسلام) پیغمبری خوی بووه و مه‌عصوم بووه له روانگه‌ی نه‌هلی سوننه‌و جه‌ماعه پیغمبران مه‌عصومن له شرک و کوفر و گونا‌هه‌گه‌وره‌کانیش، ههر هه‌له‌یه‌کی تریشیان هه‌بوی به زووترین کات لئی گه‌راینه‌وه، جا حوکم نه‌کردن به یاساو شه‌ریعه‌تی خواش له کوفر و شرکه‌وه‌یه، که‌واته به دنناییه‌وه یوسف پیغمبر (عليه الصلاة والسلام) دهسه‌لاته‌که‌ی به ره‌هایی وهرگرت و حوکمی کردوه به شه‌ریعت و یاسای خویی، وه خوی تعالی که له قورنندا فهرموویه‌تی: **(وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُوا مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ)**⁵ نیمه‌ بو یوسفی ته‌مکین و پشتگیریکردن و سه‌رخستمان بو کرد له زه‌ویدا، نه‌وه به‌وه‌ی ده‌یویست شه‌ریعه‌تی خوی جیه‌جی بکات، نه‌ک یاساو به‌رنامه‌ی کوفری و شرکی پاشایه‌که‌ی سه‌رده‌می خویان بی. نه‌وه‌تا (ابن جریر الطبری) گیرایته‌وه له پیشه‌وا (سودی) که نه‌ویش فهرموویه‌تی واته نه‌و نایه‌ته: **(اسْتَعْمَلَهُ الْمَلِكُ عَلَى مِصْرَ ، وَكَانَ صَاحِبَ أَمْرِهَا ، وَكَانَ يَلِي الْبَيْعَ وَالتَّجَارَةَ وَأَمْرَهَا كُلَّهُ)** له (جامع البیان ابن جریر الطبری) موجه‌له‌دی شازده‌هه‌م لاپه‌ره (152)، واته پاشای میسر که نه‌وه‌ی دایه یوسف پیغمبری (عليه الصلاة والسلام) داینا له‌سه‌ری، نه‌و بووه خاوه‌نی هه‌موو فهرمان و کاره‌کان، نه‌و خاوه‌نی بریاری ته‌واو بوو وه کاره‌کان بوو کرین و فروشتن و بازرگانییه‌کان هه‌موو کار و باره‌کانی گرتبوه نه‌ستو. وه پیشه‌وا (البغوی) له ته‌فسیره‌که‌ی (معالم التنزیل) جلدی چواره‌م لاپه‌ره (252)، فهرموویه‌تی (ابن إسحاق و ابن زید) فهرموویانه: **(وَكَانَ لِمَلِكِ مِصْرَ خَزَائِنُ كَثِيرَةٍ)** جا پاشای میسر چهن‌دین خه‌زینه‌ی هه‌بوو زور بوون **(فَسَلَّمَ سُلْطَانَهُ كُلَّهُ إِلَيْهِ)** دهسه‌لاتی هه‌موو خه‌زینه‌کانی دایه یوسف پیغمبری (عليه الصلاة والسلام) **(وَجَعَلَ أَمْرَهُ وَقَضَاءَهُ نَافِذًا)** وای داناو ریگایدا که فهرمانی کرد به‌سه‌ر خه‌لکه‌که‌یدا فهرمان و بریاره‌کانی حوکمه‌کانی یوسفی ده‌بی جیگیربی و وه جیه‌جی بکریت و گویشی لی را بگیرئ. وه پیشه‌وا (قرطبی)ش ههر فهرموویه‌تی (رحمته‌ی خوی لیبت) (الجامع لأحكام القرآن) جلدی نو لاپه‌ره (218): **(وَلَمَّا فُوضَ الْمَلِكُ أَمْرَ مِصْرَ إِلَى يُوسُفَ تَلَطَّفَ بِالنَّاسِ ، وَجَعَلَ يَدْعُوهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ حَتَّى آمَنُوا بِهِ ، وَأَقَامَ فِيهِمُ الْعَدْلَ ، فَأَحْبَبَهُ الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ)** ده‌لی یوسف پیغمبر (عليه الصلاة والسلام) له دواي نه‌وه‌ی که‌وا پاشای میسر دهسه‌لاتی دایه ده‌ست یوسفی له‌گه‌ل خه‌لکه‌که‌ی میهره‌بان بوو، نه‌رم و نیان بوو بانگی ده‌کردن به‌ره‌و نیسلام و خوا به یه‌کگرتن، هاتا بروایان هینا عدل و دادپه‌روه‌دی له ناویان به‌ریاکرد، تا وای لی‌هات پیاو و نافرته‌تان یوسفیان خوشویست، له پاشان نه‌وانه هه‌موو نه‌وه‌ی سه‌لماند که‌وا یوسف پیغمبر (علي نبينا وعليه الصلاة والسلام) حوکمی کردیه به نیسلام وه حوکم و فهرمانی ره‌های وهرگرتیه، وه شه‌ریعه‌تی نیسلامی جیه‌جی کردیه، خه‌لکی بانگه‌واز کردیه، هیچ به‌رگریه‌ک نه‌بووه، نه‌وه‌تا له کو‌تاییه‌که‌ی خه‌لکه‌که‌ی زوربه‌ی بوونه موسلمان.

2- له پاشان خاښکي تر ټو هلو شاندنه وې نهو گومانه يان، نهویش نهو ديه باشه که يوسف (عليه الصلاة والسلام) به لکو نهو کاره ی يوسف يوسفی نه گوري به لکو يوسف نهواني گوري و خه لکه که ی بهر و خوا به یه کگرتن هیناو دووری خسته وه له طاغوت و شرک و هاو به شی و بوونه موسلمان، نهو دتا پیشه و (البغوي) فهرموویته له (معالم التنزيل) دا که تهفسیره که یته جلدی چواره م لاپه ره (252)، فهرموویته (مجاهد) که پیشه وای موفه سیر و رافه کارانه گه وره تابعیه وه جگه لهویش فهرموویانه: (فلم یزل یوسف علیه السلام یدعو الملک إلى الإسلام ویطلب له حتی أسلم الملک وکثیر من الناس) جا یوسف نهک هر خه لکه که ی کرده موسلمان، به لکو دهلی بهر ده وام یوسف مهلیک و پاشاکه شی بانگ ده کرد بهر و خوا به یه ک کردن و ملدان ټو خوی ته سلیم بوونی و موسلمان بوونی وه له گه لی میهره بان بوو، تا وای لیها ت پاشاکه ش موسلمان بوو، وه زوریش له خه لکی موسلمان بوون.

۳- وه خاښکي تریش ټو هلو شاندنه وې نهو گومانه، نهو ديه که و یوسف پیغه مبه ر (عليه الصلاة والسلام) له وردو درشته کانییه وه هه موو کاره کانی به یاسای خوی بوو وه یاسای غهیری خوی په روه ردگاری بهر ته دیته وه، نهو دتا یه کی که له زانیه کانی حنه فیه کان له خاوه نی حاشیه ی له سهر تهفسیری (بیضاوي) که پیشه و (مصلح الدین) ه، دهلی (إلا ان یشاء الله) واته نهو و شیه کی ته هید و پالپشتی کرده دهلی: ((مَا كَانَ لِأَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ))⁶ ایدا لانه جل من إتحف بمنصب النبوة عن ان يحکم بدین الکفار) دهلی نهو ی بهر ز و گه وره تر بوو یوسف که که سی که و سرف کرابی به پیغه مبه رایته حوکی کردبی به ناین و ریباری کافره کان به دنیا ییه وه حوکی به و ی نه کردوه (وما یكون لنا ان نعود فیها) جا وه کو خوی تعالی ش له سو ره تی الأعراف فهرموویته نایه تی 89، نهو زانا به ریزه دهلی (لان العوده فی ملتي ما ان یشاء الله ایدا) چونکه گه رانه و دیان ټو ناو کوفری که له دوی نهو ی موسلمان بوینه لهو نایه ته ی که خوی په روه ردگار ده فهرمووی: قه تاو قه ت خوی تعالی ویستی له گه ل نهو نابی و وه له گه لیاندا نابی، که واته نهو نهو ی ده گه یه نی که و یوسف پیغه مبه ر (عليه الصلاة والسلام) حوکی کردیه سهد له سهد به یاساکانی خوی په روه ردگار. نایه له گه ل نهو ی نیستا نهو انه ده یکن تیکی ده کاته وه؟ نهو انه سهره تا پاپه ند دهن به یاسایه بیشه رعی و کوفریه کان و وه گونا ه کردن، نهو جا ده چنه ناوی ته و او خویان ره ش و پیس ده کن به گونا و شرک و کوفریه کانه وه، نهو جا کوفر و علمانیه ت و دیمو کراسیه ت بایی نهو ی لیان رازی دهن که بچه ناو پر و سه که ی و نهو جا له ناو پر و سه که ش به شهر منانه هندی که جار دروشمی زهقی نیسلام و موسلمان له پیناو به ژوهندی و پرو پاگنده ی هه لژاردن نهو هک هینانه جتی وه عدو به لینه کان له پیناو خوی په روه ردگار ده یکن و ده لنین.

جا له کوتا قسه ی نایه تا چند دروسته به مهرج به شداری بکه ی له سستم و وه ده سه لاتی زالم و سته مکاران یان ته نانه ت هی کوفر و شرکیشه وه..؟

نهو دتا (قرطبي) براندویه تیه وه و ده فهرمووی: (قالوا بعض اهل العلم في هذه الآية، ما یبیح للرجل الفاضل، ان یعمل عند الرجل فاجر، والسلطان الکافر، بشرط ان یعلم انه یفوض الیه فی فعل لا یعارض فیهِ، فیصلح

منه ما شاء، واما اذا كان عمله بحسب اختيار الفاجر وشهوته وفجوره، فلا يجوز ذلك) جا دهلی هندیک له زانیان لهو نایه تهیه وه نهو دیان وهرگرتووه که ریگا پیدراوه بو که سیکی بهریز و پله داری واته موسلمان که کار بکات له لای که سیی گونا هکار، یان له دهسه لاتی که سیکی کافردا، له گهل نهو ددا بهو مهرجهی کهوا بزانی نهو کاره ی دهریته دهستی کهسه کافیره که یان کهسه فاجیر و گونا هکاره که دژی ناو دهسته وه هرچی کردی و بیلی، چاکی بکا نهو دی دهیه هویت، به لام نه گهر کار و کرده وه که به گویره ی هه لیزاردنی کهسه گونا هکاره که ی بی بوی وه به گویره ی هی کافره که ی بی وه به گویره ی ههواو ناره زوو گونا هی وان بی. نا نهو بوی دروست نییه، جا کهواته هه لیره وه نهوانه تیکهوتن و هیچ ریگایه ک نییه، کهواته دروست نییه چونکه به گویره ی ههواو هه وه سی وانه به گویره ی کوفر و شرکی وانه به گویره ی واژوکردنی کو موسیونه له خاله کان پیشی چونه ناو پرو پاگنده ی هه لیزاردن هه تا رازیبین بینه ناو نهو پرو سهیه وه دانپیدا هینانی په رله مان و دیمو کراسیه ت و عهلمانیته، رهشکردنه وه ی دهعهو بانگهوازی و وه تهو حید و خوا به یه گرتن و دوور کهوتنه وه له شرک و هاوبه شی و له طاغوتیه ت و جهنگ و جیهاده. وه دهفرمووی رایه کی تریش هیه هندیکیش له خه لکه که ی گوتویانه: (ان هذا کان لیوسف خاص علیه الصلاة والسلام) هندیک له زانیان نیمامی (قرطبی) دهفرمووی فرموویانه: نا نهو تاییه ت بوو به یوسف پیغه مبهری (علیه الصلاة والسلام) پیغه مبهری خوی بوو خوا به تاییه تی ریگای بو نهو کرده وه بو نهو سهرده می بوو، یان نهو شهرعی پیش نیمه یه له نیمه و له سهرده می پیغه مبهری (علیه الصلاة والسلام) قهده غهکراوه نیش و کاری پیناکری (وهذا الیوم غیر جائز) جا نیمامی (قرطبی) دهفرمووی: به لام رایه که ی یه کهم په سهندتره، نه گهر کهسه که زانی نهو نیشه ی دهریته دهستی تهواو دهتانی چاکسازی و پاکسازی تیدا بکات و وه له سهر راو بوچون و هیچ مهرجیکی له کافر و له بیدین و له گونا هکاره کان قبول نه بوو ره ها کرا لهو دی جیه جیی بکا، که نهو نییه و نه بوو له سسته می دیمو کراتیه ت و عهلمانیته و نهو سهرده مانه ی خوماندا، دهلی نهو له پیشتر و له جی تره به مهرج که بچینه ناوی، نهو هس له (الجامع لأحكام القرآن قرطبی) هاتووه له جلدی نو لاپه ره (215).

کهواته له کوتاییه کهیدا دهلین نایه یوسف پیغه مبهر (علیه الصلاة والسلام) که چوو نهو دهسه لاتهیه وه بوو نه ندانم لهوینده ری یان حوکی ره هایی درا دهست؟

رای زیاتر له گهل نهو دیه وه نهو دی لی وهرده گیری که له کوتاییه کهیدا یوسف هه موو پرس و راو نهمر و فرمانه کانی ولاتی نهوی گرتنه دهست، وه خه لکه کهو به پاشاشه وه هه موویان موسلمان بوون و به رهو لای خوی په روه ردار هاتن. به پیچه وانیه ی نهوانه ی نیستا کهوا یه ک خالی شهر عیشیان جار وهیه پی جیه جی نابی، نه گهر شتیکی جوزنی کهم بکه ن به لام لهولایه وه شتیکی گه وره ی مه زنی نیسلام ودروشمه کان و مبهده نی له سهر داده نین و له سهری قهرزار نه بنه وه، نه گهر به پوشاکه وه دهچنه ژوری به رووتی لی دینه ده ری، به ریشه وه دهچن به تاشینه وه لی دهر دهچن، نه گهر به ناوی دیندارییه وه دهچن دواپی له کوتاییه کهیدا به بیدینی لی دهردهچن.

رووداو و کاره‌کانی پیغهمبه‌ریش (عليه الصلاة والسلام) نه‌گهر بیینه سهرئه‌وه‌ی وه‌کو (حلف الفضول) که‌وا کردوویه‌تی و په‌نادانی خوی به مامی و به (المطعم بن عدي). یه‌که‌مجار بیینه سهر (حلف الفضول)، (حلف الفضول) نه‌وه‌بوو که‌وا له پیش هاتنی نیسلام پیغهمبه‌ری پیشه‌وا (عليه الصلاة والسلام) به‌شداری کرد لهو هاوپه‌یمانیته‌ی، که له نیوان هه‌ندیک له قوره‌یشی و تیره‌کان کرا بو نه‌وه‌ی پالپشتی چه‌وساوه و سته‌م لی‌کراوان بکه‌ن مافه‌کانیان و ه‌ر بگرنه‌وه، که به‌شداری کرد پیغهمبه‌ر فهرمووی (عليه الصلاة والسلام) نه‌گهر له نیسلامیش بوی بانگ بکری‌مه‌وه به‌شداری ده‌که‌مه‌وه، که له نه‌لقه‌کانی رابردوو نه‌وه به‌لگه‌یه‌ک بوو لهو به‌لگانه‌ی که رای یه‌که‌م ده‌یان هیناوهو پشتیان پیی ده‌به‌ست لهوئ هه‌لمان وه‌شاندوه لی‌ره‌ش به‌پشتیوانی خوی په‌روه‌ردگار وه‌کو گوماتیک که ده‌یخه‌نه روو دیسانه‌که ده‌چینه‌وه سهری و ده‌لین نی‌مه‌ش نه‌وه‌ی بهو خالانه ده‌ره‌وینینه‌وه، ده‌لین: چون پیغهمبه‌ر وای گوت و وای فهرموو نی‌مه‌ش ده‌چینه ناو په‌رله‌مان و پشتگیری چه‌وساوه‌کان ده‌که‌ن مافه‌کانیان ده‌ستینه‌وه‌و لهو پیناوه‌یدا به‌شداری ده‌بین، جا نی‌مه ده‌لین لهو خالانه‌دا نه‌وه هه‌لده‌وه‌شیته‌وه:

1-(حلف الفضول) بریتی بووه له کۆبونه‌وه‌ی به‌نو هاشم و به‌نو زوهره و تیه‌م و وه له مائی (کوری جه‌دعانه‌وه)، له نه‌فامیه‌تدا که هاوپه‌یمانیته‌یه‌که‌یان به‌ست له‌سهر نه‌وه‌ی مافی سته‌م لی‌کراوان و ه‌ر بگرنه‌وه و پشتگیری کاریان بن. جا هاوپه‌یمانیته‌یه‌که‌ی که‌وا به‌ستیان له نیسلامدا هاوپه‌یمانیته‌ی دیاره زانیان ده‌فهرموون: هه‌ندیک راو بو‌چونیان وایه هه‌لوه‌شایه‌وه‌و نه‌سخ بووه‌وه به‌نایه‌تی سه‌یف، که خوی په‌روه‌ردگار فهرمووی: ﴿فَإِذَا انْصَلَحَ الْأَشْهُرُ الْحَرَمُ فَأَقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ﴾ [التوبة 5] واته نه‌گهر مانگه حه‌رامه‌کان رویشتن و تیپه‌رن نیوه موشریکه‌کان کوشتاریان له‌گه‌ل بکه‌ن و بیانکوژن له ههر شوینکی نه‌وانتان بینیه‌وه، ده‌لین زانیان کۆمه‌لیکی زوریان و جمهور له‌سهر نه‌وه‌نه لهو نایه‌ته نه‌وه‌ی نه‌سخ کردیه‌وه هاوپه‌یمانیته‌یه‌کان، نه‌وه‌تا پیغهمبه‌ریش (عليه الصلاة والسلام) فهرمووی: (ولا تُحِدُّوا حِلْفًا فِي الْإِسْلَامِ) باسی هیچ هاوپه‌یمانیته‌یه‌کی تر مه‌که‌ن چیتر له نیسلام، که له فه‌ت‌حی مه‌که‌ی نه‌وه‌ی فهرموو، له سونه‌نی (ترمذی) به ژماره (1289) نه‌وه فهرمووده هاتووه، (ابن اثیر) له پاش نه‌وه فهرموودانه فهرموویه‌تی له په‌رتوکه‌که‌ی (النهاية) هینایتی ده‌لی گوتراوه: (المخالفة كانت قبل الفتح) وه پیغهمبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) حلفو هاوپه‌یمانیته‌ی و به‌لین و په‌یمانه‌کانی پیش فه‌ت‌حی مه‌کیه بوون، وه له پاش فه‌ت‌حی مه‌که‌ی فهرمووی: (لا حِلْفًا فِي الْإِسْلَامِ) واته که زه‌مه‌ن و کاتی فه‌ت‌حی مه‌که‌ی موستمانان هات نه‌وه ره‌شبووه‌وهو پیغهمبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) فهرمووی هاوپه‌یمانیته‌ی نه‌ما له نیسلامدا.

2-جا خالیک‌ی تر که نه‌وه وه‌لامه‌ی پیی بده‌ینه‌وه نه‌ویش نه‌وه‌یه که له گریمانه‌ی نه‌وه‌ی که دروست بی به مهرج هاوپه‌یمانیته‌ی بکریته و وه چونه ناو په‌رله‌مانیش ناوایی، نی‌مه ده‌لین: زور جیاوازه چونه ناو په‌رله‌مان له‌گه‌ل هاوپه‌یمانیته‌ی به مهرج، له‌سهر رای نه‌وه زانیانه‌ی که به مهرج دروسته.

1-نه‌ویش نه‌وه‌یه که‌وا ده‌لین: (حلف الفضول) له ده‌ره‌وه‌ی سسته‌می په‌رله‌مان بوو ته‌نها چه‌ند سهر و که‌سیک له شوینیکی کۆبونه‌وه پیش هاتنی نیسلامیش بوو، به‌لام ههرچی په‌رله‌مانه له‌ناو بازنهو یاسای کوفری و سسته‌می کوفرییه.

2-وه هه‌رچی په‌رله‌مانه چهندین دابه‌زین و پاپه‌ند بوونی به یاساکانی کوفری و بې‌شهرعیوه پېوه‌یه‌و ده‌بی دابه‌زی له خاله‌ گرنگه‌کانی ئیسلام بو‌یان، به‌لام هه‌رچی (حلف الفضول) بوو ته‌نها بو یه‌ک خال بوو پشتگیری کردنی چه‌وساوه‌کان بوو سته‌م لی‌کراوان بوو وه ماف ستانه‌ویان بوو، جا نه‌گه‌ر به‌بی هیج باج و دابه‌زنی‌ک له عه‌قیده‌و بیرو پروا له‌هه‌ر شو‌ینییکی پشتگیری کردنی چه‌وساوان هه‌بی نه‌وه‌یان ری‌گا پیدراوه، به‌لام نه‌وه له نیو سسته‌می عه‌لمانیه‌ت و په‌رله‌مان و هه‌ل‌ب‌زاردن قه‌ت نایه‌ته‌دی، به‌ل‌کو سته‌می گه‌وره نه‌وه‌یه به‌شداریکردن له‌وئ، به‌ل‌کو قه‌تاو قه‌ت له چوار چپوه‌ی یاسا نه‌بی ری‌گات پی نادریت، وه قسه‌کانت سه‌رناگری، له کو‌تاییه‌که‌یدا جه‌ماوه‌ر و خه‌ل‌که‌که‌شت هه‌ر بایی نه‌وه‌نده‌ی پیده‌کری جار وه‌یه هانیان ده‌ی، نه‌وان ده‌نیری به‌پشی و بو خوت ناویری بجی وه به‌شدار نابی جار وه‌یه، نه‌وجا نه‌وانیش به‌شیان ده‌بیته لی‌دان و شه‌ق و پیلاقه و کوشتن و ناموس بردن و گرتن په‌نا به‌ خوای رب العالمین.

3-جا خالیکی تر له جیاوازیه‌کان نه‌وه‌یه ده‌سه‌لاتداره‌کان خودی خو‌یانن سته‌م‌کار و خه‌ل‌کی ده‌چه‌وسینه‌وه، هه‌ر په‌رله‌مانه‌که‌یه هه‌ر حکومه‌ته‌که‌یه که نه‌و په‌رله‌مانه دروستی کردوه و دانی پیداه‌یناوه هه‌ر سسته‌مه‌که‌یه چه‌وسانه‌وه‌ی پېوه‌یه‌و تیدایه‌و خه‌ل‌کیکی زور ده‌وله‌م‌ند و پار و چه‌ور ده‌کا، وه خه‌ل‌کیکی چه‌وساوه و ژیر ده‌ست ده‌ست ده‌کات وه پشتگیریان ده‌کات. جا تو له‌ناو په‌رله‌مانه‌که‌یدا ده‌بی به‌گ‌ز ده‌سه‌لات و سه‌روک و حوکه‌مت و نه‌وانه‌وه‌دا بجی وه نه‌یان هی‌لی، سه‌ره‌تا داوای نه‌وه‌یان لی‌بکه‌ی به‌ره‌و لای خوای بین و وه موسلمان بن، نه‌وجا له پاشان زولم و سته‌میش نه‌که‌ن و لی‌یان قبول نه‌که‌ی.

وه باسی نه‌وه‌ی که بل‌نین پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) په‌نا دراوه له‌لایه‌ن مامی و نه‌وانیتر، ده‌ل‌ین نه‌وه‌تا (أبو طالب) پیغه‌مبه‌ری په‌نادا (عليه الصلاة والسلام) (المطعم بن عدي) پیغه‌مبه‌ری په‌نادا (عليه الصلاة والسلام)، که له طائف هاته‌وه ناو مه‌که‌ی، وه پیغه‌مبه‌ر نه‌وه‌ی پی باشبوو وه پی رازی بوو، جا نیمه‌ش خو‌مان په‌نا ده‌ده‌ین به‌ نه‌ندامیتی په‌رله‌مان و چونه ناو پرۆسه‌ی هه‌ل‌ب‌زاردن و نه‌نجومه‌نی یاسا دانان، تاوه‌کو بانگه‌وازی بکه‌ین وه‌کو پیغه‌مبه‌ر وایکرد (عليه الصلاة والسلام).

نه‌وه‌ش به‌وه‌ی هه‌ل‌ده‌وه‌شینریته‌وه‌و ده‌ره‌ویندریته‌وه‌ نایه پیغه‌مبه‌ری خوای (عليه الصلاة والسلام) هیج دابه‌زینیکی حاشاکی نه‌و له پله به‌رزه‌کانی ئیسلام و نیمان کرد، بو مامی یان بو هه‌ر کافرکی تر؟ یان راشکاوانه بانگه‌وازیه‌که‌ی خو‌ی ده‌کرد؟ وه پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) به‌ هیج نه‌وع و جو‌ریکی هنجیک له جاره‌کاتیش بو دل راگرتنی مامی چ (أبو طالب) بوبی چ (أبو لهب) بوبی یه‌ک قسه‌ی له قسه‌ شه‌ریه‌کان وه ته‌نانه‌ت له کافرکردنی باب و باپیره‌کان وه قسه‌ گوتن به‌ بت و سه‌نه‌مه‌کان و وه به‌ درۆ هینانه‌وه‌یان ته‌نازولی نه‌کردو دانه‌به‌زی و هیچی لی نه‌شارده‌وه.

نه‌وه‌تا پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) له دوا‌ی مردنی (أبو طالب) که (أبو لهب) دئ په‌نای بدا کاتیک (أبو جهل) ده‌نیریته لای پیغه‌مبه‌ری (عليه الصلاة والسلام) بل‌ی (عبد المطلب) له کو‌ییه، پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) به‌بی دوو دلی له کو‌تا جار که (أبو لهب) دیته‌وه لای له دووهم جاره‌که‌ی ده‌ل‌ی نه‌وه‌ی (عبد المطلب) له‌سه‌ر مردوه‌و نه‌وه‌ی له‌گه‌ل‌یشی له‌سه‌ر مردوون هه‌مویان له‌ناو ناگرینه‌و نه‌و حوکه‌ شه‌ریه‌یی‌ی روونکرده‌وه. نالی له‌به‌ر دل راگرتنی (أبو لهب) تاخیری بکه‌م یان دوا‌ی بخه‌م یان نه‌لی‌یم یان لی‌ی دابه‌زم،

که پهنا به خوای رب العالمین نهوانه‌ی پاشگری ئیسلامیان به خویانه‌وه لکاندوووه وه له دابه‌زینه‌کانی‌اندا ده‌یکه‌ن بۆ هه‌لبژاردن و چونه‌ ناو په‌رله‌مان و له کاتی ئەندام بونیشیاندا هیچیان یه‌ک ناگریته‌وه له‌گه‌ڵ هی پیغه‌مبه‌ری (عليه الصلاة والسلام)، جا نه‌وان مه‌رجیان نه‌بوو له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ری (عليه الصلاة والسلام) له په‌نا دانه‌که‌ی، وه پیغه‌مبه‌ر هیچ مه‌رجیکی نه‌وانی قبول نه‌بوو، به‌لام پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) راشکاوانه قسه‌کانی خۆی ده‌کردوو وه لییان بێ منه‌ت بوو، نه‌و کاته‌ی که‌وا نه‌گه‌ر داوای لییکه‌ن دابه‌زیت له خالێک له خاله‌کانی بانگه‌وازی و ده‌عووه ته‌وحید و خوا به‌یه‌ک‌گرتن به دُنیا‌یی‌ه‌وه قه‌ت دانه‌به‌زی پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) وه به قسه‌ی نه‌کردن، که‌واته نه‌وه‌شیان هه‌ل‌وه‌شاوه‌و وه‌ک یه‌ک نین.

بۆ هه‌ئوه‌شانده‌وه و وه ره‌وانده‌وه‌ی ئه‌وه‌ش ده‌لێین پێغه‌مبه‌ری پێشه‌وا (عليه الصلاة والسلام) دانی نه‌ابوو به نادی و په‌رله‌مانه‌که‌ی وان، ئه‌وه‌تا که گێرامانه‌وه (باوکی ولید) دێته لای پێغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) که پێشنیاری نه‌وه‌ی بۆ ده‌کرێ بکریته سه‌روک بکریته سه‌روک په‌رله‌مان وه هه‌موو کار و باره‌کانی بدریته ده‌ست ته‌نها چیتێ قسه‌ی نه‌لێ به‌وان وه به‌بت و سه‌نه‌مه‌کانیان، ئه‌وه‌بوو پێغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) ره‌تی کرده‌وه‌و سه‌ره‌تای سوپه‌تی فصلت تا نایه‌تی سێزده‌هه‌می به‌سه‌ردا خوینده‌وه‌و له‌ ئه‌لقه‌کانی تر ته‌واو تیشکمان خسته سه‌ر و روونمان کرده‌وه، به‌ئکو پێغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) راشکاوانه وه به‌ ناشکراییی که ده‌چوو به‌زاریان مالیان له‌ رینگا و باتیان یان له‌ نادی له‌ هه‌ر شوینیکی ئه‌وانی بپینایه بانگی ده‌کردن به‌ره‌و خوا به‌یه‌گرتن و وه‌بت و سه‌نه‌مه‌کانی وانی به‌ درۆ ده‌هینایه‌وه، ده‌یگوت ته‌نها خوای بپه‌رستن و دوورکه‌ونه‌وه له‌ طاغوت و وه‌کوفر بکه‌ن به‌ طاغوت. جا به‌و شیوازه‌ی پێغه‌مبه‌ری (عليه الصلاة والسلام) که کردوویه‌تی به‌بێ نه‌وه‌ی هه‌ل‌بژاردن و نه‌ندامیتی بوون له‌ په‌رله‌مان و بچێته ناوی ده‌زگا‌کانی سه‌رده‌می کوفری شرکی قوربه‌شی و وه (أبو جهل) و وان، وه‌دانیان پێدابی و له‌گه‌لێان له‌ قاقای پیکه‌نین داو ده‌ست له‌ ملاتی بکات و کاتی که‌وا هه‌ل‌ده‌ستن و ده‌روڤن، ئه‌وه به‌ دنیاییه‌وه پێغه‌مبه‌ر وانه‌بووه (عليه الصلاة والسلام)، به‌ئکو پێغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) به‌ره‌و (لا إله إلا الله) ئه‌وانی بانگ ده‌کرد و ده‌یفه‌رموو: (قولوا لا إله إلا الله تفلحوا) وه‌کاریکی شه‌رعی و دروستی ده‌کردو له‌ هیچیک له‌ خاله‌کانی ئیسلام دا نه‌ده‌به‌زی، کاتیکی پێیان ده‌گوت تۆ نه‌وه چیه‌ بۆ نیمه‌ت هیناوه ده‌یفه‌رموو: ئه‌من (ذبح)م بۆتان هینایه، ده‌یانگوت دابه‌زه له‌وئ نوێژ مه‌که جاریکی تر (أبو جهل) که پێی ده‌گوت، ده‌یفه‌رموو: به‌لێ نوێژ ده‌که‌م و کړنۆش بۆ خواکه‌ی خۆم ده‌به‌م و وه‌په‌رسته‌راوی ئیوه په‌رسته‌راوی نا ره‌وان حه‌ق نین و نابێ بپه‌رستین و نایان په‌رستم، نا ئه‌وها بوو پێغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام).

تاوهکو نهو بکوژئ، جا نیمهش که دهچینه ناو نهو پیشهر عییهی نهگهر پیشهر عیسی تیدایه پهرلهمان و دیموکراسهت و نهوانه، بو نهوهمانه که خالیکی گهوره وهکو (محمد بن مسلمة) دابین بکهین و دهسهلاتی کوفر و نهفامیهت نههیلین، جا نهووش لهو چند خالانه نهو گومانهی دهرهونینهوه:

1- که دهلین نهوانه قیاسیان کردوو لهسهر (محمد بن مسلمة)، قیاسهکهی وان زور زور لیک دورهو هیچ یهکتر ناگریتهوه، چونکه پیغمبهری پیشهوا (عليه الصلاة والسلام) بو کاریکی دیاری کراوی سهر بازی بوو که (محمد بن مسلمة) ی نارد تا (کعب بن الأشرف) بکوژئ، که ههندیک قسهو کار بکات تاکو له ماوهیهکی کهم و کورتا وهکو فیلی جهنگ (الحرب خدعة)، وهکو له سهحیحی (البخاري) دا هاتیه به ژماره (330) وه له سهحیحی (مسلم) به ژماره (4360)، واته جهنگ فیله فیلی لی بکهن، نهوهبوو چوون نهو کاتهی سهری گرت و فیلیان لیکردوو وه کوشتیان و له بنیان هینا. جا زور جیاوازه لهوهی بجیته ناو پهرلهمان و دانی پیدا بینی و وه کوفر و شرکییه بهردهوامیهکهی بکهی، وه نهگهر دهسهلاتیشت بدریته دهست که نادریته دهستت وه میسر و جهزائیر و نهوانه شاهیدن، نهگهر لهو ریگیایهی دهریش چن نهوانهی کهوا پاشگری نیسلامیان به خویانهوه لکاندوو له ناگهرین خیری لی ببینن و ههر پروایان پینان نییهو نهکردوو، به دنلیاییهوه نا نهو کاتهی دهبی جاریکی تریش دهسهلاتی بدهیتهوه (أبو جهل) یاساکان و ناساکان، وه جاریکی تر یاسای نهفامیهت بیتهوه کایهوه نهگهر نهتوو دهرنهچوی له خولیکی تردا.

2- جا له پاشان خالیکی تریش نهوهیه که نهوهی پی ههلهدهوشیتهوهو دهرهویتیهوه، سهریکی سهختی کوفری دژ به خواو به پیغمبهرهکهی (عليه الصلاة والسلام) پیوه لهناو برا، نهو ههلبژاردن و پهرلهمانهی کهوا دهکریت، نهوهکو سستهه و یاساو سهرائی علمانی و دیموکراسی و دوژمنانی خواو پیغمبهری (عليه الصلاة والسلام) پیوه لهناو ناچیت، بهلکو پیوه چهسپیوتر دهبیت و جوانتر دهبیت و وه به بهرچاوی خهلهکیهوه تهواو دهراز ینریتهوهو وه بهردهوامیهتی پی دهریت.

3- له پاشان خالیکی تر که نهوهی پی دهرهوندریتهوه نهو گومانه، نهویش نهوهیه له روالهت لادان و ههلهگهرانهوهی تاکی و فهردی بوو، که (محمد بن مسلمة) نهو ریگیایهی پیدرا (خوا لینی رازی بیت)، زور کاتیش بوو، وه دیاریکراو بوو، وه چند قسهیهکی دیاریکراویش بوون، وهکو فیلی جهنگی و گوتمان له رابردوودا، بهلام دیاریکراو بوو. بهلام نهوهی پهرلهمان و یاسای دیموکراسیهت و علمانیتهت و چونه ناو نهو سستههوه ههلبژاردن: به دنلیاییهوه کومه نییهو ههلهگهرانهوهو گورینی پروگرامهوه وه پیچهوانهی تهوحد و خو بهیهکگرتن و نیسلام و بیرو بروایه. جا لهبهر نهوه بهریزان و خوشهویستان کهواته دروست نابی و وه دهستگرتن بهو خال و وه نهوها گومان دروستکردن بو خهلهکهکهی چهواشهکارییهو وه پیشهر عییهو هیچ بهلگهیهکی تیدا نییه.

نهو خالهش که دهلین (النجاشي) پاشای حبهشه بوو حوکی نهکردیه به قورنان، که دهلین (النجاشي) له دواي نهوهی کهوا موسلمان بوو حوکی نهکردیه به قورنان و لهگهل خهلهکهکهی که نهسرانی و کافر بوینه مایتهوه، نیمهش وهکو نهو دهچینه ناو پهرلهمان و لهگهل نهو بی پروایانه دهژین و گهر پیمان

نهکريت حوکم به قورئانیش تهواو بکهين ههنديک خالی بهلکو بکهين وهکو (النجاشي)، جا نهو بهلگه هينانهوه و نهو گومان دروست کردنهشيان بهو چهند خالانه دهرهويتتهوه:

1- هيچيک لهو رووداوانه نايهت و فهرمووده نين و بهلگه تهنها له نايهت و فهرموودهی سهحيی پيغهمبهر (عليه الصلاة والسلام) ودردهگيرئ و ههر نهوان سهر مهشقق و نهگهر بي و هي (النجاشي)ش وا نهوبئي و نيستا رووني دهکينهوه.

2- (النجاشي) پاشايهکی به دهسهلاتی بهرز بوو بهسهر نهسرانيهکان و وه فهرمان و بريارهکانی سهد له سهد جيبهجي دهکرا، به پيچهوانهی نهندام پهرلهمانهکان و نهوانهی دهچنه ناو نهو پرؤسهو بهژداری دهکهن له نهنجومهنی ياسا دانان يان دهبي نهوان ملکهچ بن بؤ سستهه و ياساکانی پهرلهمان و کوفری و شرکی و وه گوناو و تاوانهکان وه نهوهک نهوان پاشاو خهلهکهکی بگورن و وه دهسهلاتدار بن بایي نهوهنده.

3- وه جياواز لهگهل هي نهوه، نهوانهی نيستا ناتوانن له سنوری ياساکانی ديموکراسيهت و پهرلهمان دهرچن و دهبي بپاريزن و جيبهجي بکهن، بهلام هيچ بهلگهیهک له دهسمانهوه نييه کهوا (النجاشي) (رحمهتی خوی ليبيت) ياسای کوفری جيبهجي کردبي. له دوو نهگهر بهدر نهبوو ئی (النجاشي):

- يان نهوهيه وهکو زانايان دهفهرموون تهورات و نينجيل له بواری ياساو شهريعهتدا نهو کاتی جيبهجي که کردهو دهیکرد هيشتا ههموو حوکمهکانی ئيسلام تهواو دانهبزی بوو، وه بهویش نهگهيشتبوو، تيکی دهکردهوه لهگهل قورئان و حوکمه شهرعيهکانی که پيغهمبهر هينابووی (عليه الصلاة والسلام) کهواته نهوه بووه.

- يان له نهگهری دووهم (النجاشي) نهوهی فهرمانی پيکراوبئي پئي گهشتبوي جيبهجي کردهو، بهلام لهو کاتهی که موسلمان بووه که جياوازی لهسهر، نهوانی تری دیاره ههمووی پي نهگهيشتوو بپانووی ههبووه که ليی تينهگهيشتوو پئي نهگهيشتوو لهبهر ههندی جيبهجي نهکردونه.

کهواته هيچ بهلگهیهک له بهر دهستدا نييه که (النجاشي) حوکمی شهرعی پي گهشتبي و جيبهجي نهکردبي و سهرپيچی کردبيت.

4- مانهوهی (النجاشي) وهکو پاشاو کوچ نهکردنی لهسهر فهرمانی پيغهمبهری خوا بووه (عليه الصلاة والسلام)، وه بهرژهوهندی مسوگهری موسلمانانی تيذا بووه، که نزیکهی ههشتا موسلمانانی له هاوهلانی پيغهمبهری (عليه الصلاة والسلام) پيوه پاريزراو بوو وه نهيدانه دهستی کافر و موشریکهکانی قوردهيشی. جا نهندام پهرلهمانهکان وه نهو لايهنانهی که پاشگری ئيسلاميتان به خوتانهوه لکاندوو کاتيک کهوا دهچن له نيو پهرلهماندا تهناهت ناتوانن بهرگری له نهندامهکانی فيل ليکراوای خوشتان بکهن، کاتيک کهوا دهگيرين نازار دهرين، يان ئی وانه ههر ناتوانن که خاوهن تهوچیدن و پاپهندن به ئيسلام يان بيان پاريزن، بهلکو له جياتی پاراستن بؤ دلخوش کردنی عهلمانيهت و ديموکراسيهت و تا پيتان پروا بکهن نيوه

راستگۆن لهگهڵيان، دژايهتيشيان دهکهن جار وهيهو وه ههقتان بهسهريانهوه نيبهوه وه پشتگوييان دهخهن
يان يارمهتي دهسهلات و ستهمهکهي دهدهن له سهريان پهنا به خوي رب العالمين، جا کهواته بهريزان و
خوشهويستان نهوهش ههلوهشايهوه.

له کوتايي وانهي نهوجارهماندا نهوهش دههينينهوه ههلبژاردني (خهليفه نهبو بهکري سديق) يان (عمر بن
الخطاب) که دهلّين زور جار له پرو پاگهندهکان، نهوانهي کهوا خويان پي شارهزاشه له دهعهوه بانگهوازيديا
يان ناستتيکي خویندهوارييان ههيه لهو بوارانهو يان ناويان له خو ناوه بانگهواز کار بو ئيسلام، دهلّين
نهوته نيبه (أبو بکر الصديق) ههلبژيردراو به ههلبژاردن کرا به خهليفهوه يان (عمر) يش له دواي نهوهوه،
کهواته ههلبژاردن له سهرهتاي ئيسلامهوه ههبووه له چاخي پيشينان کاري پيکرايهوه دروستهوه رهوايه. جا
نهو گومانهش لهو چهند خالانهدا ههلهوههشینهوهوه دهيان رهوينينهوه:

1-ههلبژاردن له ئيسلامدا له نهلفيهوه تاكو ياء نهوهي سهرنجي بداو توژيک خویندهواري ههبي دهزاني
کهوا جياوازه لهگهڵ هي ديموکراسيهت و نهو ههلبژاردنهي سهردهم، له ئيسلام نهوانهي بهرپرير دهکرين
کهسي دياریکرا و تايبهتن وهکو (أبو بکر و عمر) بن دهبي چهند سيفهتتيکي دياریکراويان ههبي، به
عهدالتهت و دادپهروهري و علم و زانستهي و کهم و کورتیان نهبي له لاشهوه جهسته بو خهليفايهتي، کهسي
خراب و بي پروا به هيچ نهوعیک کانديد ناکري و نهو مافهي پي نادري.

2-نهوانهي دهنگيش دهدهن وه رايان لي وهردهگيريت کهسي دياریکراون، که پييان دهگوترئ: **(أهل الحل والعقد)** وه رايان لهگهڵ دهگوردريتهوه، نهوجا له پاشان پريار دهدرئ.

3-له ئيسلامدا هيچ نهجومهنيک نيبه پي بگوترئ نهجومهني ياسا دانان، چونکه ياسا دانان تهنها مافي
خوي پهروهردگاره **(إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ)** له سوهرهتي الانعام و سوهرهتي يوسف.

4-له ههلبژاردني (أبو بکر الصديق) (خوا لئي رازي بيت) تهنها راويژ بوو له نيوان هاوهلان کرا، بهبي
بهشداریکردني نافرهتان و خهکه گشتهکهي، نهوجا پريار درا (أبو بکر) خهليفه بي و له پاشان خهکی
بو بانگ کراو بهيعهتي پيدرا.

جا نهوانه ههر ههموو نهوهي دهسهلميني نهوهي نهوان دهلّين تهنها گومانه وه چهواشه کردنه وه
ههلوهشاوهوه وه هيچ بهلگهيهک لهوهيدا نيبه که پي بچنه ناو نهو پرۆسهي که ئیستا دهیکهن و وه بو
نهوهي بهرژهوهنديه کهسي و لايهنيهکانيان بيتهجي که نهک بهرژهوهندي ئيسلام و دينداری، کهواته له
يهک خالي بچوکيش تیک ناکه نهوه لهگهڵ ههلبژاردني ديموکراسيهت و عهلمانيهتي سهردهم و وه زوريش
ليک دوورن، نيوانيان ناسمان و ريسمانه.

ئەلقەى يازدەھەم

موسلمانانى بەرئىز و سەنگىن خوشحال و بەختەوهرىن پىتان دەگەينەوہ بۆ پىشكەشکردنى ئەلقەى يازدەھەم لە زنجىرەى ھەلبژاردن و دەنگدان لە دیدگای قورئان و ھەرموودە، بەرئىزان ئىرە و ھەستابوین کە ھەندىک لەو گومانانەمان باسکرد کە ئەوانەى پىدەچنە ناو پرۆسەى ھەلبژاردن و دیموکراسىيەت و ئەندامىيەتى بوون لە پەرلەمان بە تايبەت ئەوانەى کەوا پاشگرى ئىسلامىيان بە خۆيانەوہ لکاندووە چەواشەى خەلکى پىدەکەن و بەر چاوى خەلکى پىدەگرن، لە پىناو ئەوہى تا دەرچىن و بەشدارىن لەو شۆينانە، جا ھاتىنە سەر ئەوہى گومانى پىنجەم.

5-گومانى پىنجەمىيان ئەوہى دەللىن بەشدارى کردنمان ناچارىيەو ئىکراھە! يان پىويسىتيەو زەرورەتە! دەللىن چونکە ناچارىن ئەگەر وانەکەين ئەنداماکانمان دەگىرئ رىگامان پىنادرى و دەبى و دەبى زەررەتتىكى ئىستاشە! جا دەللىن ئىمە کەواتە موکرەھىن! ناچارکراوین! بەوہى بەشدارىن لەو پەرلەمان و شۆينەى جا يان بویتە زەرورەت! جا لە دوو خالى سەرەکى ئەو گومانەى دەرەوئىنەوہ. سەرەتا با بزائىن ئىکراھ چىيە لە ئىسلامدا و ناچارى چىيە:

لە ئىسلامدا ئىکراھ — برىتتىيە لەوہى کە (ابن الحجر) لە (فتح البارى) لە جلدى 12 لاپەرە (311)، ھەرموویەتى: (الاکراھ هو الزام غير بما لا یریدہ) ئىکراھ برىتتىيە لە پاپەند کردنى و ملکەچ کردنى جگە لە خۆت بەوہى کە نايەھوئىت، جا ئەوان بۆ ھەلبژاردنى خۆيان دەيانەوئىت کەس ناچار بکەن و دەنگيان پى بدەن، بەلام بە دلئىايىيەوہ ئەوان ناچار نەکراون، بۆ ئەوہى کەوا نايانەھوئى، ئەوان خۆيان دەيانەھوئى بەشدارىيەکەى بکەن. جا مەرجهکانى ئىکراھ — و ناچارىش ديارە زانايان کويان کردیتەوہ، لەوانە ھەر (ابن حجر) لە (فتح البارى) ش ھىنايتى کە دەلئى:

1-ناچار کار واتە موکرىھ — ئەوہى ئىکراھت دەکات لە دەسەلاتىدا ھەبىت ھەرەشەکەى جىيەجى بکات و ھە ناچار کراویش لە توانايدا نەبىت ھەرەشەکەى لەسەر خۆى لابتات.

2-دەبى گومانى زال و زەنى غالب ئەوہبىت کە داوايەکەى جىيەجى نەکات، ھەرەشەکەى بەسەردا جىيەجى دەبىت.

3-دەبى ناچار کراو واتە موکرەھ — ھىچ ھەلبژاردن و سەرپشکىيەکى نەدرىتە دەست و لەلای ئەوہى کەوا ناچارى کردووە.

4-دەبى ھەرەشەکە بۆ ئەو کاتەبى کە دەست بەجى لەگەللى جىيەجى دەکا يان دەيگرئ و لى ناگەرئ رابکات ھەتا لەسەرى جىيەجى دەکا، نەک بلئى لە فلان رۆژى و يان لە داھاتودا کە ماوہ و مەوداى ھەبى بۆ راکردن و رۆيشتن، نا ئەو کاتى ئەو کەسە نايىتە موکرەھ و ناچارکراو دەبى رابکاو پروا.

5-وه هه‌ندیکیش ده‌لێن نه‌و نامرازه‌ی هه‌ره‌شه‌که‌ی پێده‌گریت نه‌وانه‌ بێت: (که‌سه‌که‌ی پێ بکوژریت یان نه‌ندامیکی پێ له‌کار بخت یان لێدانی زۆر و توندبێ یان ناسان ته‌حه‌مول نه‌کرێ یان زیندانیکردنی دوروو درێژبێت).

جا نه‌و مه‌رجانه‌ هه‌یچیان به‌ دنیاییه‌وه‌ له‌و که‌س و لایه‌نانه‌ی به‌شداری هه‌ل‌بژاردن ده‌که‌ن نه‌هاتیه‌جێ و نه‌ دێته‌جێ شته‌کان زۆر لێک دوورن. له‌ گریمانه‌ی نه‌وه‌ی که‌ ناچار بکری‌ن و بێ‌ن و ئیکراهیان له‌سه‌ربێ، نه‌و کات ده‌بێ کۆچ بکه‌ن له‌و شوینه‌ی، نه‌وه‌ک مل که‌چ بکه‌ن بۆ ناچاریه‌که‌یان، ماده‌م ده‌توانن رابکه‌ن. نا نه‌وانه‌ له‌جیاتێ نه‌وه‌ی رابکه‌ن ده‌رۆن و راده‌که‌ن به‌ره‌و چونه‌ ناو پرۆسه‌که‌ی و خۆیان به‌ناو ناگره‌که‌یدا ده‌ده‌ن.

جا خاله‌که‌ی تریش که‌ ده‌لێن زه‌روره‌ته‌ دیاره‌ زه‌روره‌تیش له‌ ئیسلامدا بریتیه‌ له‌وه‌ی ده‌بێ: **(بلوغ الإنسان حدّاً إن لم يتناول الممنوع هلك او قارب)** جا ده‌بێ که‌سه‌که‌ گه‌یشته‌بێته‌ نه‌و ناسته‌ی وه‌کو زانیان فه‌رموویه‌ته‌ ئیمامی (الزركشي) نه‌وه‌ وته‌که‌ی نه‌و بوو له‌ (الدر المنثور) هه‌ینایه‌ی ده‌لێ: گه‌یشته‌بێته‌ نه‌و ناسته‌ی که‌ نه‌گه‌ر قه‌ده‌غه‌ کراوه‌که‌ی نه‌کاوه‌خوا له‌ناو ده‌چێ و یان نزیکه‌ له‌ له‌ناو چوون، وه‌کو که‌سیک که‌وا شتیکی له‌ گه‌رووی مابێته‌وه‌ (پارویه‌ک)، نه‌گه‌ر قومیک ناره‌ق له‌وێ بێ ده‌ستی به‌ ناو هه‌یج شتیکی تر رانه‌گا نه‌گه‌ر فێریکی پێوه‌ لێ نه‌داوه‌ پارویه‌که‌ی پێوه‌ قوت نه‌دا نه‌وه‌ به‌ دنیاییه‌وه‌ زه‌نی غالیب نه‌وه‌بێ که‌ ده‌خنکی و نزیک بێته‌وه‌ له‌ خنکان، نه‌و کاتی بای نه‌وه‌نده‌ی بۆی دروسته‌، چونکه‌: **(الضرورات تقدر بقدرها)** به‌ نه‌ندازه‌ی خۆی بۆی دروست ده‌بێت نه‌وه‌ک به‌رده‌وام بۆی دروستبێ بیکاو به‌کاری بێنی هه‌ر نه‌وه‌نده‌ی که‌وا پێویستیه‌ی هه‌ر نه‌وه‌نده‌ رێگای پێ ده‌درێ، که‌واته‌ سه‌له‌های سه‌له‌ نه‌و به‌ژداریه‌ی نه‌وانه‌ی پاشگری ئیسلامیه‌یان به‌ خۆیانوه‌ لکاندوه‌ تاكو ئیستا نه‌یان توانیوه‌ زیانی سه‌ر نه‌ندامیکی تاقم و کۆمه‌له‌که‌ی خۆشیان لابه‌دن، نه‌وه‌ک هه‌ی سه‌ر موسلمانان به‌ گشتی. که‌واته‌ نه‌وه‌ گومانیکه‌ نه‌ک زه‌روره‌ت نییه‌و ناچار نه‌کراون، به‌لکه‌و باوه‌شیان بۆ کردیه‌وه‌وه‌ کۆمپانیایه‌که‌ به‌ره‌و لای ده‌چن و بژێوی ژیا‌نی دونه‌یان پێ دا‌بین ده‌که‌ن، له‌به‌ر هه‌ندێ نه‌وه‌نده‌ قه‌ڵسێن کاتیکی که‌وا به‌رگری ده‌کرێ و وه‌ راسه‌تیه‌کان روون ده‌کریته‌وه‌ له‌وه‌ی که‌ به‌شداری‌ن له‌ هه‌ل‌بژاردن و له‌ په‌رله‌مان.

6-وه گومانیکێ تر له‌و گومانانه‌، نه‌وه‌یه‌ ده‌لێن نه‌و باس و بابته‌ باس و بابته‌یکه‌ که‌ زانیان قسه‌یان لێکردوه‌ و را جیاوازی لێ دروست بووه‌و کۆ ده‌نگی له‌سه‌ر نییه‌، که‌واته‌ نابێت رێگری بکری‌ت و ئینکاری له‌ شته‌کانی که‌ ئیختیلافی له‌سه‌ره‌ ده‌لێن نابێ هه‌بێت و وه‌ له‌ پاشانه‌که‌ نیمه‌ به‌و رایه‌ی ده‌که‌ین و قه‌ناعه‌تمان هه‌یه‌ که‌وا دروستی ده‌کات. جا له‌و گومانه‌شدا به‌و خالته‌ ده‌یان ره‌وینیه‌وه‌وه‌ ده‌لێن:

1-به‌ گوێره‌ی به‌لگه‌و هه‌ل‌وه‌شانه‌وه‌ی نه‌وانه‌ی خاوه‌نی رای یه‌که‌م بوون که‌ گوته‌یان دروسته‌ له‌ باس و بابته‌که‌ی خۆمان که‌ هه‌ینامانه‌وه‌و به‌لگه‌کانیمان یه‌ک یه‌ک هه‌ل‌وه‌شاندوه‌وه‌ که‌ زانیان هه‌ل‌یان وه‌شاندیه‌وه‌ که‌ نه‌وان به‌ به‌لگه‌ هه‌ینا بویه‌نه‌وه‌، بۆمان ده‌رکه‌وت رای یه‌که‌م هه‌یج به‌لگه‌یه‌کیان له‌ ده‌ست نه‌بوو، وه‌ رای

7-وه له پاشان په کيکي تر له گومانه کان ده لټن کاکه ديموکراسيه ت و په رله مان ریک وهکو شورای نیو
نیسلام وایه وه له زور شتی تیک ده کاته وه له گه لټی نیمه به شدارین له شورای، نه وه تا له وینده ریش راویژ
کردن و شورا کر دنه، جا نه و گومانه به و خالانه دهره ویته وه.

شورا چه مکيکي قورنائیه، نه وانه ی به په رله مانی ده چوینن په نا به خوی رب العالمین له ماناو مه به ستي
ته وای شورا نه گه شتوون، به دنیاییه وه په رله مان لټ نا گه رټی که سیک بگا به و ناسته ی که و نه وه ی له
شورای ده گوزهر ټ و هیه یان مهرجه کانیان لټ هاتیتته جی و وهکو یهک و ابن، به لکو پیچه وانه ی یه کترن
سه د له سه د. جا به کورتي هندیک له جیاوازیه کانی نیوان شور او وه په رله مانی ده خهینه بهر گوچکه تان
نیوه بریار بدن بزنان وهک یه کن:

1-شورا له نیسلامدا به دنیاییه وه وشه یه کی عه ره به و چه مکيکي قورنائیه، به لām هرچی ديموکراسيه ت
و په رله مانه به دنیاییه وه نه وه وشه و چه مکي خور ناواینه و نه وروپییه، هر لیره وه لیک جیاوازن.

2-شورا حوکم و بریاری خوی به رزه، به لām هرچی ديموکراسيه ت و په رله مانه حوکم و بریاری گهل و
زورینه یه.

3-شورا ته نها له باس و بابه ته کانی نه وانه ی نیجتيهاد و کوشه ش کاری لټ ده کړین نهک ده قه کانی قورنان
و فهرمووده قسه ی بکات ته نها له وه ی راویژ دهکا، به لām هرچی په رله مان و ديموکراسيه ت دهر باره ی
هه موو باس و کاریک نه گهر بیرو برواش بی و وه پیروزیش بیت دهیکات و ده لټت.

4-وه له پاشان شورا ته نها له نیوان کوشه ش کاران و موجته هیده کان و نه هلی هل و عه قده، به لām
هرچی په رله مانه وه نه نجومه نی یاسا دانانه له نیوان هه موو چین و تویره کانه کافر و مونا فک و بی برو او
زاناو نه فام و داوینپیس و خراب و نه گهر که سیک هندیک سیفته ی باشیشی هه بی، هه موویانی پیکه وه کو
کردیته وه و راویژ دهکه ن.

5-شورا رایه کان به لگه و ده لیل یه کلایان ده کاته وه، به لām هرچی په رله مانه و نه نجومه نی یاسا دانانه
زورینه ی دهنگ یه کلای ده کاته وه.

6-شورا دهنگدان ناکریت له سه ر بیرو برو او خاله براوه کانی نیسلام و قه تعیه کان، به لām هرچی له
په رله مانیه هه موو شتیک دهریته دهنگدان حه لاله براوه کان و حه رامه براوه کانیش هر دهرینه دهنگدان
و یاسای دهر باره دهر ده چیت.

7-شورا ناینی خویه و ده بی بروامان پیی هه بیت، هرچی ديموکراسيه ت و په رله مانه ریپاز و ناینیکی
عه لمانیه ت و مرو ف کرده جگه له نی خواو پیغه مبه ریه (عليه الصلاة والسلام) وه زاده ی بیر و هو شی
مرو فقه، که واته پیچه وانه ی نیسلامن و طاغوتن و ده بی بروامان پییان نه بی و پییان هه کافر بین.

8-شورا له سه ر رای په سه ندی زانایان پیویسته به لām په ند که ر نییه بو فهرمان ره وای موسلمانان و
خه لیفه ی موسلمانان سه د له سه د پییه وه پاپه ند بی ده توانی له دوا ی راویژ و شورا که ش ره نیه کی تری

خوی هه‌بی به‌لگه‌ی له ده‌ستدابی و پئی له‌سه‌ر دابگړئ و نه‌وی جیبه‌جیکا، به‌لام هه‌رچی په‌رله‌مان و دیموکراسیه‌ت و نه‌نجومه‌نی یاسا دانانه‌و نه‌و یاسایانه‌ی له په‌رله‌مان ده‌رده‌چیت به‌ زوړینه‌ی ده‌نگ یه‌کلا ده‌کریته‌وه که‌س و هیچ لایه‌ک بۆی نییه هه‌لی بو‌ه‌شینیته‌وه‌و یان پئیوه پاپه‌ند نه‌بی و وه ده‌بی شه‌ریه‌تی پئ بدرئ، که‌واته شه‌ریه‌تی له‌وه‌یه‌وه و ده‌رده‌گریت و ده‌چه‌سپیندرئ به‌سه‌ر هه‌موو که‌س و لایه‌نه‌کان.

جا نه‌وانه نه‌گه‌ر سه‌رنجت داو گویت لی راگرت بۆت روون بو‌وه به‌ دنیاییه‌وه، نه‌وه هه‌ندی‌ک بوون له جیاوازیه‌کانی نیوانیان، جا تیکه‌ل‌کردنیان به‌ یه‌کتر چواندنیان به‌ دنیاییه‌وه نه‌وه تیکه‌ل کردنی حه‌ق و باطله‌ تیکه‌ل کردنی نا ره‌وایه‌تی و ره‌وایه‌تییه له یه‌ک کاتدا، وه‌ک نه‌وه وایه بلئی شه‌وو روژ وه‌ک یه‌که‌و تیکه‌ل یه‌کن، وه‌کو خوا ده‌فه‌رمووی: ﴿وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ [البقره 42] واته ره‌وایه‌تی و حه‌ق و نا ره‌وایه‌تی و باطل تیکه‌ل مه‌که‌ن و حه‌ق مه‌شارنه‌وه نیوه‌ش ده‌یزانن، یان فه‌رموویه‌تی: ﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾⁷ نه‌ی خاوه‌ن په‌رتوکه‌کان جوله‌که‌و دیانه‌و نه‌سبرانیه‌کان بۆچی حه‌ق و ره‌وایه‌تی له‌گه‌ل نا ره‌وایه‌تی و باطل تیکه‌ل یه‌کی ده‌که‌ن و پئی ده‌چوینن و وه حه‌ق و راستیه‌کان ده‌شارنه‌وه نیوه له‌گه‌ل نه‌وه‌دا ده‌شیزانن، جا خوا فه‌رمانی کردوه که‌ پروا نه‌هینن به‌ جگه‌ له‌ ریباز و ناینی خوا و کوفر بکه‌ین به‌ طاغوت، نینجا نه‌وه‌ی وابکات ده‌ستی گرتوه به‌ قولپی به‌هیزی خاوی: ﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى﴾⁸ نه‌وه‌ی کافر بو‌بیت به‌ طاغوت و وه پروا بئنی به‌ خاوی په‌روه‌ردگار ده‌ستی گرتوه به‌ قولپی به‌هیزی نیسلام که‌ (لا إله إلا الله) یه، جا نه‌وه‌ی شورا و دیموکراسی و په‌رله‌مان یه‌کسان بکات وه‌کو نه‌وه وایه که‌ به‌دیهنه‌ر و به‌دیهنه‌راو واته خالیق و مه‌خلوق به‌ یه‌کسان دابنیت په‌نا به‌ خاوی، نه‌وه‌تا لیی په‌شیمان ده‌بیته‌وه له مه‌یدانی حه‌شر و حیساب و قیامه‌ت و جه‌ه‌نه‌مدا که‌ خوا ده‌فه‌رموویت: ﴿قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ * تَاللَّهِ إِنَّ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ * إِذْ نُسَوِّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ [الشعراء 96-98] ده‌که‌ونه ده‌مه ده‌م و مشتومر له یه‌کتر ده‌خوینن و وه به‌ر به‌ره‌کانی یه‌ک ده‌که‌ن و دژ به‌ یه‌ک قسان ده‌که‌ن جه‌ه‌نه‌میه‌کان و کافر و موشریکه‌کان، کاتیک که‌وا سویند ده‌خون به‌ خاوی په‌روه‌ردگار ده‌لین نیمه له‌ گومراییه‌کی روون و ناشکرادا بوین، که‌وا نیوه نه‌ی سه‌ره‌کان نه‌ی نه‌وانه‌ی ده‌مان په‌رستن بت و سه‌نه‌مه‌کان نیوه‌مان هینابوه یه‌ک ناست و یه‌کسانمان کردبوون له‌گه‌ل خاوی په‌روه‌ردگاری جیهانیان، جا نابن په‌رله‌مان و یاساو ده‌سکرد وه دیموکراسی و عه‌لمانیه‌ت بینینه‌ ناستی نیسلام و دینی خاوی و قورنان و فه‌رمووده‌ی پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام)، نه‌گه‌رنا وای لیی په‌شیمان ده‌بینه‌وه‌و خوا لیمان قبول ناکاو هه‌لناگړئ.

جا له‌به‌ر نه‌وه‌ی کاتمان زوړ به‌ ده‌سته‌وه نییه لی‌رده‌دا نه‌وه‌نده گومانانه‌ی هیمانانه‌وه، نه‌وه هه‌ندی‌کیان بوون به‌ نموونه‌و ره‌واندمانه‌وه‌و هه‌لمان وه‌شاندنه‌وه، هیوادرین سود و که‌لکتان لی بینیی و وه به‌راستی له راستیه‌کان گه‌شیتن وه دلتان نه‌رم بو‌بی، نه‌وانه‌ی تا نیستا تی نه‌گه‌شستن بینوه به‌ره‌و ریگا راسته‌که نه‌وه‌ی نیمه بۆ نیوه‌مان گوتوه ته‌نها دلسوزیه له قیامه‌تیش به‌ بیرتان دیته‌وه، بۆ هیچ پۆست و ده‌نگدان و به‌رژه‌وه‌ندیه‌کی نییه ته‌نها له پیناو خاوی رب العالمین ه، جا له‌به‌ر نه‌وه لی‌رده‌دا واز ده‌هینن له‌ گومان و

7 سورة ال عمران اية: 71

8 سورة البقرة اية: 256

ئهوهكان. با يهكهو سهر بېينه سهر ئهوهى بزائين هوكمى بهرېژير پائيو راو (المرشح) يان (منتخب) ئهوانهى كهوا خويان ههلههېژيرن بو ئهئداميهتى ئهئجومهنى ياسا دانان، وه دهنگدر (منتخب) (الناخب) (المصود) ئهوهى دهنگيان پى دهدات له ئيسلامداو له روانگهى قورنان و فهرمووده چيبه و وه چيبان بهسهر ديت و وهك چوون له قهلههه دهريين و زانايان چيان فهرمووه.

دياريكردنى راي پهسهند له دوو رايهكان:

جا لهسهر راو بوچونى دووهم لهو تويزينهوه و وتارانهى كهوا خستمانه بهر گوچكهتان بو تان دهركهوت كهوا دوو را ههبوو، بهلام راي تهواو و دروستتر لهگهل ئهوهيدايه ههر ئهويشيان پهسهند و تهواو بوو به ههموو بهلگهكان كه روونمان كردهوه، وه ئهه خراپيانهه خليسكانانهى كه له بهشداريكردن له ههلهژاردن و دهنگدان و چونه ناو پههلهمان دهكهويتهوه، وه ئهه گومانانهى كهوا رهواندمانهوه، راو بو چونى دووهم كه قهدهغهو ههرامى كردبوو به كوفرى دهزاني ئهويان راست و دروست بوو.

جا خاوهن ئهه راو بو چونهى دووهم ئهوانيش جياوازن له هوكمدان بهسهر بهرېژير و وه دهنگدر، دهئين بهه شيوازهى خوارهوه:

1- يهكهه جار دهئين لايهنى كهه ئهه كهسانهى كهوا خوئ بهر ژير دهكاو يان دهنگ دهدات و بهشدارى ئهه پرۆسهى دهكا گونه باره تاوان باره.

2- وه ههنديكيشيان دهيگهيهننه ناستى ئهوهى دهئين كافر دهبي، بهس به رههايى كوفرهكهيان بهسهردا دهگوتري، وه به تهعين و دياريكراوى كافر ناكرين.

3- وه ههنديكيش دهئين نهخير به تهعين و دياريكراوئش كافر دهكرين، بهلام ههنديك روونكردهوهو دوروو دريژى ههيه بو ئهوهى دهنگدره، بهلام بو ئهوهى نا كهوا خوئ بهرېژير كرديه.

جا به كورتى و پوختى و گوشراوى نا ئهوه راو بو چونهكانه دهخهينه بهر گوچكهتان و چاك گوئى لى رابگرن، جا ئهوانهى كهوا خويان بهرېژير كرديه و وه به تهمان دهنگيش بدهن و يان دهنگيان داوهو ددهن با ناگادارى خويان بن و له خواى بترسين و بگهرينهوه، ئهه هوكمه شهرعيانه بهسهر خوياندا نهچهسپين و وه ئهه هوكمه شهرعيانه له خوياندا نههيننهجي.

راو بوچوونى زانايان لهسهر هوكمى بهرېژير (المرشح):

يهكهه دهئين بهرېژير كانديد و (المرشح) ئهوهى خوئ ههلههېژيرى كه برىتييه لهو كهسهى له سستهه عهلمانى و ديموكراسى له چوار چيوه ياساكاني پههلهمان و كومؤسيؤنى ههلهژاردن خوئ بهرېژير دهكات

بۆ ئەو هی دەنگی پی بدریت، تاكو ببیتە نوینەری دەنگدەرانى لە پەرلەمان، زانیان و خاوەن راکانى دووهم که پڕۆسەى هەلبژاردن و دەنگدانیان بە قەدەغەو حەرام دانابوو وە بە کوفریان دەزانی بەو شیوازە را جیاوازن لەسەر حوکمی بەربژێر و (المرشح). ئەو هی خۆی پالێوراو کردوو تاكو دەنگی پی بدری و ببیتە ئەندام پەرلەمان:

- 1- هەندیکیان تەنها بە گوناو و تاوان ناویان بردوو و وە کافری ناکەن.
- 2- هەندیکیش دەلێن کارەکه کوفرو بە رەهائی کوفریان تووش دەبیت و بەسەرینادا دەگوتری، بەلام بە تاک تاک دیاریکراوی کافر ناکرین، تاكو حوجەى تەواویان لەسەر نەکریت.
- 3- ئەوانەى تر گوتیانە: دەرەچیت یان دەرەچیت مادەم خۆی بەربژێر کردوو بەو یاسایانە، کەواتە رازیبوو دانی پێدا هیناوەو چووتە ناو پڕۆسەکەى، ئەگەر خۆی بەربژێر کرد بۆ ئەندامیتی پەرلەمان و ئەنجومەنى یاسا دانان... ئەو کافر بوو لە ئیسلام دەر چووو بیانووی بۆ نییەو بە دیاریکراوی و تەعین کراوی کافرایەتى بەسەردا دەسەلمیندری و وە کافر دەکری.

جا حوکمی کارى هەلبژاردن و بەربژێر و دەنگدەر لە ئیسلامدا:

- رای یەكەم ئەو هیە کەوا گوتمان لایەنى كەم بە رینگا پیدراویان داناوە، بەربژێر و دەنگدەر ئەگەر خیریشیان پی نەگات دەلێن ئەو گوناو بار نابن و کاریکی رینگا پیدراویان کردوو وە ئەنجام داوە. بە لای هەندیکیشیان خیری بۆ دەنوسری و بە ئەركی خۆی هەلساوە. ئەو لەسەر رای یەكەم کەوا ویستمان ئەو هەش بخەینە بەر گویچکەتان، وەبى بە ئینسافانە هەموو خال و راو بۆ چوونەکان بلێن، ئەگەر راو بۆ چوونەکان جیشی نەبیتەو لە چوار چێوەى قورئان و فەرموودەى پیغەمبەرى (عليه الصلاة والسلام) و وە بنەمایە شەرعیەکان، ئەوجار راستیەکان تەواو بخەینە روو.
- جا لەسەر رای دووهمی هەلبژاردن و دەنگدان، کە باسمانکرد تازە لە رابردوودا، رونیشتان کردوو کەوا هەلبژاردن و دەنگدان کوفرو و قەدەغەیه وە بە رەهائی وە زۆربەیان رایان وایە کوفری گەورەیهو لە ئیسلام کەسەکه پی دەرەچی.

جا ئەوان بەو شیوازە باسیان کردوو دەلێن بەربژێر وەكو گوتمان (المرشح) و کاندید دوو رای دیاریکراوی سەرەکی لەسەرە، کە ماوەیهک بەر لە نیستا باسمان کرد:

- 1- یەكەم دەلێن کارەکه کوفرو بە رەهائی کافر دەکرین، بە تەعین و دیاری کراویش دەبی درێژەیان پی بدریت و بە شیوازی داهاوو کە باسی لێو دەکەین، ئەوجار باسی لێو بکری و حوکمی بەسەردا بدری.
- 2- وە رایەکەى دووهم ئەو بوو کە کارەکەى کوفری گەورەیهو دەرەچیت یان دەرەچیت گوتمان بە کافر دادەنریت و لە ئیسلام دەرەچیت و بە دیاریکراوی و تەعینی کافر دەبی و وە بیانووی نەفامی و (عذر به جهل)یشی بۆ نییە.

دریژه‌ی رای یه‌که‌م له‌سه‌ر حو‌کمی به‌ربژیر (المرشح):

جا نه‌گهر بښین دریژه‌ی رای یه‌که‌م نه‌وانه‌ی که‌وا ده‌لښ کوفری ره‌هاییه‌و ده‌بی دریژ بکریته‌وه‌و ته‌عین ناکړئ و وه دیاری ناکه‌ین به دیاریکردن که‌سه‌که پیی کافر بی، به‌و دوروو دریژه‌ی قسه‌ی لی‌ده‌که‌ن. ده‌لښ هه‌ندیک له زانایان به‌ربژیری ده‌که‌نه سی جوړ و به‌ش، سه‌بارت به حو‌کمدانی شه‌ری له‌سه‌ریان به‌و شیوازه‌ی داهاتوو:

1- ده‌لښ نه‌گهر چوه‌و ناو په‌رله‌مان، یاسایه‌کی دانا که پیچه‌وانه‌ی شه‌ریعه‌تی نی‌سلام بوو یان ری‌که‌هوت و رازی بوو له‌سه‌ر یاسایه‌کی پیچه‌وانه‌ی شه‌ریع یان ده‌نگی بو‌دا، نه‌وه هاوبه‌ش پریار دهر و موشریکی کافره، بیانووی نه‌زانین و نه‌فامی و (عذر به جهل) و ته‌نویل کردن و یان به‌رژه‌وه‌ندی بو نییه. خوای به‌رز فهرموویه‌تی: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ﴾ [الشوری 21] وه یان فهرموویه‌تی: ﴿إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ﴾⁹ یان فهرموویه‌تی: ﴿وَلَا يُشْرِكْ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾ [الكهف 26] ده‌لښ نه‌و نایه‌تانه ده‌ی گریته‌وه‌و نه‌و که‌سه کافری موشریکه‌و (عذر به جهل) یشی بو نییه، نه‌گهر یاسایه‌کی دژ به نی‌سلام دابنی یان یاسایه‌ک له‌وئ دابندری نه‌و پالپشتی بکاو یان ده‌نگی بو‌دا.

2- ده‌لښ نه‌ندام په‌رله‌مان جاریش وه‌یه ده‌لښ نه‌گهر بچینه ناو په‌رله‌مان و سویندی بخوات له‌سه‌ر ری‌زگرتنی ده‌ستوری کوفری، زانابیت به‌وه‌ی له‌ناو ده‌ستوره‌که‌ی هه‌یه له پیچه‌وانه‌کانی شه‌ریع خوا، نه‌وه کوفر و هه‌لگه‌رانه‌وه‌یه واته: (مورته‌د ده‌بی و کافر ده‌بی) نه‌گهر پیشتتر موسلمان بو بی، جا به جدی بیت یان جگه له جدیه‌ت، به چاکی دانابی یان نا، بی‌گومان کوفری کردووه به زانایی و به نه‌نقه‌ست به هه‌ل‌بژاردنی خو، نموونه‌ی نه‌وه وه‌کو نه‌وه وایه که سویندی له‌سه‌ر ری‌ز لښانی لات و عوزا خواردبیت، یان سویندی له‌سه‌ر ری‌ز لی‌گرتنی یاساکانی قورده‌یشی سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) نه‌فامیه‌تی خواردبیت، واته وه‌کو نه‌وه وایه بلئ سویند ده‌خوم لات و عوزا به‌ری‌زن! ده‌یان پاریزم! به‌رگریان لی ده‌که‌م! له بته‌کان! له سه‌نه‌مه‌کان! له کوفره‌کان! له شرکه‌کان! وایه، جا ده‌لښ نه‌وه‌شیان هه‌ر کوفره به کوفری گه‌وره به دیاریکراوی کافر ده‌بی و له نی‌سلام دهرده‌چی و هه‌ل‌ده‌گه‌ریته‌وه (عذر به جهل) ی بو نییه.

3- وه به‌شی سییه‌م و کو‌تایی که نه‌و به‌شه‌یان به دل‌نیا‌یه‌وه یه‌کیک له زانایان که هی‌ناویتی‌وه له‌وانه (شیخ علي خضير) ره‌نگه نه هه‌بو بی و نه بش هیته‌جی ناسان یانی وه‌کو فهره‌ضیه‌ک دانراوه، که ده‌لئ سویندی نه‌خوارد له‌سه‌ر ری‌ز لښانی ده‌ستور و یاسا دانانی، وه به‌شداری نه‌کات له یاساکانی پیچه‌وانه‌ی شه‌ریعت و به‌ل‌کو ره‌تی بکاته‌وه‌و ده‌نگی له دژ بدات، نه‌وه هه‌ل‌هیه‌و گومراییه‌و پیچه‌وانه‌ی ری‌بازی پیغه‌مبه‌ری کردووه (عليه الصلاة والسلام) بو چاکسازي و گو‌رین و به‌ری‌کردنی ده‌وله‌تی نی‌سلامی، به‌لام کافر نییه نه‌گهر ری‌گای گومرایي و هاوبه‌شی گرت به ری‌گا بو بانگه‌وازی و بو گو‌رین و چاکسازي. خوای به‌رز فهرموویه‌تی: ﴿فَمَازَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ﴾ [یونس 32] له دوا‌ی حق و ره‌وایه‌تی هیچ ری‌گاو شتیکی تر نییه جگه له گومرایي، که‌واته لی‌ره نه‌و مه‌به‌ستی نه‌وه‌یه ده‌لئ گونا‌ه باره تاوان باره گومرا بووه به‌س نه‌چوپته

⁹ سوره یوسف ایه ۶۷

بازنه‌ی کوفر و پییه‌وه کافر نابئ، ئەو کاته‌ی که‌وا هیچ سویندیک ناخوا له‌سه‌ر ده‌ستوره‌که‌ی، جا ئەوه نییه‌و لئی قبول ناکرئ هه‌ر له سه‌ره‌تاوه. یان ده‌لئ هیچ یاسایه‌ک دهر نه‌کاو وه ده‌نگیشی بۆ نه‌دا که پیچه‌وانه‌ی نیسلام بئ و به‌لکو له دژیشی بوه‌ستته‌وه، به‌لام ده‌لئ له‌به‌ر ئەوه‌ی گوناوه‌ی باره و تاوان باره... چونکه ریگایه‌کی جگه له ریگای پیغه‌مبه‌ری (عليه الصلاة والسلام) گرتوه‌ته به‌ر بۆ چه‌سپاندنی حوکمی نیسلام و گۆرانکاری و چاکسازی و به‌حیساب پاکسازی.

جا نه‌گه‌ر سه‌رنجی ئەو جۆر و به‌ش‌ه‌ی سنیهم بده‌ین به‌ دنیاییه‌وه تاکو نیستا نه‌ بونی هه‌یه‌و وه نه‌ به‌ ناسانیش ده‌بی، که بتوانی سویندی نه‌خواو وه یاساکانی دژ به‌ نیسلام له‌گه‌لدا نه‌بی و به‌ ناشکرا ره‌تیان کاته‌وه له دژیان بوه‌ستته‌وه، به‌ دنیایی سه‌روکایه‌تی په‌رله‌مان و وه نه‌ندامه‌کانی ترو وه سسته‌مه‌که‌ش ئەوه‌ی لئ قبول ناکات، ئەوه ته‌نها نه‌گه‌ر دانان و فهرض کردنیکه. به‌شیکیشیان له‌ خاوه‌ن ئەو رایانه‌ی به‌ر بژیره‌کان ده‌که‌نه دوو جۆر و به‌ش:

- جۆری یه‌که‌میان ده‌لئین هه‌ر که‌س و لایه‌نیک که موسلمان بئیت و نیسلامیانه بیر بکاته‌وه و گومان و ته‌ئویلاتی زۆرو به‌ناو به‌لگه‌ی هه‌بئیت و سه‌ری لئ شیوابئیت، ئەوه ریگاکه‌و کاره‌که‌ی کوفره، به‌لام به‌ دیاریکراوی کافر نابئیت، تاکو بیانووی نه‌پرئیت و حوجه‌ی له‌سه‌ر نه‌کرئیت و گومانه‌کانی نه‌په‌رینه‌وه، جا له‌ دوا‌ی ئەوه‌ی حوجه‌ی له‌سه‌ر ده‌کرئ کافر ده‌کرئ.

- جۆری دووهم ده‌لئین ئەوه‌ی زالبئیت به‌سه‌ر خلیسکان و هه‌له‌کانی و گومان و ته‌ئویلاته‌کان و به‌لگه‌کانی له‌لابئ و به‌ دیاریکراوی کافره‌و ته‌عین ده‌کرئ کوفریه‌که‌ی، چونکه مه‌وانیع و قه‌ده‌غه‌کانی کافر کردنی تیدا نه‌ هاتوه‌ته‌جئ و مه‌رجه‌کانی کافر کردنیشی لئ هاتوه‌ته‌جئ.

جا له‌ پاشان دینه‌ سه‌ر ئەوه‌ی که‌واته بزانی ده‌نگه‌ر حوکمی چیه؟ له‌ روانگه‌ی شه‌ریعه‌تی نیسلامه‌وه.

راو بۆچونی زانیان له‌سه‌ر حوکمی ده‌نگه‌ر (الناخب):

ده‌نگه‌ریش به‌ریزان خه‌ته‌ر ناکه‌ ناگاداربین ئەوانه‌ی به‌شداری ده‌که‌ن و به‌ ته‌مان ده‌نگ بده‌ن یان ده‌نگتان داوه، بزانی ده‌نگه‌ر یه‌عنی (الناخب) له‌ لای زانیانی خاوه‌نی رای دووهم به‌ درێژی به‌و شیوازه‌ی خواره‌وه‌یه. ده‌نگه‌ر دوو جۆرن:

1- ئەوه‌ی تیی گه‌یشته‌بئ و به‌شداری هه‌لبژاردن بکات و ده‌نگ بدات به‌ نوئ نه‌ریک که له‌ جیاتی خۆی ره‌وانه‌ی بکات بۆ ئەوه‌ی یاسای دابئیت یان ده‌نگ بدات و رازی بئیت له‌سه‌ر یاساکان که دژ به‌ نیسلامن، ئەوه کافر ده‌بئیت و له‌ نیسلام دهر ده‌چئیت و مه‌گه‌ر ناچار کرابئ و نیکراهی له‌سه‌ر بئیت به‌ مه‌رجه‌کانی نیکراه و ناچاریه‌وه، که ناسانیش ئەوه نییه... یانی که‌سیک گیرابئ تفه‌نگی له‌سه‌ر راگیرابئ بلێن نه‌گه‌ر به‌شداری ئەو ده‌نگدانه‌ی نه‌که‌ی و نه‌لئ و وا نه‌که‌ی ئیمه‌ ده‌تکوژین، که ئەوه‌شیان ناسان نییه‌و نه‌بوه خه‌لکه‌که به‌ هه‌لبژاردنی خۆی و وه به‌ دلی خۆی ده‌چئ. جا ده‌لئ نه‌گه‌ر نیکراهی تیدا نه‌بوو به‌ مه‌رجه‌کانی نیکراهه‌وه، ئا ئەو که‌سه بزانی هه‌لبژاردنه‌که به‌ مانای ئەوه‌یه نه‌ندامیکی بۆ په‌رله‌مان

هه‌ئەبژیری که یاسای دژ به ئیسلامی تێدایه‌و بریار ده‌دری، ئا‌ئهو که‌سه که ده‌نگیدا پێوه کافر ده‌بی و له ئیسلام ده‌رده‌چی.

2- جۆری دوو‌ه‌میش ئه‌وه‌یه که نه‌یزانیبیت که به‌ربژیره‌که ده‌بیته‌ ئه‌ندام په‌رله‌مان و یاسای داده‌نیت و یان پێچه‌وانه‌ی ئیسلام یان به‌ یاسایه‌ک رازی ده‌بیت و ده‌نگی له‌سه‌ر ده‌دات که پێچه‌وانه‌ی شه‌رعی ئیسلامه، به‌ئکو وا تێده‌گا له‌به‌ر خزمایه‌تی ده‌نگی پێده‌دا یان له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که‌وا تێگه‌یه‌ندراوه که خزمه‌ت گوزاری بۆ دابین ده‌کا رینگاو بان جاده مه‌عاش و فلان شتی بۆ چاده‌کا، ئه‌وه له‌به‌ر نه‌زانین و شاره‌زا نه‌بونی به‌ کاری په‌رله‌مانه‌وه و حاڵی په‌رله‌مانه‌وه وه یاساکان و پرۆسه‌که‌یه‌وه نه‌ک له‌به‌ر نه‌زانین و (عذر به‌ جه‌ل) به‌وه‌ی که‌وا شرکی کردووه و وه شرکی نه‌ناسیوه‌و ئی‌مه موشریک و کافری ناکه‌ین، به‌ئکو ئه‌و زانیانه ده‌لێن له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ئه‌و حاڵی په‌رله‌مانه‌که‌ی نه‌زانیوه‌و حوکمه‌که‌ی نه‌زانیوه‌و وه کاره‌که‌ی نه‌زانیوه، که خاوه‌ن ته‌وحید و موس‌لمان بی‌ لایه‌نی که‌میه‌که‌ی به‌خۆی که‌سه‌که موس‌لمان بی‌ ته‌وحیدی هه‌بی و کافر نه‌بویت، ئه‌وه ته‌نیا گونا‌هی توش بووه، نه‌گه‌ر له‌و پێناوه‌ی وایکردووه ده‌نگه‌که‌ی داو به‌شداری کرد. وه راس‌تی‌ه‌تی نه‌نجومه‌نی یاسا دانانی که بۆ پروون نه‌بو بۆوه، به‌لام له‌ دوا‌ی ئه‌وه‌ی که‌سیک بۆی روونکرده‌وه ته‌واو حاڵی کردووه تێی گه‌یانده‌و به‌نگه‌کانی بۆ هێناوه‌و کاری یاسا دانانی تێدایه‌ دژ به ئیسلامی تێدایه، هه‌ر خۆی له‌ خۆیدا سسته‌مه‌که پێچه‌وانه‌ی قورئان و فه‌رمووده‌ی پێغه‌مبه‌ره (عليه الصلاة والسلام)، ئه‌وه ئه‌و کاتی نه‌گه‌ر هه‌ر پێداگری کرد له‌سه‌ر ده‌نگدان و به‌شداری کردن، به‌ ده‌نگدان و به‌شداری کردنه‌که‌ی کافر ده‌بی و له ئیسلامدا ده‌رده‌چی.

جا لێره سود و که‌ئکی‌کمان وه‌رگرت پێویسته روونکرده‌وه‌ی له‌سه‌ر به‌هین:

پرسیار: نایه ئه‌وانه‌ی ده‌بنه‌ ئه‌ندام په‌رله‌مان و ده‌ر ده‌چن و له‌و ده‌زگایانه‌ی هه‌ن، جائیز و دروسته هاتایان ببرد‌ریته‌ لای، له‌ دوا‌ی ده‌رچونیان به‌بی ئه‌وه‌ی ده‌نگت پێ دابن و پروات پێ هینابن و له‌گه‌لێاندا بویی، بۆ کار و باری موس‌لمانیک، که گیرابی یان سته‌می لیکرابی تاوه‌کو ئه‌و سته‌مه‌ی له‌سه‌ر لا بچیت؟

وه‌لام: زانیان فه‌رموویانه نه‌گه‌ر داننه‌نیت به‌ ئه‌ندامی‌تی و کوفر و گونا‌هه‌کانیه‌وه وه هیچ مه‌رجیکت له‌سه‌ر نه‌بیت و به‌ئکو دانه‌به‌زی له‌ بیرو پرواو عه‌قیده‌ته‌وه، ته‌نها بۆ ئه‌و داواکارییه‌ بچیه‌ لای که سته‌مه‌که‌و گونا‌هه‌که‌و وه مه‌ضلومی‌ه‌ته‌که‌ی لایه‌ت له‌سه‌ر ئه‌و که‌سه‌ی و یان به‌ری بدا موس‌لمانه‌که‌ی، ئه‌وه ده‌لێن جائیزه و دروست و رینگا پێدراوه. هه‌رچه‌نده هه‌ندیکی‌شیان ده‌لێن چاکتر وایه ئه‌وه‌ش نه‌کری، با که‌سه‌که ته‌رجیع نه‌بی و که‌یفی به‌ خۆ نه‌یه‌و نه‌یکاته پرو پاگه‌نده‌ی هه‌ل‌بژاردن، له‌و کاته‌ی که‌وا جاریکتر به‌شداری ده‌کاوه هه‌ئده‌بژیرد‌ریته‌وه.

جا له کوتاییه‌که‌ی نه‌لقه‌ی نه‌م جاره‌ش رای په‌سه‌ند له رایه‌کان دیاری ده‌که‌ین زور به کورتی و پوختی:

نه‌ویش ده‌لین رای په‌سه‌ند نه‌وه‌یه به‌ریزان و خوشه‌وستان له دوا‌ی نه‌و تو‌یژینه‌وه‌و نه‌و باس و خواس و به‌لگانه‌ی که‌وا هینامانه‌وه ده‌لین نه‌وه رای په‌سه‌نده، رای په‌سه‌ند له هه‌ردوو رایه‌کانی که له سه‌ره‌تا گوتمان نایه دروسته به‌شداریکردن یان نا دروسته، که رای یه‌که‌م ریگیان پنداو هه‌ندیک پیان واجب و دروستیش بوو. رای دووهم قه‌ده‌غه‌یان کردوو پیان کوفر و شرک بوو. له‌و دوو رایانه ده‌لین رای دووهم راست و دروست و په‌سه‌نده، له‌به‌ر نه‌و خالانه‌ی که نیستا ده‌یخه‌ینه به‌ر گو‌یچکه‌تان، که گوتویانه هه‌رامه‌و قه‌ده‌غه‌یه‌و کوفر و شرکه، هه‌ل‌ب‌ژاردن و ده‌نگدان بو نه‌جومه‌نی یاسا دانان:

1- له‌به‌ر نه‌وه‌ی نه‌و رایه په‌سه‌ند تره به هیزه که رای یه‌که‌م به‌لگه هینانه‌وه‌کانیانمان هیناوه به نایه‌ت و فه‌رمووده‌کان زور لاواز و بیجی بوون، پشت به‌ستن پیان به‌راستی ته‌واو نه‌بوو، ته‌نها نه‌وه‌نده‌یان هه‌بوو که بلین به‌ر‌ژه‌وه‌ندی و زه‌روورته بوو، به‌ر‌ژه‌وه‌ندی و زه‌رووره‌تیه‌که‌شمان پوچهل کرده‌وه‌و هه‌لمان وه‌شانده‌وه، وه به ته‌واوه‌تی هه‌چ به‌ر‌ژه‌وه‌ندی و هه‌چ زه‌رووره‌تیه‌ک گرنگتر نییه له ته‌وحید و خوا به‌یه‌ک‌گرتن، کاتیک که‌وا ریگیای شرک بگریه به‌ر بو به‌ر‌ژه‌وه‌ندی‌ه‌کی که‌م دروست نابی.

2- له‌به‌ر نه‌و خاله‌ی نه‌و رایه په‌سه‌ند تره چونکه نه‌و خراپانه‌ی ژماردمان له کوتایداو خلیس‌کانه‌کان له نه‌نجامی به‌شدار ی پرۆسه‌ی هه‌ل‌ب‌ژاردن و ده‌نگدان و نه‌ندامیتی په‌رله‌مان که ده‌که‌ویتته‌وه، زور گه‌وره بوون و ته‌نها یه‌کیکیان به‌سه بو نه‌وه‌ی لیی دوور بکه‌ویه‌وه و بلئی هه‌رامه‌و قه‌ده‌غه‌یه‌و نابی بکریت.

3- له‌به‌ر نه‌وه‌ی نه‌و رایه‌مان په‌سه‌ند کردوو پیمان وایه هه‌ر نه‌وه دروسته، به‌لگه‌ی زور و به‌هیزه‌کانی رای دووهم بوو، که راشکاوانه روونمان کرده‌وه له نایه‌ته‌کانی قورناتی پیروژ و فه‌رمووده سه‌حیه‌کانی پیغه‌مبه‌ر و (عليه الصلاة والسلام) وه سه‌لماندنی واقعی خراپی کاره‌که‌و وه نه‌نجامی خراپی.

که‌واته لی‌ره به‌دیار که‌وت که‌وا نه‌و به‌ر‌ژه‌وه‌ندی و شتانه‌ی ده‌هیندریته‌وه‌و باسی لی‌وه ده‌کریت به‌راستی زور که‌م و کورت ترن، له چاو نه‌و خراپه‌و وه نه‌و زه‌ره‌ر و زیانانه‌ی که لیی ده‌که‌ویتته‌وه.

باشه با برانین رای په‌سه‌ندیش ده‌رباره‌ی کاندید و به‌ر‌ب‌ژیر و ده‌نگده‌ریش چیه:

1- نه‌ویش ده‌لین نه‌وه‌یه یه‌که‌م به‌ر‌ب‌ژیر کافر ده‌بی و له نیسلام ده‌رده‌چیت ده‌رب‌چیت بو نه‌ندامیتی په‌رله‌مان یان ده‌ر‌نه‌چیت، ماده‌م دانی ناوه به یاسا‌کانی کۆمۆسیۆن و دیموکراسی و پروای پیان هیناون له پرۆسه‌که‌ی به‌شدار بووه.

2- ده‌نگده‌ریش نه‌وه رای په‌سه‌نده نه‌وه‌ی تیگه‌یشتوه و به‌بی حوجه له‌سه‌ر کردنیش نه‌وه کافر ده‌بیت که به‌شدار ی بکاو ده‌نگ بدات، وه نه‌وانه‌ی نه‌زان و غه‌ریب حالیشن، به راستی نازانن په‌رله‌مان و یاسا چیه

و له دۆلکی تر دهژین لهو دویایهیدا ناژین وه شارهزا نینه که یاسای دژ به شهریعهتی ئیسلامی لی دهردهچی و وه کاری سههرکی پهړلهمان بریتییه له یاسا دانان و تهشریع کردن که نهوش تهنها مافی خوای پهروهردگاره، نهوه به دنیاییهوه به قسهی زاق و بریقهکانی کاتی پرو پاگهندهی وه یان به ریش و به مهنديل و جوبهی کاندیدهکان و خهکهکانی پشتگیریان لیدهکهن یان به حیجابی نهوانهی کهوا خویان ههلبژاردووه له نافرەتان به خویانهوه پاشگری ئیسلامییان لکاندووه و خویان کاندید کردووه ههلهدهخهلهتین و یان بهو پرو پاگهندهی که دهلین خزمهتتان دهکهین نهوانه بهراستی له دواي نهوهی پروونکردنهویان بو بکری و بیانوو بر بکری و حوجهیان بهسهردا بکری نهو کاتی پییان دهلین نهوه راجیح و پهسهنده کافر دهبن و نهگهرنا له پیشتردا پییان نالین کهوا به دیارکراوی کفرن و کافر دهبن.

جا والله أعلم نهوه راستیهکان بوو له نهلقهی داهاتوو به پشتیوانی خوای رب العالمین نامهیهکی ناموژگاری کار و کراوه بو بهربژیر و وه بو دهنگدهران دهنیرین و چهند ناموژگاری و دلسوزیهکی دهنوینین بهلکو سودی لی وهربگرن و بگهرینهوه لهو شرک و کوفر و ههلهو کهم و کورتیانهی که تیی کهوتوون ههتا مردنیان بهسهردا نههاتیهو قیامهتیان لی بهرپا نهبووه.

ئه‌لقه‌ی سازده‌هه‌م

موسلمانانی به‌ریز و سه‌نگین خوش‌حال و به‌خته‌وهرین پیتان ده‌گه‌ینه‌وه بۆ پیش‌که‌شکردنی ئه‌لقه‌ی سازده‌هه‌م له زنجیره‌ی هه‌لبژاردن و ده‌نگدان له دیدگای قورئان و فهرمووده، لی‌ره‌وه له‌گه‌لتان ده‌ست پیده‌که‌ینه‌وه که له ئه‌لقه‌ی پازده‌م واده‌و به‌لێنماندا، گوتمان سه‌ره‌تای ئه‌لقه‌ی داهاتوو واته ئه‌و ئه‌لقه‌یان سازده‌هه‌م ده‌بێته نامه‌یه‌کی کراوه و چه‌ند نامۆزگارییه‌ک، نامه‌که بۆ به‌ربژێر و وه بۆ ده‌نگده‌رانه.

سه‌ره‌تا ڕوویان تی ده‌که‌ین و ده‌لێین گوێی خۆتان بکه‌نه‌وه و ده‌لێ خۆتان بکه‌نه‌وه و بۆ چاکه‌ی خۆتان هه‌ستی لی رابگرن و ڕووتان تی ده‌که‌ین و پیتان ده‌لێین له دوا‌ی ئه‌وه‌ی که‌وا ئه‌و باس و باب‌ه‌ته‌مان به‌ ریک و پیک له دیدگای قورئان و فهرمووده وه به‌ هینانه‌وه‌ی وته‌ی زانیان به‌ تیگه‌یشتنی سه‌له‌فی نوممه‌ بۆتان باسکرد، ئیستا داواتان لی ده‌که‌ین گویمان بۆ بگرن بۆ چه‌ند نامۆزگارییه‌ک و ئه‌و نامه‌یه، به‌لکو سود و که‌لک و قازانجی قیامه‌تتان پیش دونه‌یا لێی وهر‌بگرن.

نامه‌که‌مان سه‌ره‌تا یه‌که‌میان بۆ به‌ربژێره:

پێی ده‌لێین ئه‌و که‌سه‌ی خۆت هه‌لبژاردوه‌و ئه‌و که‌سه‌ی که‌وا خۆت پالێوراو کردوه‌و گویمان لی رابگره، چه‌ند گرینگه‌ مروف کاتیک ته‌رخان بکات بۆ له‌ خۆ پرسینه‌وه‌و به‌سه‌ر خۆدا چونه‌وه، تا‌کو هه‌له‌و که‌م و کورتیه‌کانی بۆ ده‌رکه‌ویت و وازیان لێبێنی وه به‌ چاکه‌ شوینیان پر بکاته‌وه، وه‌ک پیشه‌وا (عمر بن الخطاب) فهرمو‌وی: **(حاسبوا انفسکم قبل ان تحاسبوا)** له‌ خۆتان بپێچنه‌وه پیشی ئه‌وه‌ی لیتان بپێچریته‌وه و لیتان بپرسیته‌وه، جا پیش ئه‌وه‌ی له‌ ده‌ستت بچیت و په‌روه‌ردگار له‌ مه‌یدانی هه‌شر و حیساب رات بگریت و بفهرمو‌ویت: **(وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ)** [الصافات 24] واته رایانگرن ئه‌وان به‌رپرسن له‌وه‌ی کردویانه‌و گوتویانه‌و له‌ ژیا‌نی دونه‌یا‌ندا، جا به‌ قه‌د خه‌م خۆریت بۆ ژیا‌نی دونه‌یا‌ت و سیاسه‌ت و حزب و لایه‌ن و کۆمه‌له‌که‌ت، ژیا‌نی دوا ڕۆژوو قه‌بر و قیامه‌تت بینه‌ به‌رچاوت و غه‌می لی بخۆ، ئه‌وه‌ ده‌بیت خۆت بوه‌ستینی و خیرا نه‌بیت له‌ به‌شداریکردن و نه‌جامدانی ئه‌وه‌ی دێته‌ پێشت و بۆت ده‌ره‌خسیت، تا‌کو نه‌زانی ئایه‌ کاره‌که‌ی تۆ که‌ ده‌یکه‌ی باشه‌و وه‌ سودی قیامه‌تی هه‌یه‌و ڕوو سوری بۆ قیامه‌ت؟ یان به‌ پێچه‌وانه‌که‌یه‌تی و به‌د به‌خه‌تی‌هه‌م له‌ دونه‌یا‌شدا ڕوو ره‌شی‌هه‌و له‌ قیامه‌تیشدا به‌د به‌خه‌تی‌هه‌م به‌ره‌می چوونه‌ دۆزه‌خه‌؟ په‌نا به‌ خوا. چه‌ندی گه‌رام و هه‌وڵم دا دنیابه‌ ئه‌ی به‌ربژێر له‌ پیناو خوی و دلسۆزانه‌ بۆت که‌ رینگایه‌ک بدۆزمه‌وه‌ بۆ ئه‌وه‌ی ده‌ربازت بکات له‌ دوا ڕۆژوو وه‌لامت به‌ ده‌ست بیت له‌ مه‌یدانی هه‌شر و حیساب، وه‌ لایه‌نی که‌م مۆله‌ت و ڕوو‌خسه‌ت بیت بۆ کاری به‌ربژیریت و بونت به‌ نه‌ندام په‌رله‌مان نه‌ له‌ قورئان و نه‌ له‌ فهرمووده سه‌حیحه‌کانی پیغه‌مبه‌ری **(عليه الصلاة والسلام)** و نه‌ له‌ تیگه‌یشتن و بیرکردنه‌وه‌ی پیشینانی چاک و سه‌له‌فی صالح و رینگای ئه‌و زانییه‌ به‌ریزانه‌ی که‌ فتوایان هه‌یه‌ له‌ زانیانی متمانه‌ی پاشین و خه‌له‌ف هیچیکم ده‌ست نه‌که‌وت بۆت، که‌ رینگات پێ بدات ئه‌و کاره‌ی بکه‌ی، به‌لکو هه‌موو ئه‌وه‌ی لی وهر‌ده‌گیریت که‌ کاریکی یه‌کجار ترسناکه‌ ده‌ستت داوه‌تی و خۆت بۆ هه‌لبژاردوه‌و و بۆ دوا ڕۆژوو قیامه‌تت تی چوونی له‌ دوا‌یه. ده‌ ژیرانه‌ ورد به‌وه‌ و بزانه‌ ئه‌وه‌ی تۆ به‌ ته‌مای و ده‌ته‌ویت

ئەنجامى بىدەى ئايە برىتى نىيە لەوہى يەكەم سىفەتى ياسا دانان لە شەرىعى خوا بسىنيەوہ لە خواى پەرورەدگار و بىدەيتە ئەنجومەنى ياسا دانان؟ واتە ئەھلىى خواى پەرورەدگار تەشرىع بکات و بلىى قبولم نىيەو ياسا دانان و تەشرىع کردنى پەرلەمانم قبولە؟ بە دۇنياييەوہ وايە. با بەيەكەوہ پروانينە مادەى ژمارە پىنجى دەستورى عىراقى بزائە چىمان بۆ دەردەكەوئىت لە دەستورى عىراقى مادەى پىنج ھاتووە دەلىى (السيادة للقانون والشعب) دەلىى سيادەت و گەورايەتى بۆ قانون و شەعبە لىرەدا لە دواى ئەوہ دەلىى نا ئەوانەن كەوا (مصدر السلطات وشرعيتها) ئەوانەن دەبنە سەرچاوہى ھەموو دەسەلاتەكان و شەرعىەت پىدانىان (يمارسها بالعقتراع السري العام المباشر) جا بە رىگاي ھەلئىزاردن و دەنگدانى نەھنى گشتى راستەوخۆ (وعبره مؤسساته الدستورية) وە لە رىگاي دەزگايە دەستورىيەكانى، كەواتە ئەوہ راشكاوانە سىفەتى ياسا دانان لە خواى پەرورەدگار لادەدات و دايداتە دەستى ئەنجومەنەكەى و گەل و پەنا بە خواى پەرورەدگار.

جا بئەوئىت يان نەتەوئىت ئەوہ بەر بەرەكانى کردنى راستەوخۆى خواى پەرورەدگارە لە يەكئىك لە سىفەتە تەواو سەرەكەكانى، جا بزائە ئەوہى ئاوا دەكا بە دۇنياييەوہ عەزابى خواى مسۆگەر دەكا بۆ خۆى و ئەو كاتەى ئەو ئايەتە دەرگىرئەوہ، گوئ بگرە خواى پەرورەدگار چىت پىدەلىى: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ﴾ [الشورى 21] ئايە ئەوانە ھاوبەشانىان داناوہ ياسايان بۆ داپرئىژن بىجگە لە خواى پەرورەدگار لە دىن و ئاين و رىياز كە خواى پەرورەدگار ئەو مۆلەتەى پىيان نەداوہ، گوئ بگرە دەرگاي دلت بکەرەوہ و سەرنج بدە دەزانى ماناي چىيەو دەبىتە چى؟ ماناي ئەوہىيە تۆ دەبىيە ئەوہ دەلىى لە ئەنجومەنەكەى كە ئەندامى دەلىى من ئەو ياسايەم دەوئ كە دژە بە قورئان و فەرموودەكانى خواى پەرورەدگار، بۆ نمونە كاتى كەوا دئ رىبا كە خوا حەرامى كردووە ئەوانىش رىباى دەدەنە دەنگدان وە لە پاشانەكە تۆ تەنھا ئەوہت بۆ ھەيە دەست بەرزكەيەوہ لەگەلئىدابى كە رىبا نەبى وەكو خواى پەرورەدگار دايناوہو يان ئەو كاتەى نازەزاييەكى روالەتى دەربرى و لە كۆتاييەكەشىدا بە دەنگى زۆرينە كە يەكلا دەبىتەوہ تۆش دەبى جىبەجىبى كەبى و لەو كۆر و مەجلىسەى نامادەى كە ئەو حەلال و حەرامانەى تىدا دەكرئ بە پىچەوانەى حەلال و حەرام كردنەكانى خواى پەرورەدگار. لە پاشان بزائە خالى دووہم خوا فەرموويەتى دەستى دز ببرىت و زىناكەرى نىر و مى نەگەر ھاوسەرگىرايەتيان نەكردبوو جەلئەديان لىبدرىت، بەلام ئەنجومەنەكەى كە تۆ بە تەماى بچىيە ناوى ياسايەكان كەوا دادەرىژى و دادەنى لە برى ئەوھىدا سزاو ياساي بە دلى خويانى بۆ دادەرىژن و دەيچەسپىنن بەسەر خەلكى. ئەى ئەوہ بەر بەرەكانىى خواى پەرورەدگار و سىفەتى تەشرىع نىيە ھى خواى پەرورەدگار كە ھەر ئەو مافى تەشرىعى ھەيە؟ رەنگە نەفس و شەيتان ئەوہت بۆ پرازىنيئەوہو پىتبلىت نەگەر تۆ بە كردار لەوئىدەرى پشگىرى ياساكان نەكەى و پىچەوانەى شەرىعى خواى نەكەى و سىفەتى تەشرىع و ياسا دانان ناتگريئەوہ، بزائە ئەوہ فىلى شەيتانيەو گوئى پى مەدە ورد بەوہ، تۆ مادەم دانت ناوہ بەوہى پەرلەمان باشەو گرىبەستى ئەوہت كردووە كە ئەندامبىت لىى، ئەوہ سىفەتى ياسادانانت بە دۇنياييەوہ پىدراوہ و پىتبىراوہ، ھەر چونت بۆ ئەو شوئىنەو پەرلەمان و دانپىدانانى ئەوہت بۆ مسۆگەر دەكات. بزائە و سەرنج بدە تەماشاي ھەنگاوەكانت بکە دەزانى و دەردەكەوئىت كە يەكەم ھەنگاوى كردارىت لە دواى دەرچونت وە بونت بە ئەندام پەرلەمان يەكەم پەيژە

که لئی سهرده که ویت بۆ نهنجومهنی یاسا دانان سویند خوار دنه له سهر ریزگرتن و پاراستن و پاپه ند بوونی دهستور و یاساکان، چ دهستوریک؟ چ یاسایهک؟ نهو دهستور و یاسایانهی که زورینهیان کوفر و شرکن لایهنی کهم رینگا خوشکردنه بۆ گونا و تاوان و فاحیشه، جا سهرنج بدهو بزانه بهلنیدان سویند خوار دن له سهر گویرایهلی و بهیعتدان به سهرۆکی په رله مان و سهرۆکی ولات نه گهر پاپه ند بوون به دهستور و یاسا له چوار چیهی دهستور و یاسای عهلمانی و دیموکراسی و په رله مان، نا نهوانه هه موویان دژن به قورئان و فهرمووده کانی پیغه مبه رمان (عليه الصلاة والسلام) کهواته تۆ ده بیته یه کییک له دینگهو نه ستونده کانی راگرتنی سهقف و بینای عهلمانیهت و دیموکراسی و دهستور و یاساکانی بیشرعی و دژ به خواو پیغه مبه ر (عليه الصلاة والسلام) قورئان و فهرمووده، نه کهی گوئ بدهی به فیلی شهیتان نه فست بیانوت بۆ بینیت و پیت بگریت، من به نیاز و نیهتی باش چویمهو بهرگری له ئاینی خوی ده کهم له خودی خۆم باشم و نه وهته ده بینی چهن دین کهسی باش مه ندیل به سهر و جوبه له بهر و ریشدار و دیندار و به روالهت تیایدا نه ندامه. بزانه دهست هه لپرینت و هاتو هاوارت له دژی کار و یاساکانی پیچه وانهی شهرع، ته نیا جوانکاری و به هارات پیاداکردنی دیموکراسی و نهنجومهنی یاسا دانانه، تۆ وهکو بیبه ری تیژ وای له سهر سفرهو خوانی خوار دن، کاتییک که کهسیک بیبه ری تیژ دادهنی راسته کهم و کورته بیبه ری تیژ زور نایهته بهر چاوان، تیژیشهو ناخوشه به لام له گه ل نه ویدا که دایده نیی بۆ رازاندنهوی سفره کانه، کاتییک بیبه ره کهش دهخوری راسته نهو کاتی تامی تیژایهتی به کهسه کانی دهیخون پییان دهگا، ههر به خوشیان له سهر سفره یان دانا بوو به لام نه وهندهی بیبه ره تیژه که زهره ر دهکا کاتییک دهخوری و له ناو دهچی، نهو کاتهی نهوانی تر تام و بۆنی خوار دنه کانی خویانیان پی خوش کردیهو هیچ زهره ر و زیانیکی نهوتویان لی نه بینیه ته نها سود و قازانج بۆ نه وهی که کاره کوفری و شرکی و عهلمانیهت و دیموکراسیه ته کهی خویان پیوه برا زینه وه. بزانهو سهرنج بده خوی پهروه ر دگار چ به پیغه مبه ره خوشه و یسته کهی ده فهرمووی (عليه الصلاة والسلام) تۆ چی نهی مرؤف جگه له پیغه مبه ری (عليه الصلاة والسلام) که پیی ده فهرمووی: (إِنَّ أَشْرَكَ لَيَحْطَبَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ)¹⁰ خوا ده فهرمووی تۆ نهی محمد (عليه الصلاة والسلام) نه گهر شرک و هاوبه شی بکهی به دنیاییه وه عه مه ل و کرده وه کانت ههر هه مووی هه لده وه شینینه وه تۆ له زهره ر بارانی، تۆ چی نهی هاوار به مآلمان؟! دۆران بۆ نهوانه ی به ساده و ساکاری دهروانه کار و شته هاوبه شی هکان و شرکی هکان، نه گهر پهروه ر دگار و هه ره شه له خوشه و یستترین کهس بکات به لایه وه، ده بی چی به سهر خه لک و کهسانی تر بینیت؟ با تا زوه به خۆمان را بگهین و هه لهی و نه کهین، پیم بلئ چون شه وو رۆژ له یهک کاتدا کۆ ده بیته وه؟ نه ندامیهتیت به زمانی حال به خه لکی ده لیت من سهرمه شقی کۆ کردنه وهی دژ و پیچه وانه کانم، شرک و ئیسلام پیکه وه کۆ ده که مه وه! چاکه و خراپه پیکه وه ده هینمه جئ! من پیشه و او پیشهنگی بیانوو هه نجه تی گوتن و گردنی قه ده غه کراوو حه رام کراوه کانم که حه لآل ده کرین! وه نهوانه ی خوی تعالی براندیتیه وه له لایه ن نه ندامانی په رله مان. بش زانه خالیکی تر کۆبونه وه و دانیشتنت له گه ل هاوبه ش بریار ده رانه و له گه ل نهوانه یه کهوا پیسن و گونا هکارن، گو یگرته لنیان به هاوړی دانان و براده رایه تی وانه کهوا ده یکه ی، بزانه به ده میانه وه

10 سورة الزمر آية: 65

پیده‌کهنی دلت پښان خوشدهبی، له‌گه‌لیان هاوتا ده‌بی بزانه ناگداربه جار وه‌یه ده‌چییه سهر ریگا و ریباری وی. جا بزانه و تهماشا بکه خوی په‌روهر دگار فهرموویه‌تی: **﴿وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ اتَّقُوا اللَّهَ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾**¹¹ واته کافره‌کان نه‌گهر خراپه‌و فاحیشه‌یه‌کیان کردبا ده‌یانگوت باوک و باپیره‌مان وایان کردوه‌و خوا فهرمانی پیمان داوه‌ واکه‌ین نه‌ی محمد **(علیه‌ الصلاة والسلام)** بلئی به‌راستی خوا فهرمان به‌ خراپه‌ ناکات نایه‌ ههر له‌ خوتانه‌وه‌ نه‌وه‌ی که‌ نایزانن له‌سهر خوی قسه‌ی ده‌کهن، جا نه‌وه‌ی له‌و نه‌نجومه‌نه‌ ده‌کریت سهرنج بده‌ و تهماشا بکه‌ تو باشتیش له‌ من ده‌زانی شرک و کوفره‌ یان گونا و تاوانه‌ یان ریگا خوشکردنه‌ بۆ گونا و تاوان و شرک و کوفر و فاحیشه‌ و خراپه‌، بزانه‌ دۆستایه‌تی و دوزمنایه‌تی وه‌لاء و به‌راء ده‌بی بۆ خوابی له‌بهر خاتری خوابی، که‌ ههر نه‌وه‌شه‌ سه‌نگی مه‌که‌ک بۆ تیاجونت یان بۆ بردنه‌وه‌ت له‌ دوا رۆژدا، که‌ به‌ نه‌ندامیه‌تیت له‌ نه‌نجومه‌نی یاسا دانان وه‌لاءت بۆ خوا ده‌بیته‌ وه‌لاءت بۆ په‌رله‌مان بۆ سه‌روکی ولات بۆ ده‌ستور و یاسا بۆ ولات و خاک بۆ گهل و نالا په‌رچه‌می عه‌لمانیه‌ت و دیموکراسیه‌ت، له‌ بری برایه‌تی و دۆستایه‌تیت بۆ موسلمانانی ده‌ست به‌ ده‌ستتویژی خاوه‌ن ته‌وحید و دیندار ده‌بیته‌ بۆ کافر و هاوبه‌ش بریار ده‌ران و دو‌روان و تاوانبار و گونا‌ه‌کاران، نه‌وانه‌ ده‌بته‌ دۆست و هاوړی و برا و براده‌رت، پیغه‌مبه‌ر فهرموویه‌تی: **(أوثق عرى الإيمان : الحب في الله والبغض في الله عز وجل)** پته‌وترین قولی نیمان و پروا خوشه‌ویستییه‌ له‌ پیناو خواو تو‌ره‌بوونه‌ له‌ پیناو خوا، بزانه‌ و سهرنج بده‌ پیغه‌مبه‌ر فهرمووی **(علیه‌ الصلاة والسلام)** له‌ سونه‌نی **(أبو داود)** به‌ ژماره‌ (4833) و له‌ **(ترمذی)** به‌ ژماره‌ (2378)، فهرمووی: **(الرجل على دين خليله، فلينظر أحدكم من يخالل)** پیاوان له‌سهر ناین و ریباری براده‌ر و هاوړیه‌کانن، سا پروانن ههر یه‌کیک له‌ نیوه‌ دۆستایه‌تی و هاوړیه‌تی کی ده‌کات، خوی په‌روهر دگاریش براندویه‌تیه‌وه‌و فهرموویه‌تی: **﴿وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ﴾** [المائده ۵۱] واته نه‌وه‌ی دۆستایه‌تی و پشتیوانی کافر و جوله‌که‌و نه‌سرانیه‌کان بکات نه‌وه‌ له‌وانه‌. جا به‌رانه‌تیش و دوزمنکاریت بۆ که‌سانی پاپه‌ند به‌ ریباری پیغه‌مبه‌ر و **(علیه‌ الصلاة والسلام)** بانگخواز بۆ خواو خوا به‌یه‌گگر و تیکوشهر و جه‌نگاوه‌ر له‌پیناو خوی په‌روهر دگار که‌ ده‌یان‌ه‌وئ وشه‌ی **(لا إله إلا الله)** سهر بخهن و بلندی که‌ن و به‌رزی بکه‌ن، بزانه‌ نه‌وه‌ی و ابیت خاک به‌سهری! خاک به‌سهری و هاوار به‌ مالی و حالی! بۆ نه‌و رۆژه‌ی خوا له‌ دونیادا ناینی خوی سهر ده‌خا و خوا به‌یه‌گگران ته‌مکین ده‌کاو به‌رز و بلند و چه‌قیویان ده‌کاو وه‌ پشت‌گریان ده‌کات له‌ دونیادا، له‌ دوا رۆژیش رو‌به‌روو بونه‌وه‌ی پرسیار و وه‌لامه‌کانی حه‌شر و حیساب و دادگای خوی په‌روهر دگار و عه‌زاب و ناگری دۆزه‌خ. نه‌وه‌ی ده‌ستیشانم کردن و نوخته‌م تیایاندا خسته‌ سه‌رپیت ته‌نها چه‌ند نمونه‌یه‌ک بوو، نه‌ی به‌ر‌بژیر نه‌ی نه‌وه‌ی که‌وا ده‌ته‌وئ ببیه‌ نه‌ندام په‌رله‌مان نه‌وه‌ بۆ به‌رچاو روونکردنه‌وه‌ بوو هه‌لوه‌شان‌دنه‌وه‌ی فیل و ته‌له‌که‌ی شه‌یتان بوو وه‌ بیان‌وه‌ ناره‌زو‌ه‌یه‌کانی نه‌فس بوو بۆ به‌شداریکردن و نه‌ندامیتی بوونت له‌ په‌رله‌مان، جا ناموژگاریت ده‌که‌م به‌وه‌ی ژیانی قیامه‌تت و خوشکردنی ناو گوړ و

¹¹ سورة الأعراف آية: 26

به‌نگه به دهستیت بۆ مهیدانی حه‌شر و حیساب به هیچ کار و پله‌و پایه‌یه‌کی دنیا مه‌یگۆره‌وه هه‌یجت به که‌لک نایه‌ت له هاتات نایه‌ت.

● نه‌گهر خوای په‌وه‌ردگار تۆی به تاک و ته‌نیا‌یی و رووت و قوتیه‌وه وه‌ستاد و پیت بلت بۆچی مافی یاسا دانانت به من ره‌وا نه‌بینی؟ که ته‌نیا من شایسته بووم یاسا دابنیم، بۆچی له جیاتی من نه‌و مافه‌ت به نه‌نجومه‌نی یاسا دانان داو تیایدا بووی به نه‌ندام؟ پروانه له‌و رۆژه‌وه راستیه‌کان ناشار درینه‌وه، نه‌ندامه‌کانی مرو‌ف ده‌بنه شاهید به‌سه‌ریه‌وه، له‌ناو نه‌و هه‌موو خه‌لکه‌ی به دیاری پیغه‌مبه‌ر و فریشتانه‌وه (عليه الصلاة والسلام) که ناتوانی راستی نه‌ئیت و یان رایکه‌یت و خۆت بشاریته‌وه، چۆن و به چ وه‌لامیک وه‌لامی خوای به‌دییه‌نه‌ری خاوه‌ن ده‌سه‌لاتی به‌رزى مه‌زن ده‌ده‌یه‌وه؟ نای له‌و رۆژه ترسناکه‌ی و سامناکه‌ی که به‌سه‌رماندا دیت، نه‌گهر به ملی پیشه‌وايه گومرايه گومرا که ره‌کانیش دابینی یان سه‌رکرده و فه‌رمان ره‌وايه‌کانت و بلتی: **﴿إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوْا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ﴾** * وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّا كَرَّرْنَا فَتَنَّاكَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّأُوا مِنَّا كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ¹² واته له رۆژی دوايدا نه‌وانه‌ی که‌وا سه‌ره‌رشته‌یارن و پیشه‌نگن و سه‌رکرده‌ن، له‌گه‌ل نه‌وانه‌ی به دوايان که‌وتون و هه‌لخه‌له‌تاون له جه‌ماوه‌ر و خه‌لکه‌که‌ی نه‌گهر نه‌ندام په‌رله‌مان به‌ربژیر سه‌رکرده‌و پیشه‌واو یان نه‌وانه‌ی که‌وا مه‌ندیل به‌سه‌رن و جوبه له‌به‌رن هه‌لیان خه‌له‌تان‌دوی نا له‌و کاته‌یه‌وه له‌و مه‌یدانه‌ی ته‌به‌رات لیده‌که‌ن بی به‌رایه‌تی خۆیان له تو ناشکرا ده‌که‌ن نه‌و کاتی که‌وا هیچ ده‌سه‌لاتیک و سه‌به‌ب و هۆکاره‌کان نامینین نه‌و کاته‌ی پیتان ده‌لین نیه‌ نه‌بووین نیوه به خۆتان هه‌لتان بژارد نیوه‌ش نیه‌تان گومرا کرد، نه‌و کاتی نیوه راسته ده‌لین نای نه‌گهر رۆژیکی ترمان هه‌با بگه‌ره‌باینه‌وه دنیا چۆن نه‌وان بی به‌رایه‌تی خۆیان له نیه‌ راگه‌یاند نیه‌ش نه‌وها لییان بی به‌ری ده‌بین جاریکی تر به قسه‌یان ناکه‌ین و ناخه‌له‌تین و خۆمان به‌ربژیر ناکه‌ین و نه‌و کاره‌ی نه‌نجام ناده‌ین به‌لام هه‌ی هاته هه‌ی هات! نه‌وه‌ت بۆ نییه‌ خوا په‌روه‌ردگار تۆله‌ت لی ده‌ستینیه‌وه‌و حیسابت له‌گه‌ل ده‌کات و نا نه‌وه‌یان تۆو نه‌وان توشی ناگری دۆزه‌خ ده‌کا.

● سه‌رنج بده‌و ته‌مه‌شا بکه نه‌گهر خوا پیت بلتی بۆچی سویندت خوارد له‌سه‌ر ریزگرتن له پاراستن و پایه‌ندیت به ده‌ستور و یاسا‌کانی زاده‌ی مرو‌ف و هه‌واو هه‌وه‌سه‌کانیان، باشه پیغه‌مبه‌رم بۆت نه‌ناردبوو (عليه الصلاة والسلام) قورئام بۆ دانه‌به‌زاندبوو؟ هه‌موو بیانوه‌کانی نیوه‌یان نه‌پریبوو؟ فه‌رمانم پیتان نه‌کردبوو که شوین موحه‌مه‌د و قورئانی پیروژ بکه‌ون (عليه الصلاة والسلام)؟ نه‌وم دانه‌نابوو وه‌ک سه‌رمه‌شقیکی چاک بۆتان و هه‌موو راستیه‌کانتان تی بگه‌یه‌نیت و تیشی گه‌یاندن؟ وه‌لامت چ ده‌بیت بۆ نه‌و پرسیاره له‌و رۆژه‌دا؟ ته‌نها نه‌وه‌ت ده‌مینێ که بترسی و وه شه‌رم و شه‌رمه‌زاری و ترس دات بگرێ، بۆچی ریزت له‌ خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی و ریبازه‌که‌ی نه‌گرت، بۆ

¹² سورة البقره ایه (66-67)

هه‌واو هه‌وه‌س و پۆست و دار و دونیاو پاره و پوالت به پێش ئەوانه‌وه خست؟ ده تامكه عه‌زابه‌كه‌م بچێژه نازار و ئەشكه‌نجه‌كان.

- پرسپاری سټیهم که خوا لیت بکا، بچی پیش بریار و فرمانهکانی من و پیغمبره کهم کهوتی؟ بریار و فرمانی جگه له هی نیمهت پیش خست و دهستت پیانهوه گرت، نهی بوم نهاردبووی و داوام لی نهکردبووی که خوی پروهردگار دهفرمووی له قورئاندا دام بهزاندبوو: ﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ﴾ [الأحزاب 36] بۆ هیچیک نییه له پرواداری نیر و می نهگهر خوی تعالی بریاریکی بدا یان پیغمبره کهی (عليه الصلاة والسلام) یان فرمانتیک بکا نهوان پیشی بکهون و تیدا سهرپشکین و به دلی خویانهوه هلبژیرن؟، دهبی چ وهلامیکت ههبی! چ ترسیک داتبگرئ! چون نارهقهی شهرمهزاری ببارینی و بریریت! که هیچت بۆ ناکرئ، مهگهر خوزگهی گهرانهوه بۆ دونیاو وه دزایهتی کردنی کوفر و شرک و گناه و تاوان نهگهر خوا بتگهرینیتهوه وه جاریکی تر تو دزایهتی و بهرههستی و ریگری بکهی له هلبژادن و نهندامیتی و بۆ چوونه ناو پههلهمان و دوورکهوتهوه لینیان بخوازیت، بهلام ههی هاته ههی هات! نهوه نایهته جی و دار و درهختی خوزگه به دنیاپییهوه بهرناگریت، خوی پروهردگار دهفرمووی: ﴿حَتَّى إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ * لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾ [المؤمنون 99-100] واته نهو کاتهی دهگهنه سههه مهرگ گوناهاکار و تاوانکار و بهرژیر و نهوانهی کهوا کوفر و شرکیان کردیه یان نیفاق و دهغلهی و دووروپییان کردیه لهسهه مهرگدا له کاتی گیان کیشان و رۆح کیشان دهلین نهی خوی پروهردگار جاریکی تر بمان گهرینیتهوه بهلکو کار و کردهوهی چاک بکهین لهوهی کهوا لیمان بهجیماو بهزایهماندا و نهمانکرد له دونیادا، بهلام خوا دهفرمووی نهخیر نا نهوه وشهیهکه بۆ خوی دهلیت و مهلهکول مهوت گیانهکهی بکیشه له دواي نهوه ژیانی بهرزهی نیوان دونیاو قیامت ههیهو له پاشان ههتا نهو رۆژهی کهوا زیندووی دهکهمهوه دهبیت بمرئ و بجیته ژیانی بهرزخ، جا چ تهنیایی و چاوهروانی و ناگر و دۆزهخ دهبیته بهشی نهوانهی وهلامی داواکانی خویان نهداوتهوهو پیچهوانهی فرمانهکانیان کردوه. بزانه خوا فرموویهتی: ﴿لَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَى وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ أُولَئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ﴾ [الرعد 18] نهوانهی وهلامی خوی تعالی و پیغمبره کهیان دایتهوه (عليه الصلاة والسلام) جوانی و باشی و بههشتیان بۆ ههیه نهوانهش که وهلامیان نهداوهو به دواي دونیاو بهرژیری و پههلهمان و بیدینی و بیشهرعی و سستهمی کوفری و بیدینی کهوتن نا نهوانه نهگهر بهقهه زهوی و نهوهی له زهویدایه له زیر و زیو و مجهوههرات و قیلا و ههر شتیک که کویان کردوهتهوه به نهندام پههلهمانیهت و ههر شتیک تر نا نهوانه و نمونهی نهویش و هیندهی تریشی لهگهلدابی نهوانه دهیکهنه فیدای نهوهی که خوی پروهردگار عهزابیان نهداو رزگاریانکا بهلام نهوانه به دنیاپییهوه خراپترین حیساب و لیپرسینهوهیان لهگهل دهکری وه شوین و مهزلیلگیان جههههههه خراپترین شوین و مهزلیلگاو لانکهیه، تاکو نهمدویت نهی بهرژیر نهو رۆژهت

بەسەردا نەھاتووە فریای خۆت بکەو بەگەرێو بەلای خۆی پەرودەرگار پەشیمان بەو رێگای رێبازی تەواوی پێغەمبەر بگرە بەر (عليه الصلاة والسلام)، نەوێک لە رۆژیکدا کە مەردیت نەو کۆشک و تەلار و قیلار و ئۆتۆمبیل و زێر و زیو و مرواری و زەوی و کۆمپانیاکانی پەیدات کردوو بە رێگای بێشەرعی بە مەعاش و پارە و پوولی خەلکی یان بە پەرلەمان و بە پۆستەکان لەسەر حیسابی دین و خۆی پەرودەرگار و وە ناینی نیسلام نەو نەو کاتەى هیچ سودیان نابێ و هەر بێبەخشەو بیکە فیدا تەنیا عەزاب و ئەشکەنجەکان بۆت زیاتر و زۆرتر دەکات.

نەو بە گشتی بۆ هەموو بەرێژەرەکان بوو، نەو چەند دێرانەش ئیستا دەخەینە بەر گۆچکەتان وە چەند ئامۆژگاریبەکش بۆ ئەوانی تر، ئەوانەى کەوا لە ئامۆژگاریبەکانی رابردوو دەرکەوت بە دانیاییەو پێویستە بۆ ئەوانەش کەوا مەندیل بەسەرەن جوبە لەبەرەن یان خۆیان ناو ناو بە بانگخواز کە دەچنە ناو نەو پێرۆسانەو یان خەلکی هان دەدەن.

چەند ئامۆژگاریەک بۆ مەندیل بەسەرە جوبە لەبەرەکان:

پێتان دەڵێن بەرێژەرە مەندیل بەسەرە جوبە لەبەرەکان نەو ئەوانەى لە رێگای بانگخوازییەو خۆتان بە خەلکی ناساند، تەمەشا بکەن ئێو لە رێگای بانگەوازی و مینبەر و میحراب خۆتان ناساند بە خەلکەکەى سەرئەجى خەلکیشتان راکێشا، بەبێ پارە و پۆل سەرفکردن وە بەبێ ماندوو بونیکی زۆر ئێو کرانە پێشەنگ ناسران و ناوبانگتان دەرکرد، جا بزەن گوناھتان مەزنتەرە تاوانتان گەورەترە ئەگەر نەو کار و نیشەو بانگەوازیەى کەوا کردتان بۆ خۆی پەرودەرگار نەبوی و تەنھا بۆ نەوێ بوی پۆستی پێو بە دەست بێن و خەلک دەنگتان پێدا.

سەرئەجى بەدەن ئى نەو خالانە:

1-خەلک و جەماوەر بۆ نەوێ بە دواتان کەوتوو تاکو رێگای راستیان پێشانەن و وە پێشەنگی چاکەن بۆیان و سەرەشقاییەیان بۆ بکەن، نەوێک بێنە تۆری راو بۆ لایەنیک و کۆمەڵێکی سیاسی داوی دەنگ و زۆربوونی جەماوەر و شوێنکەوتنیان بۆ بێنەوێ خەلکی پێ راو بکەن بۆیان.

2-وێک نەوێ دینە بەرچاو کە شوفیری نەفەر هەلگرو یان شەمەندەفەرێکەن، خەلکی بانگ بکەن بەوێ دەیانەنە بەهەشت و رێگای رزگار بوون و وە لە پاشانەکە دەیانگەیهننە شوێنی مەبەست نەوێ کە دەیانەوێ یان لە دۆزەخ دووریان دەخەنەو، لەگەڵ ئەویدا نەوێ کە نیشاندەدەن بە خەلکی و خەلکەکە بە دواتان دەکەوێ و سواری بارهەلگەرەکەى ئێوێ یان شەمەندەفەرەکەى دەبێ لە ناوێراستی رێگادا سوکانی بەرەو پەرلەمان بەرەو پۆست و سیاسەت بەرەو پارە و پۆل بەرەو بەرژەوێ کەسى و لایەنى دەسپێننەو و ئەوان و خۆشتان توشی خراپە دەکەن، کە بە خۆتان رێگاتان لێ ونبوو و گومراوینە خەلکیش گومرا دەکەن، سەرئەجى بەدەن پێغەمبەر پێتانی فەرموو (عليه الصلاة والسلام): (إِنَّمَا أَخَوفُ مَا

أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي الْأَيُّمَةَ الْمُضِلُّونَ) نهوانه‌ی پیشه‌نگی گومرانه‌و خه‌لکیش گومرا ده‌که‌ن نهوانه مه‌ترسیدارترین خه‌لکانن به‌سه‌ر نوم‌ته‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری **(عليه الصلاة والسلام)**. نایه نه‌تان بیستوه له په‌رتوکه شه‌رعیه‌کان و فیه‌یه‌کان کاتیک زانایان قه‌ده‌غه‌ی نه‌وه‌یان کردووه دینداری نیشان بدریت به رواله‌تی و قورن‌ان بخویندریت له‌و شوینانه‌ی که کرین فروشتنی لیده‌که‌ن تا خه‌لک سه‌رنجیان رابکیشری بین شته‌کان زیاتر له نیوه بکرن و متمانه‌ی پیتان بکه‌ن، نا نهوانه قه‌ده‌غه‌یه چونکه له په‌نای دین نابی دنیا بخوری. نایه نه‌تان بیستووه پیشینانی چاک کاتیک که ده‌چونه بازار له کاتی کرین و فروشتن و شت و مه‌که‌کان و له کاتی مه‌عامه‌له‌ی دنیا نا نه‌و کاته‌ی نه‌گه‌ر که‌سیک که‌متر شتیکیان دابانی و به‌نرخ‌ی که‌متر بویان حیساب کردبان ره‌تیا‌ن ده‌کرده‌وه ده‌یانگوت بانه‌وه له‌به‌ر نه‌وه‌ی نه‌بی که نیمه دیندارین و یان زانای ناینین، نه‌وه‌ک به‌وه‌ی حیساب بکری له په‌نای دین و به‌ناوی دین شتمان و ده‌رگرتوه‌و دونیامان خواردووه. نیوه ده‌بی له ده‌ره‌وه‌ی پرۆسه‌ی سیاسی سه‌رده‌م و هه‌ل‌ب‌زاردن و دیموکراسیه‌ت بین بینه سه‌رمه‌شقی چاک به‌ناو خه‌لکیدا بسورینه‌وه و ده‌کو پیغه‌مبه‌ری پیشه‌وا **(عليه الصلاة والسلام)** بویرانه راشکاوانه هه‌موو لایه‌ن و که‌سه‌کان بدوینن و پینان بلین: **(قولوا لا إله إلا الله تفلحوا)** نه‌وه‌ک پینان بلین وهرن ده‌نگمان پینده‌ن بمان نیرنه‌و ناو په‌رله‌مان پاره‌ی زور و پۆستی چاک تا وهر‌ب‌گرین و بو‌خومان له دونیای خومان به‌کاری بینین و وه نیوه‌ش پیوه هه‌ل‌خه‌له‌تینین. هه‌موو پۆست و ده‌سه‌لاتیک ره‌تبه‌که‌وه نه‌ته‌ه‌وی و ده‌کو پیغه‌مبه‌ر **(عليه الصلاة والسلام)** مه‌به نه‌ندام له ده‌زگا‌و شوینه‌کانی که (باوکی ولید) پی گوت و ره‌تیکرده‌وه، نه‌ک نهوانه‌ی که‌وا (ابو جهل) ناسا له‌و سه‌رده‌مه‌یدا هه‌ل‌سوکه‌وت ده‌که‌ن به‌گه‌ریان که‌وی و له‌گه‌ل‌یانی، چاوهر‌وانی هیچ پاداشت و پۆست و دراویک مه‌بن له به‌رامبه‌ر بانگه‌وازیه‌که‌تان خه‌لکی فی‌ری خوا به‌یه‌ک‌گرتن و دوورکه‌وته‌وه له‌ هاوبه‌شی بکه‌ن، ره‌وشتی جوانیان فی‌ر بکه‌ن کاری باشیان پی نیشانده‌ن هه‌ل‌ل و هه‌رامه‌کانیان پی بناسینن بیریان بخه‌نه‌وه له‌ پینشی پیشه‌وه‌بن بو‌فه‌رمان به‌ چاکه‌و ریگری له خراپه به‌رپاکردنی حوکه‌ی قورن‌ان و فه‌رمووده‌کانی پیغه‌مبه‌ر **(عليه الصلاة والسلام)** وه رزگار کردنی چه‌وساوه‌کان و وهر‌گرتنه‌وه‌ی مافه زه‌وتکراوه‌کانیان له سته‌مه‌کاران، نه‌وه‌ک بینه دارو ده‌سته‌و نه‌ندامی لایه‌نیکی دیاریکراو (به‌لعام) ناسا لایه‌کی سه‌رب‌خه‌ن به‌سه‌ر لایه‌که‌ی تر یان به‌سه‌ر موسلمانان و دوعای چاکیان بو‌بکه‌ن و وه دوعای خراپیش له به‌رامبه‌ره‌کانیان بکه‌ن، نیوه خوتان ته‌نیا به‌ خوی بفرۆشن و پاداشت له‌و داوا بکه‌ن و ده‌کو پیغه‌مبه‌ران **(عليهم الصلاة والسلام)** کردوویانه، به‌ دنیاییه‌وه له هه‌موو لایه‌که‌وه بوتان باشتره‌و وه قسه‌شتان چاکتر ده‌رواو وه ره‌خنه‌کانیش گویی لیده‌گیری و خواش پشتگیری کارت‌ان ده‌بی **(جل شئنه)** وه نه‌و کاته‌ی به‌ دنیاییه‌وه پۆستی میرات‌گرایه‌تی پیغه‌مبه‌ر **(عليه الصلاة والسلام)** که له هه‌موو پۆستیکی گه‌وره‌تره مه‌زن‌تره به‌ هیچ شتیکی نه‌گۆریته‌وه‌و وه نه‌و کاته‌ی تو شوینکه‌وته‌ی پیغه‌مبه‌ری **(عليه الصلاة والسلام)**.

خاک به سه‌رمان! له دوا رۆژ باری قورسای گونا‌ه‌ه‌کانی خومانان پی هه‌ل‌ناگیری نه‌وه‌ک هی خه‌لکیشمان بینه سه‌ر که‌سانیک بین ریگمان پی بگرن بلین نیوه پیشه‌نگی خراپ بوون بومان و بوچی واتان له نیمه کرد، جا بزانه با چاو بکه‌ین له پیشه‌نگه چاکه‌کانمان نهوانه‌ی زانابون دانابون چون له‌گه‌ل سه‌رکرده موسلمان‌ه‌کان نه‌گه‌ر گونا‌ه و تاوان و سته‌میکیان لیان ده‌دیت هه‌ل‌سوکه‌وتیان ده‌کرد، سه‌رنج

بدن کاتی کهوا (أبو عوثمانی الواسطي) نهو زانا پیاو چاکه به ریزه له سهردهمی (نور الدین محمود زهنگی) چ شعریکی بو دهخوینیتیهوهو چون (نور الدین محمود زهنگی) له یهکیک له ههلهکان و گوناهاکان پاشگهز دهکاتهوه کاتی پیی دهلی:

(مثل وقوفك أيها المغرور

يوم القيامة والسماء تمور

إن قيل نور الدين رحت مسلما

فاحذر بأن تبقى وما لك نور

أنهيت عن شرب الخمر وأنت في

كأس المظالم طائش مخمور

عطلت كاسات المدام تعففا

وعليك كاسات الحرام تدور

ماذا تقول إذا نقلت إلى البلى

فردا وجاءك منكر ونكير ؟

ماذا تقول إذا وقفت بموقف

فردا ذليلاً وحساب عسير ؟

وتعلقت فيك الخصوم وأنت في

يوم الحساب مسلسل مجرور

وتفرقت عنك الجنود وأنت في

ضيق القبور موسد مقبور

ووددت أنك ما وليت ولاية

يوماً ولا قال الأنام أمير

وبقيت بعد العز رهن حفيرة

في عالم الموتى وأنت حقير

وحشرت عرياناً حزيناً باكياً

قلقا وما لك في الانام مجير

أرضيت أن تحيا وقلبك دارس

عافى الخراب وجسمك المعمور

أرضيت أن يحظى سواك بقربه

أبدا وأنت معذب مهجور

مهد لنفسك حجة تنجو بها

يوم المعاد ويوم تبدو العور

ههركه (نور الدين محمود زكي) نهوهی بیست و گوئی لی ږاگرت چاوهکانی فرمیسکی کردو زور به توندی گریا، ههر دس بهجی فهرمانیدا گومرگ باج لهسهر خهلهکهکهی ههلبگری، لهو پیناوهی نهو زانایه وای پیگوت. جا مانایهکهی لهبهه وهی ناتوانین ههر ههمووی بلینینهوه تهنها نهوهنده نهبی وهکو نیمچه شیریک نیمهش به کوردی بیلینینهوه چونکه دوور و دریژ دهبیتهوه.

مانای نهوهیه یهعنی:

(وینهی وهستانت بکیشه نهی له خوبایی

له روژی قیامهتدا که ناسمان دهجولئ

گهر گوترا پرووناکی ناین موسلمانن حسانهوه

وریابه لهوهی بمینینهوهو پرووناکیت نهبی

کوتات هینا به مهی خواردنهوه

تو لهناو کاسی چهوسانهوهدا سهرهروو سهرخوشی

له کارت خست کاسهکانی مهی به خو پاکگردن

کاسهکانی حرام بهسهرتهوه دهسورئ

چ دهلیت نهگهر گوزرایهوه بو رزین

به تهنیایی مونکهر و نهکیرت هاتنی

چ دهلیت نهگهر له جیگهی وهستان وهستای

زهلیل و تهنیا بووی لیپرسینهوهت توند و گرانبی

دژهکانت پیتهوه نوسابن و توش لهناو روژی لیپرسینهوه ږاکیشراوی زنجیر کراوی

سهربازهکانت لیت جیابونهوه

توش لهناو تهنکهپهری گورهکان ږاکشاوی ژیر گل کراوی

خۆزگه دهخواری هیچ فهрман رهوایهتیهکت نهبا

روژی ئادهمیزدیش پێیان نهگوتبای نهگیری

له دواى شکۆ مایهوه کهوتیه قورتی

له جیهانی مردندا تو کهم و هیچی

زیندوکرایتیهوه به روتی و خهembاری و گریان و شیرزهیبیهوه

کهسیک نییه له ئادهمیزادان پارێزهرتبی

رازیت تو بژیت و دلێشت پوکانهوهو ویرانی بو هاتبی

جهستهشت ناوهدانى و نوژهنبی

رازیت جگه له تو نزیکبونهوهی لی بهشی ههتا ههتایی بی

تۆش سزادرابی جههنراوبی

بهلگهیهک نامادهکه پێیهوه رزگارتنی

روژی گهرانهوه و روژی دهرکهوتنی کهم و کورتی

بهريزان بزانه (نور الدين محمود زكي) نهو پياوه بهرز و بهريزه نهو پياوهبوو کاتى کهوا که له ولامى نامهکهى (عمر الملا مصلي) کاتى کهوا نامهى بو نوسى ههنديک ههلهو کهم و کوپى پى راگهياندو پيشنيارى بو کرد، نهویش له ولاميدا نهوهى نوسى نهوجا نهوهى پندهگوترا، که حوکمى دهکرد به قورئان و به ئيسلام و جهنگى دهکرد له پيناو خوا، فهرمووى: (ان الله خلق الخلق وشرع لهم شريعة) بهراستى خوا بهديهينراوانى بهديهيناوهو ريياز و بهرنامهى بويان وهکو ياسا داناه (وهو اعلم بما يصلحهم) نهو زاناتره بهوهى چ بو وان باشه (ولو علم أن في الشريعة زيادة في المصلحة لشرعها لنا) نهگهر خواى پهروهردگار بيزانيبا شتيک چاکتره له بهرژهوهندى و مهسلهههتى ئيمه وهکو ياسا بۆمانى دادنه زياى دهکرد (فلا حاجة بنا إلى الزيادة على ما شرعه الله تعالى) ئيمه پيوستمان بهوهى نيبهوه نهمايه که شتيک زياد بکهين له شهريعت و ياساى خواى پهروهردگار (فمن زاد فقد زعم أن الشريعة ناقصة) نهوهى شتيک زياد بکات له شهريعتى ئيسلام و ياساکانى نهوه وای داناه شهريعتى خواى کهم و کورته (فهو يكملها بزيادته) نهو بهو زيادهکردنهى تهواوى دهکا (وهذا من الجراءة على الله وعلى ما شرعه) ناوه جورنهده به خۆدانهو بێنهدهببيه بهرامبهه به خواو لهسهه شهريعتى خواى (والعقول المظلمة لا تهتدي) جا ژيرى و عهقله تاريکهکان رينمووييان نابى (والله سبحانه يهدينا وإياك إلى صراط مستقيم) خوا ئيمهوه تو نهى (عمر الملا) راسته رى بکات بو ريگاي راست، له (بداية ونهاية) نهوهى له پيشتر گوتمان شهعهکه لهگهل نهوهى (ابن كثير) گيرايتهوه له جلدی دوازدهم لاپههه (281 و 282). نهوجار وای لهگهل دهگوترا نهک وهکو

عەلمانی و دیموکراسی و ئەوانەى بەرینه لە دینی خۆى پەروەردگار، دەسلەتدارین دەبێ چۆنیان
هەلسوکەوت لەگەڵ بکەین.

جا بەرێزان و خوشەویستان لەبەر ئەوەى نەمان توانی لەو ئەلقەیهى کۆتایی پێ بێنین ڕیگا چارەو نامە بۆ
وانەى دەنگیش دەدەن بێنین، جا ئەلقەى کۆتایی دەبێتە حەقدە داواى لێبوردن و گەردەن نازایەتیتان
لێدەکەین و لێردا لەو ئەلقەى دێینه کۆتایی تا ئەلقەى حەقدەهەم پێتان دەگەینەو بە خواتان دەسپێرین.

ئەلڤەي حەقدەھەم

موسلمانانى بەرپىز و سەنگىن خوشحال و بەختەۋەرىن پىتان دەگەينەۋە بۇ پىشكەشكەشكەردنى ئەلڤەي حەقدەھەم لە زنجىرەي ھەلبىزاردن و دەنگدان لە دىدگاي قورئان، لە ئەلڤەي حەقدەھەم بە پشتىۋانى خۋاي پەرۋەردگار كۆتايى بە باسەكەي دەھىننن ئەۋىشيان سەرەتا نامەيەكي كراۋە بۇ دەنگدەر و چەند نامۆزگاريەك.

نامەيەكي كراۋە بۇ دەنگدەر و چەند نامۆزگاريەك:

پىي دەلئىن بە دەنگدەري دەلئىن ئەي جەماۋەر و خەلكى بە گشتى زورجار ئىۋە دەھىندىرئى و فىلتان لى دەكرىت، لەكاتى ئەۋەي كەۋا كاريان پىتانه لايەن و سەركرەكان و سياسىيەكان چەۋاشەتان دەكەن، بە ھەموو لايەنەكانەۋە بە ەلمانى و ئەۋانەي پاشگري ئىسلامىشيان بە خۇيانەۋە لكاندوۋە، زور جارن ئىۋە بە سەماۋار ناو زەند دەكەن و پىتان دەلئىن جەماۋەر سەماۋارە، ئەگەر ناگري تى ھەلبىگري گەرم دەبى و ناگري لى بىكرىتەۋە دەكوژىتەۋە، لە جەنگ و لە ھەلبىزاردن و لە ناخوشىيەكان پشكى زور بەبەر ئىۋە دەكەۋى، لە قازانچ و خۇشىيەكان و رابۋاردنى دونيا بە دۇنيايەۋە ئىۋە لە پشكى پشكەۋەن و دوا دەخرىن و سەركرەكان و ئەۋانەي كەۋا بەرپىزىر و ئەۋانەي كەۋا سياسىن و گەۋرەن و ئەۋان بەشى شىر دەبەن و لە پىش پىشەۋەن بۇ ۋەرگرتنى تام و چىژەكانى دونيا. يەككىك لەۋ كار و شتانهي سەردەم ھەلبىزاردن و دەنگدانە، كە ئەستۈنگەي بەھىزى سەرەكي راگري ئەۋ كارەۋ ئەۋ سەقفەۋ ئەۋ بىنايەش جەماۋەرەۋ دەنگدەرە، بۇ بەرپىزىرەكان و كاندىدەكان كە دەنگيان پىدەدەن و ۋە دەسەلاتى دونياي پىۋە بەدەست دەھىنن. جا ناگادارپن لىرەۋە پىتان دەلئىن نەكەن قەتاۋ قەت قىامەتى خۇتان بۇ دونياي خەلكى بچوئىنن، ئەۋەيان زور ترسناكە نابى بۇ دونياي خۇشت قىامەتى لەسەر دابنىي، ئەي ئەگەر قىامەتت بۇ دونياي خەلكى بچوئىنى؟ ئەمرو دونيايەۋە بەياني دوا رۆژ مردنىش پردى پەرىنەۋەيە لە نيوان ھەردوۋكىاندا، ئەۋەي بشمرئ قىامەتى داھاتو و دەستى لە دونيا بەربوۋە، پىۋىستە بىربەكەنەۋە ئەي جەماۋەر ئەي خەلكە دەنگدەرەكە رىنگاي رىزگارى راستەقىنە بۇ قىامەت و دەرپاز بونتان لە ناخۇشى و عەزابى خۋايى لە كۆپۋەيە، مېشك و دلت بىكەرەۋە ھەستت رابگرە لەۋ چەند خالانە تاكو كارت لە كار نەترازۋە ژيانت لە دەست دەرئەچۋە، سوديان لى ۋەرگرەۋ لە گوناۋ و ھەلەكانت بگەرپۋە، رۋوبەكە خۋاي پەرۋەردگار چىتر بە قسەۋ گۆتەي ھىچ كەسنىك مەخەلەتتى، بزانه ئەۋەي نامۆزگاريت دەكات بە حىسابى خۋى پزىشكە يان چاكەي بۆت دەۋىت و دەيھەۋى چارەسەري دەرەكانت بكا، يان لىي وردبەۋە بزانه دزە دەيھەۋى رىنگاي دزىيەكەي خۇش بكا بە ناۋى ئەۋەي نامۆزگاريت بۆت دەكات، تا تۆ دەرگاي مائەكانت والا بىكەي و رىنگاي دزىكرەنەكەي ئاسانتىر بىي، ۋەرەۋە سەر خۇت! ناگادارى خۇت بە! با دزەكان دزىت لى نەكەن ۋە فىلئىشت لى نەكەن نەبەنە نامۆزگارى كارت.

• خالی یه کهم گویم لی رابگره نهجومه نی یاسا دانان ناوه کهی به خو وهیه، یاساکان داده ریژیت ته شریع دهکات نهو کارهش بو کهس نه هاتوو بهانکا تهنه مافی خوی پهره دگره، جا به دهنگدانی تو بو به ریژیک نهو ماف دانهی خوی پهره دگر له خوی زهوت ده کهی پهنا به خوی رب العالمین، شایستهی دهبینی بو کهسیکی تر جگه له خو، که خوی تعالی نهوهی قبول نییه که فرمویهتی: **﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ﴾**¹³ واته تو شهریک و هاوبه شیک داده نیی که یاسات بو دایریژیت که نهوه خوا مؤلهتی پی نه دایه و تهنه خوی تعالی یه ده توانی یاسایه کان دایریژیت.

• خالی دووهم دهنگدان یارمه تیدان و پشتگیری کردنه بو به ریژیر و لایه نه کهی که لایه نه که چ عهلمانی پی و چ دیموکراسی پی و چ نیسلامی به خویه وه لکاند پی، که واته نهو دهنگدانهت نهو یارمه تیدانهت بو سسته می عهلمانیته و دیموکراسیه ته که نهوانهش جگه له نیسلامن، خوی پهره دگریش پراندیتیه وه جگه له نیسلام هیچ شتیکی تر له بهنده کانی قبول ناکا بیکه نه ریبار و بهرنامه و ناین، که فرمویهتی: **﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾**¹⁴ وه نهوهی جگه له نیسلام بگرئ به ریبار و بهرنامه له دوا رۆژدا له زهره بارانهو له دونیاشدا لی قبول نییه و درناگیریت، وه بزانه یارمه تیدان و کومه کی کردنه له سه ره گونا و تاوان له سه ره شرک و کوفر پهنا به خوی پهره دگر، خوی تعالی پی فرموی: **﴿وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ﴾**¹⁵ نه کهن یارمه تی و کومه کی به کتر بدن له سه ره تاوان و گونا و دوژمن کاری خوی پهره دگر.

• خالی سییه م نهی دهنگده نه کهی قیامه تی خوت بچوینی، جگه له وهی نهوه گونا هیکی گه وهی تیدایه وه شرک و کوفرییه وه کو بۆمان روونکر دیه وه وه بو دونیاش هیچ سودیکی نه بوه و نییه، تهنه به لینی زاق و بریق و ریز لینان و وه تا کو پرو پاگهنده کان تهواو ده بن بۆنیوهیه له لایه ن سه رکرده و لایه نه کانه وه له لایه ن ده سه لات ته وه، به لام نهو کاته ی ده سه لات ده گر نه ده ست یان دهرده چن نیوه یان له بیر ده چیتیه وه چه واشه کاریه کانی کهوا کرد بویان بو نیوه دهرده کهوئ هر تهنه قسه ی زاق و بریق بو وه هیچی ت، ر نهو کاتی نهوانه یان له بیر ده چی و وه نهو کاتی ترساندنتان کوشنتان وه نه شه که نه جده انتان وه دوور خسته وه تان وه دهرگا به سه ردا نه کردنه وه تان هه لنه گرتنی موبایل و ته له فونه کانیان له سه رتان ده بیته به شتان. نهوانه ی نیسلامیان به خویانه وه لکاندوو ه ییچیان پی نا کریت، نه گهر بیو لهوئ بن و ده سه لات دارانی که ده سه لات له عهلمانیه کان ده گر نه ده ست واتان لیبکه ن، تهنه نهوانیش نهوه یان بو ده مینی به قسه هانتان بدن، جار وهیه به کوشنتان بدن نه شه که نه جده تان پی تام بکه ن یان بی مه عاشتان بکه ن یان نهو کاته ی له مهیدانه کاند هره نه وه تان بو بلینه وه بلین نافه رین شتیکی باشی کرد بویر بوو، که نهوه هیچ نرخ و قیمه تیکی نابی سه ره رای نهو گونا و تاوانه گه وهی توشی خۆشت کردوو، نهوه تا میسری دوینی شاهیده کاتی کهوا (حسني

13 سورة الشورى ایه: 21

14 سورة ال عمران ایه: 85

15 سورة المائدة ایه: 2

مبارك) لادهدرئ و له كۆتاييهكهى (مرسى) دئته سهر حوكم چى لئ كهوتهوه؟ ههر نهوهبوو كوشتنى چهن هزار نهفهريك ناموس بردنيان نهشكهنجهدانيان دورخستنوهيان، له كۆتاييهكهشدا هيچ به دهست هيچ لايهكى نهماوه، سهربارى نهوهش پروو رهشى و قيامهت و حهشر و حيساب لاي خواى پهروهردگار، كهواته نه دونياو خوزگهو ئوميدهكانى دونيايت دئتهجئ و قيامهتشت پئوه دوراندووه. به دئنيابيهوه ژير نهو كهسهيه قيامهتى دابين دهكات و دونياى دهكات كئنگهى دوا رۆژ، ناگاداربه تو وابكه چاكهكان و كردهوه باشهكان له دونيادا له عيبادهت و پهرسستشى خواى و دوركهوتهوه له شرک و هاوبهشى و كوفرکردن به طاغوت و پرواهنيان به تاكايهتى و تهنيابيهتى خواى پهروهردگار (جل شئنه) خوا بهيهكگرتن و نهوجا له پاشانهكه له قيامهتدا بهلكو بهرو بومهكهى بدوريهوه. نهويش نهويه: ﴿فَمَنْ زُحِرَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ﴾¹⁶ نهوهى دور بخريتهوه له ناگرى دوزهخ بيريته ناو بهههشت به دئنيابيهوهو بهراستى نهوه براوه ژيانى دونيا تهنها ماوهيهكى كهى فريودهوه، كهواته نهوپهري نهزانيه قيامهتت بدوريني بو دونياى خهلكى و كهسيكى تر جگه له خوت، پروانه ديمههكانى حهشر و حيساب و قيامهت لهو چهند نايهتانه بزانه چون نهوانهى دهنگيان پئ ددهيت بهسهركردهيان دهزانيت لهو مهيدانهيدا قهرزار بارت دهكهنهوه، خويان بهرى دهكهن لئت گوناوهكان و خراپهكانيان دهخهنه نهستوى نئوه بهلام لهوى چونكه خوايهكى پهروهردگارى دادپهروهر ههيه ناگاداره به ههموو نهنيهكان و وه به ناشكرايهكانيش نا لهويوه زولم و ستهم نيه: ﴿لَا ظَلَمَ الْيَوْمَ﴾¹⁷ ستهم له كهس ناكرئ نهپرو، لهويوه نهو خوايه بريار دها حيساب بو قسهكانى وان ناكا نئوهو سهركردهكان دهنگدر و بهربريرهكان به دئنيابيهوه نهوهى مردبئ لهسهر نهو حالهى وه توبهى لئ نهكرديى و گهرابيتهوه لاي خواى پهروهردگار خواى پهروهردگار ههردووكان عهزاب دهاو تووشى ناگرى دوزهخيان دهكا، گويت شلكه و دلت بكهوه سهرنجى نهو نايهتانه بده له سورتهى سبأ 31 تا 33 خواى پهروهردگار كه دهفرمووى: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهَذَا الْقُرْآنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ﴾ خواى پهروهردگار دهفرمووى نهى محمد (عليه الصلاة والسلام) نهوانهى كافر بوون كه پروايان نههينا گوتيان نيمه پروا ناهنين بهو قورئانهى وه پروا ناهنين پهرتوكهكانى له پيشتريش هاتوو له پيش قورئان له تهورات و نينجيل نهى محمدى كاتيک كهوا تهماشاكهى و دهبنى ضالم و ستهم كارهكان وه كافرهكان سهركردهكان دهوستتيرين و وهستاون لهلاى خواى پهروهردگاريان ههنديكيان قسهى دهبهنهوه سهر ههنديكيان به مل نهوانى ترده دهيهنين نهوانهى سهركردهبوون و بهربرير بووينه دهئينه نهوانهى جهماوهرن يان دهنگيان پنيان داوه پنيان دهئين: ﴿لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ﴾ نهوانهى كهوا دهنگدرهكان زهعيف و لاوازهكان جهماوهرهكه دهئينه سهركردهكان نهگهر نئوه نهبان خو نيمه پروادار بوين نهگهر نئوه نهبان نيمه گورا نهدهبوين نهگهر

16 سورة ال عمران اية: 185

17 سورة غافر اية: 17

گومرایی و چهواشهکاریی نیوه نهبا نیمه نهدههاتینه دهنگان دهنگان بۆتان نهدهدا بهلام به ریشی دریزتان به سمیلی قوت کراوتان به میزه ری بهسهرتان به جوبه ی لهبهرتان بهو قسه زاق و بریقانه ی که فیری بوبون نایهتتان ودهگر دهخست فهرموودهتان بۆ دههیناوه دهتان گوت فلان زانا وا دهلی فرمیسی چاوانتان دههینا پهنجه ی شاهیدیتان دهکرده پهنجه ی به مهرکه ب کردنی پیستان دهکردو پیتان دهگوتین نهوه پهنجه ی شاهیدی بی بۆ حق و رهوایهتی پهنجه ی (لا إله إلا الله) تان به نیمه پیس دهکرد نهگر نیوه نهبا نیمه وا گومرا نهدهبوین و پروادار دهبوین ریگای راستمان دهگرته بهر کاتیک وایان پیدهلین نهوانیش چی دهلین؟! ... **﴿قَالَ الَّذِينَ اسْتَكَبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتَضَعِفُوا أَنَحْنُ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الْهُدَىٰ بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ﴾** نایه پیتان وایه بهربریز و سهرکردهکان دهلینه جهماوه و دهنکدهکان پیتان وایه نیمه نیوه مان گومرا کردو ریگای چاکیهکان و هیدایهت و رینمویمان له نیوه گرت له دوی نهوه ی لهلای خوی پهروردهکارهوه بۆتان هاتبوو حق و رهوایهتی و رینموییایهتی بهلکو نیوه تاوان کارهکان و واتان کرد: **﴿وَقَالَ الَّذِينَ اسْتَضَعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكَبَرُوا﴾** نهوجارهش زیر دهستهو جهماوه دهکه دهلینهوه سهرکردهو جهماوه دهکان **﴿بَلْ مَكْرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُ أَندَادًا﴾** بهلکو نیوه بوون کاتی کهوا فلت و فیلبازیهکهو چهواشهکاریهکانی پرو پاگهندهکانی شهوو رۆرتان که دهتان کردو فهرمانتان به نیمه دهکرد نیمه کافرین به خوی پهروردهکار نیمه هاو وینه ی بۆ خوی بریار دهین و هاوبهشی بریار بدهین نیوهبوون کهوا پرو پاگهندهتان دهکرد و دهتان رازاندهوه دهتان گوت وهرنه ناو پرۆسهکه دهی دهنک بدن ناوه حق و رهوایهتییه نیمه مافهکانتان دهستیننهوه نهوه ی دهنک نهدا گوناهاوار دهبی له حشر و حساب یهخه ی پیدهگرین فیلتان له نیمه کرد به ریشی دریزتان به سمیلی قوت کراوتان به میزه ری به سهرتان به جوبه ی لهبهرتان به دیمه و روالهتییه ضاهیرییه دینداریهکه ی خۆتان که نیشانان دهدا نیمهتان توشی دۆزه خ کرد خوی تعالی له پاشانهکه دهفرمووی: **﴿وَأَسْرُوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَالَ فِي أَعْقَابِ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾** دهفرمووی نهوانه پهشیمانییه نهینییهکهیان که ههیانیهوه چ به ناشکرا پهشیمانی دهربرن سودیان پی ناگیهینی نهو کاته ی کهوا عذاب و تۆله ی خوی و جهههننه دهبین له مهیدانی حشر و حسابدا خوا دهفرمووی نا نهوانه زنجیرمان له ملیان کردووه نا نهوانه ملیان زنجیر کراون نا نهوانه کافر بوینه نهوانه نهو رۆزه ی سزایان دهدریتهوه نیلا بهوه ی کهوا کردویانهو نهجامیان دایه که بهشدار ی سسته می کوفریان کردووه پشتگیری ناحقه ی و نارهوایهتییان کردووه پهنجه ی شایهتومانییان داناوه لهناو نهوه ی پرۆسه ی دیموکراسیهت و عهلمانیهت و ههلیژاردن بۆ نهوه ی یاسا دانان بریار بدن بیدهنه دهستی مرقهکان له خوی پهروردهکاری بستیننهوه نا نهوانه بهو کار و کردهویان نیستا تۆلهکانیان لی دهکریتهوه و سزا دهدرین.

وهروه سهر خۆت ناگاداربه نهوان لیت ناوا بیمنهت دهبن نهکه ی دهنک بده ی بهشدار ی نهکه ی خوی له خۆت توره نهکه ی خۆت دووچاری عذاب ی خوی نهکه ی، باشه وهلامت چ دهبی نهو کاته ی بزانه نهگر بیو ههر واتکردو و پیداکریت لهسهر کرد به دلنیاپییهوه توشی عذاب ی خوی دهبی، خوی پهروردهکار

نهگەر له دواى مردنت پرسىارى لى کردى چون جورئەتت کرد نهى دهنگدر هاوبهشم بۆ برىار بدهيت و بهرېژىرهكان ههلبژىريت بۆ نهوهى ياسا دابنن و باسى حهلال و حهرامهكان بکهن و باسى ناموسهکانتان بکهن و وه نهو ههموو شتانه برىار بدهن له پهڕلهمانهکهيهوه، به دننایيهوه بهشت ههر شهرمهزارى و ترس دهبيت، هيچت دهست ناکهويت مهگەر عهزابى خواى پهروهردگار و ناگر جيگات بى، تا زووه به دهستى خۆت وا بهسهر خۆت مههينهو به پىرو پاگهندهكان پىروا مهکهو بهو کهسانه پىروا مهکه کهوا مهنديل بهسهرن جوبه لهبهرن، کاتىک ريت لهبهرن بىر دهکهن وهى خواى پهروهردگار دهگۆرن، خواى پهروهردگار له پىغهمبهرهکهى قبول نهکرديه **(عليه الصلاة والسلام)**، خواى پهروهردگار دهفرمووى کاتى کهوا کافر و موشرىکهكان له پىغهمبهريان داواکرد **(عليه الصلاة والسلام)** کهوا پشت بکاته نهوانهى کهوا بوبونه موسلمان له کۆيلهكان و ىرو بکاته سهركرده کافرهكان قسهكان لهوان وهربگرى له کۆر و مهجليسهكان، وه پشت بکاته خهکه موسلمانهکانى کهوا پلهدار نهبوون پىشتر لهناو قورهيشيهكان و نيستا موسلمان بووينهوه لهگهڵ پىغهمبهرينه **(عليه الصلاة والسلام)**، خواى پهروهردگار دهفرمووى: **﴿وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ لَتَفْتَرِي عَلَيْنَا غَيْرَهُ وَإِذَا لَا تَأْخُذُوكَ خَلِيلًا﴾**¹⁸ نهوان نزيكبوو نهى محمد **(عليه الصلاة والسلام)** لات بدهن لهو وهى و بهرنامهى که قورنانه بۆم ناردى شتىكى تر ههلبژىرى جگه لهو لهسهر داواى نهوان نهرم و شل ببيهوه نهو کاتهى پشت بکهيه موسلمانهكان له کۆر و مهجليسهكان ىروو بکهيه نهوان به نومىدى نهوهى نهوان موسلمانين نهوجا به دوستت دهگرن، خواى پهروهردگار ههرهشهى له پىغهمبهر دهکا **(عليه الصلاة والسلام)**: **﴿وَلَوْلَا أَنْ تَبْتَئَكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنْ إِلَيْهِمْ شَيْنًا قَلِيلًا﴾**¹⁹ نهگەر تۆمان جيگير و چهسپيو نهکردبا رهنگه مهيلئى يهکجار کهمت ههباو نهو کارهت نهنجام بدايا، وه له پاشان خواى پهروهردگار دهفرمووى: **﴿إِذَا لَأَذَقْنَاكَ ضِعْفَ الْحَيَاةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا﴾**²⁰ خو نهگەر وات کردبا پهنا به خواى پهروهردگار دوو هيندهى خهکى تر له دونياو له دوا ىرۆژدا عهزيمان دهداى پشتگيرى خواشت بۆ نهدهماوه، نهگەر به پىغهمبهرهکهى وا بلئى **(عليه الصلاة والسلام)** لهسهر داوايهکى وا بچوک که نه کوفرهو نه شرکه پىغهمبهر جيبهجئى بکا **(عليه الصلاة والسلام)** بۆ کافر و موشرىکهكان نهى دهبن چى بهو سهركرده و مهنديل بهسهره جوبه لهبهرانه بلئى کهوا دهچنه ناو پىروسهكان و تهواو دهچنه باوهشيان و تهواو پشت دهکهن له موسلمانانى خوا بهيهکگر و نهوانهى کوفريان کرديه به طاغوت و وه جهماوه و خهکه چهوساوهکهى جئ دههيلن بۆ خويان دهچنه ناو نهو بازندهى و نهوجا ههلت دهخهلهتئين پينان ههلمهخهلهتى، نهو کاتهى نهوان مهکه پهراستراوىک له جياتى خواى خواى پهروهردگار فرمووى: **﴿اتَّخِذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾**²¹ فرمووى نهوانه جولهکهكان زاناکانين و وه نهسرانيهكان دىر نشين و قهشهکانيان گرتبوو به پهراستراوى بيچگه له خواى پهروهردگار کاتى کهوا فرمانيان دهردکرد سهد له سهد جيبهجئيان دهکردوو به قسهيان ههلهخهلهتان و حهلايان بۆ حهرام دهکردن و حهراميان بۆ حهلال دهکردن نهوانيش جيبهجئيان دهکرد، زانايان گوتويانه نهوهى کهوا به

18 سورة الإسراء آية: 73

19 سورة الإسراء آية: 74

20 سورة الأسراء آية: 75

21 سورة التوبة آية: 31

پېچهوانه‌ی فهرموده‌کانی خوی پوره‌دگار بکا، هه‌موو قسه‌یه‌کی سه‌د له سه‌د به‌بێ (ناو ناو بۆ) به‌بێ به‌لگه به‌بێ تیگه‌یشتن له‌سه‌ر کرده‌یه‌ک یان له زاناو مه‌لایه‌کی وه‌ربگرێ نا نه‌وه‌ی په‌رستوه، که‌واته‌ حه‌لāl و حه‌رامه‌کان لێ نه‌پېچێته‌وه له به‌لگه‌و ده‌لیل‌ه‌کان وه‌کو نه‌وه‌ی جوله‌که‌کان و نه‌سرانیه‌کان کردیان.

جا بزانه نه‌وانه نه‌مړو له‌کاتی پړو پاگه‌نده‌ی هه‌ل‌بژاردندا که هه‌لت ده‌خه‌له‌تێنن تۆیان به‌پێشی خستوه نه‌و کاته‌ی ده‌لێن خه‌مۆری تۆینه به‌لام کاتی‌ک شه‌ر و جه‌نگ هه‌ل‌ده‌گیرسی بۆ شه‌ر و جه‌نگ به‌خۆیان ناوێرن نه‌تو ده‌نێرن له وه‌رگرتی پۆست و پاره و چه‌ورایه‌تی و و دونه‌یاشدا نه‌وان له پێشی پێشه‌وه‌ن تۆ به‌پاش ده‌خه‌ن و تۆیان به‌بیر نامینیت و له‌بیرت ده‌که‌ن، تاکه‌ی وانه وه‌ر ناگریت نه‌ی فه‌قیر حال؟ بۆچی قیامه‌تی خۆت له‌ده‌ست ده‌ده‌ی له‌دونه‌یاه‌ش هه‌یج به‌ده‌ست ناھینی؟ وه بزانه نه‌گه‌ر خوا پرسیا‌ری نه‌وه‌ت لێبکا بۆچی یارمه‌تیت دا له‌سه‌ر گوناو و هاوبه‌شیه‌کان و بویه پشته‌یوانیان نایه‌ نایه‌تی **(وَتَعَاوُنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَلَا تَعَاوُنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ)** 22 م بۆت ره‌وانه نه‌کردبوو؟ تۆ بۆچی به‌گه‌ریان که‌وتی و له‌گه‌لێان بووی؟ نا ئیستاکه تۆ هاوبه‌شی له‌گوناو و تاوان و شرک و هاوبه‌شی و هه‌رچی کردویه‌نه تۆ نه‌وانت گه‌یاند به‌پله‌و پایه تۆ بووی شایه‌تیت بۆ دان په‌نجه‌شاه‌یدو مانی که په‌نجه‌که‌تم پێدا‌بوو رای بکیشی (لا إله إلا الله محمد رسول الله) ی پێ بێیه‌وه‌و بیسه‌لمینی نه‌ک بۆ نه‌وه‌ی به‌مره‌که‌بی پیسی دانگدان پیسی بکه‌یت و یارمه‌تیده‌ری نه‌و که‌سه‌نه‌بی شه‌ریک و هاوبه‌شی له‌هه‌له‌و تاوان و گوناوه‌کانیان، نایه هه‌یج وه‌لامی‌کت ده‌بیت؟ نه‌گه‌ر هه‌رچی بلیت هه‌ر نابیته‌ مایه‌ی نه‌وه‌ی خوا لیت ببوریت بۆچی وا له‌خۆت ده‌که‌ی؟ (ملک بن دینار) (ره‌زاو رحممه‌تی خوی لێی) فهرمووی: **(رحم الله عبداً قال لنفسه الست صاحبه کذا ثم ذمها ثم خطمها ثم ألزمها كتاب الله عز وجل فكان الله قائدا)** خوا ره‌حم به‌و عه‌بد و به‌نده‌ی بکا که له‌گه‌ل نه‌فسه‌که‌ی خۆی ده‌لێ و به‌سه‌ر خۆیدا ده‌چێته‌وه پێش نه‌وه‌ی مردنی به‌سه‌ردابی، بلی تۆ نه‌بووی نه‌و گوناوه‌ت کرد تۆ نه‌بووی واتکرد له‌پاشان زه‌می بکا پێیدا هه‌ل نه‌لێ له‌پاشان جله‌وی بکا له‌پاشان پاپه‌ندی بکا به‌په‌رتوکه‌که‌ی خوایی که قورئانه نه‌وی بکاته پێشه‌واو نه‌و بیه‌ژوا بۆ هه‌ر شوینیکی که‌وا قورئان نه‌مر و فهرمانی پێکردوه‌و خوا پێی رازی ده‌بی لێی. جا له‌کو‌تایی نامه‌که‌و نه‌و چه‌ند نامۆزگاریه‌ی پیت ده‌لێن نه‌ی ده‌نگده‌ر قیامه‌تی خۆت مه‌دۆرینه‌ رووبکه‌ خوی پوره‌دگار کێ ده‌لێ له‌سه‌ر سندوقی ده‌نگدانه‌کان یان نه‌و رۆژه‌ی بۆی ده‌چی هه‌شتا تۆبه‌ت نه‌کردیه ملک الموت لیت میوان نابێ، چ جوابی‌کت پێده‌بی بۆلای خوی پوره‌دگار؟ به‌و په‌نجه‌ی شاه‌یدو مانی که پیست کردوه به‌مره‌که‌بی عه‌لمانیه‌ت و دیموکراسیه‌ت و سسته‌مه‌که‌ی ده‌نگت پێداوه نه‌و کاته‌ی وه‌لامت چی ده‌بی بۆلای خوی پوره‌دگار؟ یان له‌پاشان به‌بێ تۆبه له‌سه‌ری بمری نه‌و پرسیا‌رانه‌ت لێده‌کری و بینه پێش چاوت و قیامه‌تی خۆت مه‌دۆرینه بۆ دونه‌ی خه‌لکی.

له‌به‌ر نه‌وه‌ی زیاتر له‌سه‌رمان درێژ نه‌بێته‌وه له‌کو‌تاییه‌که‌یدا دینه‌ سه‌ر نه‌و پرگه‌ی به‌رێزان و خوشه‌ویستان که‌وا به‌خویندنه‌وه‌ی نه‌و نایه‌تانه دینه‌ کو‌تایی نامه‌که‌و نه‌و جا دین باسی کورته پوختیکی زۆر کورت، باسی به‌دیل و رێگا چاره و نه‌رکی موس‌لمان ده‌که‌ین له‌بری نه‌وه‌ی که به‌شدار نه‌بی له

پروسه‌ی دیموکراسی و علمانیت و هه‌لېژاردندا چ بکا باشه، به‌لام با بزاین نیمه بهو قسانه به دنیاییه‌وه پیتان راده‌گه‌یه‌نین نیمه نه‌ی خوی په‌روه‌ردگار نه‌وه‌ی بکه‌یه به‌لگه‌یه‌ک به ده‌ستمانه‌وه‌و لیمانت قبول کردبې که پرومان کرده نه‌و خه‌لکه‌ی و داوامان لیکردن پیمان گوتن نه‌ی قه‌ومه‌که‌مان وه‌کو نه‌و به‌نده چاکه‌ی پیتان ده‌لین: **﴿وَيَا قَوْمِ مَا لِي أَدْعُوكُمْ إِلَى النِّجَاةِ وَتَدْعُونَنِي إِلَى النَّارِ﴾**²³ نه‌ی خه‌لکینه نه‌وه چیه نیمه نیوه بانگ ده‌که‌ین به‌روه‌و رزگار بونتان له دوزه‌خ و چونتان بو به‌ه‌شت له دونیا به روسورین پشتیوانی خوی به‌ده‌س بین نیوه‌ش نیمه بانگ ده‌که‌ن به‌روه‌و ناگر به‌شداریکردنی پروسه‌ی هه‌لېژاردن و دیموکراسیه‌ت: **﴿تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرَ بِاللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ﴾**²⁴ نیمه بانگ ده‌که‌ن بو نه‌وه‌ی کافرین به خوی په‌روه‌ردگار و شرکی بو په‌یدا بکه‌ین له‌گه‌ل نیوه‌ی که عیلم و زانستیمان نه‌بې به شتیکی و تیدا تی بکه‌وین و رېبازه‌که‌ی خوی لی ون بکه‌ین و به دوی رېبازی خوی نه‌که‌وین، وه منیش له نیوه داوا ده‌که‌م و وه بانگتان ده‌که‌م به‌روه‌و خوی به‌که‌ی زالی به‌کجار لیورده وهرن بکه‌رینه‌وه لای: **﴿لَا جَرَمَ أَنَّمَا تَدْعُونَنِي إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنْ مَرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ﴾**²⁵ جا هیچ له‌سه‌ر نیوه‌و تیدا نیوه نه‌وه‌ی نیوه نیمه‌ی بو بانگ ده‌که‌ن هیچ به‌لگه‌یه‌کتان به ده‌سته‌وه نیوه بو دونیا‌ش هیچ سودی لی نابین و بو قیامه‌تیشمان به دنیاییه‌وه هه‌ر زهرمه‌ندی به هم‌ووشمان گه‌رانه‌وه‌مان بولای خوی په‌روه‌ردگار به‌راستی نه‌وانه‌ی زیده ره‌وی ده‌که‌ن له هه‌ر ناست و بواریکیدا نا نه‌وانه‌ن دوزه‌خینه‌و ده‌چه ناگر: **﴿فَسَتَذْكُرُونَ مَا أَقُولُ لَكُمْ﴾**²⁶ به بیرتان دیته‌وه‌و به بیرتان ده‌هینینه‌وه نه‌گه‌ر له دونیا‌ش نه‌بې له قیامه‌تدا نه‌وانه‌ی که‌وا پیمان گوتن بوچیوو وه له‌به‌ر چیوو وه له پاشانه‌که راستیه‌کان له کوئ بوو بوتان ده‌رده‌که‌وئ: **﴿وَأَفَوْضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ﴾** وه کار و نیشه‌که‌ی خوشمان هم‌ووی ده‌خینه‌و لای خوی په‌روه‌ردگار و هم‌وو ته‌سلیمی نه‌و ده‌بین هه‌رچی نه‌و بین و نه‌و له‌گه‌لمان بکا باشه ده‌ گه‌رانه‌وه‌مان بولای خوی به‌راستی خوی په‌روه‌ردگار بینره به به‌نده‌کانی و ده‌یانبینی که چی ده‌که‌ن و چیان ده‌وئیت. به دنیاییه‌وه لهو قسه‌و گوتانه‌مان پیتان ده‌لین وه‌کو پیغه‌مبه‌ران **(عليهم الصلاة والسلام)** به قه‌وم و گه‌له‌که‌ی خویانان گوتوه پیتان ده‌لین: **﴿قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيْتَةٍ مِنْ رَبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكُمْ إِلَى مَا أَنْتُمْ عَنْهُ إِن أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾**²⁷ پیتان ده‌لین نه‌وه‌ی ده‌مانه‌وئ ته‌نها چاکسازیه چاکسازی له‌وه‌یه‌وه له شرک و هاوبه‌شی و له کوفره‌وه گه‌رانه‌وه به‌روه‌و ته‌وحید و خوا به‌یه‌که‌گرتنه‌وه‌و موسلمان بونه‌وه له هه‌له‌و که‌م و کورتی و فاحیشه‌و گونا‌ه‌کان به‌روه‌و ره‌وشت به‌رزی و ریک و پیک و ته‌واویه‌تی و به‌ده‌سته‌پینانی سه‌رکه‌وتن و سه‌رفرازی هم له دونیاو هم له دوا رۆژدا به‌پیی توانامان نه‌وه‌ی پشتگیری کردنیشه ته‌نها له خواوه‌یه به دنیاییه‌وه له‌به‌ر نه‌وه‌یه ته‌نها پشت به الله ی ده‌به‌ستین و وه گه‌رانه‌وه‌شمان هه‌ر بولای نه‌و ده‌بې و به دل نه‌رمیه‌وه

23 سورة غافر آية: 41

24 سورة غافر آية: 42

25 سورة غافر آية: 43

26 سورة غافر آية: 44

27 سورة هود آية: 85

هەر ږوو لهوې دهکەین، بهرینان و خوشه‌وستان با بزانیږ ریگا چاره و به‌دیل چیه له جیاتې نهو
دیموکراسی و هه‌لبژاردنه‌ی که‌وا بکړی ژور جارږن هه‌مان پنده‌گوتړی.

نیمه له ولامدا ده‌لین دپاره ده‌یکه‌ینه دوو خالی ژور کورتی پوخت:

1- خالی یه‌که‌میان نه‌وه‌یه که‌وا به‌ دیل به‌ کورتی ریگایه‌کی کورتی پوخت به‌یږ زه‌حمه‌تیه‌کی ژور نه‌ویش
بریتیه‌ی له‌و ریگایه‌ی که‌وا ده‌ی موسلمان پېش هه‌موو شتیکی پېشی نه‌وه‌ی هیچ ریگایه‌ک بگریتیه‌ی
که‌سی موسلمان له‌سه‌ریه‌تی که‌وا وه‌کو پېغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) بیلته‌وه‌و وه‌ نه‌وه‌ی بکات
که‌وا دوور بکه‌ویتیه‌وه له‌ بت و سه‌نه‌مه‌کان له‌ شرک و هاوبه‌شی و کوفریه‌کان وه‌کو ئیبرا‌هیم پېغه‌مبه‌ری
(على نبينا عليه الصلاة والسلام) کاتې که‌وا به‌ قه‌وم و گه‌له‌که‌ی خوی گوت چی پېگوتن نه‌وهای پېگوتن
ده‌ی وا بکه‌ین فه‌رمووی: ﴿قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَاءُ مِنْكُمْ
وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَهُ إِلَّا قَوْلَ
إِبْرَاهِيمَ لِأَبْنَيْهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾
[الممتحنه 4] خوا ده‌فه‌رمووی به‌راستی سه‌رمه‌شقیه‌کی چاک هه‌یه له‌ئیبرا‌هیمیه‌وه بۆ نیوه‌و نه‌وانه‌ی له‌گه‌ل
ئیبرا‌هیمیش بوون کاتیک گوتیه‌نه‌ گه‌ل و نه‌ته‌وه‌که‌ی خویان نیمه‌ به‌رینه‌و پشنتان تی ده‌که‌ین له‌وه‌ی خوتان
و نه‌وانه‌ی ده‌په‌رستن که‌ به‌ په‌رستراو داتان ناوه‌ بېجگه‌ له‌ خوی په‌روه‌رگار نیمه‌ کافرین پیتان و به‌وان
له‌ نیوان نیمه‌و نیوه‌دا دوژمنکاری و رق لیوونه‌وه‌ به‌رپا‌وو هه‌تا نه‌و کاته‌ی نیوه‌ ده‌گه‌رینه‌وه‌ بۆ لای
خوی و پروا به‌ الله‌ ی ده‌هینن به‌ تاک و ته‌نیای و واز ده‌هینن له‌ شرک و هاوبه‌شی و طاغوتیه‌ت، جا
سه‌ره‌تا ده‌ی نیمه‌ ناوا پشت بکه‌ینه‌ پرۆسه‌و یاسای دیموکراسیه‌ت و عه‌لمانیه‌ت ږووبکه‌ینه‌ الله‌ و خوی
په‌روه‌رگار راشکاوانه‌ بیلین و نه‌ترسین و شه‌رم نه‌که‌ین نه‌وه‌یه ری‌بازی پېغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة
والسلام).

نه‌وجا له‌ پاشان با بزانیږ به‌ دنناییه‌وه‌ دوو ریگا چاره هه‌یه ریگایه‌کیان نه‌وه‌یه کورت و پوخت نه‌ویش که‌
بریتیه‌ی له‌و ریگایه‌ی که‌ زوړینه‌ی خه‌لکی له‌ خواناسی تیگه‌یشتی و وه‌ موسلمانین وه‌ خوی په‌روه‌رگار
به‌ تاک و ته‌نیا بگرن و وه‌ دوورکه‌ونه‌وه‌ له‌ شرک و هاوبه‌شی و له‌ گونا‌ه و خراپه‌کانیان به‌ یه‌کجاری
سه‌ره‌تا نه‌و خالانه‌ جیه‌جی بکه‌ن، نه‌وه‌شیان له‌وه‌یه‌وه‌ سه‌رچاوه‌ی گرتوه‌ که‌ پېشینانی چاک هه‌ندیکیان
وایان کردوه‌و وایان فه‌رمووه‌، له‌وانه‌ (حسن البصري) (رحمه‌تی خوی لنبیت) گه‌وره‌ تابعی کاتې که‌وا
پرسپاری لیکرا له‌ سه‌رده‌می خوی ئی زو‌لم و سته‌مه‌کانی (الحجاج بن يوسف الثقفي) وه‌ هاو وینه‌کانی به‌
خه‌لکه‌که‌ چی فه‌رموو؟ فه‌رمووی نه‌گه‌ر ده‌تانه‌وی زو‌لم و سته‌می نه‌وانتان له‌سه‌ر نه‌مین ریگا چاره
ته‌نها نه‌وه‌یه: (اتقوا الله‌ وتوبوا اليه‌ يَكْفِيكُمُ الْجُورَةُ) نیوه‌ له‌ خوا ترسبن ته‌قوای به‌ ده‌ست بینن بگه‌رینه‌وه‌
لای خوی په‌روه‌رگار به‌ ته‌واوه‌تی خوی په‌روه‌رگار به‌سه‌ بۆ نه‌وه‌ی زو‌لم و سته‌مه‌که‌ی نه‌وانتان
له‌سه‌ر لا‌بدا یان نه‌وه‌یه زالم و سته‌م کاره‌که‌ی له‌ ناو ده‌با یان نه‌ویش توبه‌ی به‌ نسیب ده‌کاو ری‌نمویی و
هیدایه‌تی ده‌کا، نه‌و کاته‌ به‌ هه‌ردوو سه‌ره‌که‌ی نیوه‌ ده‌حه‌سینه‌وه‌و له‌ ده‌ستیان ږزگارتان ده‌ی، خالی یه‌که‌م
به‌وه‌ی ده‌ی به‌رینان و خوشه‌وستان که‌ خوی په‌روه‌رگار فه‌رمووی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا

مَا بِأَنْفُسِهِمْ ۖ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ ۚ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ [الرعد 11] واته خوی پەروەردگار فریشتانیکی هەن کە بەدوای مرقەکانەو بە پیش و لە پاشیانەو دەیان پارێزن بە فەرمانی خوا نا ئەوان چاکەو خراپەکانیان لەسەریان کە لێیان دەر دەچێت سەر ژمێر دەکەن بەراستی خوا ناگۆرێت هیچ ناز و نیعمەتێکی بەسەر هیچ خەڵکییەو کە بەخشیتی هەتا ئەوان بۆ خۆیان نەگۆرێن و نەگۆرن لە خوا ویستیەو بۆ شرک و هاوبەشی و وە لە خوا بەیەکگرتنەو بۆ شرک و هاوبەشی و وە یان لە شرک و هاوبەشیەو بۆ خوا بەیەکگرتن و گەڕانەو بۆلای خۆی پەروەردگار جا بەراستی خۆی پەروەردگار دەفەرمووێت هیچ کەس و شتێک هەموو گەڕانەواکان بۆلای خۆیە وە خۆی پەروەردگار ئەوانە ی کەوا لەسەریان دایان کە کار و کردەوکانیان بنوسن فریشتەکان و ئەوانە ی دەبنە سەرپەرشتیاریشیان وە کاربەدەستیشیان هەر خۆی پەروەردگار دایەنی بەسەریانەو وە کەسی تر ناتوانی هیچ بکا بۆیان.

جا لێردا ئەو رێیە کورتە بەو چەند خالە ی دەبی سەرەتا دەبی زۆرینە ی خەڵکەو جەماوەر ئەوا تێبگەیهێنێ کەوا سەرەتا غوسلی تەوبە ی بکەن، هەموو خۆیان بشۆن وەکو فەرموودەکە ی پیغەمبەر هاتوو **(عليه الصلاة والسلام)** بەینی خۆیان و خۆی بە نیەتی تەوبەکردنێکی تەواو خۆیان بشۆن، لە پاشان دەستتوێژیک بگرن، دوو رکاعت نوێژی تەوبە ی بکەن، لە پاشان لە دوا نوێژکرەکە ی بە دڵکی پاک و بێگەرد بە نیخلاصەو لەبەر خۆی خۆیان بپارێنەو بە ناو زۆر جوانەکانی بە سیفاتە بەرزەکانی، وە بۆیان ئەو خۆیە نیمە شەرمەزارین گوناھکارین گەڕانەو لەوێ شرک و هاوبەشییە لەوێ گوناو و تاوانە بۆلای تو بەرەو چاکەو خوا بەیەکگرتن و وە دوو کەوتنەو لە شرک و هاوبەشی و گوناو و تاوان، ئەگەر ئەو تۆبە راستەقینەیان کرد بە تەواوەتی ئەوجا لە پاشان بەردەوامین لەسەری ڕوو بکەنە خۆی بیسەلمین تۆبەکیان راستە ئەوجا زۆر دوعای بکەن و لەبەر خۆی خۆیان بپارێنەو بە دڵنیاییەو ئەو نایەتەو وە ئەو وتە ی **(حسن البصري)** دەیان گرێتەو ئەوکاتە ی خوا گۆرانکاریان بۆ دەکات، یان ئەوێە ئەگەر سەرکردە ی کافر و زالم هەبی دەگۆرێ خۆی پەروەردگار بەوێ تۆبە ی بە نسیب دەکاو رێنمویی دەکا، دەبێتە چاکەکاری دادپەروەری کە کار بکا بە حوکمی خۆی پەروەردگار و بە قورئان و فەرموودە ی پیغەمبەر **(عليه الصلاة والسلام)** یان ئەوێە ئەوێ لەناو دەباو لایەدا کەسیکی باشی چاکی پاکێ کە فەرمان بکا بە قورئان و بە فەرموودە ی پیغەمبەری **(عليه الصلاة والسلام)** بۆیان دەهێنێ.

2- وە رێگایە تەواترەکە ی تریش کە رێگای پیغەمبەرە **(عليهم الصلاة والسلام)** ئەویشیان بەرێزان و خوشەوستان بەوێ دەبێت کەوا نینسان رێبازی پیغەمبەر بگرێتە بەر **(عليه الصلاة والسلام)** ئەو بە دیلە، رێبازی پیغەمبەری **(عليه الصلاة والسلام)** دەزانن چیبوو دوو شت بوو رێبازی پیغەمبەر **(عليه الصلاة والسلام)** **(الإعداد والجهاد)** ئەو دوو خالە ئەو سەر باسەکە ی، **(الإعداد)** یەعنی خو ئامادەکردن وە جیهادیش یەعنی جەنگ و تیکۆشان و کۆشتار لە پێناو خۆی پەروەردگار، جیهاد هەم بە مانای بانگەوازی و دەعوە کردن، **(الإعداد)** بە هەموو مانا فراوانیەکە یەو بە مەعنا ئەوێەو پیغەمبەر **(عليه الصلاة والسلام)** کە دەیکرد ئەوانە ی کەوا ڕێ و شوینی پیغەمبەر دەگرنە بەر **(عليه الصلاة والسلام)**

سه‌ره‌تا خوای په‌روه‌ردگار ده‌فهرمووئ: ﴿عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ﴾²⁸ ده‌بی له خو‌مانه‌وه ده‌ست پی بکه‌ین خو‌مان دلمان می‌شکمان به‌تال که‌ینه‌وه له شرک و هاوبه‌شی و گونا و تاوانه‌کان و ئاره‌زووه بی‌شهر عیه‌کان نه‌وجا پری بکه‌ینه‌وه شوینه به‌تاله‌که‌ی به‌خوا به‌یه‌کگرتن و عیبادت و په‌رستشی خوای په‌روه‌ردگار و جیبه‌جیکردنی فهرمانه‌کانی خوای په‌روه‌ردگار نه‌وجا له پاشان بیین ده‌وروپه‌رمان و ده‌کو خوای په‌روه‌ردگار ده‌فهرمووئیت: ﴿قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا﴾²⁹ نیوه خو‌تان و ده‌وروپه‌رو خیزان و منداله‌کانتان و عه‌شیره‌ت و هو‌زه‌کانتان نا نه‌وانه‌ش بیاریزن له ناگری دوزه‌خ به‌وه‌ی فیره ته‌وحد و خوا به‌یه‌کگرتیان بکه‌ن و به‌وه‌ی دووریان بکه‌نه‌وه له شرک و هاوبه‌شی و کوفریان به‌طاغوت پی‌بکه‌ن به‌وه‌ی که‌وا فهرمانه‌کانی خوای جیبه‌جی بکه‌ن و دوور بکه‌ونه‌وه له قه‌ده‌غه‌کانی نه‌وجا له پاشان: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾³⁰ ده‌بی هو‌زه‌که‌و خزم و که‌سه‌کانی تر نه‌وانه‌ش نه‌گادار بکه‌ینه‌وه به‌پی‌توانا له‌وه‌ی که‌وا وازی‌نن له شرک و هاوبه‌شی و له پاشان بی‌نه‌سه‌ر ته‌وحد و خوا به‌یه‌کگرتن و به‌پیره‌وی بکه‌ن له نایی نی‌سلام و وازی‌نن له خراپه‌و تاوانه‌کان، نه‌وجا بانگه‌وازی خه‌لکانی تریش بکه‌ین به‌وه‌ی ده‌گوتری بانگه‌وازی‌ه‌کی گشتی خو پی‌گه‌یاندن، واته سه‌ره‌تا پاکسازی له خو‌مانه‌وه ده‌ست پی‌بکه‌ین و چاکسازی به‌ه‌مان شیوه نه‌وجا ده‌وروپه‌ره نزیکه‌کامان هیواش هیواش هه‌تا فراوان ده‌بیت نه‌وجا له پاشان و بکه‌ین که‌وا ناماده‌بین بو خوای په‌روه‌ردگار نه‌وه ری‌گای پی‌غه‌مبه‌رانه (عليهم الصلاة والسلام). پی‌غه‌مبه‌ر له‌سه‌ر دوو ناستی کار و نی‌شی کردیه ناستیک له‌وه‌ی که‌وا خه‌لکی له مالی (الأرقم أبي الأرقم) له شوینه تاییه‌ته‌کان تیده‌گه‌یاندو حالی ده‌کردن که ده‌بوونه موسلمان فیره ته‌وحدی ده‌کردن فیره خوا به‌یه‌کگرتنی ده‌کردن له‌سه‌ر نه‌وه په‌روه‌رده‌ی ده‌کردن فیره سه‌بر و نارامی ده‌کردن فیره ته‌باتی ده‌کردن و ده‌یگوت خو‌تان ناماده بکه‌ن بو روژی‌کی هه‌م له دونیای سه‌رده‌که‌ون و هه‌م له قیامه‌تیش روو سور ده‌بن، نه‌وهای ناماده ده‌کردن دلی ده‌دانه‌وه و عیزه‌تی پی‌ده‌به‌خشین پی‌غه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) وری به‌رز ده‌کردنه‌وه. و له پاشان بانگه‌وازی‌کی گشتیشی ده‌کرد به‌مال و شوینه‌کاندا ده‌سورایه‌وه به‌بازاره‌کان رووبه‌رووی کافر و موشریکه‌کان به‌بی ترس و شهرم له ده‌روه‌ی په‌رله‌مان و نه‌و پرۆسه‌ی کافر و موشریکه‌کان که له‌وه سه‌رده‌می هه‌یان بوو پی‌ ده‌گوتن: ﴿قُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَفْلَحُوا﴾ نیوه بلین (لا إله إلا الله) هیچ په‌رستراوی‌کی حه‌ق و ره‌وا نییه جگه له الله نه‌وجا سه‌رفراز ده‌بن وازی‌نن له لات و عوزا و مه‌په‌رستن نه‌وه شرک و هاوبه‌شییه نه‌وانه هه‌چیان پی‌ناکری بو‌تان و هرنه لای خوای په‌روه‌ردگار عزه‌ت مه‌ندانه پی‌داگرانه پی‌غه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) نه‌وهای ده‌کردو نه‌وهای ده‌فهرموو، نه‌وجا له پاشان خوای تعالی که ده‌فهرمووئ: ﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ﴾³¹ ده‌فهرمووئ نه‌ی به‌نده‌کانی من نه‌ی پروا داره‌کان ناماده‌که‌ن له هیز و تواناتان و له به‌سته‌نه‌وه‌ی و لاخ و نه‌سپه‌کانتان بو نه‌وه‌ی: ﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ﴾ تاوه‌کو دوژمنانی خوا و ده‌وژمنه‌کانی خو‌تانیان پی‌بترسی‌نن،

28 سورة المائدة آية: 105

29 سورة التحريم آية: 108

30 سورة الشعراء آية: 214

31 سورة الأنفال آية: 63

(إعداد) یش بریتییه لهوهی له مه‌عه‌ویدا به مه‌عنای ئیمان و پروا وه په‌روه‌رده‌یه‌کی چاک و ریک و پیک هی تاکه‌کان و هی خیزان و هی کومه‌لگای بکه‌ی، نه‌وجا له پاشانه‌که (إعداد) بریتییه له هیز و قوه‌تیش که پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) له ه‌دیسی سه‌حیدا که‌وا فه‌رموویه‌تی: (أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمِّيَّ، أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمِّيَّ، أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمِّيَّ) واته بزنان هیز له‌وا نیه‌ته‌وه: (وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ) مه‌به‌ست لئی هیزی تیر هاوژییه هیزی تیر هاوژیشتن و تیر هاوژییه، که‌واته له‌وا بواره‌ش ده‌بی موسلمان خوی و مندالی و ده‌وروبه‌ری و وه خه‌لکه‌کان به‌هیزبن تییان بگه‌یه‌نی پییان بگه‌یه‌نی وه نه‌وا کاته ریک و پیکن خویان هه‌لبگرن بۆ رۆژیکی که‌وا سه‌بر بگرن تاوه‌کو رۆژی نه‌ویان لئ دادی نه‌گه‌ر له پیناو خوی په‌روه‌ردگار شه‌ر و جه‌نگی به‌دریان لئ دادی، که‌واته پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) نه‌وه ریبازه‌که‌ی بووه نه‌وه ته‌واویه‌که‌ی بووه به‌وه‌یه‌وه سه‌رکه‌وت خوی په‌روه‌ردگار له کۆتایی سه‌رکه‌وتنی بۆ هینا.

هه‌رکاتیکی نه‌و ئیش و کاره و بانگه‌وازیه‌ت سه‌ری نه‌گرت و لئ نه‌ده‌گه‌ران به‌رگریان لئ نه‌ده‌کردی رییان پئ ده‌گرتی دوو ریگات له پیشه:

1-یان نه‌وه‌یه ده‌بی له پیناو خوی په‌روه‌ردگار شوین و جیگایه‌کی باشترت دۆزیه‌وه هيجره‌ت بکه‌ی وه‌کو پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) سه‌حابیه‌کانی ریگای پیدان هيجره‌تیان کرد به‌ره‌و سه‌به‌شه.

2-یان نه‌وه‌یه که‌وا بۆ خۆشت هيجره‌ت بکه‌ی وه‌کو له مه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) رۆشت به‌ره‌و یه‌ثریب به‌ چوونی پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) بۆ یه‌ثریب بووه مه‌دینه‌ی پیغه‌مبه‌ری (عليه الصلاة والسلام) شاری پیغه‌مبه‌ری وه ر‌ووناک بووه‌وه بووه (م‌دینه‌ المنورة) واته شاریکی ر‌ووناک.

وه نه‌گه‌ر نه‌وه‌شت بۆ نه‌کراو شوینی باشتريشت ده‌ست نه‌که‌وت ده‌بی ته‌باتت هه‌بی پیداکری له‌سه‌ر عه‌قیده‌و بیرو پروا دینداریه‌که‌ت له پیناو خوی په‌روه‌ردگار هه‌رچیت به‌سه‌ربی به‌ دنیاییه‌وه نه‌وا کاته‌ی ته‌حه‌مول بکه‌ خوا له‌گه‌لتدا ده‌بی سه‌بر و ئارامت هه‌بی خوا پشتگیریته ده‌کا رۆژیک هه‌ر دادی سه‌ر بکه‌وی له د‌نیایا وه له قیامه‌تیشدا به‌ دنیاییه‌وه به‌سه‌ر فرازی ده‌چییه به‌رامبه‌ر خوی په‌روه‌ردگار و پاداشتی به‌ده‌ست ده‌هینی، زۆرمان به‌ ده‌سته‌وه ماوه قسه‌و گوته‌کان به‌س نه‌وه کورته پوخته‌که‌ی بوو له‌به‌ر نه‌وه‌ی کاتمان به‌ ده‌سته‌وه نییه.

بانگخواییک دهیههوی که ناوی له خو نابێ بانگخواز یان هەر میزەر بهسەر و جوبه لهبهریک دهیههویت به ضهوابیته شهڕعیهکان بابێ گفتوگۆیهکی شهڕعیانه بکهین، ئایه تا چهند بزانی قسهکانیان راسته، بهلگهکانیان بۆ بیننهوه له نهجامی گفتوگۆیهکهی به مهرجه شهڕعیهکانهوه دابنیشین دوو به دوو له پیناوی خوای پهروهردگار بۆ نهوهی راستیهکان بخړینه روو، نهگهر بهلگهیهکی نهوتویان له دهسته نهگهرنا با وازیئن لهو چهواشهکاری و نهوهی کهوا بۆ خویان گومرا بوینهو خهڵکیش گومرا بکهن پهنا به خوای رب العالمین.

نهوهی گوتمان راست و دروستبووه به دنیاییهوه ههمووی له خوای پهروهردگار بووه ناز و نیعمهتی نهوه بهسهرمانهوه هیچیان له خۆمانهوه نهبووه، وه نهوهی کهم و کورتی بووه ههلهو کهم و کورتیهکانی خۆمان داوا دهکهین خوای پهروهردگار لیمان ببورێ و ئیوهی بهرێز و سهنگینیش دۆعای خیرمان بۆ بکهن و ههر پیشنیار و رهخنهیهکیشتان ههبی بۆمان رهوانه بکهن.

وصلی الله وسلم علی نبینا محمد و علی آله وصحبه أجمعین